

АДМІНІСТРАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

"29" грудня 2009 року

№ **1040**

Про затвердження Інструкції з організації оперативно-службової діяльності відділу прикордонної служби Державної прикордонної служби України

Відповідно до вимог Закону України «Про Державну прикордонну службу України» та згідно з підпунктом 1 пункту 4 Положення про Адміністрацію Державної прикордонної служби України, затвердженого Указом Президента України від 4 серпня 2003 року № 797,

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити та ввести в дію з 30 березня 2010 року Інструкцію з організації оперативно-службової діяльності відділу прикордонної служби Державної прикордонної служби України (додається).

2. Директорам департаментів Адміністрації Держприкордонслужби, начальникам регіональних управлінь, органів охорони державного кордону організувати вивчення вимог Інструкції та впровадження її положень в оперативно-службову діяльність відділів прикордонної служби.

За напрямками діяльності внести зміни до нормативно-правових актів Адміністрації Держприкордонслужби.

3. Департаменту по роботі з особовим складом, ректору Національної академії Держприкордонслужби України, керівникам навчальних центрів з метою організації вивчення положень зазначеного нормативно-правового акта скоригувати програми підготовки слухачів та курсантів, внести необхідні зміни до розкладів занять.

4. Фінансово-економічному управлінню передбачити фінансування заходів з виготовлення необхідної кількості примірників зазначеної інструкції.

5. Накази Адміністрації Держприкордонслужби від 27 травня 2006 року №407 «Про затвердження Тимчасового положення про відділ Державної прикордонної служби України», 29 травня 2006 року № 408 «Про апробацію проекту Настанови з організації служби зміни прикордонних нарядів відділу Державної прикордонної служби України», 5 червня 2007 року № 410 «Про внесення змін та доповнень до деяких нормативно-правових актів Адміністрації Держприкордонслужби», частини II (прикордонна комендатура), III (прикордонна застава), IV (прикордонний наряд) проекту Статуту Державної прикордонної служби з охорони державного кордону України, апробація якого здійснюється наказом Адміністрації Держприкордонслужби від 27.08.2004 №643, вважати такими, що втратили чинність.

Начальнику управління контролю та документального забезпечення організувати вилучення з обігу зазначених нормативних актів та знищення їх у встановленому порядку.

6. Ректору Національної академії Державної прикордонної служби України до __ лютого 2010 року організувати виготовлення __ примірників зазначеної Інструкції.

7. Контроль за виконанням цього наказу покласти на першого заступника Голови Державної прикордонної служби України – директора Департаменту охорони державного кордону.

8. Наказ довести до відома посадових осіб у частині, що їх стосується.

Голова Державної прикордонної служби України

генерал армії України

М.М. Литвин

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Адміністрації
Держприкордонслужби
« 29 » грудня 2009 року № 1040

ІНСТРУКЦІЯ

З ОРГАНІЗАЦІЇ ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІДДІЛУ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

(Із змінами, внесеними згідно з наказом Адміністрації Державної прикордонної служби України від 26 травня 2011 № 378, наказом АДПСУ від 20.09.2010 №713, наказом МВС від 19 жовтня 2015 № 1261 «Про затвердження Інструкції про службу прикордонних нарядів ДПСУ» зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 06 листопада 2015 року за № 1391/27836, наказом МВС від 15 квітня 2016 року №311 «Про затвердження Положення про ВПС ДПСУ» зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 13 травня 2016 року за № 719/28849)

ЧАСТИНА І

Відділ прикордонної служби

РОЗДІЛ І

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Ця Інструкція визначає порядок оперативно-службової діяльності відділу прикордонної служби та його підрозділів, повноваження посадових осіб відділу щодо управління підрозділом, правила несення прикордонної служби у складі прикордонних нарядів.

Правові основи діяльності відділу прикордонної служби

1. Відділ прикордонної служби (далі – відділ) – основний підрозділ органу охорони державного кордону, призначений для безпосередньої охорони визначеної ділянки державного кордону, здійснення прикордонного контролю і пропуску через державний кордон осіб, транспортних засобів та вантажів, оперативно-розшукової діяльності, запобігання злочинам та адміністративним правопорушенням, протидію яким законодавством віднесено до компетенції Державної прикордонної служби України (далі – Держприкордонслужби).

пункт призупинено (розпорядження АДПСУ від 05.06.2016 № Т/22-4520 «Про набрання чинності Положенням про ВПС»)

2. Основними функціями відділу прикордонної служби є:

охорона державного кордону України на суші, морі, річках, озерах та інших водоймах з метою недопущення незаконної зміни проходження його лінії,

забезпечення дотримання режиму державного кордону та прикордонного режиму;

здійснення в установленому порядку прикордонного контролю і пропуску через державний кордон України осіб, транспортних засобів, вантажів та іншого майна, а також виявлення і припинення випадків незаконного їх переміщення;

ведення оперативно-розшукової роботи в інтересах забезпечення захисту державного кордону України згідно із законодавством України та нормативно-правовими актами Адміністрації Держприкордонслужби;

участь у боротьбі з організованою злочинністю та протидія незаконній міграції на державному кордоні України та у межах контрольованих прикордонних районів;

координація діяльності підрозділів військових формувань та відповідних правоохоронних органів, пов'язаної із захистом державного кордону України, а також діяльності державних органів, що здійснюють різні види контролю при перетинанні державного кордону України або беруть участь у забезпеченні режиму державного кордону, прикордонного режиму і режиму в пунктах пропуску через державний кордон України.

Виконання зазначених функцій є оперативно-службовою діяльністю відділу прикордонної служби.

пункт припинено (розпорядження АДПСУ від 05.06.2016 № Т/22-4520 «Про набрання чинності Положенням про ВПС»)

3. Основними формами оперативно-службової діяльності відділів є прикордонна служба, прикордонний контроль та оперативно-розшукова діяльність. Під час виконання завдань з охорони державного кордону відділом можуть використовуватися інші форми оперативно-службової діяльності, визначені нормативними актами Адміністрації Держприкордонслужби.

4. Основними принципами організації та здійснення оперативно-службової діяльності відділом є: законність; забезпечення поваги до людської гідності та рівності осіб незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак; широке застосування гласних та негласних форм і способів охорони державного кордону; безперервне добування інформації та своєчасна її реалізація в інтересах оперативно-службової діяльності; постійна готовність підрозділів до дій; комплексне застосування різнорідних сил та засобів; взаємодія сил та засобів; безперервність та гнучкість охорони державного кордону; доцільна побудова охорони державного кордону та прикордонного контролю; зосередження основних зусиль на найважливіших напрямках і в потрібний час; маневр силами та засобами; активність, прихованість і раптовість дій; здійснення оперативно-службової діяльності виключно спеціально підготовленими з цією метою військовослужбовцями та працівниками Держприкордонслужби; вибірковість

контрольних заходів на підставі оцінки ризиків; автоматизований і безперервний процес управління відділом; єдиноначальність, централізація управління з делегуванням підлеглим повноважень щодо способів виконання поставлених завдань; усебічне забезпечення оперативно-службової діяльності; урахування і використання морально-психологічного стану особового складу в інтересах виконання поставлених завдань.

5. Відділ у своїй діяльності керується Конституцією України, Кримінальним кодексом України, Кримінально-процесуальним кодексом України, Кодексом України про адміністративні правопорушення, законами України «Про Державну прикордонну службу України», «Про державний кордон України», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про прикордонний контроль», іншими законами України, виданими на їх виконання актами Президента України, Кабінету Міністрів України, міжнародними договорами України, цією Інструкцією та іншими нормативно-правовими актами Адміністрації Держприкордонслужби, наказами регіонального управління, начальника органу охорони державного кордону.

пункт призупинено (розпорядження АДПСУ від 05.06.2016 № Т/22-4520 «Про набрання чинності Положенням про ВПС»)

6. Відповідно до завдань, що виконуються відділами, вони поділяються на три типи:

тип „А” – відділи, призначені тільки для здійснення прикордонного контролю і пропуску через державний кордон осіб, транспортних засобів та вантажів, здійснення оперативно-розшукової діяльності, запобігання злочинам та адміністративним правопорушенням, протидію яким законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби;

тип „Б” – відділи, призначені для охорони визначеної ділянки державного кордону поза пунктами пропуску, здійснення прикордонного контролю і пропуску через державний кордон осіб, транспортних засобів та вантажів, здійснення оперативно-розшукової діяльності, запобігання злочинам та адміністративним правопорушенням, протидію яким законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби;

тип „В” – відділи, призначені для охорони визначеної ділянки державного кордону поза пунктами пропуску, здійснення оперативно-розшукової діяльності та запобігання злочинам і адміністративним правопорушенням, протидію яким законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби.

пункт призупинено (розпорядження АДПСУ від 05.06.2016 № Т/22-4520 «Про набрання чинності Положенням про ВПС»)

7. Визначена для відділу ділянка (район) відповідальності обмежується державним кордоном, стиками і розмежувальними лініями та, як правило, тиловою межею контрольованого прикордонного району.

У випадках, викликаних обставинкою, окремим наказом начальника органу охорони державного кордону між відділами можуть установлюватися тимчасові стики і розмежувальні лінії.

пункт призупинено (розпорядження АДПСУ від 05.06.2016 № Т/22-4520 «Про набрання чинності Положенням про ВПС»)

8. Ділянки (райони) відповідальності відділів, підрозділів, які входять до їх складу, стики та розмежувальні лінії визначаються наказами начальників регіональних управлінь.

пункт призупинено (розпорядження АДПСУ від 05.06.2016 № Т/22-4520 «Про набрання чинності Положенням про ВПС»)

9. У пунктах пропуску через державний кордон України (далі - пунктах пропуску) зоною відповідальності відділу є режимна територія пунктів пропуску, а на сухопутних ділянках державного кордону також прилегла в межах прямої видимості ділянка місцевості, яка визначається наказом начальника органу охорони кордону.

пункт призупинено (розпорядження АДПСУ від 05.06.2016 № Т/22-4520 «Про набрання чинності Положенням про ВПС»)

10. Райони, маршрути патрулювання, місця несення служби окремих прикордонних нарядів, сектори відповідальності та пункти збору інформації дільничних інспекторів прикордонної служби визначаються рішенням начальника відділу, за необхідності – начальником прикордонного загону.

Повноваження відділу прикордонної служби та його структурних підрозділів

11. Основними завданнями відділів відповідно до їх типу та специфіки оперативно-службової діяльності є:

охорона державного кордону в межах ділянки відповідальності;

здійснення прикордонного контролю і пропуску в установленому порядку осіб, транспортних засобів та вантажів у разі наявності належно оформлених документів, після проходження ними митного та, за потреби, інших видів контролю;

реєстрація іноземців, осіб без громадянства, які в установленому порядку прибувають в Україну, та їх паспортних документів у пунктах пропуску;

протидія незаконній міграції, торгівлі людьми, а також незаконному переміщенню зброї, наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, боєприпасів, вибухових отруйних, радіоактивних речовин та матеріалів, заборонених до переміщення через державний кордон;

здійснення оперативно-розшукової діяльності;

запобігання злочинам та адміністративним правопорушенням, протидію яким законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби, їх виявлення, припинення, здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення згідно із законами;

участь у взаємодії з підрозділами правоохоронних органів у здійсненні заходів, спрямованих на боротьбу з тероризмом, локалізації нестандартних (кризових) ситуацій, забезпеченні внутрішньої та власної безпеки;

виявлення причин та умов, що призводять до правопорушень, вжиття в межах своєї компетенції заходів щодо їх усунення;

здійснення самостійно або у взаємодії з підрозділами органів внутрішніх справ і Служби безпеки України в межах контрольованих прикордонних районів контролю за дотриманням іноземцями та особами без громадянства, а також біженцями та особами, яким надано притулок в Україні, установлених правил перебування на її території;

запобігання та недопущення перетинання державного кордону особами, яким згідно із законодавством не дозволяється в'їзд в Україну або яких тимчасово обмежено у праві виїзду з України, в тому числі згідно з дорученнями правоохоронних органів;

розшук у пунктах пропуску за наявними базами даних осіб, які переховуються від органів дізнання, слідства та суду, ухиляються від відбуття кримінальних покарань, виконання в установленому порядку інших доручень правоохоронних органів;

здійснення контролю за режимом державного кордону, дотриманням прикордонного режиму та режиму в пунктах пропуску;

взаємодія та участь у заходах прикордонно-представницької роботи під час охорони державного кордону з підрозділами охорони кордону відповідних органів іноземних держав у порядку, який установлюється міжнародними договорами;

здійснення самостійно або разом з посадовими особами, територіальних підрозділів центральних органів виконавчої влади, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування контролю у районах несення служби за збереженням природних ресурсів, додержанням правил промислової та іншої діяльності, охороною довкілля;

забезпечення вимог законодавства з охорони державної таємниці під час взаємообміну інформацією в інтересах охорони державного кордону з підрозділами взаємодійних органів;

інформування працівників відповідних державних органів та громадян про аварії, пожежі, катастрофи, стихійні лиха та інші надзвичайні події на державному кордоні, у прикордонній смузі та в контрольованих прикордонних районах;

координація діяльності підрозділів державних органів, що здійснюють різні види контролю під час перетинання державного кордону або беруть участь

у забезпеченні режиму державного кордону, прикордонного режиму і режиму в пунктах пропуску;

організація і проведення, відповідно до нормативно-правових актів України та розпорядчих актів Адміністрації Держприкордонслужби, роботи з громадськими формуваннями з охорони громадського порядку і державного кордону та місцевими жителями в контрольованих прикордонних районах.

пункт призупинено (розпорядження АДПСУ від 05.06.2016 № Т/22-4520 «Про набрання чинності Положенням про ВПС»)

12. Відділи, а також їх особовий склад відповідно до ст. 20 Закону України «Про Державну прикордонну службу України» мають такі права:

розташовувати прикордонні наряди, пересуватися під час виконання службових обов'язків на будь-яких ділянках місцевості, перебувати на земельних ділянках, у житлових та інших приміщеннях громадян за їх згодою або без їх згоди у невідкладних випадках, пов'язаних із рятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, з повідомленням про це протягом двадцяти чотирьох годин прокурора, а також на території і в приміщеннях підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності з повідомленням про це їх адміністрацій;

перевіряти в осіб, які прямують через державний кордон, документи на право перетинання державного кордону, робити в них відповідні відмітки й у випадках, передбачених законодавством, тимчасово їх затримувати або вилучати;

шляхом опитування осіб з'ясовувати підстави перетинання державного кордону, не пропускати через державний кордон осіб без дійсних документів на право його перетинання, осіб, які надали завідомо неправдиві відомості під час одержання зазначених документів, осіб, яким Держприкордонслужбою за порушення законодавства з прикордонних питань та про правовий статус іноземців чи за мотивованим письмовим рішенням суду та правоохоронних органів не дозволяється в'їзд в Україну або тимчасово обмежено право виїзду з України; робити в документах зазначених осіб відповідні відмітки;

самостійно, а в разі перебування транспортних засобів, товарів та інших предметів, що переміщуються через державний кордон України, під митним контролем - разом з митними органами проводити відповідно до законодавства огляд, у разі потреби - і супроводження зазначених транспортних засобів, товарів та предметів;

здійснювати згідно з дорученнями правоохоронних органів України затримання в пунктах пропуску осіб, які прямують через державний кордон та розшуковуються за підозрою у вчиненні злочину, переховуються від органів дізнання, слідства та суду, ухиляються від відбуття кримінального покарання, та в інших випадках, передбачених законодавством України;

використовувати в інтересах забезпечення оперативно-службової

діяльності інформаційні системи, у тому числі банки даних щодо осіб, які перетнули державний кордон, осіб, які вчинили правопорушення, протидію яким віднесено до компетенції Держприкордонслужби, осіб, яким згідно із законодавством не дозволяється в'їзд в Україну або тимчасово обмежується право виїзду з України, недійсних, викрадених і втрачених документів на право виїзду за кордон та в інших випадках, передбачених законами України;

вимагати від осіб припинення правопорушень і дій, що перешкоджають здійсненню повноважень Держприкордонслужби;

контролювати дотримання режиму державного кордону, прикордонного режиму та режиму в пунктах пропуску;

брати участь у заходах взаємодії з підрозділами прикордонної охорони суміжних держав з питань охорони державного кордону, протидії незаконній міграції, торгівлі людьми, а також незаконному переміщенню зброї, наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, боєприпасів, вибухових речовин та матеріалів, заборонених до переміщення через державний кордон;

у випадках та в порядку, передбачених законами України, розглядати справи про адміністративні правопорушення, накладати адміністративні стягнення або передавати матеріали справ про адміністративні правопорушення на розгляд до суду та інших уповноважених органів виконавчої влади;

здійснювати адміністративне затримання осіб на підставах і на строки, визначені законами, у тому числі іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перетнули державний кордон України, стосовно яких прийнято в установленому порядку рішення про передачу їх прикордонним органам суміжної держави, на час, необхідний для такої передачі;

здійснювати на підставах та в порядку, установлених законами, особистий огляд затриманих, а також оглядати і в разі потреби вилучати речі, що можуть бути речовими доказами або заподіяти шкоду здоров'ю людей;

тримати осіб, затриманих в адміністративному порядку, у спеціально обладнаних для таких цілей приміщеннях;

здійснювати контроль за транспортними засобами, що перетинають державний кордон, та вживати заходів щодо виявлення серед них викрадених;

зупиняти та оглядати в межах прикордонної смуги, контрольованих прикордонних районів транспортні засоби, а також перевіряти документи, що посвідчують особу водія та пасажирів, з метою виконання завдань щодо боротьби з організованою злочинністю та незаконною міграцією і торгівлею людьми на державному кордоні. При цьому вантаж, який перевозиться транспортними засобами під митним контролем, підлягає такому огляду тільки разом з органами Державної митної служби України;

здійснювати плавання на катерах та інших суднах по всій акваторії внутрішніх вод у межах контрольованих прикордонних районів, територіального моря України, підходити до берега, будь-яких причалів (пристаней) і здійснювати висадку на них особового складу;

проводити в установленому порядку огляд українських та іноземних невійськових суден, що допустили правопорушення під час плавання і перебування в територіальному морі, внутрішніх водах, а також під час стоянки суден у портах України;

зупиняти та оглядати в установленому порядку судна і плавзасоби, що ведуть промисел риби та інших водних живих ресурсів, здійснюють пошук, дослідження та операції, пов'язані з таким промислом, виконують інші роботи у територіальному морі, перевіряти документи на ведення рибного промислу та виконання інших робіт;

зупиняти або припиняти рибний промисел, морські наукові дослідження, інші роботи у територіальному морі та внутрішніх водах України в разі відсутності відповідного дозволу (погодження) або порушення правил їх проведення, установлених законодавством;

відвідувати, оглядати та перебувати на штучних островах, в установках і спорудах, що знаходяться у територіальному морі та внутрішніх водах України, а також перевіряти документи, які посвідчують право на проведення робіт, спорудження штучних островів, установок, споруд та установлення зон безпеки навколо них;

забороняти сходження на берег і перебування на березі членів екіпажів іноземних невійськових суден та інших осіб, які перебувають на них і допустили правопорушення під час плавання та перебування в територіальному морі, внутрішніх водах, а також під час стоянки суден у портах України;

здійснювати оперативно-розшукові заходи згідно із законами України, відповідно до нормативно-правових актів Адміністрації Держприкордонслужби;

самостійно або у взаємодії з підрозділами митних та інших державних органів здійснювати заходи з недопущення незаконного переміщення через державний кордон вантажів та іншого майна, стосовно яких законодавством встановлено заборони і обмеження, вилучати такі вантажі та інше майно в разі здійснення спроби переміщення їх через державний кордон та передавати їх за призначенням в установленому порядку;

запрошувати осіб до підрозділів відділу для з'ясування обставин незаконного перетинання державного кордону, порушення режиму державного кордону, прикордонного режиму або режиму в пунктах пропуску, а також інших правопорушень, розгляд яких належить до компетенції Держприкордонслужби. У разі потреби з'ясування обставин зазначених правопорушень може здійснюватися і в інших місцях;

використовувати в установленому порядку транспортні засоби, плавзасоби громадян, підприємств, установ та організацій усіх форм власності (крім транспортних засобів, плавзасобів дипломатичних та інших представництв іноземних держав та організацій) для проїзду до місця незаконного перетинання державного кордону, припинення злочину, доставки до лікувальних закладів осіб, що потребують термінової медичної допомоги, з наступним відшкодуванням витрат і збитків цим громадянам, підприємствам, установам та

організаціям згідно із законодавством;

користуватися на договірних засадах службовими приміщеннями підприємств, установ та організацій усіх форм власності;

під час безпосереднього виконання завдань з охорони державного кордону, несучи службу в складі прикордонних нарядів або здійснюючи оперативно-розшукову діяльність, безоплатно користуватися всіма видами міського пасажирського транспорту загального користування (крім таксі), засобами залізничного, водного транспорту приміського сполучення та автобусами приміських маршрутів, а також попутним транспортними засобами;

використовувати засоби електричного зв'язку центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій усіх форм власності під час припинення збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні, відбиття вторгнення на територію України збройних формувань, ліквідації диверсійно-розвідувальних груп, а також в інших випадках на умовах, погоджених у встановленому порядку з наступним відшкодуванням пов'язаних з цим витрат згідно із законодавством;

здійснювати в межах повноважень, визначених Адміністрацією Держприкордонслужби, службове та інше листування відповідно до вимог чинного законодавства про інформацію та її захист;

подавати до органу охорони кордону пропозиції щодо заохочення осіб, які надають Держприкордонслужбі допомогу у виконанні покладених на неї завдань;

у порядку, передбаченому законодавством, використовувати отримані земельні ділянки для розміщення стаціонарних технічних засобів та інженерних споруд на державному кордоні у межах прикордонної смуги та контрольованого прикордонного району.

У випадках, передбачених законом, особовий склад відділу здійснює також й інші повноваження.

пункт призупинено (розпорядження АДПСУ від 05.06.2016 № Т/22-4520 «Про набрання чинності Положенням про ВПС»)

13. Організаційно відділ прикордонної служби складається з управління, підрозділів охорони державного кордону та підрозділів забезпечення.

14. До управління відділу належать: начальник відділу, його заступники, підрозділи з оцінки ризиків та планування, документального забезпечення, по роботі з іноземцями та адміністративного провадження. До складу управління можуть входити інші посадові особи та підрозділи як штатні так і тимчасово створювані.

15. До підрозділів охорони кордону відносяться: відділення інспекторів, дільничних інспекторів прикордонної служби, силової підтримки, оперативно-розшукове, кінологічне, (група) технічних засобів охорони державного кордону,

застосування системи оптико-електронного спостереження, центр управління службою, прикордонні, інспекторські, радіотехнічні, контролерські пости, прикордонні застави.

пункт призупинено (розпорядження АДПСУ від 05.06.2016 № Т/22-4520 «Про набрання чинності Положенням про ВПС»)

16. Підрозділи забезпечення відділу складаються з підрозділів забезпечення оперативно-службової діяльності, тилового і технічного забезпечення. До підрозділів забезпечення належать: вузол (група) зв'язку, пост автоматизованих систем управління, група радіаційного, хімічного, біологічного (далі – РХБ) захисту, відділення логістики.

пункт призупинено (розпорядження АДПСУ від 05.06.2016 № Т/22-4520 «Про набрання чинності Положенням про ВПС»)

17. Група оцінки ризиків та планування (старший інспектор прикордонної служби з оцінки ризиків та планування) призначена (ий) для аналізу ризиків у сфері безпеки державного кордону на ділянці відповідальності, вироблення пропозицій щодо реагування на них та мінімізації їх негативних наслідків на ділянці відповідальності відділу, формування і підтримання в актуальному стані аналітичних та статистичних баз даних за результатами оперативно-службової діяльності.

18. Основними завданнями групи оцінки ризиків та планування є:

збирання, оцінка, обробка та систематизація інформації, необхідної для оцінки та профілювання ризиків, яка надходить з різних джерел, у тому числі від структурних підрозділів відділу, прикордонних нарядів, суміжної сторони та взаємодійних органів;

проведення періодичного аналізу ризиків;

моніторинг та узагальнення результатів профілювання ризиків на ділянці відповідальності відділу;

вивчення стану дієвості заходів з протидії протиправній діяльності, підготовка пропозицій щодо їх поліпшення;

аналіз ризиків у сфері безпеки державного кордону на ділянці відповідальності, вироблення пропозицій щодо реагування на них та мінімізації їх негативних наслідків на ділянці відповідальності відділу;

узагальнення результатів реалізації управлінських рішень начальника відділу, прийнятих на підставі оцінки та профілювання ризиків;

формування та підтримання в актуальному стані баз даних про виявлені, попереджені та припинені правопорушення на державному кордоні;

підготовка звітних документів про результати оперативно-службової діяльності згідно з Табелем звітності Держприкордонслужби та інших нормативних актів;

формування статистичної звітності та обмін відкритою статистичною інформацією із взаємодійними структурними підрозділами інших правоохоронних та контрольних органів;

опрацювання інформаційних та довідкових матеріалів стосовно результатів оперативно-службової діяльності;

складання планів оперативно-службової діяльності відділу.

19. Група документального забезпечення (відповідальний виконавець) призначена (ий) для документування управлінської діяльності, забезпечення і контролю за виконанням документів вищих органів управління і взаємодійних структур у частині, що стосується несекретних документів та документів, що мають гриф обмеження доступу „Для службового користування”.

20. Основними завданнями групи документального забезпечення (відповідального виконавця) є:

документування службової діяльності відділу, підтримання постійного документообігу з вищими за підпорядкуванням органами управління та взаємодійними структурами;

організація ведення загального несекретного діловодства відповідно до вимог чинного законодавства;

реєстрація документів та своєчасне їх доведення до керівництва відділу, а також безпосередніх виконавців;

організація та забезпечення формування справ, їх облік, зберігання та передача до органу охорони державного кордону;

здійснення контролю за своєчасним опрацюванням документів, проходженням їх серед виконавців та поданням у визначені терміни звітних матеріалів до вищих за підпорядкуванням органів управлінь, взаємодійних структур;

ведення обліку особового складу;

організація та забезпечення обліку, зберігання матеріальних носіїв інформації, що мають ступінь обмеження доступу „Для службового користування”;

організація та забезпечення обліку і зберігання печаток, штампів (крім штампів „Прибуття”, „Вибуття”, за допомогою яких робляться відмітки в документах на право в’їзду в Україну або виїзду з України в пунктах пропуску), а також забезпечення ними особового складу відділу.

21. Група по роботі з іноземцями та адміністративного провадження є структурним підрозділом відділу і призначена для організації та забезпечення роботи з іноземцями, участі у виконанні угод з реадмісії осіб, провадження у

справах про адміністративні правопорушення, організації заходів із запобігання правопорушенням на ділянці відповідальності відділу.

22. Основними завданнями групи по роботі з іноземцями та адміністративного провадження є:

участь у виконанні угод про реадмісію осіб, безпосередня організація здійснення адміністративного провадження;

підготовка та своєчасне направлення матеріалів справ про адміністративні правопорушення до суду та інших уповноважених їх розглядати органів виконавчої влади, організація взаємодії відділу з місцевими судами, органами прокуратури та іншими органами державної влади, урядовими та неурядовими організаціями у питаннях роботи з іноземцями;

організація та забезпечення тримання іноземців-правопорушників, затриманих в адміністративному порядку;

організація заходів із запобігання правопорушенням на ділянці відповідальності відділу;

організація приймання, реєстрації та направлення до міграційних органів заяв про набуття статусу біженця;

підготовка пропозицій керівництву відділу щодо розгляду подань, скарг, запитів на дії посадових осіб відділу під час роботи з іноземцями, реадмісії осіб та провадження у справах про адміністративні правопорушення;

представлення в установленому порядку інтересів відділу в судах, органах прокуратури та інших органах виконавчої влади, відомствах, установах та організаціях з питань роботи з іноземцями, реадмісії осіб та провадження у справах про адміністративні правопорушення;

реєстрація та облік матеріалів справ про адміністративні правопорушення;

контроль за додержанням прав і свобод затриманих правопорушників;

узагальнення й аналіз статистичних даних з питань, що належать до повноважень групи, подання звітних документів до органів охорони кордону з додержанням вимог чинного законодавства щодо охорони державної таємниці, відомостей конфіденційного порядку та іншої інформації з обмеженим доступом;

методичне забезпечення відділу з питань роботи з іноземцями, реадмісії осіб та провадження у справах про адміністративні правопорушення;

участь у проведенні занять та інших заходів з підвищення професійної підготовки особового складу відділу.

23. Відділення інспекторів прикордонної служби є основним підрозділом відділу, призначеним для безпосереднього виконання завдань з охорони державного кордону на ділянці відділу у визначений час, здійснення прикордонного контролю і пропуску через державний кордон осіб, транспортних

засобів та вантажів, виявлення, припинення та запобігання злочинам і правопорушенням, протидію яким законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби

пункт призупинено (розпорядження АДПСУ від 05.06.2016 № Т/22-4520 «Про набрання чинності Положенням про ВПС»)

24. Завдання з охорони державного кордону особовий склад відділення виконує у складі зміни прикордонних нарядів.

25. Основними завданнями відділення є:

забезпечення надійної охорони державного кордону на ділянці відділу в установленій час;

здійснення прикордонного контролю та пропуску в установленому порядку через державний кордон осіб, транспортних засобів та вантажів;

виявлення та припинення спроб незаконного переміщення через державний кордон наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, зброї, боєприпасів, вибухових, отруйних, радіоактивних речовин та інших предметів і матеріалів;

запобігання злочинам та адміністративним правопорушенням, протидію яким законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби;

здійснення самостійно або у взаємодії з представниками органів внутрішніх справ і Служби безпеки України в межах контрольованих прикордонних районів контролю за дотриманням іноземцями та особами без громадянства, а також біженцями і особами, яким надано притулок в Україні, установлених правил перебування на її території;

охорона, конвоювання та тримання затриманих осіб і плавзасобів до моменту їх передачі органам прикордонної охорони або іншим уповноваженим органам суміжної держави, представникам інших правоохоронних органів України або суду;

здійснення самостійно або разом з представниками спеціально уповноважених на те органів виконавчої влади контролю за збереженням природних ресурсів, додержанням правил промислової та іншої діяльності, охороною довкілля;

виявлення та затримання осіб, які скоїли злочини або адміністративні правопорушення, протидію яким віднесено до компетенції Держприкордонслужби;

процесуальне оформлення правопорушень, протидію яким законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби;

підтримання взаємодії в інтересах охорони державного кордону з працівниками підрозділів органів внутрішніх справ та інших правоохоронних органів, органами місцевого самоврядування;

контроль дотримання прикордонного режиму та виконання режиму в

пунктах пропуску;

з'ясування підстав перетинання державного кордону особами, які його перетинають;

самостійно, а в разі перебування транспортних засобів, товарів та інших предметів, що переміщуються через державний кордон, під митним контролем разом з митними органами проводити відповідно до законодавства огляд, за потреби – супроводження зазначених транспортних засобів, товарів та предметів;

занесення інформації щодо контролю осіб і транспортних засобів, які перетинають державний кордон до баз даних інтегрованої інформаційно-телекомунікаційної системи „Гарт”;

розшук і затримання згідно з дорученнями правоохоронних органів України в пунктах пропуску осіб, які прямують через державний кордон та розшуковуються за підозрою у вчиненні злочину, переховуються від органів дізнання, слідства та суду, ухиляються від відбуття кримінального покарання та в інших випадках, передбачених законодавством України.

26. Відділення дільничних інспекторів прикордонної служби є підрозділом відділу, призначеним для безпосереднього виконання завдань з охорони державного кордону, виявлення, припинення та запобігання злочинам і адміністративним правопорушенням, протидію яким законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби, роботи з громадськими формуваннями з охорони громадського порядку і державного кордону.

пункт призупинено (розпорядження АДПСУ від 05.06.2016 № Т/22-4520 «Про набрання чинності Положенням про ВПС»)

27. Основними завданнями відділення є:

постійне виконання завдань з безпосередньої охорони державного кордону шляхом добування інформації про злочини та адміністративні правопорушення, протидію яким законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби, у тому числі й на каналах міжнародного сполучення, своєчасне інформування керівного складу відділу (старшого зміни прикордонних нарядів) про підготовку або скоєння злочинів та правопорушень, самостійної реалізації отриманої інформації та роботи з місцевим населенням;

запобігання злочинам та адміністративним правопорушенням, протидію яким законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби;

виявлення, затримання і доставлення до відділу осіб, які вчинили злочини та адміністративні правопорушення;

процесуальне оформлення правопорушень, віднесених законодавством України до компетенції Держприкордонслужби;

здійснення самостійно або у взаємодії з працівникам органів внутрішніх справ і Служби безпеки України контролю за дотриманням іноземцями та

особами без громадянства, а також тими, кому надано притулок в Україні, установлених правил перебування на її території;

контроль за режимом державного кордону, станом прикордонних знаків, показників та інших інженерних споруд;

здійснення самотійно або разом з працівниками правоохоронних органів та місцевими органами влади контролю за збереженням природних ресурсів, додержанням правил промислової та іншої діяльності, охороною довкілля;

відстеження та інформування керівного складу відділу про аварії, пожежі, катастрофи, стихійні лиха та інші надзвичайні події;

контроль дотримання прикордонного режиму;

проведення роботи з громадськими формуваннями з охорони громадського порядку і державного кордону, проведення заходів з правового виховання місцевого населення та профілактики правопорушень.

28. Відділення силової підтримки призначене для припинення правопорушень, проведення спеціальних заходів з пошуку правопорушників.

29. Основними завданнями відділення є:

проведення спеціальних заходів з пошуку правопорушників;

реалізація упереджувальної інформації про правопорушення (підготовку до нього), отриманої від оперативних підрозділів, дільничних інспекторів прикордонної служби, місцевих жителів, взаємодійних органів тощо;

локалізація нестандартних (кризових) ситуацій на державному кордоні, у пунктах пропуску та на інших об'єктах Держприкордонслужби на ділянці відповідальності;

забезпечення охорони затриманих правопорушників, що утримуються в спеціальному приміщенні, та їх конвоювання до судових установ;

супроводження іноземців, затриманих підрозділами (органами) Держприкордонслужби під час їх примусового видворення за межі України;

виконання відповідно до законів України “Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів”, “Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві” системи заходів фізичного захисту військовослужбовців та працівників Держприкордонслужби від зазіхань на життя, здоров'я, честь, майно у зв'язку з їх службовою діяльністю, а також їхніх близьких родичів.

30. Прикордонне оперативно-розшукове відділення призначене для здійснення оперативно-розшукової діяльності.

пункт призупинено (розпорядження АДПСУ від 05.06.2016 № Т/22-4520 «Про набрання чинності Положенням про ВПС»)

31. Основними завданнями прикордонного оперативно-розшукового

відділення є:

проведення оперативно-розшукових заходів щодо запобігання, виявлення, припинення і розкриття злочинів, викриття причин і умов, які сприяють вчиненню злочинів;

здійснення взаємодії з представниками інших правоохоронних органів з метою швидкого і повного розкриття злочинів та викриття винних у їх скоєнні;

пошук, перевірка, фіксація даних щодо протиправних діянь організованих злочинних угруповань та окремих осіб на державному кордоні, в пунктах пропуску, внутрішніх водах та територіальному морі;

здійснення конфіденційного співробітництва з особами, які залучаються до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності;

виконання письмових доручень слідчого, вказівок прокурора та ухвал суду і запитів повноважних державних органів, установ та організацій про проведення оперативно-розшукових заходів.

У випадках, передбачених законом, особовий склад відділення здійснює також й інші повноваження.

пункт призупинено (розпорядження АДПСУ від 05.06.2016 № Т/22-4520 «Про набрання чинності Положенням про ВПС»)

32. Кінологічне відділення призначене для забезпечення використання службових собак в охороні державного кордону та прикордонному контролі.

33. Основними завданнями особового складу кінологічного відділення є:

участь у складі зміни прикордонних нарядів у службі з охорони державного кордону, здійсненні прикордонного контролю осіб, транспортних засобів та вантажів, запобігання злочинам та адміністративним правопорушенням, протидію яким законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби;

використання службових собак під час несення служби з охорони державного кордону, прикордонного контролю для:

пошуку і затримання людей на місцевості і в транспортних засобах;

пошуку наркотичних засобів, зброї, боєприпасів, вибухових речовин у пасажирських та вантажних транспортних засобах, різних вантажах і багажі пасажирів;

подолання протидії законним вимогам прикордонників;

затримання, конвоювання і охорони правопорушників, для підтримання режиму державного кордону, прикордонного режиму та режиму в пунктах пропуску;

підготовка інструкторів та закріплених за ними службових собак до служби з охорони кордону та прикордонного контролю;

тренування та дресирування службових собак, забезпечення дотримання правил їх утримання, годівлі та збереження;

утримання в належному стані навчально-матеріальної бази з підготовки та дресирування собак;

забезпечення дотримання вимог зооінженерних заходів та заходів ветеринарної медицини щодо збереження здоров'я службових собак, правил їх утримання, годівлі та збереження.

34. Відділення (група) технічних засобів охорони державного кордону (застосування системи оптико-електронного спостереження) призначене (а) для забезпечення застосування технічних засобів охорони кордону в оперативно-службовій діяльності відділу.

35. Основними завданнями особового складу відділення (групи) є:

участь у складі зміни прикордонних нарядів у службі з охорони державного кордону;

забезпечення ефективного використання в охороні кордону наявних технічних засобів;

забезпечення безаварійної експлуатації радіолокаційно-прожекторної техніки, тепловізійного обладнання, засобів сигналізації;

обслуговування технічних засобів та підтримання їх у постійній готовності до використання у службі;

проведення поточного ремонту радіолокаційних, прожекторних станцій, дизель-електростанцій та засобів сигналізації;

зберігання технічних засобів охорони державного кордону;

ведення обліків технічних засобів і відповідної службової та технічної документації;

забезпечення дотримання особовим складом підрозділу заходів безпеки під час застосування особовим складом радіолокаційно-прожекторної техніки та засобів сигналізації.

36. Центр управління службою є структурним підрозділом відділу, призначений для забезпечення повсякденного управління оперативно-службовою діяльністю відділу та оперативного реагування на зміни в обстановці.

37. Основними завданнями центру управління службою є:

цілодобове несення оперативно-чергової служби;

безпосередня підготовка прикордонних нарядів до несення служби з охорони державного кордону та прикордонного контролю;

забезпечення готовності сил реагування на зміни в обстановці до виконання завдань за призначенням;

контроль за виконанням рішення начальника відділу на здійснення

оперативно-службової діяльності;

безперервний моніторинг обстановки на державному кордоні, у пунктах пропуску, та результатів оперативно-службової діяльності відділу і своєчасне інформування керівництва;

облік інформації про правопорушення протягом установленого терміну;

обмін інформацією з черговими службами взаємодійних органів та підрозділів;

здійснення оповіщення за сигналами управління;

забезпечення обліку, зберігання і видачі стрілецької та особистої зброї, боєприпасів і засобів активної оборони прикордонним нарядами та посадовим особам відділу.

38. Прикордонний пост (прикордонна застава) є підрозділом відділу, що дислокується окремо, призначений для цілодобового, безпосереднього виконання завдань з охорони державного кордону на визначеній ділянці, виявлення, припинення та запобігання злочинам та правопорушенням, протидію яким законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби.

39. Основними завданнями прикордонного поста (прикордонної застави) є:

забезпечення надійної охорони державного кордону на визначеній ділянці;

запобігання злочинам та адміністративним правопорушенням, протидію яким законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби;

здійснення самостійно або у взаємодії з представниками органів внутрішніх справ і Служби безпеки України в межах контрольованих прикордонних районів контролю за дотриманням іноземцями та особами без громадянства, а також біженцями та особами, яким надано притулок в Україні, установлених правил перебування на її території;

здійснення самостійно або разом з представниками спеціально уповноважених на те органів виконавчої влади контролю за збереженням природних ресурсів, додержанням правил промислової та іншої діяльності, охороною довкілля;

виявлення та затримання осіб, які скоїли злочини або адміністративні правопорушення, протидію яким віднесено до компетенції Держприкордонслужби;

процесуальне оформлення правопорушень, протидію яким законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби;

контроль за дотриманням правил прикордонного режиму;

відстеження та інформування керівництва відділу про аварії, пожежі, катастрофи, стихійні лиха та інші надзвичайні події;

проведення роботи з громадськими формуваннями з охорони громадського порядку і державного кордону, проведення заходів з правового виховання місцевого населення та профілактики правопорушень.

40. Інспекторський пост є підрозділом відділу, призначеним для самостійного та безпосереднього виконання завдань з охорони державного кордону, виявлення, припинення та запобігання злочинам і адміністративним правопорушенням, протидію яким законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби, роботи з громадськими формуваннями з охорони громадського порядку і державного кордону.

41. Основними завданнями інспекторського поста є:

постійне виконання завдань з безпосередньої охорони визначеної ділянки державного кордону шляхом добування інформації про злочини та адміністративні правопорушення, протидію яким законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби, своєчасного інформування керівництва відділу (старшого зміни прикордонних нарядів) про підготовку або скоєння злочинів та правопорушень, самостійної реалізації отриманої інформації та роботи з місцевим населенням;

запобігання злочинам та адміністративним правопорушенням, протидію яким законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби;

виявлення, затримання та доставлення до відділу осіб, які вчинили злочини та адміністративні правопорушення;

процесуальне оформлення правопорушень, віднесених законодавством України до компетенції Держприкордонслужби;

здійснення самостійно або у взаємодії з працівникам органів внутрішніх справ і Служби безпеки України контролю за дотриманням іноземцями та особами без громадянства, а також тими, кому надано притулок в Україні, установлених правил перебування на її території;

постійний моніторинг державного кордону, контроль за станом утримання державного кордону, прикордонних знаків, показчиків та інших інженерних споруд;

контроль за дотриманням правил прикордонного режиму;

здійснення самостійно або разом з працівниками правоохоронних органів та місцевими органами влади контролю за збереженням природних ресурсів, додержанням правил промислової та іншої діяльності, охороною довкілля;

відстеження та інформування керівництва відділу про аварії, пожежі, катастрофи, стихійні лиха та інші надзвичайні події;

проведення роботи з громадськими формуваннями з охорони громадського порядку і державного кордону, проведення заходів з правового виховання місцевого населення та профілактики правопорушень.

42. Радіотехнічний пост є підрозділом відділу, призначеним для безпосереднього виконання завдань з охорони державного кордону на

визначеній ділянці державного кордону з використанням радіолокаційних та інших станцій і комплексів, виявлення правопорушень, протидію яким законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби.

43. Основними завданнями радіотехнічного поста є:

забезпечення надійної охорони державного кордону на визначеній ділянці;

виявлення адміністративних правопорушень, протидію яким законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби, шляхом ведення спостереження із застосуванням технічних засобів охорони державного кордону;

проведення класифікації, розпізнавання виявлених цілей, визначення їх координат і параметрів руху (курс, швидкість) та передача даних про виявлені цілі у відділ прикордонної служби;

здійснення взаємодії в системі радіотехнічного спостереження щодо передачі цілей у сектори відповідальності інших радіотехнічних постів;

наведення прикордонних нарядів, прикордонних сторожових кораблів (катерів) та екіпажів літаків (вертольотів) на виявлені цілі;

ведення обліку результатів візуального та технічного спостереження.

44. Контролерський пост є структурним підрозділом відділу, призначеним для здійснення прикордонного контролю та пропуску через державний кордон осіб, транспортних засобів у пунктах пропуску, а також, крім того, вантажів після проходження ними митного та, за потреби, інших видів контролю.

45. Основними завданнями контролерського поста є:

здійснення в установленому порядку прикордонного контролю та пропуску осіб, транспортних засобів, які прямують через державний кордон, крім того, вантажів після проходження ними митного та, за потреби, інших видів контролю;

запобігання злочинам та адміністративним правопорушенням, протидію яким віднесено до компетенції Держприкордонслужби, їх виявлення, припинення;

реєстрація іноземців та осіб без громадянства, які в установленому порядку прибувають в Україну, та їх паспортних документів;

запобігання та недопущення перетинання державного кордону особами, яким згідно із законодавством не дозволяється в'їзд в Україну або яких тимчасово обмежено у праві виїзду з України, у тому числі згідно з дорученнями правоохоронних органів;

розшук у пункті пропуску осіб, які переховуються від органів дізнання, слідства та суду, ухиляються від відбуття кримінальних покарань, виконання в установленому порядку інших доручень правоохоронних органів;

здійснення контролю за додержанням режиму в пункті пропуску.

46. Вузол зв'язку призначений для забезпечення телекомунікації та обміну інформацією з прикордонними нарядами, підпорядкованими та взаємодійними підрозділами.

47. Основними завданнями вузла зв'язку є:

забезпечення безперервного обміну інформацією з органом охорони кордону, підпорядкованими, сусідніми та взаємодійними підрозділами, прикордонними нарядами;

забезпечення функціонування засобів телекомунікації та складових (програмно-технічних комплексів (далі – ПТК), автоматизованих робочих місць (далі – АРМ) тощо) інтегрованої інформаційно-телекомунікаційної системи (далі – ІТС) „Гарт”;

у межах компетенції виконання заходів з технічного захисту інформації, яка циркулює в телекомунікаційних системах, вимоги якого встановлені нормативно-правовими актами у цій сфері;

контроль за використанням і експлуатацією засобів телекомунікації та інформаційно-телекомунікаційної системи (далі – ІТС), підтримання їх у робочому стані;

ведення обліків засобів телекомунікації та ІТС.

48. Пост автоматизованих систем управління призначений для забезпечення функціонування технічних засобів ІТС „Гарт”.

49. Основними завданнями поста автоматизованих систем управління є:

забезпечення стійкої роботи автоматизованих робочих місць посадових осіб відділу прикордонної служби, ПТК ІТС „Гарт”.

підтримання технічних засобів ІТС у справному стані та постійній готовності до застосування, організація і проведення їх технічного обслуговування, ведення формулярів (паспортів);

забезпечення постійного контролю за процесами обробки інформації, які здійснюються за допомогою технічних та програмних засобів наявних ІТС;

підтримання у роботоздатному стані систем передачі даних компонентів системи „Гарт” у рамках забезпечення інформаційного обміну;

проведення робіт з установлення загального та спеціального програмного забезпечення на серверне обладнання комплексів та АРМ;

забезпечення захисту від несанкціонованих дій, перешкоджання роботі спеціального програмного забезпечення та унеможливлення просочення інформації з баз даних ПТК (АРМ) ІТС „Гарт”;

ведення обліку технічних засобів, що входять до складу ІТС (АРМ);

у межах компетенції забезпечення технічного захисту інформації, яка циркулює в інформаційних та ІТС, вимоги якого встановлені нормативно-правовими актами у цій сфері.

50. Група РХБ захисту є структурним підрозділом відділу. Вона призначена для виконання заходів РХБ захисту в межах ділянки відповідальності відділу.

51. Основними завданнями групи РХБ захисту є:

організація та проведення РХБ спостереження та розвідки маршрутів і місць несення служби прикордонними нарядами;

участь у проведенні заходів з нормалізації радіаційної обстановки та захисту персоналу Держприкордонслужби у разі виявлення спроб незаконного переміщення радіоактивних (ядерних) матеріалів у пунктах пропуску та поза ними;

забезпечення радіаційної безпеки відділу;

участь у проведенні занять та інших заходів з підвищення професійної підготовки посадових осіб відділу, задіяних у виконанні завдань з виявлення спроб незаконного переміщення через державний кордон радіоактивних (ядерних) матеріалів;

участь у веденні безпосереднього обстеження місцевості в межах ділянки відповідальності відділу з метою виявлення об'єктів (предметів), які можуть бути джерелом іонізуючого випромінювання;

підтримання роботоздатного стану приладів радіаційного контролю, забезпечення їх ефективного використання у пунктах пропуску;

технічне супроводження засобів РХБ захисту.

52. Відділення логістики призначене для матеріально-технічного забезпечення оперативно-службової діяльності відділу.

53. Основними завданнями відділення логістики є:

матеріально-технічне забезпечення оперативно-службової діяльності;

організація технічно правильної експлуатації техніки, озброєння, спеціальних засобів, технічних засобів прикордонного контролю, організація та участь у проведенні їх технічного обслуговування і підготовці до використання в службі з охорони державного кордону;

утримання службового фонду відділу, засобів пожежогасіння та інвентарю, забезпечення їх постійної готовності до застосування;

підтримання внутрішнього порядку на території містечка і в службових приміщеннях;

організація харчування особового складу та годівлі службових собак;

зберігання та утримання в належному стані нормативних запасів матеріальних засобів відділу;

здійснення операційної діяльності з організації обігу матеріальних засобів, що значаться на обліку відділу, за його підрозділами та індивідуальними користувачами;

здійснення операційної діяльності з приймання матеріальних засобів, що надходять на забезпечення відділу, і здавання матеріальних засобів на склади органу охорони кордону;

ведення обліку наявності і руху матеріальних засобів, складання та своєчасне подання установленної звітно-заявочної документації;

створення необхідних умов для дотримання особовим складом відділу санітарного законодавства і правил особистої гігієни.

54. Усі структурні підрозділи та посадові особи відділу повинні дотримуватись вимог чинного законодавства щодо охорони державної таємниці, відомостей конфіденційного характеру та іншої інформації, обов'язковість захисту якої визначено керівними документами Адміністрації Держприкордонслужби.

55. Структура і штат відділів прикордонної служби затверджуються Головою Держприкордонслужби і визначаються залежно від покладених завдань, особливостей ділянки відповідальності та обстановки, що на ній склалася.

56. Відділ має свою печатку із зображенням свого найменування, інші печатки й штампи для забезпечення документообігу.

пункт призупинено (розпорядження АДПСУ від 05.06.2016 № Т/22-4520 «Про набрання чинності Положенням про ВПС»)

Сили та засоби відділу прикордонної служби, порядок їх використання

57. В охороні державного кордону відділом використовуються такі сили і засоби: особовий склад, сили і засоби оперативно-розшукової діяльності, озброєння та техніка, технічні засоби охорони державного кордону та прикордонного контролю, засоби (комплекси) телекомунікації та інформаційно-телекомунікаційні системи, інженерні споруди і загородження, службові тварини.

58. До особового складу відділу належать військовослужбовці та працівники Держприкордонслужби.

59. Військовослужбовці є головною вирішальною силою в охороні державного кордону, вони використовуються відповідно до займаної посади з урахуванням професійної (фахової) підготовки.

60. Для військовослужбовців відділу встановлюється п'ятиденний робочий тиждень з двома вихідними днями.

61. Черговість та порядок призначення особового складу відділу на

службу з охорони державного кордону у складі змін прикордонних нарядів визначається начальником відділу.

62. Служба в прикордонному наряді починається з моменту одержання прикордонником наказу на охорону кордону і завершується доповіддю про результати виконання отриманого завдання. Вона, як правило, планується в один прийом.

пункт 62 призупинено (розпорядження АДПСУ від 05.12.2015 № Т/22-11444 «Про набрання чинності Інструкцією № 1261»)

63. Термін безперервного несення служби особовим складом у складі прикордонних нарядів з охорони державного кордону не повинен перевищувати 8 годин. У разі збільшення службового навантаження, а також за надто високої або низької температури повітря, служба у складі прикордонних нарядів за рішенням начальника відділу може плануватись у кілька прийомів.

64. Термін безперервного несення служби особовим складом у пунктах пропуску та на постах технічного спостереження, як правило, не повинен перевищувати 12 годин.

65. Службовим навантаженням на особовий склад відділу вважається час на підготовку до служби, службу в складі зміни прикордонних нарядів, заняття та інші заходи, які проводяться у відділі або на його ділянці.

Службове навантаження регулюється начальниками відділень та інших структурних підрозділів відділу протягом місяця. Воно не повинно перевищувати норм, установлених законодавством України.

В окремих випадках, з метою регулювання службового навантаження та з дозволу начальника відділу, начальник відділення інспекторів прикордонної служби має право звільняти із розташування підрозділу військовослужбовців не залучених до несення служби у складі зміни прикордонних нарядів, але не більше 30% особового складу зміни.

66. Під час прибуття до відділу прикордонної служби прямих начальників та інспектуючих (перевіряючих) начальник відділу зустрічає їх і доповідає.

67. Виїзд начальника відділу за межі ділянки відповідальності відділу здійснюється лише з дозволу начальника органу охорони державного кордону.

Виїзд решти офіцерів, прапорщиків, військовослужбовців, що проходять військову службу за контрактом, за межі ділянки відповідальності відділу здійснюється з дозволу начальника відділу.

68. Особовий склад органу охорони кордону прибуває до відділу на підставі посвідчення про відрядження та організує роботу на підставі службового завдання, підписаного начальником цього органу.

69. Особовий склад Адміністрації Держприкордонслужби, регіональних управлінь, Морської охорони, підрозділів спеціального призначення Державної прикордонної служби, в разі службової необхідності прибуває безпосередньо до відділу на підставі посвідчення про відрядження та організує роботу на підставі

затверджених їх керівниками планів-завдань. Про їх прибуття, якщо ці особи не супроводжуються начальником (представником) органу охорони кордону, начальник відділу доповідає по команді.

70. Робота на ділянці відділу особового складу Державної прикордонної служби без повідомлення про це начальника відділу не допускається, за винятком випадків проведення Адміністрацією Держприкордонслужби, розвідувальним органом, підрозділами спеціального призначення Держприкордонслужби, у тому числі підрозділами внутрішньої та власної безпеки, заходів що санкціоновані й здійснюються за окремими планами.

71. Порядок відвідування відділу цивільними особами, у тому числі родичами прикордонників, визначається начальником органу охорони кордону.

72. Зустріч та порядок опанування посади новоприбулими прикордонниками здійснюється відповідно до порядку, встановленому управлінням органу охорони державного кордону.

73. Начальник відділу відрекомендовує прибулих прикордонників особовому складу та розподіляє їх по структурних підрозділах відповідно до посад, на які вони призначені; проводить закріплення зброї і спорядження; доводить обстановку на ділянці відділу, у прикордонній смузі суміжної держави, завдання відділу і лінію поведінки прикордонників на державному кордоні; особисто та через своїх заступників організовує ознайомлення новопризначених військовослужбовців з розташуванням і ділянкою відповідальності відділу, її історією та традиціями, а також вивчення розпорядку дня, навчання дій за сигналами (командами) тривоги і практичного несення служби у складі прикордонних нарядів; проводить увідний інструктаж щодо заходів безпеки. Зброя новоприбулим прикордонникам вручається перед строєм.

74. Самостійне несення служби новоприбулими прикордонниками дозволяється лише після проходження ними допідготовки за спеціально розробленою програмою та успішного складання заліків.

75. Допуск інспекторів прикордонної служби до самостійного несення служби старшими змін прикордонних нарядів, старшими прикордонних нарядів пунктах у пропуску; у залах «VIP», виконання доручень правоохоронних органів у пунктах пропуску; проведення співбесід з особами, які перетинають державний кордон в пунктах пропуску, та закріплення датоштампів за особовим складом відділів прикордонної служби здійснюється на підставі наказу начальника органу охорони державного кордону.

76. Особовий склад відділу, який залучається до охорони кордону в межах ділянки, що охороняється, повинен знати:

в обсязі, необхідному для виконання службових обов'язків, законодавство України і міжнародні договори України, що регламентують проходження державного кордону, його перетинання, інші правила пропуску через державний кордон осіб, транспортних засобів та вантажів;

точне проходження на місцевості державного кордону, положення

кожного прикордонного знака;

стики і розмежувальні лінії;

приховані підступи до кордону і можливі місця укриття правопорушників;

напрямки, на яких відбувалися незаконні перетинання державного кордону та виникали нестандартні (конфліктні) ситуації;

характер місцевості, дороги, стежки, перевали, їхня прохідність у різні пори року, залежно від стану погоди;

місця, небезпечні для руху;

розташування інженерних споруд, ліній зв'язку;

зони упевненого радіозв'язку, видимості і чутності зорових та звукових сигналів;

розташування населених пунктів, залізничних і автобусних станцій;

аеропорти, аеродроми і встановлені повітряні коридори перельоту кордону повітряними суднами;

порти, пристані, причали, у тому числі відвідувані іноземними суднами рекомендовані курси і морські коридори; проходження фарватеру, тальвегу, прибійні і відбійні місця на прикордонних річках, а також належність островів;

райони промислу, місця водокористування і бродів;

режим припливів та відпливів і можливі зміни режиму рік, озер та інших водойм;

райони проведення робіт, характер господарсько-виробничої діяльності населення і його національні звичаї;

розташування громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону, взаємодійних органів і підрозділів, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, а також підприємств, установ і організацій;

порядок дій, визначений планом спеціальних заходів відділу прикордонної служби.

психологію поведінки, хитрощі і прийоми, що застосовуються особами, які прямують через кордон;

технологію пропуску через державний кордон осіб, транспортних засобів та вантажів, основні функції підприємств, установ і організацій, що беруть участь у пропуску, а також розміщення й технічне устаткування пункту пропуску;

характерні ознаки правопорушників, терористів та інших осіб, які своїми діями (намірами) можуть завдати збитків економічним, політичним й іншим інтересам держави;

відомчі стандарти культури під час виконання завдань оперативно-службової діяльності.

77. Особовий склад відділу зобов'язаний уміти вільно орієнтуватися на ділянці відповідальності в будь-яку пору року і час, за різних погодних умов.

Ділянка відповідальності відділу вивчається його особовим складом на глибину контролюваного прикордонного району. Ділянки сусідніх відділів вивчаються особовим складом до місця їх дислокації.

пункти 74-77 призупинено (розпорядження АДПСУ від 05.12.2015 № Т/22-11444 «Про набрання чинності Інструкцією № 1261»)

78. На підставі вивчення ділянки начальник відділу розробляє (уточнює) схему ділянки відділу прикордонної служби.

79. Схема ділянки відділу розробляється в електронному вигляді за допомогою ПТК ІТС «ГАРТ-3/П-В». Збільшені її копії вивішуються в робочому кабінеті начальника відділу та в кімнаті підготовки зміни прикордонних нарядів до служби.

80. Схема, що вивішується в робочому кабінеті, підписується начальником відділу та затверджується начальником органу охорони державного кордону.

81. На схемі ділянки відділу позначаються: державний кордон і прикордонні знаки (інформаційні показники); стики та розмежувальні лінії; дислокація відділу, його структурних підрозділів та сусідніх відділів; райони патрулювання прикордонних патрулів; сектори відповідальності дільничних інспекторів прикордонної служби; графічні частини технологічних схем пунктів пропуску; громадські формування з охорони громадського порядку та державного кордону; інженерні споруди та загородження; сигналізаційні засоби охорони кордону та радіотехнічні пости; маршрути руху з позначенням довжини маршрутів і небезпечних місць, допустимої швидкості руху залежно від пори року, доби та стану погоди; лінії проводового зв'язку; пункти виходу на зв'язок засобами електричного зв'язку центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій усіх форм власності; проблемні ділянки державного кордону, порядок проходження і охорони яких нормативно не врегульовано; зони невпевненого прийому сигналів та зони радіомовчання; розташування взаємодійних органів і підрозділів, державних органів, а також підприємств, закладів та організацій, населених пунктів, залізничних і автобусних станцій, аеропортів, аеродромів та посадкових площадок; порти, пристані, причали, пункти базування із зазначенням кількості та належності суден і засобів для пересування по льоду; повітряні коридори перельоту державного кордону повітряними суднами; рекомендовані курси та морські коридори; територіальні та внутрішні води з надводною обстановкою; райони проведення робіт, промислового і любительського лову риби; маршрути руху транспортних засобів; розташування на території суміжної держави підрозділів прикордонної охорони, військових частин та підрозділів, а також усіх точно встановлених інженерних споруд.

Крім того, на схемі відображаються основні питання взаємодії з суміжними відділами.

82. У пояснювальній записці до схеми у формі таблиць та схем оформлюються: схеми пунктів пропуску, розподіл сил і засобів; сигнали оповіщення і управління; схема радіо і проводового зв'язку.

83. У схемі пункту пропуску можуть визначатись:

у графічній частині: місця або приміщення для проведення контролю осіб, транспортних засобів, вантажів та іншого майна, межі території пункту пропуску, режимна зона, місця стоянок транспортних засобів;

у текстовій частині: види, послідовність, зміст контрольних операцій та порядок пропуску через державний кордон осіб, транспортних засобів та вантажів; спеціальних, небезпечних вантажів та спеціальних транспортних засобів; дипломатичних агентів і консульських посадових осіб, транспортних засобів, що належать дипломатичним представництвам; офіційних делегацій та пасажирів літерних рейсів; військових команд та вантажів; аварійно-рятувальних та аварійно-відновних формувань тощо; час, що відводиться для виконання контрольних операцій контрольними підрозділами залежно від категорії транспортного засобу (вантажу); порядок встановлення та підтримання режиму, взаємодії контрольних підрозділів, порядок допуску в пункт пропуску та його режимну зону осіб, транспортних засобів, порядок їх пересування.

84. Схема доповнюється окремими елементами залежно від завдань, які виконуються відділом, та умов, що склалися на ділянці. Вона використовується для прийняття рішення і постановки завдань підлеглим.

85. Сили оперативно-розшукової діяльності (оперативні сили) відділу прикордонної служби: начальник відділу та його заступник з оперативно-розшукової роботи – начальник відділення, військовослужбовці оперативно-розшукового підрозділу а також військовослужбовців інших підрозділів, які залучені до виконання окремих доручень під час проведення оперативно-розшукових заходів за оперативно-розшуковими справами.

86. Засоби оперативно-розшукової діяльності (оперативні засоби) відділу прикордонної служби – особи, з якими встановлено конфіденційне співробітництво для виконання завдань оперативно-розшукової діяльності; спеціальні технічні засоби (що використовуються виключно під час проведення оперативно-технічних заходів).

87. Озброєння і техніка відділу застосовуються за прямим призначенням з додержанням технічних норм, режимів і правил, установлених інструкціями з експлуатації та застосування. В охороні державного кордону дозволяється використовувати тільки справну зброю та техніку.

88. Застосування зброї, бойової техніки, озброєння кораблів (катерів), літаків і вертольотів, спеціальних засобів та заходів фізичного впливу під час охорони державного кордону здійснюється відповідно до чинного законодавства. Порядок обліку, зберігання і видачі зброї, боєприпасів та

спеціальних засобів у відділі визначається окремими нормативними актами Адміністрації Держприкордонслужби.

89. Спеціальні засоби призначені для затримання, конвоювання і охорони правопорушників, подолання протидії законним вимогам прикордонних нарядів, зупинки транспортних засобів, захисту населення та самозахисту прикордонників від нападу та інших дій, що становлять загрозу здоров'ю та життю людей.

пункт 89 призупинено (розпорядження АДПСУ від 05.12.2015 № Т/22-11444 «Про набрання чинності Інструкцією № 1261»)

90. До спеціальних засобів належать:

засоби індивідуального захисту – шоломи, бронежилети, одяг, виготовлений з кевлару, протиударні та броньовані щити;

засоби активної оборони – гумові кийки, наручники, засоби зв'язування, електрошокові пристрої, пістолети (револьвери) під патрони, споряджені гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії з розрахунку 16 (12) патронів на кожний пістолет (револьвер), упаковки з препаратами сльозоточивої та дратівної дії (газові балончики), газові пістолети (револьвери) та патронами до них з розрахунку 8 патронів на кожний пістолет (револьвер);

засоби для примусової зупинки автотранспорту.

пункт 90 призупинено (розпорядження АДПСУ від 05.12.2015 № Т/22-11444 «Про набрання чинності Інструкцією № 1261»)

91. Транспортні засоби призначені для перевезення особового складу (пасажирів) і вантажів автомобільними дорогами, забезпечення службової (оперативно-службової) діяльності чи виконання спеціальних робочих функцій, встановлення засобів зв'язку й управління, технічних засобів охорони кордону і спеціального обладнання. До транспортних засобів належать: легкові, вантажні, спеціальні автомобілі; трактори; шасі автомобілів, тракторів та інших самохідних машин; причепа і напівпричепа, автопоїзди; рухомі засоби технічного обслуговування, ремонту та евакуації; мотоцикли (моторолери) та квадроцикли (мотовсюдиходи), снігоходи, велосипеди.

Для використання транспортних засобів визначаються та обладнуються маршрути руху, що наносяться на схему ділянки відділу.

92. Техніка тилу включає засоби для заправлення і зберігання пального, прання білизни, ремонту речового майна, приготування їжі та випікання хліба.

93. До технічних засобів охорони державного кордону належать сигналізаційні комплекси (системи) і прилади, радіолокаційні станції, мобільні тепловізійні комплекси, засоби освітлення та прилади спостереження.

94. Сигналізаційні комплекси (системи) і прилади призначені для забезпечення дистанційного контролю за рубежами (ділянками, об'єктами, периметрами об'єктів), що охороняються.

95. Радіолокаційні станції призначені для забезпечення

радіолокаційного спостереження за ділянкою відділу у темний час доби і в умовах обмеженої видимості вдень. Радіолокаційні станції використовуються самостійно, у комплексі з прожекторними станціями (установками), приладами нічного спостереження чи у складі автоматизованих систем радіолокаційного спостереження (автоматизованих радіолокаційних комплексів).

96. Мобільні тепловізійні комплекси – це самохідні технічні засоби, обладнані удосконаленим комплектом термовізійного та відеообладнання, призначені для охорони відкритих ділянок кордону в умовах обмеженої видимості, виявлення, розпізнавання та ідентифікації різноманітних цілей, відео та фотодокументування дій виявлених цілей; наведення на них прикордонних нарядів, чергових сил та резервів.

97. Засоби освітлення призначені для забезпечення візуального спостереження і розпізнавання цілей у темний час доби.

98. Прожекторні станції й установки застосовуються для освітлення місцевості та водної поверхні, а також для освітлення ділянок сигналізаційних комплексів (систем) у разі надходження від них сигналів тривоги.

пункт 93-98 призупинено (розпорядження АДПСУ від 05.12.2015 № Т/22-11444 «Про набрання чинності Інструкцією № 1261»)

99. Освітлення місцевості прожекторними станціями й установками проводиться за графіком, а в разі виявлення правопорушників чи ознак правопорушення за сигналом (командою).

100. Прожектори заливаючого світла використовуються для освітлення території відділу, його структурних підрозділів, причалів та інших об'єктів.

101. Освітлювальні прилади індивідуального користування застосовуються прикордонними нарядами під час огляду місцевості, перевірки сигналізаційних і контролюючих засобів, огляду транспортних засобів та вантажів, що перевозяться на них.

102. Прилади спостереження використовуються для виявлення та розпізнавання наземних, морських і повітряних цілей удень та вночі. Приладами спостереження забезпечуються всі прикордонні наряди, що висилаються на ділянку відділу.

пункт 102 призупинено (розпорядження АДПСУ від 05.12.2015 № Т/22-11444 «Про набрання чинності Інструкцією № 1261»)

103. Технічні засоби прикордонного контролю призначені для підвищення надійності, оперативності й культури прикордонного контролю і використовуються відповідно до їх призначення та вимог спеціальних інструкцій. Їх застосування має забезпечити високу ефективність здійснення прикордонного контролю.

104. Технічні засоби прикордонного контролю за класифікацією розподіляються на: технічні засоби для перевірки паспортних документів, для огляду транспортних засобів та вантажів, з виявлення зброї та небезпечних предметів, документування, з виявлення радіоактивних речовин та ядерних

матеріалів (радіаційного контролю), з виявлення наркотичних, хімічних, біологічних та вибухових речовин; спеціальні програмні засоби; спеціальне обладнання та мобільні комплекси прикордонного контролю.

105. Засоби (комплекси) телекомунікації та інформаційно-телекомунікаційні системи призначені для забезпечення безперервного обміну інформацією з органами управління органу охорони кордону; безперервного управління службою на ділянці відповідальності відділу; накопичення і обробки інформації, здійснення інформаційного обліку; зв'язку із сусідніми відділами, підрозділами органу охорони державного кордону, літаками, вертольотами, кораблями та катерами, місцевими органами влади, взаємодійними органами, цивільними та військовими суднами.

106. Прилади радіаційної, хімічної розвідки і дозиметричного контролю призначені для своєчасного виявлення радіоактивного, хімічного зараження та визначення доз опромінення особового складу.

107. Інженерні споруди та загородження призначені для позначення державного кордону на місцевості; фіксації слідів та інших ознак подолання рубежу, який прикривається; для затримання та утруднення дій правопорушників; створення сприятливих умов для ефективного застосування озброєння і технічних засобів охорони державного кордону, транспорту; забезпечення сталості управління підрозділами, підвищення їх захисту від засобів ураження.

З цією метою на ділянці відділу можуть обладнуватись в інженерному відношенні рубежі прикриття державного кордону, напрямків у тилу, інженерних загороджень тощо.

108. До інженерних споруд належать: прикордонні знаки, інформаційні покажчики державного кордону, контрольно-слідові смуги на окремих рубежах, споруди для візуального, радіотехнічного, тепловізорного, оптико-електронного та інших видів спостереження (далі – технічного спостереження), дороги, стежки, контрольні пункти, мости, переправи, посадкові площадки для вертольотів, причали для малих катерів, опалювальні пункти; удавані споруди.

109. Прикордонні знаки (прикордонні стовпи, піраміди, створні знаки, буї, віхи тощо), інформаційні покажчики призначені для точного позначення проходження державного кордону на місцевості. Наявність, стан і положення на місцевості прикордонних знаків періодично перевіряються.

110. Контрольно-слідові смуги на окремих рубежах призначені для фіксації ознак незаконного перетинання державного кордону та інших правопорушень.

111. Перетинання контрольно-слідової смуги прикордонними нарядами, іншими особами та транспортними засобами здійснюється в установлених місцях. Перетинання контрольно-слідової смуги поза встановленими місцями дозволяється прикордонним нарядам тільки у разі переслідування та затримання правопорушників, подання допомоги іншим прикордонним нарядам та під час стихійного лиха. Про кожен випадок перетинання контрольно-слідової смуги

поза встановленими місцями прикордонні наряди повинні доповідати в центр управління службою відділу прикордонної служби.

112. Сліди перетинання контрольно-слідової смуги зарівнюють у встановлений спосіб. Місце зарівнювання позначається умовними знаками обабіч контрольно-слідової смуги. Способи, умовні знаки і порядок зарівнювання встановлюються штабом органу охорони державного кордону та повідомляються начальником відділу кожній зміні прикордонних нарядів окремо.

113. Зарівнювання слідів у встановлених для перетинання контрольно-слідової смуги місцях проводиться після кожного їх перетинання, а за інтенсивного руху - після його припинення.

114. Сліди перетинання контрольно-слідової смуги прикордонними нарядами поза встановленими місцями зарівнюються з дозволу старшого зміні прикордонних нарядів.

Залишення на ніч незарівнених слідів не допускається.

115. Сліди невідомої належності чи позначені невстановленими умовними знаками зарівнюються тільки з дозволу начальника відділу після встановлення їх належності та причини появи, про що робиться відмітка у відповідному розділі Плану охорони державного кордону зміною прикордонних нарядів.

116. З метою фіксації фактів перетинання контрольно-слідової смуги та інших контролюючих засобів, виявлення на місцевості, прилеглий до них, слідів невідомого походження та доведення до особового складу у слідової обстановки у відділі постійно ведеться схема слідового режиму.

117. Споруди для візуального і технічного спостереження включають приховані та відкриті пункти спостереження, позиції тепловізійних, радіолокаційних, прожекторних та інших станцій (комплексів). Вони призначені для забезпечення спостереження та підвищення ефективності використання засобів спостереження, технічних станцій (комплексів).

118. Місця розташування споруд для візуального та технічного спостереження вибираються з урахуванням забезпечення якомога більшого огляду, виявлення цілей на граничних відстанях.

119. Позиції прожекторних станцій можуть розташовуватися спільно з позиціями радіолокаційних станцій або окремо від них. Обладнання позицій повинно унеможливити випадкове освітлення території суміжної держави, у тому числі відбитим променем.

120. Прикордонні дороги та стежки призначені для забезпечення дій прикордонних нарядів, маневру силами та засобами, підвозу матеріальних засобів і евакуації.

121. Мережу прикордонних доріг і стежок на ділянці відділу можуть становити:

рокадні дороги на рубежі прикриття, рубежі основних інженерних споруд (там, де вони є) і в тилу;

під'їзні шляхи до місць постійної дислокації відділу та його структурних підрозділів та фронтальні від них до державного кордону;

контрольні стежки.

122. Прикордонні дороги та стежки повинні забезпечувати швидкий і безпечний рух транспорту та прикордонних нарядів у будь-який час доби, року і за будь-яких погодних умов.

123. Контрольні стежки обладнуються в безпосередній близькості від державного кордону, вздовж інженерних загороджень, контролюючих засобів. Вони використовуються для руху прикордонних нарядів, що перевіряють державний кордон, інженерно-технічні споруди і виконують роботи щодо його утримання.

124. Контрольна стежка інструктора розшукового собаки обладнується у смузі тактично вигідної місцевості або між рубежем прикриття державного кордону та рубежем основних інженерних споруд (там, де вони є), контрольна стежка фахівців сигналізації - уздовж сигналізаційних загороджень.

125. У місцях, де прикордонні дороги й стежки перетинаються з річками, байраками та іншими перешкодами, влаштовуються переходи.

126. Посадкова площадка для вертольотів призначена для забезпечення зльоту та посадки вертольотів. Вона вибирається на ділянці відділу на рівній місцевості на віддаленні від перешкод (лісу, будівель, ліній електромереж тощо). Посадкова площадка має постійно бути в готовності до приймання вертольотів.

127. Причали для катерів (шлюпок) Морської охорони обладнуються на ділянці відділу, що охороняє державний кордон на морі, річках, озерах та інших водоймищах. Катери (шлюпки) морської охорони, що стоять біля причалу, надійно прикріплюються до нього ланцюгом, замикаються на замок. Ключі від замка входних дверей катера і замка запалювання зберігаються в чергового центру управління службою та видаються за наказом старшого зміни прикордонних нарядів, а в разі надходження сигналів (команд) тривоги – самостійно черговим центру.

128. Місця стоянки катерів (шлюпок) Морської охорони охороняються особовим складом відділу.

129. Удавані споруди призначені для створення несправжніх районів несення служби прикордонними нарядами та розташування резерву відділу. Місця розташування удаваних споруд вибираються тактично обґрунтовано і з урахуванням характерних особливостей місцевості, терміни їх будівництва повинні відповідати термінам будівництва реальних об'єктів.

130. Малопомітні та інші загорожі призначені для створення перешкод правопорушникам, захисту сигналізаційних і контролюючих засобів від дій тварин. Вони можуть бути постійними або тимчасовими (переносними).

Стаціонарні загорожі влаштовуються, як правило, у смузі місцевості, що знаходиться між рубежем прикриття та рубежем основних інженерних споруд (там, де вони є) або на тактично вигідних рубежах.

Тимчасові (переносні) загорожі застосовуються для швидкого закриття проходів і пошкоджень у сигналізаційних загорожах, а також у випадках, коли встановлення інших загорож ускладнено. Вони виготовляються завчасно і в готовому вигляді доставляються до місця установки.

Малопомітні загорожі створюються в поєднанні з іншими загорожами та природними перешкодами.

131. Службові собаки (розшукові, спеціальні, вартові) залежно від спрямованості їх підготовки застосовуються для підвищення можливостей прикордонних нарядів щодо виявлення та затримання правопорушників, виявлення наркотичних засобів, вибухових речовин, стрілецької зброї та боєприпасів, охорони певних ділянок місцевості та об'єктів і виконання інших завдань.

132. Службові собаки використовуються під час несення служби з охорони державного кордону та прикордонного контролю для:

пошуку і затримання людей на місцевості і в транспортних засобах;

пошуку наркотичних засобів, зброї, боєприпасів, вибухових речовин у пасажирських та вантажних транспортних засобах, різних вантажах і багажі пасажирів;

подолання протидії законним вимогам прикордонників;

затримання, конвоювання і охорони правопорушників, для підтримання режиму державного кордону, прикордонного режиму та режиму в пунктах пропуску через державний кордон.

133. Розшукові собаки прикордонної служби призначені для використання під час охорони державного кордону, пошуку й виявлення правопорушників та їх слідів, переслідування, затримання і конвоювання правопорушників.

134. Розшукові собаки прикордонного контролю призначені для використання у пунктах пропуску для пошуку й виявлення правопорушників у транспортних засобах і вантажах, їх переслідування, затримання та конвоювання.

135. Спеціальні собаки з пошуку вибухових речовин – службові собаки, призначені для пошуку й виявлення вибухових речовин, стрілецької зброї та боєприпасів.

136. Спеціальні собаки з пошуку наркотиків призначені для пошуку й виявлення наркотичних засобів та психотропних речовин.

137. Вартові собаки – призначені для охорони окремих ділянок кордону та об'єктів.

138. Для виконання завдань з охорони державного кордону відділу можуть додаватися або підтримувати його дії катери (кораблі) Морської охорони та вертольоти (літаки) прикордонної авіації. Під час виконання на ділянці відділу завдань кораблем (катером) Морської охорони, вертольотом, іншими силами та засобами органів охорони державного кордону, відділ враховує їх можливості щодо виявлення та затримання правопорушників.

139. Під час охорони державного кордону відділ взаємодіє із сусідніми відділами, іншими підрозділами Держприкордонслужби, підрозділами охорони кордону суміжних держав, органами Служби безпеки України, підрозділами та органами внутрішніх справ, митними та іншими взаємодійними органами, які дислокуються на його ділянці відповідальності. В охороні державного кордону враховуються можливості громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону, військово-патріотичних організацій відповідно до чинного законодавства України.

140. Взаємодійні сили і засоби та порядок взаємодії з ними визначаються наказом старшого начальника.

РОЗДІЛ II

УПРАВЛІННЯ ВІДДІЛОМ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ

Зміст та призначення основних елементів управління

141. Управління відділом — цілеспрямована діяльність органів управління, керівного складу та підрозділів управління відділу щодо створення умов для забезпечення реалізації підрозділом покладених на нього повноважень і підтримання його в готовності до виконання завдань.

Управління відділом прикордонної служби може бути успішним лише у тому випадку, коли воно є стійким, безперервним, оперативним, прихованим. Основою для організації управління є наказ та розпорядження начальника органу охорони кордону на здійснення оперативно-службової діяльності.

142. Управління відділом здійснюється у повсякденних умовах з пункту управління, розташованого в місці постійної дислокації підрозділу, у разі зміни обстановки, як правило, з центру управління службою.

143. Начальник відділу прикордонної служби здійснює управління відділом через своїх заступників і інших посадових осіб відділу шляхом постановки завдань. Завдання структурним підрозділам визначаються наказами, розпорядженнями й командами і повинні віддаватися стисло, ясно й унеможлилювати їх різне тлумачення.

144. Визначаючи завдання підрозділам, начальник відділу прикордонної служби вказує:

відділенню інспекторів прикордонної служби — про порядок виконання завдань з охорони державного кордону та прикордонного контролю; порядок дій щодо запобігання злочинам та адміністративним правопорушенням, протидію яким законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби; порядок контролю за дотриманням режиму державного кордону, прикордонного режиму

та режиму в пунктах пропуску; порядок охорони, конвоювання та тримання затриманих осіб і плавзасобів до моменту їх передачі органам прикордонної охорони або іншим уповноваженим органам суміжної держави, представникам інших правоохоронних органів України або суду; порядок дій щодо контролю за збереженням природних ресурсів, додержанням правил промислової та іншої діяльності, охороною довкілля; порядок підтримання взаємодії в інтересах охорони державного кордону з працівниками підрозділів органів внутрішніх справ та інших правоохоронних органів, органами місцевого самоврядування;

відділенню дільничних інспекторів прикордонної служби – про порядок виконання завдань з охорони державного кордону; порядок добування інформації про злочини й адміністративні правопорушення, протидію яким законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби, у тому числі й на каналах міжнародного сполучення; порядок дій щодо виявлення, затримання та доставлення до відділу осіб, які вчинили злочини й адміністративні правопорушення; порядок контролю за режимом державного кордону, прикордонним режимом, станом утримання прикордонних знаків, покажчиків та інших інженерних споруд; порядок контролю за збереженням природних ресурсів, додержанням правил промислової та іншої діяльності, охороною довкілля; порядок відстеження та інформування керівництва відділу про аварії, пожежі, катастрофи, стихійні лиха та інші надзвичайні події; порядок роботи з з громадськими формуваннями з охорони громадського порядку і державного кордону, проведення заходів з правового виховання місцевого населення та профілактики правопорушень;

прикордонному оперативно-розшуковому відділенню – на порядок проведення оперативно-розшукових заходів щодо запобігання, виявлення, припинення і розкриття злочинів, викриття причин і умов, які сприяють вчиненню злочинів; порядок дій щодо розшуку осіб, які переховуються від правоохоронних органів, у випадках, передбачених законодавством України; порядок пошуку, перевірки, фіксації даних щодо протиправних діянь організованих злочинних угруповань та окремих осіб на державному кордоні, у пунктах пропуску, внутрішніх водах і територіальному морі; порядок виконання письмових доручень слідчого, указівок прокурора й ухвал суду і запитів повноважних державних органів, установ та організацій про проведення оперативно-розшукових заходів;

прикордонному посту – про порядок дій з охорони державного кордону на визначеній ділянці; порядок запобігання злочинам та адміністративним правопорушенням, протидію яким законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби; порядок здійснення контролю за режимом державного кордону, прикордонним режимом; порядок контролю за збереженням природних ресурсів, додержанням правил промислової та іншої діяльності, охороною довкілля; порядок дій щодо виявлення та затримання осіб, які скоїли злочини або адміністративні правопорушення, протидію яким віднесено до компетенції Держприкордонслужби; порядок контролю та інформування керівництва відділу про аварії, пожежі, катастрофи, стихійні лиха й інші надзвичайні події; порядок роботи з громадськими формуваннями з охорони громадського порядку і

державного кордону, проведення заходів з правового виховання місцевого населення та профілактики правопорушень;

інспекторському посту – на порядок виконання завдань з охорони визначеної ділянки державного кордону; порядок добування інформації про злочини й адміністративні правопорушення, протидію яким законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби, своєчасного інформування керівництва відділу (старшого зміни прикордонних нарядів) про підготовку або скоєння злочинів і правопорушень; порядок самостійної реалізації отриманої інформації та роботи з місцевим населенням; порядок виявлення, затримання та доставки до відділу осіб, які вчинили злочини й адміністративні правопорушення; постійний моніторинг державного кордону, контроль за станом утримання державного кордону, прикордонних знаків, покажчиків та інших інженерних споруд; порядок здійснення контролю за збереженням природних ресурсів, додержанням правил промислової та іншої діяльності, охороною довкілля; порядок контролю та інформування керівництва відділу про аварії, пожежі, катастрофи, стихійні лиха й інші надзвичайні події, роботи з громадськими формуваннями з охорони громадського порядку і державного кордону, проведення заходів з правового виховання місцевого населення та профілактики правопорушень;

контролерському посту – на порядок здійснення прикордонного контролю та пропуску осіб, транспортних засобів, які прямують через державний кордон, крім того, вантажів та іншого майна після проходження ними митного та, за потреби, інших видів контролю; порядок запобігання злочинам та адміністративним правопорушенням, протидію яким віднесено до компетенції Держприкордонслужби, їх виявлення, припинення; порядок реєстрації громадян суміжної держави, які в установленому порядку прибувають в Україну, та їх паспортних документів; порядок запобігання та недопущення в'їзду в Україну або виїзду з України осіб, яким згідно із законодавством не дозволяється в'їзд в Україну або яких тимчасово обмежено у праві виїзду з України, у тому числі згідно з дорученнями правоохоронних органів; порядок дій щодо розшуку у пункті пропуску осіб, які переховуються від органів дізнання, слідства та суду, ухиляються від відбуття кримінальних покарань, виконання в установленому порядку інших доручень правоохоронних органів; порядок контролю за додержанням режиму в пункті пропуску;

радіотехнічному посту – порядок охорони державного кордону на визначеній ділянці; порядок дій щодо виявлення адміністративних правопорушень, протидію яким законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби, шляхом ведення спостереження із застосуванням технічних засобів охорони державного кордону; порядок проведення класифікації, розпізнавання виявлених цілей, визначення їх координат і параметрів руху (курсу, швидкості) та передача даних про виявлені цілі у відділ прикордонної служби; порядок взаємодії в системі радіотехнічного спостереження щодо передачі цілей у сектори відповідальності інших радіотехнічних постів; порядок дій щодо наведення прикордонних нарядів, прикордонних сторожових кораблів (катерів) та екіпажів літаків (вертольотів) на

виявлені цілі; порядок обліку результатів радіотехнічного та візуального спостереження.

145. Основними засобами управління у відділі є засоби телекомунікації та інтегрованої інформаційно-телекомунікаційної системи „Гарт”: програмно-технічні комплекси, автоматизовані робочі місця посадових осіб відділу, експлуатація яких організується відповідно до розпорядження по телекомунікації та інформатизації органу охорони державного кордону, з урахуванням їх наявності та стану. З цією метою до відділу надсилається витяг з цього розпорядження, схема-наказ вузла зв'язку відділу та витяг з Плану телекомунікації органу.

146. Для забезпечення зв'язку на ділянці відділу використовується вузол зв'язку. Він є найважливішим елементом телекомунікації та інформаційно-телекомунікаційних систем відділу, від якості функціонування якого залежить оперативність управління підрозділами кордону, своєчасність, достовірність та безпека передачі всіх видів інформації.

147. Основними об'єктами управління у відділі є: оперативно-службова та повсякденна діяльність відділу, особовий склад і логістика.

148. Управління оперативно-службовою діяльністю відділу полягає в своєчасній організації оперативно-службової діяльності, керівництві нею упродовж визначеного терміну та постійному контролі за її здійсненням.

Управління повсякденною діяльністю, особовим складом і логістикою відділу регламентується відповідними нормативними актами Адміністрації Держприкордонслужби.

149. Організація оперативно-службової діяльності відділу – це комплекс заходів, який проводиться органами управління органу охорони державного кордону, окремого контрольно-пропускного пункту, начальником відділу прикордонної служби з підготовки підрозділу до виконання завдань за призначенням та для дій у разі зміни обстановки.

150. Організація оперативно-службової діяльності на ділянці відділу прикордонної служби здійснюється на рік – спеціально створеною групою офіцерів органів управління органу охорони державного кордону, та щомісяця – начальником відділу прикордонної служби.

151. За окремим розпорядженням начальника органу охорони державного кордону, начальник відділу повинен доповісти старшому групи пропозиції щодо організації оперативно-службової діяльності на наступний рік і подати йому на розгляд необхідні інформаційні та довідкові матеріали.

У зазначених пропозиціях начальник відділу повинен передбачити:

прогноз розвитку обстановки на наступний рік та результати аналізу ризиків на ділянці відповідальності;

оцінку спроможності підрозділу виконувати завдання, визначені у п.11 зазначеної Інструкції;

побудову охорони державного кордону та прикордонного контролю на наступний рік;

пропозиції з організації оперативно-розшукової роботи на ділянці відділу;
питання організації взаємодії;

розрахунки потреб відділу для забезпечення виконання завдань оперативно-службової діяльності і готовності до дій;

планування спеціальних заходів на ділянці відділу з пошуку правопорушників, локалізації конфліктних ситуацій у пунктах пропуску.

152. У пропозиціях з прогнозування розвитку обстановки та аналізу ризиків на ділянці відповідальності начальник відділу передбачає оцінку обстановки, тенденції її розвитку у наступному році, деталізацію загроз на державному кордоні і для кожного пункту пропуску щодо можливих спроб:

незаконного перетинання державного кордону особами та транспортними засобами, у тому числі за підробленими та чужими паспортними документами;

незаконного переміщення через державний кордон товарів, зброї, боєприпасів, вибухових та наркотичних речовин, засобів терору, у тому числі з використанням тайників і схованок у транспортних засобах закордонного сполучення;

ввезення в Україну або вивезення з України викраденого автомототранспорту;

перетинання державного кордону особами, яким згідно із законодавством не дозволяється в'їзд в Україну або яких тимчасово обмежено у праві виїзду з України, у тому числі згідно з дорученнями правоохоронних органів тощо.

153. Визначаючи спроможність відділу щодо безпосередньої охорони визначеної ділянки державного кордону, здійснення прикордонного контролю і пропуску через державний кордон осіб, транспортних засобів та вантажів, оперативно-розшукової діяльності, запобігання злочинам та адміністративним правопорушенням, протидію яким законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби, начальник відділу повинен оцінити здатність підрозділу виконати завдання оперативно-службової діяльності з урахуванням його реальної, на час організації оперативно-службової діяльності укомплектованості та забезпеченості.

154. У пропозиціях щодо побудови охорони державного кордону та прикордонного контролю на наступний рік начальник відділу визначає за системами:

збирання (добування) та обробки даних обстановки: межі секторів відповідальності дільничних інспекторів прикордонної служби; місця розташування пунктів збирання інформації та порядок роботи в них; об'єкти візуального і технічного спостереження, місця, які призначені для ведення спостереження, а також загального порядку його організації на ділянці відповідальності та в пунктах пропуску; порядок формування та накопичення

інформаційних баз даних для їх використання в оперативно-службовій діяльності;

реалізації даних обстановки: райони патрулювання з урахуванням організації служби прикордонних патрулів на автомобілях та в пішому порядку, маршрути їх руху і періодичність патрулювання; порядок охорони окремих напрямків та місця несення служби нарядами на напрямках ймовірного руху правопорушників; порядок реалізації даних обстановки в пунктах пропуску, визначення сил та засобів, які залучаються до виконання цих завдань;

контрольних та режимних заходів: порядок здійснення моніторингу державного кордону та прикордонної інфраструктури; періодичність перевірки контролюючих засобів, місця та періодичність виставлення прикордонних (спільних) нарядів, призначених для контролю за дотриманням правил прикордонного режиму та режиму в пунктах пропуску; порядок контролю за місцями проведення робіт, масового відпочинку населення поблизу державного кордону; перевірка дотримання порядку випуску плавзасобів у територіальне море, українську частину вод прикордонних річок, озер та інших водойм, місць розташування причалів, пунктів базування плавзасобів, їх обладнання; місця та періодичність служби нарядів від громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону;

інженерно-технічного контролю: порядок здійснення дистанційного контролю за ділянками кордону та об'єктами в пунктах пропуску з використанням сигналізаційних комплексів (систем і приладів); позиції для радіолокаційного, прожекторного, тепловізійного спостереження; позначення державного кордону, місця встановлення інформаційних та попереджувальних знаків; порядок облаштування державного кордону контрольними засобами та інженерними загородами;

чергових сил та резервів: склад чергових сил та резервів відділу, термін їх готовності та порядок їх застосування; заходи з підготовки до дій у разі зміни обстановки.

155. Пропозиції начальника відділу з організації оперативно-розшукової роботи на ділянці відповідальності розглядаються під час проведення оперативної рекогносцировки.

156. У пропозиціях з питань організації взаємодії визначаються: загальний порядок спільних із сусідніми підрозділами дій щодо збирання, добування та реалізації даних обстановки, охорони стиків, надання взаємної допомоги під час проведення спеціальних заходів з пошуку правопорушників, здійснення контрольних та режимних заходів, підтримання зв'язку та взаємного обміну інформацією; уточнюються питання взаємного обміну інформацією з підрозділами органів внутрішніх справ, митних органів, Збройних Сил України, керівниками місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, контрольними службами, що здійснюють діяльність на ділянці підрозділу.

157. У розрахунках потреб відділу в силах і засобах для забезпечення виконання завдань оперативно-службової діяльності, готовності до дій начальник відділу визначає потреби в доукомплектуванні особовим складом, автомобільною технікою, мотоциклами, технічними засобами охорони кордону та прикордонного контролю, засобами зв'язку, озброєнням та спеціальними засобами, службовими тваринами, забезпеченні пально-мастильними матеріалами.

158. З метою планування спеціальних заходів з пошуку правопорушників на, локалізації конфліктних ситуацій у пунктах пропуску начальник відділу опрацьовує та подає на розгляд необхідні розрахунки та проекти відповідних планів.

159. Організацію оперативно-службової діяльності на місяць начальник відділу здійснює на підставі завчасно розробленої та затвердженої наказом начальника органу охорони державного кордону моделі оперативно-службової діяльності, розпорядження про здійснення оперативно-службової діяльності, планів та інших розпорядчих і планувальних документів.

160. Під час організації оперативно-службової діяльності відділу прикордонної служби на місяць начальник відділу повинен:

прийняти рішення на здійснення оперативно-службової діяльності та спланувати оперативно-службову діяльність відділу;

визначити завдання заступникам та структурним підрозділам відділу;

організувати взаємодію, всебічне забезпечення та роботу з особовим складом.

161. Приймаючи рішення, начальник відділу зобов'язаний усвідомити завдання відділу та оцінити обстановку, яка склалась на ділянці відділу.

Усвідомивши одержане завдання, начальник відділу робить висновок: на якому напрямку зосередити основні зусилля; скільки сил і засобів потрібно для виконання поставленого завдання.

162. Оцінку обстановки начальник відділу здійснює з урахуванням зібраних та узагальнених даних про виявлені:

ознаки підготовки до незаконного перетинання державного кордону (та його перетинання), іншої протиправної діяльності;

місця переховування (тимчасового перебування) осіб, які незаконно перетнули державний кордон (здійснюють спробу його незаконного перетину), товарів які переміщені через державний кордон (підготовлені до переміщення), а також транспортних засобів, що використовувалися з протиправною метою, спостереження за якими дасть змогу встановити причетність до протиправної діяльності певних осіб;

нові схеми та способи протиправної діяльності, маршрути руху і райони ймовірної появи правопорушників;

причини та умови, що сприяють правопорушенням на державному кордоні, контрольованому прикордонному районі.

163. Конкретний перелік об'єктів (напрямків) підвищеної уваги на ділянці відповідальності відділу визначається в ході проведення заходів з організації оперативно-службової діяльності на підставі аналізу ризиків, найбільш типових видів протиправної діяльності та залежно від особливостей ділянки, що охороняється.

164. Для збирання даних обстановки начальник відділу використовує всі наявні сили та засоби відділу, органів державної влади та місцевого самоврядування, правоохоронних органів, контрольних органів і служб у пунктах пропуску, членів громадських формувань, окремих мешканців прикордоння, які в добровільному порядку надають допомогу в охороні державного кордону, спеціальні та технічні засоби.

165. Під час організації збирання даних обстановки він аналізує результати оперативно-службової діяльності та її ефективності у минулому періоді; уточнює (визначає) види та напрямки протиправної діяльності, об'єкти підвищеної уваги, порядок та способи виконання завдань із збирання даних обстановки та сили і засоби, які потрібно до цього залучити; опрацьовує відповідні розпорядчі документи; формує бази даних; здійснює контроль за виконанням завдань із збирання даних обстановки.

166. Оцінивши обстановку, начальник відділу робить висновки: хто, коли, де, за допомогою кого, яким чином (способом) та з використанням яких засобів може здійснити протиправні дії на ділянці кордону та в пунктах пропуску; які канали протиправної діяльності можуть використовуватися; на яких напрямках зосередити основні зусилля; які завдання визначити оперативним засобам та дільничним інспекторам прикордонної служби; яких заходів вжити для забезпечення режиму державного кордону, режиму в пунктах пропуску, контролю за дотриманням прикордонного режиму; які прикордонні наряди призначити на охорону кордону і з яким завданням; як здійснювати пропуск осіб та транспортних засобів у пункті пропуску; категорії осіб і транспортних засобів, які слід піддати ретельному прикордонному контролю; як використовувати озброєння та техніку, службових тварин; як використовувати громадські формування з охорони громадського порядку та державного кордону; які питання передбачити під час організації взаємодії, всебічного забезпечення, управління і роботи з особовим складом.

167. На основі всебічної оцінки обстановки начальник відділу визначає зміст оперативно-службової діяльності на напрямках (у) зосередження основних зусиль та порядок дій на іншій ділянці.

168. Рішення начальника відділу на здійснення оперативно-службової діяльності повинно відповідати моделі оперативно-службової діяльності, наказу начальника органу охорони державного кордону, бути адекватним обстановці, що складається, та забезпечуватись необхідними силами і засобами.

Рішення діє протягом місяця, починаючи з 20.00 першого числа місяця, і

уточнюється за потреби, щотижня та у разі загострення обстановки.

169. У рішенні начальник відділу визначає: висновки з оцінки оперативної та криміногенної обстановки; задум дій; завдання змінам прикордонних нарядів, прикордонним, інспекторським, радіотехнічним постам (заставам); основні питання взаємодії, всебічного забезпечення оперативно-службової діяльності та управління.

170. Основою рішення є задум дій, у якому начальник відділу визначає: напрямки зосередження основних зусиль в охороні державного кордону та здійсненні прикордонного контролю осіб, транспортних засобів та вантажів; порядок охорони кордону та здійснення прикордонного контролю на напрямку зосередження основних зусиль та решті ділянки відділу (порядок та способи дій щодо збирання та добування даних обстановки їх реалізації, здійснення пропуску через державний кордон осіб, транспортних засобів та вантажів; категорії осіб, транспортних засобів і вантажів, які мають бути піддані найбільш ретельному прикордонному контролю); основні заходи з оперативного прикриття пунктів пропуску; порядок проведення контрольних і режимних заходів; порядок підготовки підрозділів до проведення спеціальних заходів з пошуку правопорушників.

171. Після прийняття рішення на здійснення оперативно-службової діяльності у наступному місяці начальник відділу повинен:

- оформити його як оперативно-службовий документ;
- скласти календарний план оперативно-службової діяльності відділу;
- провести службову нараду із заступниками та керівниками структурних підрозділів з питань організації оперативно-службової діяльності;
- провести прикордонний розрахунок;
- уточнити з керівниками сусідніх підрозділів, правоохоронних органів, місцевих органів влади окремі питання взаємодії.

172. Рішення начальника на здійснення оперативно-службової діяльності після його належного оформлення доводиться до відома заінтересованих посадових осіб відділу.

173. Планування оперативно-службової діяльності відділу прикордонної служби здійснюється начальником відділу або особою, яка виконує його обов'язки. Перед початком планування начальник відділу, як правило, заслуховує своїх заступників з відповідними пропозиціями. Під час планування оперативно-службової діяльності начальник відділу складає календарний план оперативно-службової діяльності відділу прикордонної служби (далі – календарний план).

174. Календарний план складається відповідно до встановленої форми за допомогою ПТК АПС ГАРТ-3/П. Як правило, він може містити розділи: охорона державного кордону; готовність до дій; забезпечення оперативно-службової діяльності. Порядок складання, коригування та обліку календарного плану визначається окремими розпорядчими актами Адміністрації

Держприкордонслужби.

175. За потреби, до календарного плану окремими додатками можуть додаватись: розрахунок сил і засобів; витяги з наказів (розпоряджень) начальника органу охорони державного кордону з питань оперативно-службової діяльності; результати уточнення взаємодії на ділянці відділу, графіки чергування громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону та інші планувальні документи.

176. Для доведення завдань до всього особового складу відділу, рішенням начальника органу визначається єдиний організаційний день. Цей день призначений для:

проведення службових нарад та прикордонного розрахунку, доведення наказів, розпоряджень, результатів перевірок підрозділу та іншої необхідної інформації загального характеру;

підбиття підсумків оперативно-службової діяльності;

проведення урочистих, загально-організаційних заходів, стройових оглядів, інструктажів з усіх видів діяльності тощо.

177. Завдання заступникам і керівникам структурних підрозділів доводяться під час проведення службової наради з планування оперативно-службової діяльності на місяць. У ході цієї наради начальник відділу підбиває підсумки оперативно-службової діяльності за минулий місяць, доводить до посадових осіб вимоги керівних документів та своє рішення на здійснення оперативно-службової діяльності, завдання і розпорядження з організації, керівництва оперативно-службовою діяльністю упродовж місяця, питання взаємодії та роботи з особовим складом. Визначає порядок дій відділу та завдання посадових осіб з підготовки підрозділів до дій у разі зміни обстановки.

Решті прикордонників завдання на місяць визначаються під час проведення прикордонного розрахунку.

178. Прикордонний розрахунок проводиться, як правило, в останній робочий день місяця. На прикордонному розрахунку повинні бути присутні всі прикордонники, за винятком дільничних інспекторів прикордонної служби та особового складу зміни прикордонних нарядів, яка перебуває на службі. У разі коли дні проведення прикордонного розрахунку і дільничних інспекторів прикордонної служби збігаються, ця категорія особового складу залучається до його проведення.

179. Під час проведення прикордонного розрахунку начальник відділу повинен:

стисло довести результати охорони державного кордону та прикордонного контролю відділом за минулий місяць. Нові дані обстановки повідомляються особовому складу в обсязі, необхідному для виконання завдань з охорони державного кордону, прикордонного контролю;

оголошує накази та розпорядження, що мають бути відомі всім прикордонникам;

здійснює нагородження військовослужбовців та працівників, які показали високі результати служби (оголошує заохочення);

оголошує склад змін прикордонних нарядів та визначає їх старших;

доводить загальний порядок дій відділу у разі зміни обстановки та склад елементів службового порядку.

180. Начальники структурних підрозділів під час прикордонного розрахунку повинні повідомити підпорядкований особовий склад про:

дати та терміни несення служби у складі змін прикордонних нарядів;

порядок та час прибуття на службу;

порядок дій за сигналами тривоги, оповіщення та збору особового складу, інші питання.

Після закінчення прикордонного розрахунку з особовим складом проводяться тренування, навчання та інші заходи загального характеру.

181. Під час організації управління начальник відділу прикордонної служби визначає своє місце в ході повсякденної охорони державного кордону (прикордонного контролю) і, в разі ускладнення обстановки, порядок підтримання зв'язку, порядок і терміни доповіді про обстановку, що склалася.

182. Взаємодія являє собою узгоджені за метою, завданнями, місцем, часом і способами виконання завдань дії сил та засобів відділу прикордонної служби для досягнення головної мети оперативно-службової діяльності.

183. Мета взаємодії полягає в найбільш ефективному використанні можливостей різнорідних сил та засобів в інтересах успішного виконання завдань оперативно-службової діяльності. Вона досягається: правильним розумінням особовим складом завдань, що стоять перед ними; постійним узгодженням способів вирішення спільних завдань; знанням керівним складом можливостей взаємодіючих сторін, реальної обстановки; систематичним взаємним обміном інформацією; підтриманням стійкого зв'язку; прогнозуванням доцільного застосування взаємодійних сил і засобів під час спільних дій. Питання взаємодії відображуються в планах оперативно-службової діяльності.

184. Організація взаємодії у відділі — це комплекс взаємообумовлених заходів, які плануються та узгоджуються завчасно та спрямовуються на досягнення найбільш повної, всебічної й ефективної злагодженості в діях під час виконання завдань оперативно-службової діяльності.

185. Начальник відділу щомісяця організовує взаємодію між змінами прикордонних нарядів, відділеннями інспекторів та дільничних інспекторів прикордонної служби, прикордонними, інспекторськими, радіотехнічними постами та іншими структурними підрозділами відділу, черговими силами та резервами у разі загострення обстановки.

До заходів з організації взаємодії залучаються заступники начальника відділу, керівники структурних підрозділів та, за потреби, старші прикордонних

нарядів.

186. Взаємодія організовується за завданнями, напрямками, рубежами та часом. Під час організації взаємодії начальник відділу визначає мету майбутніх дій, можливий характер дій правопорушників, склад змін прикордонних нарядів, завдання, порядок та способи дій штатних та доданих сил та засобів.

187. Взаємодія організується методом заслуховування доповідей підлеглих, шляхом послідовного відпрацювання на місцевості або на карті питань застосування сил та засобів. В умовах обмеженого часу начальник відділу прикордонної служби, як правило, організовує взаємодію шляхом віддання вказівок.

188. Організовуючи взаємодію, начальник відділу прикордонної служби повинен: узгодити застосування сил та засобів в інтересах виконання поставлених завдань; добиватись єдиного розуміння всіма заступниками, начальниками структурних підрозділів поставлених завдань і способів їх виконання. З цією метою він повинен: визначити завдання структурним підрозділам, вказати способи та узгодити варіанти їх дій, виходячи з характеру можливих дій правопорушників, визначити порядок надання взаємної допомоги, а також узгодити проведення оперативно-розшукових заходів оперативно-розшуковим підрозділом, дії дільничних інспекторів прикордонної служби, прикордонних нарядів, які охороняють окремі ділянки, доданих катерів Морської охорони з діями прикордонних патрулів, оперативних засобів та чергових сил, резерву відділу у разі зміни обстановки.

189. В ході організації взаємодії, начальник відділу повідомляє сигнали оповіщення, управління та взаємодії. Розпорядження щодо взаємодії доводяться змінам прикордонних нарядів під час інструктажу перед заступанням на службу.

190. Під час уточнення взаємодії, організованої старшим начальником, начальник відділу узгоджує з начальниками сусідніх відділів, командирами взаємодійних катерів (кораблів) Морської охорони, начальниками (керівниками) взаємодійних органів і підрозділів порядок взаємного інформування про обстановку, спільні дії та надання допомоги відділу.

191. Уточнення взаємодії із сусідніми відділами здійснюється на місцевості або на картах (схемах) у терміни, установлені начальником органу. У ході уточнення взаємодії начальник відділу прикордонної служби узгоджує загальний порядок спільних дій щодо: збирання, добування та реалізації даних обстановки; охорони стиків; надання взаємної допомоги під час несення служби прикордонними нарядами, під час проведення спеціальних заходів з пошуку правопорушників; здійснення контрольних заходів, підтримання зв'язку та взаємообміну інформацією.

192. У ході уточнення взаємодії з органами Служби безпеки України узгоджується порядок проведення оперативно-розшукових заходів, з органами Міністерства внутрішніх справ України – заходи з контролю за додержанням прикордонного режиму, протидії правопорушенням в межах ділянки відповідальності відділу, порядок підтримання зв'язку та передачі інформації.

193. Взаємодія підтримується безперервно, постійно уточнюється, а в разі різкої зміни обстановки організується знову.

194. Керівництво оперативно-службовою діяльністю відділу полягає в цілеспрямованій роботі начальника та посадових осіб відділу щодо забезпечення постійної готовності підрозділу до виконання завдань з охорони державного кордону, прикордонного контролю осіб, транспортних засобів та вантажів, оперативно-розшукової діяльності та припинення правопорушень, протидію яким віднесено до компетенції Держприкордонслужби.

195. Керівництво оперативно-службовою діяльністю відділу прикордонної служби полягає в:

- уточненні (за потреби) прийнятого рішення у разі зміни обстановки;
- плануванні оперативно-службової діяльності відділу на тиждень;
- уточненні завдань структурним підрозділам та контролю за їх виконанням;
- безперервному управлінні службою.

196. З метою уточнення прийнятого рішення начальник відділу повинен оцінити обстановку, яка склалась на момент планування оперативно-службової діяльності.

У разі коли оперативна обстановка потребує зосередження основних зусиль на інших напрямках, введення (зняття) посиленої охорони державного кордону або прикордонного контролю (перебудови охорони державного кордону) або внесення коректив до їх побудови начальник відділу приймає окреме рішення на здійснення оперативно-службової діяльності.

197. Окреме рішення заноситься до розділу 2 плану оперативно-службової діяльності відділу у ПТК АПС ГАРТ-3/П. У разі якщо обстановка на ділянці відділу залишається стабільною і контрольованою, начальник відділу окремого рішення на тиждень не приймає, а керується під час планування оперативно-службової діяльності рішенням, прийнятим на поточний місяць.

Записи у цьому випадку, до розділу 2 плану оперативно-службової діяльності відділу не вносяться.

198. Планування оперативно-службової діяльності на тиждень начальник відділу здійснює особисто, або за його дорученням перший заступник. Під час планування складається План оперативно-службової діяльності відділу. Його проект опрацьовується у встановленій формі за допомогою ПТК АПС «Гарт-3/П».

199. Складання плану оперативно-службової діяльності на наступний тиждень повинно бути завершено до 10.00 щопонеділка.

200. План оперативно-службової діяльності складається з розділів: розрахунок сил і засобів; окреме рішення начальника відділу на здійснення оперативно-службової діяльності; порядок та способи виконання завдань. До плану окремим додатком додається графік роботи дільничних інспекторів

прикордонної служби.

Він є основою для планування охорони державного кордону, прикордонного контролю та організації службової діяльності змін прикордонних нарядів, прикордонних (радіотехнічних) та інспекторських постів (застав).

201. Завдання заступникам начальника відділу та керівникам структурних підрозділів на тиждень визначаються під час проведення службової наради з планування оперативно-службової діяльності на тиждень, як правило, у понеділок. У ході цієї наради начальник відділу підбиває підсумки оперативно-службової діяльності за минулий тиждень, доводить до підлеглих вимоги керівних документів, уточнене рішення, визначає завдання з керівництва оперативно-службою діяльністю, її забезпечення, контролю за виконанням поставлених завдань та завчасної підготовки до проведення спеціальних заходів з пошуку правопорушників, інших дій у разі зміни обстановки.

202. Під час проведення службової наради витяги з плану оперативно-службової діяльності та графіку роботи дільничних інспекторів вручаються начальникам прикордонних, інспекторських, радіотехнічних постів та інших підпорядкованих підрозділів.

203. В окремих випадках, завдання підрозділам, які охороняють державний кордон на віддалених ділянках (прикордонні застави, прикордонні, інспекторські, радіотехнічні пости), можуть доводитись особисто начальником відділу або його заступниками, як правило, шляхом безпосереднього виїзду на їх ділянки або з викликом їх керівників до управління відділу. Завдання прикордонним постам (заставам) визначаються з обов'язковим їх записом у службовій документації прикордонних постів (застав).

В окремих випадках завдання можуть доводитися за допомогою засобів телекомунікації та складових автоматизованих робочих місць інтегрованої інформаційно-телекомунікаційної системи.

204. Начальники прикордонних постів (застав) приймають рішення та планують охорону державного кордону на добу, доповідають (у разі відсутності устаткування ГАРТ - З/П) розстановку нарядів старшому зміни прикордонних нарядів відділу прикордонної служби.

205. Завдання дільничним інспекторам прикордонної служби визначаються щоп'ятниці під час проведення дня дільничного інспектора.

206. Начальникам відділень інспекторів прикордонної служби, перед призначенням на службу їх підрозділів, під час проведення інструктажу вручаються витяги з плану оперативно-службової діяльності та графіка роботи дільничних інспекторів на період служби їх відділень.

207. Управління службою – повсякденна діяльність відповідних посадових осіб відділу щодо приведення та підтримання процесу охорони державного кордону та прикордонного контролю у відповідності до обстановки, що склалася.

208. Основною метою управління службою є забезпечення надійної

охорони державного кордону та ритмічності прикордонного контролю у повсякденних умовах і своєчасного їх коригування у разі зміни обстановки. Воно повинно здійснюватись постійно, безперервно та оперативно.

209. Управління службою полягає у щоденній та безперервній оцінці обстановки, визначенні завдань з охорони кордону, прикордонного контролю змінам прикордонних нарядів та, за потреби, їх уточненні, контролю за службою, профілюванням ризиків, прийнятті, у разі зміни обстановки, рішень на проведення спеціальних заходів, керівництво діями підпорядкованих підрозділів у разі їх проведення.

210. Управління службою у відділі прикордонної служби здійснюють начальники відділу та відділення інспекторів прикордонної служби, особовий склад якого призначено на службу, старший зміни прикордонних нарядів.

211. Робота начальника відділу з управління службою полягає у:

щоденній і безперервній оцінці обстановки;

визначенні завдань з охорони кордону, прикордонного контролю та, за потреби, їх уточненні;

в контролі за службою змін та за профілюванням ризиків;

прийнятті, у разі зміни обстановки, рішень на проведення спеціальних заходів з пошуку правопорушників і керівництві діями підпорядкованих підрозділів у разі їх проведення.

212. Оцінка обстановки начальником відділу здійснюється постійно.

З цією метою, як правило, до початку служби кожної зміни прикордонних нарядів начальник відділу заслуховує старшого зміни прикордонних нарядів (керівника центру управління службою) або начальника відділення інспекторів прикордонної служби, особовий склад якого несе службу у складі зміни прикордонних нарядів, першого заступника начальника відділу та заступника з оперативно-розшукової роботи, посадових осіб, які залучались до несення служби або контролю за нею, інших посадових осіб відділу, які відповідають за збирання, узагальнення даних обстановки та профілювання ризиків.

213. Завдання зміни прикордонних нарядів з охорони державного кордону та прикордонного контролю начальник відділу визначає під час проведення інструктажу начальника відділення інспекторів прикордонної служби, особовий склад якого заступає на службу у складі зміни.

214. Під час інструктажу начальника відділення інспекторів прикордонної служби начальник відділу ознайомлює його з обстановкою, що склалась на ділянці відділу та визначає:

напрямки зосередження основних зусиль, порядок їх охорони, порядок охорони решти ділянки;

прикордонні наряди, які потрібно додатково вислати на охорону кордону зі складу зміни, їх кількість та завдання;

порядок та способи виконання завдань з охорони державного кордону, порядок здійснення пропуску через кордон осіб, транспортних засобів та вантажів, додаткові режимні заходи у пунктах пропуску;

загальний склад зміни прикордонних нарядів та порядок використання у службі особового складу, службових тварин та технічних засобів охорони кордону;

порядок дій у разі загострення обстановки;

основні питання контролю за службою нарядів, порядок взаємодії та забезпечення служби.

215. У разі призначення начальника відділення інспекторів прикордонної служби старшим зміни прикордонних нарядів начальник відділу або особа, що його заміщує ставить йому наказ на охорону державного кордону.

216. Управління службою начальником відділення інспекторів прикордонної служби (старшим зміни прикордонних нарядів) здійснюється з приміщення центру управління службою відділу прикордонної служби.

217. Робота начальника відділення інспекторів прикордонної служби з управління службою полягає в:

організації підготовки зміни прикордонних нарядів до служби та дій у разі зміни обстановки;

прийнятті рішення на охорону кордону та здійснення прикордонного контролю;

плануванні служби зміни прикордонних нарядів;

визначенні завдань з охорони державного кордону і пропуску через державний кордон осіб, транспортних засобів та вантажів;

здійсненні постійного контролю за обстановкою на ділянці відділу та своєчасному реагуванні на її зміни;

перевірці служб прикордонних нарядів.

(Пункт 217 із змінами, внесеними згідно з наказом Адміністрації Державної прикордонної служби України № 378 від 26.05.11)

218. Під час організації підготовки зміни начальник відділення інспекторів прикордонної служби повинен:

окреслити мету та основні питання підготовки зміни прикордонних нарядів до служби;

призначити військовослужбовців, на яких покладається керівництво підготовкою особового складу до несення служби у складі зміни прикордонних нарядів (далі – керівників підготовкою зміни) та визначити йому завдання щодо порядку її проведення;

забезпечити постійний контроль за ходом підготовки усієї зміни та окремих військовослужбовців до служби, озброєння, спеціальних та технічних

засобів і службових тварин до застосування під час виконання завдань;

перевірити готовність особового складу та провести інструктаж зміни прикордонних нарядів. За потреби, проінструктувати військовослужбовців, призначених для виконання окремих завдань;

віддати наказ на охорону державного кордону старшому зміни прикордонних нарядів.

218-1. Як правило, організацію підготовки зміни прикордонних нарядів начальник відділення розпочинає після отримання інструктажу у начальника відділу, або його заступника. За потреби, організацію підготовки зміни прикордонних нарядів начальник відділення може розпочати одразу з прибуттям до підрозділу.

З цією метою він повинен заздалегідь призначити керівника підготовкою зміни, який повинен прибути до підрозділу у визначений час, визначити йому порядок вивчення даних обстановки, підготовки методичних та інформаційних матеріалів для проведення орієнтування, навчальних місць і навчальної матеріально-технічної бази для проведення безпосередньої підготовки, час його готовності до отримання завдань.

За потреби, начальник відділення додатково визначає порядок організації харчування особового складу зміни, отримання та підготовки зброї, спеціальних та технічних засобів, екіпірування, заправлення техніки паливом.

218-2. Мету та основні питання підготовки зміни прикордонних нарядів до служби начальник відділення визначає відповідно до вимог розпорядчих документів, що надійшли до підрозділу, інструктажу начальника відділу та обстановки, яка склалася на ділянці його відповідальності.

218-3. Керівника підготовкою зміни начальник відділення призначає з найдосвідченіших військовослужбовців відділення, здатних забезпечити високий рівень готовності особового складу зміни до виконання поставлених завдань.

Як правило, у подальшому керівника підготовкою зміни начальник відділення може призначити старшим зміни прикордонних нарядів або старшим прикордонних нарядів у пункті пропуску.

218-4. Під час постановки завдань керівнику підготовкою зміни начальник відділення повинен перевірити його готовність до керівництва підготовкою зміни та проінформувати щодо:

основних завдань, визначених начальником відділу для складу зміни, порядку їх виконання;

керівних документів та інформації, які потрібно довести до відома особового складу зміни та організувати їх вивчення;

прикордонників, які нестимуть службу у складі прикордонних нарядів у пункті пропуску, та таких, що призначені для несення служби поза їх межами;

порядку проведення безпосередньої підготовки та питань, які слід обов'язково опрацювати під час її проведення;

порядку перевірки готовності особового складу до виконання завдань охорони державного кордону і прикордонного контролю;

терміну готовності зміни до інструктажу і отримання наказів на охорону державного кордону.

218-5.Перевірку готовності та інструктаж складу зміни прикордонних нарядів начальник відділення проводить у порядку, визначеному п. 230 частини I цієї Інструкції.

(Пункт 218 в редакції наказу Адміністрації Державної прикордонної служби України № 378 від 26.05.11)

219. Після отримання інструктажу (наказу) та витягів з плану оперативно-службової діяльності і графіка роботи дільничних інспекторів прикордонної служби начальник відділення зобов'язаний:

прийняти рішення на охорону державного кордону та здійснення прикордонного контролю;

скласти план охорони кордону зміною прикордонних нарядів;

доповісти рішення начальникові відділу прикордонної служби;

визначити завдання зміни прикордонних нарядів з питань охорони державного кордону, здійснення прикордонного контролю, дій у разі зміни обстановки;

організувати збирання та аналіз даних обстановки та забезпечити своєчасне реагування на її зміни;

спланувати заходи з контролю служби прикордонних нарядів.

220. Рішення на охорону державного кордону та здійснення прикордонного контролю приймається на весь визначений термін несення служби зміною. У рішенні начальник відділення інспекторів прикордонної служби визначає:

напрямок зосередження основних зусиль, порядок його охорони та пропуску через державний кордон осіб, транспортних засобів та вантажів у пунктах пропуску, які знаходяться на цьому напрямку;

порядок охорони решти ділянки та здійснення прикордонного контролю в інших пунктах пропуску;

види прикордонних нарядів, необхідних для виконання рішення начальника відділу на охорону кордону, їх кількість;

прикордонні наряди, які потрібно додатково вислати на охорону кордону зі складу зміни, їх кількість та завдання;

загальна кількість прикордонних нарядів для охорону кордону, з них на напрямках зосередження основних зусиль та решті ділянки;

на яких напрямках створити найбільшу щільність прикордонних нарядів;

порядок здійснення патрулювання, проведення контрольних та режимних

засобів, пропуску через кордон осіб, транспортних засобів та вантажів, додаткові режимні заходи у пунктах пропуску;

загальний склад зміни прикордонних нарядів та порядок використання у службі особового складу, службових тварин та технічних засобів охорони кордону;

завдання прикордонним нарядам;

заходи з підготовки зміни до дій за обстановкою та склад групи реагування;

порядок дій у разі загострення обстановки;

основні питання контролю за службою прикордонних нарядів, взаємодії та забезпечення служби.

221. Після прийняття рішення на охорону державного кордону та здійснення прикордонного контролю начальник відділення складає план охорони державного кордону зміною прикордонних нарядів.

222. План охорони державного кордону складається за встановленим зразком на весь період несення служби однією зміною прикордонних нарядів начальником того відділення інспекторів прикордонної служби, особовий склад якого заступає на службу.

Він складається з розділів: служба з охорони кордону; сили та засоби зміни; окремі рішення на охорону кордону; результати служби, перевірки прикордонних нарядів, прикордонних знаків і контролюючих засобів, події, які мали місце за зміну.

223. Окремими пунктами плану зазначаються загальний склад зміни прикордонних нарядів (із зазначенням особистих номерів усіх військовослужбовців зі складу зміни), дільничні інспектори прикордонної служби, які діють в інтересах зміни, представники інших підрозділів та органів управління, які братимуть участь у службі з охорони кордону та прикордонному контролі, розрахунок осіб, які мають право на безоплатне харчування, грошову компенсацію, сухий та додаткові пайки.

224. Під час планування служби зміни прикордонних нарядів начальник відділення повинен спланувати порядок дій складу зміни та скласти розрахунок сил та засобів зміни у разі дій за командами та сигналами тривоги. Розрахунок містить елементи службового порядку, їх склад, час та термін їх дії за командами (сигналами) тривоги.

225. У відділі прикордонної служби четвертої категорії план охорони державного кордону складається начальником відділу або, за його дорученням одним із заступників на добу.

226. Після завершення складання плану охорони кордону начальник відділення повинен доповісти начальникові відділу рішення на охорону кордону та здійснення прикордонного контролю, а також про складений ним план.

227. У доповіді начальник відділення інспекторів прикордонної служби

повинен зазначити:

напрямок зосередження основних зусиль та порядок його охорони;

порядок охорони решти ділянки та пропуску через державний кордон осіб, транспортних засобів та вантажів, додаткові режимні заходи у пунктах пропуску;

загальну кількість прикордонних нарядів для охорони державного кордону та прикордонного контролю, з них на напрямку зосередження основних зусиль, та на решті ділянки;

на яких напрямках буде створено найбільшу щільність прикордонних нарядів;

порядок здійснення патрулювання, проведення контрольних та режимних засобів;

загальний склад зміни прикордонних нарядів та порядок використання у службі особового складу службових тварин та технічних засобів охорони кордону;

дії зміни у разі загострення обстановки;

питання взаємодії, забезпечення та контролю за службою прикордонних нарядів.

228. На прикордонних постах інструктаж та постановку завдань змінам прикордонних нарядів і дільничним інспекторам проводить начальник поста та дає дозвіл на приймання-передачу служби.

229. Завдання особовому складу зміни прикордонних нарядів визначаються начальником відділення особисто шляхом проведення інструктажу зміни. Завдання старшому зміни прикордонних нарядів начальник відділення визначає шляхом постановки усного наказу на охорону державного кордону.

230. У ході інструктажу складу зміни прикордонних нарядів начальник відділення повинен перевірити готовність особового складу зміни до виконання завдань з охорони державного кордону та прикордонного контролю і довести до особового складу зміни:

обстановку, що склалась на ділянці відділу та характеристику пасажировантажопотоку, своє рішення на охорону державного кордону і здійснення прикордонного контролю, завдання, які визначив перед зміною начальник відділу прикордонної служби;

відомості про можливі правопорушення;

склад прикордонних патрулів, прикордонних нарядів у пункті пропуску, чергового центру управління службою, сили та засоби реагування на зміни обстановки, визначає їм завдання на період служби;

порядок дій у разі виявлення правопорушників, осіб, яким у встановленому порядку заборонено перетинання державного кордону України, предметів, заборонених для переміщення через державний кордон, тайників та

схованок у транспортних засобах; ознак незаконного перетинання державного кордону та в разі зміни обстановки;

вимоги щодо застосування зброї та спеціальних засобів;

основні питання взаємодії між прикордонними нарядами зі складу зміни, сусідніх та взаємодійних підрозділів;

порядок підтримання зв'язку з прикордонними нарядами (дільничними інспекторами прикордонної служби) на ділянці відповідальності та в пункті пропуску;

заходи безпеки під час несення служби і забезпечення особистої безпеки.

Після проведення інструктажу зміни начальник відділення повинен поставити наказ на охорону державного кордону старшому зміни прикордонних нарядів (у разі коли він призначається рішенням начальника відділення).

231. Завдання прикордонним нарядам визначає старший зміни прикордонних нарядів усними наказами, з врученням старшим прикордонних нарядів карток-наказів на охорону державного кордону. За потреби старший зміни може ставити завдання прикордонним нарядам лише усними наказами.

232. Картки-накази розробляються заздалегідь першим заступником начальника відділу спільно з начальниками відділень інспекторів прикордонної служби, начальниками прикордонних постів. У відділах прикордонної служби 4 категорії картки-накази розробляються одним із заступників начальника відділу. Вони опрацьовуються відповідно за кожним варіантом несення служби.

233. Картка-наказ складається з графічної та текстової частини. У графічній частині відображається з урахуванням особливостей топографічна основа ділянки, визначаються ділянки (райони) та маршрути несення служби прикордонними нарядами, час прибуття на них.

234. У текстовій частині картки наказу, як правило, вказуються:

основні завдання, порядок несення служби та можливих дій при зміні обстановки;

заходи безпеки та на що звернути особливу увагу під час несення служби;

умовні сигнали прихованого управління та взаємодії, порядок підтримання зв'язку.

З урахуванням особливостей ділянки можуть наводитися додаткові дані.

235. Картки-накази виготовляються на аркуші жорсткого паперу формату А-5. Вони зберігаються у першого заступника начальника відділу або особи, що його заміщає, та вручаються начальникам відділень інспекторів прикордонної служби під час інструктажу перед заступанням на службу.

236. Під час постановки наказу на охорону державного кордону прикордонному наряду посадова особа відділу, уповноважена віддавати такі накази (старший зміни прикордонних нарядів) повинна (нен) обов'язково опитати особовий склад про стан здоров'я, готовність його до виконання

завдань, перевірити забезпеченість наряду всім необхідним для несення служби та вказати:

відомості про можливі незаконне перетинання державного кордону, інші дані обстановки, необхідні для прикордонного наряду;

після слів: „Наказую виступити на охорону державного кордону України” – вид прикордонного наряду, варіант несення служби, ділянки (райони, місця) та час несення служби;

завдання та порядок його виконання, маршрут і порядок висунення до місця несення служби та назад;

графік несення прикордонної служби;

порядок використання зброї і техніки, технічних засобів, службових тварин;

місця, небезпечні для руху, та заходи безпеки, заходи маскування і забезпечення особистої безпеки;

порядок дій у разі виявлення правопорушників або ознак правопорушення, а також дії у разі зміни обстановки;

місця розташування і маршрути руху сусідніх прикордонних нарядів, дільничних інспекторів, у тому числі від сусідніх підрозділів охорони кордону, порядок взаємодії з ними;

порядок підтримання зв'язку з підрозділом, прикордонними нарядами, дільничними інспекторами, коли і звідки очікувати підтримку;

пропуск, відзив і розпізнавальні знаки;

старшого прикордонного наряду.

За потреби у наказі можуть зазначатися й інші дані. Після оголошення наказу прикордонному наряду, як правило, вручається картка-наказ.

Під час віддання наказу на охорону державного кордону використовується схема або макет місцевості ділянки підрозділу.

236-1. Під час віддання наказу на охорону державного кордону старшому зміні прикордонних нарядів начальник відділення, крім відомостей визначених у абзацах другому та третьому п. 236 частини II цієї Інструкції повинен вказати:

завдання старшого зміні прикордонних нарядів, порядок їх виконання та місце несення служби;

порядок організації та здійснення збирання даних обстановки;

дії у разі зміни обстановки, виникненні конфліктних (нетипових) ситуацій на державному кордоні та у пунктах пропуску;

заходи з підготовки до служби прикордонних нарядів, які висилаються на охорону кордону пізніше загального складу зміні;

порядок видання у тимчасове користування озброєння, технічних засобів охорони кордону та прикордонного контролю прикордонним нарядам;

порядок підтримання взаємодії з сусідніми та взаємодійними підрозділами, іншими прикордонними нарядами, дільничними інспекторами;

заходи з контролю за службою прикордонних нарядів;

заходи безпеки під час несення служби;

завдання забезпечення готовності до дій груп реагування та резервів, оповіщення особового складу у разі зміни обстановки;

основні способи управління службою прикордонних нарядів з охорони державного кордону та здійснення прикордонного контролю, пропуск, відзив і розпізнавальні знаки;

порядок продовольчого забезпечення особового складу зміни, виходячи із особливостей несення служби (організація гарячого та проміжного харчування, видача загальновійськових наборів сухих продуктів тощо);

старшого прикордонного наряду.

(Пункт 236 із змінами, внесеними згідно з наказом Адміністрації Державної прикордонної служби України № 378 від 26.05.11)

237. Завдання прикордонним нарядам у пункті пропуску визначаються відповідно до технологічної схеми пункту пропуску шляхом постановки наказу старшим зміни прикордонних нарядів.

238. У наказі прикордонним нарядам у пункті пропуску вказуються: дані обстановки, які можуть впливати на здійснення прикордонного контролю та пропуску через державний кордон осіб, транспортних засобів та вантажів; види нарядів; завдання та порядок їх виконання; маршрут і порядок руху до місця несення служби та у зворотному напрямку; порядок використання зброї, озброєння і техніки, службових собак; термін служби; старшого прикордонних нарядів у пункті пропуску та кожного прикордонного наряду прикордонних нарядів, порядок взаємодії.

За потреби в наказі можуть зазначатися інші дані.

239. Під час віддачі наказів на охорону кордону, як правило, використовується макет ділянки відповідальності відділу, технологічна схема або макет пункту пропуску.

240. Для перевірки правильного розуміння складом прикордонних нарядів поставленого завдання начальник відділення (старший зміни прикордонних нарядів) може вимагати його повторення.

241. За результатами служби старші прикордонних нарядів роблять відповідний запис у розділі 4 плану охорони державного кордону зміною прикордонних нарядів.

242. Під час постановки завдань зміні прикордонних нарядів щодо організації збирання даних обстановки начальник відділення особливу увагу приділяє забезпеченню належного контролю за: активними напрямками протиправної діяльності, місцями переховування (тимчасового перебування)

осіб, які незаконно перетнули державний кордон (здійснюють спробу його незаконного перетинання), у тому числі з використанням транспортних засобів закордонного сполучення; накопичення товарів, вантажів та іншого майна; суднами та іншим плавзасобами, які перебувають на контролі (причетними до різних видів протиправної діяльності за інформацією, отриманою від різних джерел); окремими слідами, предметами та іншими ознаками можливої протиправної діяльності на державному кордоні; ознакам поведінки осіб, що вказують на підготовку чи вчинення протиправної діяльності; особам, які притягувалися до відповідальності за правопорушень, були пособниками протиправної діяльності, пов'язаної з державним кордоном і проживають у прикордонній смузі та контрольованому прикордонному районі; особами, які перебувають у розшуку та щодо яких є відповідне доручення правоохоронних органів України, їх транспортними засобами.

243. У разі зміни обстановки, отримання інформації про протиправну діяльність начальник відділення повинен: уточнити діюче рішення або, у разі потреби, прийняти нове, доповісти його керівництву відділу; після його ухвалення довести рішення до старшого зміни прикордонних нарядів, внести необхідні зміни до плану охорони кордону та уточнити порядок взаємодії.

244. Начальник відділення інспекторів прикордонної служби може приймати окремі рішення при зміні обстановки на ділянці відповідальності, у разі коли вони не суперечать рішенням начальника відділу і, тільки у межах своїх повноважень та ділянок відповідальності.

245. Окреме рішення записується до розділу 3 плану охорони кордону особисто начальником відділення або за його підписом старшим зміни прикордонних нарядів.

246. У разі виявлення ознак правопорушення начальник відділення приймає рішення на застосування прикордонних нарядів, дільничних інспекторів прикордонної служби, які входять до складу чергових сил, визначає відповідні завдання старшому зміни прикордонних нарядів, здійснює керівництво їх діями.

247. Після завершення служби зміною, начальник відділення доповідає про її результати начальникові відділу (особі, що його заміщує) та представляє рапорт старшого зміни прикордонних нарядів про результати охорони кордону.

248. Начальник відділу або особа, що його заміщає, записом „Зміну дозволяю” на рапорті дає дозвіл на передачу зміни.

249. Начальник відділу прикордонної служби - основний організатор контролю за виконанням поставлених завдань підпорядкованими підрозділами. Він несе відповідальність за організацію та здійснення контролю і визначає завдання, методи та строки контролю, посадових осіб, що залучаються до контролю, а також встановлює час та порядок доповіді результатів контролю.

250. Організація контролю здійснюється під час організації та планування оперативно-службової діяльності відділу. Заходи з контролю включаються до планів оперативно-службової діяльності, планів роботи заступників начальника відділів та керівників структурних підрозділів.

251. Під час організації контролю начальник відділу повинен передбачити та спланувати заходи попереднього, поточного та підсумкового контролю. Заходи позапланового контролю відображаються в окремих планах.

252. Контроль за виконанням поставлених завдань начальник відділу здійснює постійно і спрямовує його на виконання прийнятих рішень.

В першу чергу він контролює: своєчасність отримання підрозділами наказів і розпоряджень; відповідність рішень, прийнятих начальниками відділень інспекторів прикордонної служби та прикордонних постів (застав), задуму оперативно-службових дій та отриманим завданням; своєчасність і якість виконання підрозділами заходів з підготовки до виконання поставлених завдань у встановлені строки; готовність підпорядкованих підрозділів до виконання поставлених завдань; стан та якість несення служби прикордонними нарядами і виконання ними заходів безпеки; виконання заходів щодо забезпечення режиму в пунктах пропуску; стан взаємодії та всебічного забезпечення; готовність системи управління відділу.

253. Контроль за виконанням підрозділами поставлених завдань начальник відділу здійснює шляхом вивчення доповідей керівників підрозділів; ведення переговорів через засоби зв'язку; спостереженням за службою змін прикордонних нарядів та підрозділів відділу у звичайних умовах та у разі зміни обстановки; виклику посадових осіб підпорядкованих підрозділів і заслуховування їх доповідей; роботи в підпорядкованих підрозділах.

254. Контроль здійснюється всіма заступниками начальника відділу, керівниками структурних підрозділів у межах наданих їм прав та повноважень.

Крім завдань, визначених начальником, офіцери відділу зобов'язані здійснювати посадовий контроль за виконанням підрозділами поставлених завдань у межах наданих їм повноважень. Повноваження офіцерів щодо здійснення посадового контролю повинні визначатись їх функціональними обов'язками.

255. Посадові особи відділу, які виявили під час здійснення контролю недоліки, повинні організувати комплекс заходів щодо їх повного усунення. Результати посадового контролю доповідаються начальнику відділу або оформлюються рапортами (повідомленнями записками) з зазначенням результатів контролю, здійснених посадовими особами заходів, щодо усунення виявлених недоліків, надання допомоги та узагальнення передового досвіду.

256. Крім контролю за виконанням поставлених завдань робота заступників начальника відділу у структурних підрозділах здійснюється з метою:

надання допомоги посадовим особам структурних підрозділів в організації оперативно-службових дій та підготовки до них підрозділів;

вивчення стану справ з окремих питань оперативно-службової діяльності та її забезпечення;

вивчення досвіду підрозділів у вирішенні окремих питань оперативно-службової діяльності;

- перевірок оперативно-службової діяльності;
- проведення службових розборів за фактами правопорушень, військової дисципліни та інших негативних явищ;
- участі у комплексному обстеженні прикордонних підрозділів;
- представлення новопризначених офіцерів;
- тимчасової заміни начальників прикордонних підрозділів.

257. Робота у віддалених підрозділах ведеться начальником відділу, його заступниками шляхом здійснення виїздів на прикордонні застави, прикордонні та інші пости, пункти пропуску через державний кордон.

Вона здійснюються з метою: введення в посаду новопризначеного офіцера (прапорщика) підрозділу; надання допомоги офіцерам підрозділів в питаннях організації окремих напрямів службової діяльності та її всебічного забезпечення; надання допомоги в питаннях підготовки підрозділів до виконання поставлених завдань за напрямками діяльності; перевірки стану виконання наказів та розпоряджень начальників органу охорони кордону та відділу, надання допомоги в усуненні виявлених недоліків, тимчасової заміни керівників прикордонних підрозділів.

258. Виїзди у підпорядковані підрозділи здійснюються відповідно до календарного плану оперативно-службової діяльності. У плані визначається:

- підрозділи, в яких начальник відділу буде працювати особисто;
- підрозділи, в яких працюватимуть його заступники та інші посадові особи;
- мета виїзду та завдання, які потребують вирішення;
- терміни роботи.

259. Планування раптових перевірок службової діяльності здійснюється на місяць окремо.

260. Підготовку роботи в структурних підрозділах офіцери здійснюють особисто. З цією метою вони розробляють службове завдання в якому вказуються: підрозділ, в якому заплановано заходи з контролю, мета роботи та завдання посадової особи, термін роботи, час та порядок доповіді про результати роботи.

261. На підставі службового завдання розробляється план підготовки до роботи в підрозділі та індивідуальний план роботи в підрозділі.

План підготовки включає: заходи, які потрібно провести щодо ознайомлення з отриманим завданням та з обстановкою на ділянці прикордонного підрозділу (за потреби); заняття, які необхідно провести начальнику відділу з посадовою особою, яка залучається до роботи в підрозділі; заходи самостійної підготовки; перелік документів, які потрібно вивчити та розробити. Підготовка здійснюється під керівництвом першого заступника начальника відділу.

Індивідуальний план роботи в підрозділі включає деталізовані заходи, які потрібно провести в підрозділі та терміни їх проведення.

262. Звіт про результати роботи групи в підрозділах оформлюється доповідною запискою.

263. Контроль за виконанням заходів і пропозицій, викладених в звітних документах покладається на їх безпосередніх виконавців за напрямками діяльності. Результати реалізації заходів та пропозицій відображаються у довідці на звороті звітних документів або у плані усунення недоліків особою, що їх тримала на контролі.

264. Заходи з контролю за підготовкою та службою змін прикордонних нарядів, дільничних інспекторів прикордонної служби начальник відділу планує та здійснює особисто із залученням до їх проведення своїх заступників, начальників структурних підрозділів відділу, решти офіцерів, прапорщиків сержантів та старшин відділу. Кількість перевірок начальник відділу визначає виходячи з умов обстановки, характеру виконуваних завдань, наявності сил та засобів.

264-1. Контроль за підготовкою змін прикордонних нарядів до служби полягає у:

перевірці:

дотримання встановленого порядку (алгоритму) підготовки змін;

рівня підготовки керівника та особового складу зміни до проведення запланованих заходів;

місту і порядку опрацювання навчальних питань, за якими організована підготовка, їх адекватності обстановці, що склалась на ділянці підрозділу;

оцінці готовності:

особового складу зміни виконувати завдання за призначенням у звичайних умовах та у разі зміни обстановки;

озброєння, спеціальних і технічних засобів й службових тварин до використання під час виконання завдань.

За результатами контролю посадові особи відділів, які здійснюють управління службою, повинні вживати заходів щодо удосконалення порядку підготовки змін з питань, які потребують коригування та надавати практичну допомогу керівникам щодо покращення якості підготовки до служби.

264-2. Начальник відділення, особовий склад якого заступає на службу, хід підготовки контролює особисто. Заходи контролю за підготовкою зміни він, як правило, здійснює перед доповіддю рішення на охорону державного кордону та здійснення прикордонного контролю начальнику відділу прикордонної служби.

Ці заходи він спрямовує на коригування окремих питань підготовки, підвищення рівня професіоналізму військовослужбовців зміни та забезпечення

своєчасного виконання запланованих заходів.

264-3. Результати контролю за підготовкою змін та індивідуальні оцінки військовослужбовців, що перевірялися, записуються на окремих аркушах журналів обліку заходів з професійної підготовки структурних підрозділів відділу прикордонної служби.

264-4. Заступник начальника відділу прикордонної служби з персоналу наприкінці кожного місяця повинен аналізувати рівень підготовки військовослужбовців до служби. З військовослужбовцями, які протягом місяця отримали понад 30% оцінок "задовільно", він повинен за рахунок самостійної підготовки організувати додаткові заходи з підвищення їх професійного рівня.

264-5. Щодо військовослужбовців, які отримали 30% "незадовільних" оцінок, опрацьовуються пропозиції щодо скасування допусків до самостійного несення ними служби та доцільності використання їх у підрозділі.

(Пункт 264 в редакції наказу Адміністрації Державної прикордонної служби України № 378 від 26.05.11)

265. Планування перевірок служби змін прикордонних нарядів у відділі полягає у визначенні основного завдання перевірок, способів їх здійснення, кількості нарядів, які потрібно перевірити, з них окремо нічної та денної змін, районів (місць) їх перевірки, осіб, призначених для перевірок; визначення місця, часу та способів постановки завдання особам, призначеним для перевірки.

266. Безпосередній контроль за службою прикордонних нарядів покладається на начальника відділення інспекторів прикордонної служби, який планує і здійснює його особисто і з залученням офіцерів і прапорщиків відділення.

267. Перевірки несення служби прикордонними нарядами можуть бути звичайними, прихованими, повторними, раптовими, комплексними.

268. Особливу увагу начальник відділення приділяє перевірці нарядів, що несуть службу на напрямках зосередження основних зусиль, в пунктах пропуску, на оперативних та віддалених ділянках. Перевірки повинні мати раптовий характер і бути цілеспрямованими, різними за часом та способом виконання.

269. Основними способами перевірки служби прикордонних нарядів на державному кордоні та у пунктах пропуску є:

приховане спостереження за порядком дій прикордонних нарядів;

направлення навчальних правопорушників;

закладення на ділянках відповідальності та в пунктах пропуску імітаторів засобів терору, вибухівки, зброї, радіаційної або наркотичної речовини;

повторна перевірка документів після здійснення всіх видів контролю у пасажирів та на транспортні засоби і вантажі;

звірка обліків (баз даних) Держприкордонслужби щодо перетинання державного кордону особами, транспортними засобами і вантажами з

аналогічними обліками (базами даних) контрольних органів та служб України та суміжних країн;

порівняльний аналіз обліків (баз даних) кількості осіб та їх поіменного обліку зі списками пасажирів авіакомпаній, списками пасажирів морських суден, туристичних груп у поїздах (автобусах);

заміна складу зміни прикордонних нарядів (окремих прикордонних нарядів);

вивчення результативності застосування та порядку використання службових собак і технічних засобів охорони кордону та прикордонного контролю.

270. Під час перевірки забороняється імітувати дії правопорушників (підкрадатись, нападати або тікати від складу наряду, намагатися силоміць вилучити у нього зброю, спеціальні засоби, боєприпаси та предмети екіпіровки, ігнорувати його законні вимоги).

271. Результати перевірки служби перевірки прикордонних нарядів заносяться до розділу 4 плану охорони державного кордону зміною прикордонних нарядів.

272. У разі коли начальник відділення інспекторів прикордонної служби призначається старшим зміни прикордонних нарядів він виконує усі завдання з управління службою в повному обсязі, за винятком особистої участі у перевірках служби прикордонних нарядів, які несуть службу на кордоні або у віддалених пунктах пропуску.

Обов'язки посадових осіб відділу

273. Начальник відділу та його заступники зобов'язані: твердо знати і правильно застосовувати законодавство України; точно виконувати вимоги законів та інших нормативно-правових актів України, а також розпорядчих актів Адміністрації Держприкордонслужби, що регламентують організацію та здійснення охорони державного кордону; постійно знати обстановку і вчасно реагувати на її зміни; особисто брати участь в охороні державного кордону, прикордонному контролі; знати та вміло застосовувати в оперативно-службовій діяльності озброєння, техніку, інженерні споруди, службових тварин; постійно удосконалювати свою фахову підготовку; організовувати та виконувати заходи з охорони державної таємниці, технічного захисту інформації, відомостей конфіденційного характеру та іншої інформації, обов'язковість захисту якої визначено керівними документами від несанкціонованого та неконтрольованого ознайомлення, модифікації, знищення, копіювання, поширення, у тому числі, у єдиній інформаційній телекомунікаційній системі Держприкордонслужби; контролювати дотримання підлеглими заходів безпеки під час служби; у межах установлених чинним законодавством повноважень Держприкордонслужби координувати діяльність територіальних органів та підрозділів, що здійснюють різні види контролю під час перетинання державного кордону особами, транспортними засобами, вантажами та іншим майном або беруть участь у забезпеченні режиму державного кордону та прикордонного режиму, проводити

системну роботу з підпорядкованим особовим складом, знати моральні та ділові якості підлеглих, проводити роботу щодо забезпечення дисципліни, запобігання правопорушенням та корупційним проявам серед особового складу, своєчасно виявляти й усувати їх причини.

пункт призупинено (розпорядження АДПСУ від 05.06.2016 № Т/22-4520 «Про набрання чинності Положенням про ВПС»)

274. Начальник відділу підпорядковується начальнику органу охорони державного кордону та його заступникам і є прямим начальником усього особового складу відділу.

пункт призупинено (розпорядження АДПСУ від 05.06.2016 № Т/22-4520 «Про набрання чинності Положенням про ВПС»)

275. Начальник відділу прикордонної служби несе повну та одноособову відповідальність за охорону визначеної ділянки кордону; готовність відділу до дій; підготовку підлеглих йому структурних підрозділів відділу, правильне їх застосування та успішне виконання ними завдань з охорони державного кордону в установлений термін; охорону державної таємниці; організацію та результати оперативно-розшукової діяльності на ділянці відділу; за дотримання конфіденційності при прийнятті на підставі оперативних даних рішення на охорону державного кордону та щодо їх реалізації; за підтримання зв'язку на ділянці відділу, стан і збереження озброєння та спецзасобів, боєприпасів, транспортних та інших матеріально-технічних засобів і законність їх використання, за роботу з особовим складом, дотримання підпорядкованим особовим складом законності, правопорядку та дисципліни; соціальний захист підпорядкованого особового складу, зберігання життя та здоров'я підлеглих, а також за якість та повноту здійснення заходів професійної підготовки; морально-психологічний стан особового складу; за організацію і стан пожежної безпеки, за якісну підготовку та правильне використання в оперативно-службовій діяльності кінологів і службових собак, належне утримання, годівлю та збереження службових собак відділу.

пункт призупинено (розпорядження АДПСУ від 05.06.2016 № Т/22-4520 «Про набрання чинності Положенням про ВПС»)

276. Начальник відділу зобов'язаний:

знати стан справ на дорученій ділянці кордону, у відділі та підпорядкованих підрозділах; ділові, морально-психологічні якості підпорядкованого особового складу; техніку та озброєння, що є у відділі, вміло керувати підрозділом;

організовувати:

оперативно-службову діяльність на ділянці відділу;

прикордонний контроль у пунктах пропуску, за різкої зміни обстановки вчасно приймати окремі рішення і доповідати про них начальникові прикордонного загону, окремого контрольно-пропускного пункту;

протидію правопорушенням, які законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби;

аналіз та профілювання ризиків на ділянці відповідальності;

проведення спеціальних заходів з пошуку правопорушників у разі отримання інформації про протиправну діяльність на державному кордоні окремих осіб та злочинних угруповань, перебування в контрольованих прикордонних районах правопорушників (злочинців), у разі виникнення кризових ситуацій, загрози для життя прикордонників та місцевих мешканців, незаконного переміщення через державний кордон зброї, боєприпасів, наркотичних речовин, засобів терору та осіб, причетних до цієї діяльності;

дотримання підлеглими вимог чинного законодавства щодо охорони державної таємниці, режиму секретності та охорони відомостей конфіденційного порядку, іншої інформації з обмеженим доступом;

профілактику правопорушень, які законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби, та вживати заходів із запобігання втягуванню особового складу до протиправної діяльності;

професійну підготовку особового складу, оцінювати його професійний рівень, готувати в установленому законодавством порядку пропозиції щодо переміщення по службі підлеглих офіцерів та прапорщиків;

роботу з місцевим населенням та роботу з громадськими формуваннями з охорони громадського порядку та державного кордону;

здійснювати управління відділом;

проводити підготовку кінологів і службових собак, їх правильне використання в охороні державного кордону, зоогігієнічні заходи з розміщення, догляду, годівлі, профілактики захворювання, збереження собак у підрозділі та щоквартальну здійснювати перевірку працездатності службових собак;

готувати пропозиції з організації оперативно-службової діяльності на наступний рік;

знати криміногенну обстановку на ділянці підрозділу, тактику дій правопорушників, організовувати протидію правопорушенням, які законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби;

використовувати здобуту оперативну інформацію при прийнятті рішень на охорону державного кордону, доповідати її начальникові органу охорони державного кордону та його заступнику з оперативно-розшукової роботи – начальникові відділу;

у повному обсязі знати договірно-правові документи і міжурядові угоди України, що регламентують пропуск через державний кордон осіб, а також склад і стан сил та засобів прикордонного контролю;

особисто брати участь в охороні державного кордону та прикордонному контролі;

проводити роботу щодо забезпечення мотивації особового складу для ефективного виконання завдань з охорони державного кордону, підтримання правопорядку та дисципліни;

проявляти турботу про підлеглих, поєднувати вимогливість і принциповість з повагою до їх честі і гідності, забезпечувати їх соціальну та правову захищеність, збереження їх життя та здоров'я;

знати потреби і запити особового складу, приймати рішення за його заявами, скаргами та іншими зверненнями;

під час вирішення питань, пов'язаних з трудовою діяльністю працівників, суворо додержуватися законодавства про працю;

перевіряти стан використання за призначенням озброєння, транспортних засобів та інших матеріально-технічних засобів, організовувати їх експлуатацію, зберігання та обслуговування;

мати оформлені відповідно до вимог чинних нормативно правових документів у галузі охорони державної таємниці допуск до державної таємниці та доступ до її матеріальних носіїв, необхідних для виконання ним обов'язків уповноваженого режимно-секретного органу;

виконувати обов'язки уповноваженого режимно-секретного органу органу охорони державного кордону щодо окремих функцій режимно-секретного органу в обсязі завдань та повноважень, визначених відповідним наказом начальника органу охорони державного кордону;

виконувати інші обов'язки, визначені статтями 101, 102 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України, іншими законами та підзаконними нормативно-правовими актами України, наказами регіонального управління, начальника органу охорони державного кордону.

пункт припинено (розпорядження АДПСУ від 05.06.2016 № Т/22-4520 «Про набрання чинності Положенням про ВПС»)

277. Начальник відділу має право:

розглядати справи про адміністративні правопорушення, що належать до його компетенції, виносити постанови по них, застосовувати адміністративні стягнення відповідно до закону;

вносити пропозиції начальникові органу охорони державного кордону щодо удосконалення оперативно-службової діяльності відділу;

організовувати заходи із забезпечення рішення начальника органу охорони державного кордону щодо відмови іноземцю та особі без громадянства у в'їзді в Україну за результатами співбесіди, яка проводиться в пункті пропуску;

приймати рішення про пропуск через державний кордон осіб, документи

яких піддавалися поглибленій перевірці у разі підтвердження їх дійсності експертним дослідженням;

у межах, передбачених законодавством, приймати рішення про спрощення прикордонного контролю у зв'язку з виникненням обставин, які призводять до такої інтенсивності руху осіб та транспортних засобів, коли час очікування в пункті пропуску стає надмірним, а всі можливості до його скорочення вичерпані;

контролювати оперативно-розшукову діяльність підпорядкованого оперативно-розшукового підрозділу на ділянці відповідальності відділу;

встановлювати конфіденційне співробітництво з особами для виконання завдань оперативно-розшукової діяльності та здійснювати роботу з ними;

приймати рішення на реалізацію сигнальної інформації;

готувати та подавати командуванню органу охорони державного кордону звіти та інформаційно-аналітичні матеріали про результати оперативно-службової діяльності;

готувати та направляти до управління органу охорони державного кордону інформацію про виявлені факти протиправних дій працівників правоохоронних та інших органів для інформування їх керівництва;

вести службове листування з органами місцевого самоврядування, іншими юридичними особами, територіальними органами правоохоронних органів та судами з питань, пов'язаних з охороною державного кордону;

брати участь у нарадах та засіданнях підрозділів правоохоронних органів, органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади в межах своєї компетенції;

організовувати роботу посадових осіб відділу з питань оперативно-службової діяльності;

затверджувати на підставі пропозицій начальників відділень інспекторів прикордонної служби списки військовослужбовців, допущених до виконання обов'язків старших прикордонних нарядів;

у межах своєї компетенції організовувати та проводити координаційні наради з залученням представників правоохоронних органів, органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади;

працювати з матеріальними носіями секретної інформації, секретними документами та проектами секретних документів, які належать до компетенції відділу та містять відомості, передбачені відповідними статтями Зводу відомостей, що становлять державну таємницю;

користуватися дисциплінарною владою щодо підлеглих відповідно до ст.8 Дисциплінарного статуту Збройних Сил України.

пункт призупинено (розпорядження АДПСУ від 05.06.2016 № Т/22-4520 «Про набрання чинності Положенням про ВПС»)

278. Перший заступник начальника відділу відповідає за організацію і підтримання безперервного управління відділом та його структурними підрозділами, змінами прикордонних нарядів, за готовність їх до дій та виконання ними завдань з охорони кордону та прикордонного контролю, морально-психологічний стан та стан дисципліни серед особового складу у безпосередньо підпорядкованих підрозділів.

Він має право на виконання рішень начальника віддавати накази (розпорядження) від його імені. Про всі віддані накази (розпорядження) він зобов'язаний доповісти начальникові відділу.

279. Перший заступник начальника відділу є основним організатором роботи відділу, він особисто координує роботу решти заступників, інформує їх про отримані завдання та обстановку на ділянці кордону, а також вказує, які дані і до якого часу потрібно підготувати та які попередні розпорядження віддати підпорядкованим підрозділам.

Він підпорядковується начальникові відділу і є прямим начальником для усього особового складу.

280. Перший заступник начальника відділу зобов'язаний:

готувати пропозиції для прийняття рішення на здійснення оперативно-службової діяльності;

особисто брати участь у службі з охорони державного кордону та здійсненні прикордонного контролю;

організовувати заходи з виявлення спроб незаконного перетинання державного кордону, переміщення через кордон зброї, набоїв, вибухових, отруйних та радіоактивних речовин, контрабанди та незаконних мігрантів;

забезпечувати здійснення аналізу і профілювання ризиків на ділянці відповідальності та підготовки пропозицій до рішення начальника відділу на здійснення оперативно-службової діяльності;

здійснювати аналіз ризиків та готувати пропозиції до рішення начальника відділу на здійснення оперативно-службової діяльності за його результатами;

організовувати та здійснювати здобування та проводити аналіз даних, які характеризують обстановку на ділянці відповідальності, своєчасно доповідати про них начальникові відділу, вносити пропозиції щодо їх реалізації;

організовувати взаємодію із сусідніми та територіальними підрозділами МВС України, прокуратурою, представниками органів влади на місцях;

організовувати контроль за службою прикордонних нарядів, службовою діяльністю дільничних інспекторів прикордонної служби, залученням до охорони кордону громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону;

здійснювати загальне керівництво та координувати роботу центру

управління службою, організовувати оперативно-чергову службу у відділі прикордонної служби та його підрозділах;

здійснювати контроль за виконанням розпоряджень, відданих начальником відділу, та станом забезпеченості відділу;

організовувати обмін інформацією між начальниками структурних підрозділів відділу та сусідніх підрозділів про зміни в обстановці;

забезпечувати подання до органу охорони державного кордону донесень згідно з табелем звітності та в разі зміни обстановки;

організовувати дотримання режиму секретності у підпорядкованих підрозділах, контролювати порядок роботи підлеглих із секретною інформацією;

організовувати роботу посадових осіб відділу зі службовими несекретними документами та документами, які містять конфіденційну інформацію, що є власністю держави;

знати моральні, ділові якості особового складу, проводити роботу щодо зміцнення службової дисципліни, запобігання правопорушенням та корупційним проявам серед особового складу, своєчасно виявляти й усувати їх причини;

проводити заняття з особовим складом відділу і керувати підготовкою безпосередньо підпорядкованих йому підрозділів;

брати безпосередню участь у роботі з особовим складом відділу та безпосередньо підпорядкованих йому підрозділів;

організовувати роботу посадових осіб відділу щодо удосконалення системи підготовки змін прикордонних нарядів до служби з охорони державного кордону та здійснення прикордонного контролю;

контролювати хід підготовки змін прикордонних нарядів до служби, своєчасно вносити корективи в окремі питання її проведення, готувати пропозиції начальнику відділу щодо удосконалення методики підготовки, нарощування матеріально-технічної та інформаційної бази;

особисто організовувати підготовку окремих змін прикордонних нарядів;

вибірково перевіряти стан готовності окремих прикордонних нарядів до служби, приймати рішення щодо недопущення непідготовлених військовослужбовців до виконання завдань у складі зміни;

організовувати зв'язок у відділі, перевіряти стан і готовність засобів телекомунікації та комплексів інформаційно-телекомунікаційних систем, розробляти заходи для прихованого управління та здійснювати контроль за їх виконанням;

забезпечувати своєчасне і правильне доведення розпоряджень начальника відділу та старших начальників до особового складу, перевіряти їх виконання;

мати оформлені відповідно до вимог чинних нормативно-правових документів у галузі охорони державної таємниці допуск до державної таємниці та доступ до її матеріальних носіїв, необхідних для виконання ним обов'язків

уповноваженого режимно-секретного органу;

виконувати обов'язки уповноваженого режимно-секретного органу охорони державного кордону щодо окремих функцій режимно-секретного органу в обсязі завдань та повноважень, визначених відповідним наказом начальника органу охорони державного кордону;

знати фактичний стан справ, наявність особового складу в підрозділах відділу, ділові якості та морально-психологічний стан офіцерів, прапорщиків та сержантів відділу;

у разі відсутності начальника відділу виконувати його обов'язки.

(Пункт 280 із змінами, внесеними згідно з наказом Адміністрації Державної прикордонної служби України № 378 від 26.05.11)

281. Перший заступник начальника відділу має право:

підписувати інформаційно-аналітичні, планувальні та інші документи з питань оперативно-службової діяльності;

працювати з матеріальними носіями секретної інформації, секретними документами та проектами секретних документів, які належать до компетенції відділу та містять відомості, передбачені відповідними статтями Зводу відомостей, що становлять державну таємницю;

складати, у межах повноважень протоколи у справах про адміністративні правопорушення;

користуватися дисциплінарною владою щодо підлеглих відповідно до ст.8 Дисциплінарного статуту Збройних Сил України.

282. Заступник начальника відділу з оперативно-розшукової роботи - начальник відділення (групи) відповідає за здійснення оперативно-розшукової діяльності та стан оперативно-розшукової роботи, організацію роботи, формування та вдосконалення негласного апарату на ділянці відділу, повне та своєчасне виконання планування роботи прикордонного оперативно-розшукового відділення (групи), рівень спеціальної підготовки підлеглих військовослужбовців, морально-психологічний стан та стан дисципліни серед особового складу у безпосередньо підпорядкованих підрозділів.

283. Заступник начальника відділу з оперативно-розшукової роботи – начальник відділення (групи) підпорядковується начальникові відділу, з питань роботи з негласним апаратом та за оперативно-розшуковими справами – заступникові начальника органу охорони державного кордону з оперативно-розшукової роботи – начальнику відділу, є прямим начальником для особового складу відділу.

284. Заступник начальника відділу з оперативно-розшукової роботи - начальник прикордонного оперативно-розшукового відділення зобов'язаний:

здійснювати постійне керівництво діяльністю особового складу прикордонного оперативно-розшукового відділення (групи), планувати його роботу;

організовувати проведення оперативно-розшукових заходів щодо протидії організованим злочинності та незаконній міграції на ділянці відповідальності відділу прикордонної служби, відповідно до компетенції Держприкордонслужби;

організовувати проведення заходів щодо добування та аналізу інформації, яка характеризує оперативну (криміногенну) обстановку на ділянці відділу, своєчасно доповідати її начальникові відділу та заступникові начальника органу охорони державного кордону з оперативно-розшукової роботи – начальникові оперативно-розшукового відділу, вносити пропозиції щодо реалізації;

організовувати роботу за оперативно-розшуковими справами і здійснювати контроль за їх веденням, особисто планувати агентурно-оперативні заходи за оперативно-розшуковими справами та брати в них участь, визначати зі складу військовослужбовців прикордонного оперативно-розшукового відділення відповідальних за організацію роботи по кожній справі;

організовувати роботу з перевірки сигнальної інформації, подавати пропозиції щодо її реалізації;

організовувати та керувати роботою підлеглих військовослужбовців із встановлення конфіденційного співробітництва з особами, які залучаються до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності, надавати практичну допомогу в роботі з ними;

планувати роботу прикордонного оперативно-розшукового відділення (групи) щомісяця, на основі перспективних, поточних планів та плану роботи оперативно-розшукового відділу на рік, а також поточних розпоряджень керівництва;

підтримувати, у встановленому порядку взаємодію з підрозділами органів Служби безпеки, Міністерства внутрішніх справ, Державної митної служби, Державної податкової адміністрації України та прикордонних органів суміжних держав з питань оперативно-розшукової діяльності;

проводити заняття з підпорядкованим особовим складом, знати ділові, моральні та психологічні якості особового складу відділу;

знати моральні, ділові якості особового складу, проводити роботу щодо зміцнення службової дисципліни, запобігання правопорушенням та корупційним проявам серед особового складу, своєчасно виявляти й усувати їх причини;

брати безпосередню участь у роботі з особовим складом відділу та безпосередньо підпорядкованих йому підрозділів;

мати оформлені відповідно до вимог чинних нормативно-правових документів у галузі охорони державної таємниці допуск до державної таємниці та доступ до її матеріальних носіїв, необхідних для виконання ним обов'язків уповноваженого режимно-секретного органу.

285. Заступник начальника відділу з оперативно-розшукової роботи – начальник прикордонного оперативно-розшукового відділення має право:

вносити пропозиції щодо покращення (вдосконалення) стану оперативно-розшукової діяльності на ділянці відділу;

підписувати інформаційно-аналітичні, планувальні, звітні та інші документи з питань оперативно-розшукової діяльності;

керувати підготовкою офіцерів відділу за напрямком діяльності та проводити заняття з особовим складом прикордонного оперативно-розшукового відділення;

працювати з матеріальними носіями секретної інформації, секретними документами та проектами секретних документів, які належать до компетенції відділу та містять відомості, передбачені відповідними статтями Зводу відомостей, що становлять державну таємницю;

виконувати обов'язки уповноваженого режимно-секретного органу щодо окремих функцій режимно-секретного органу в обсязі завдань та повноважень, визначених відповідним наказом начальника органу охорони державного кордону;

організовувати дотримання вимог чинного законодавства підлеглими щодо охорони державної таємниці, режиму секретності та охорони відомостей конфіденційного порядку, іншої інформації з обмеженим доступом;

користуватися дисциплінарною владою щодо підлеглих відповідно до ст.8 Дисциплінарного статуту Збройних Сил України.

286. Начальник відділу прикордонної служби його перший заступник та заступник з оперативно-розшукової роботи, наказом начальника регіонального управління, можуть, залежно від ділянок державного кордону, призначатись помічниками Прикордонного Уповноваженого, Прикордонного Представника України або Представника Держприкордонслужби, у межах своєї ділянки відповідальності. Їх діяльність регламентується відповідними нормативно-правовими актами України та розпорядчими актами Адміністрації Держприкордонслужби.

287. Заступник (помічник) начальника відділу прикордонної служби з персоналу відповідає за організацію підготовки особового складу відділу, морально-психологічний стан і дисципліну, організацію та проведення роботи з особовим складом, підготовку управління відділу та структурних підрозділів, облік особового складу, організацію взаємодії із засобами масової інформації та громадськими організаціями, роботу з місцевим населенням.

Заступник начальника відділу з персоналу підпорядковується начальникові відділу і є прямим начальником для особового складу відділу.

288. Заступник (помічник) начальника відділу з персоналу зобов'язаний:

знати вимоги законодавства, наказів, положень, порадників, інструкцій, розпоряджень та методичних рекомендацій щодо організації роботи з особовим складом, забезпечувати їх повну та якісну реалізацію в системі оперативно-службової та повсякденної діяльності особового складу відділу, ділові, моральні та психологічні якості особового складу відділу;

організовувати й особисто проводити заходи інформаційної та правової профілактичної роботи з особовим складом відділу відповідно до тематики, наданої відділом виховної роботи органу охорони державного кордону;

забезпечувати офіцерів відділу, які залучаються до проведення заходів інформаційної та правової профілактичної роботи, офіцерів структурних підрозділів відділу, які дислокуються окремо від управління відділу, відповідними методичними матеріалами для проведення зазначених заходів, контролювати якість проведення заходів і охоплення ними всього особового складу відділу;

за рішенням начальника відділу на проведення цільової роботи з особовим складом розробляти заходи та необхідні методичні матеріали, організовувати і контролювати їх проведення;

організовувати заходи психологічного забезпечення оперативно-службової та повсякденної діяльності особового складу визначені керівними документами, особисто проводити індивідуальну роботу з особовим складом відділу, військовослужбовцями, які потребують посиленої психологічної допомоги, забезпечувати реалізацію в підрозділі методик психологічного забезпечення, висновків та рекомендацій за результатами проведених у відділі комплексних соціально-психологічних обстежень;

організовувати та особисто проводити роботу щодо профілактики правопорушень, корупції, збереження життя та здоров'я особового складу відділу;

проводити аналіз службового навантаження особового складу, готувати пропозиції щодо компенсації навантаження;

здійснювати своєчасне оновлення інформації стендів наочної агітації відділу, класу підготовки особового складу, вести альбом історії підрозділу;

забезпечувати та спільно з начальником відділу проводити зустрічі з особовим складом із соціальних питань та прийоми з особистих питань військовослужбовців, працівників та членів їх сімей, відповідно до вимог нормативних документів вивчати соціальні проблеми в сім'ях особового складу відділу, оперативно вживати заходів до їх розв'язання;

готувати пропозиції начальникові відділу щодо призначення військовослужбовців та працівників на посади, виходячи з рівня їх професійної підготовки та морально-ділових якостей;

дотримуватися вимог чинного законодавства щодо охорони державної таємниці, режиму секретності та охорони відомостей конфіденційного порядку, іншої інформації з обмеженим доступом;

розробляти методичні, довідкові та формалізовані матеріали, необхідні для якісної підготовки змін до служби, вносити необхідні корективи до їх змісту;

розробляти та постійно уточнювати, з урахуванням обстановки, алгоритм підготовки змін прикордонних нарядів до служби;

контролювати готовність та організовувати безпосередню підготовку керівників підготовкою зміни;

з періодичністю, установленюю начальником відділу, брати участь в організації підготовки окремих змін прикордонних нарядів до служби;

контролювати якість підготовки окремих військовослужбовців до служби, розробляти заходи щодо її покращення;

організовувати та проводити заходи професійної підготовки, а також вживати заходів зі створення, підтримання та удосконалення матеріально-технічних засобів та об'єктів професійної підготовки;

узагальнювати та поширювати серед особового складу відділу позитивні приклади оперативно-службової діяльності;

організовувати проведення визначених нормативними документами заходів з охорони праці та пожежної безпеки, особисто здійснювати контроль стану цих питань у відділі;

організовувати взаємодію з місцевим населенням, органами місцевого самоврядування, громадськими, культурними, релігійними та іншими організаціями, творчими спілками;

здійснювати взаємодію з регіональними та місцевими засобами масової інформації, забезпечувати оперативне надання інформації про позитивні приклади дій прикордонників;

у визначені терміни, за необхідності – негайно, доповідати начальникові відділу, заступникові начальника органу охорони державного кордону по роботі з особовим складом про морально-психологічний стан особового складу, стан роботи з особовим складом та здійснені заходи;

виконувати інші обов'язки, визначені статтею 108 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України, іншими нормативно-правовими актами, наказами регіонального управління, начальника органу охорони державного кордону.

(Пункт 288 із змінами, внесеними згідно з наказом Адміністрації Державної прикордонної служби України № 378 від 26.05.11)

289. Заступник (помічник) начальника відділу по роботі з особовим складом має право:

одержувати необхідну для виконання функцій інформацію від посадових осіб відділу прикордонної служби;

розробляти пропозиції для офіцерів відділу щодо удосконалення діяльності відділу прикордонної служби;

брати участь у нарадах відділу прикордонної служби;

подавати в установленому порядку пропозиції щодо підвищення ефективності діяльності посадових осіб відділу прикордонної служби;

використовувати інші права, передбачені Законом України «Про

Державну прикордонну службу України» та Дисциплінарним статутом Збройних сил України

користуватися дисциплінарною владою щодо підлеглих відповідно до ст.8 Дисциплінарного статуту Збройних Сил України.

290. Заступник (помічник) начальника відділу з логістики відповідає за організацію матеріально-технічного та інженерного забезпечення відділу, правильну експлуатацію транспортних засобів, озброєння, спеціальних засобів у службі з охорони державного кордону, морально-психологічний стан та стан дисципліни серед особового складу безпосередньо підпорядкованих підрозділів.

Він підпорядковується начальнику відділу і є прямим начальником для усього особового складу відділу.

291. Заступник (помічник) начальника відділу з логістики зобов'язаний:

організовувати матеріально-технічне забезпечення, правильність експлуатації озброєння, транспортних засобів та інших матеріальних засобів;

знати наявність, стан, тактико-технічні характеристики та правила експлуатації озброєння, транспортних засобів, технічних засобів охорони кордону та технічних засобів прикордонного контролю у відділі, організовувати їх правильну експлуатацію та ремонт;

організовувати та контролювати облік, правильне зберігання матеріально-технічних засобів, експлуатацію та ремонт казармено-житлового фонду, озброєння і транспортних засобів, інженерних та спеціальних споруд;

своєчасно замовляти та одержувати необхідні матеріальні засоби, техніку та озброєння, організовувати безперервне забезпечення ними структурних підрозділів відділу;

особисто брати участь в охороні державного кордону;

вести контроль за наявністю, станом та комплектністю матеріальних засобів;

організовувати підготовку спеціалістів;

організовувати правильне, економне та доцільне витрачання матеріальних засобів, вживати заходів з недопущення нераціонального їх використання, втрат, недостач, псування і розкрадання;

організовувати ведення обліку матеріальних засобів, не менше одного разу на місяць перевіряти наявність та терміни реалізації продовольства, наявність пально-мастильних матеріалів та майна тилу;

не менше ніж один раз на місяць перевіряти технічний стан інженерного озброєння, транспортних засобів, стрілецької зброї, боєприпасів і спеціальних засобів, технічних засобів прикордонного контролю;

вносити пропозиції до річного господарського плану щодо капітального та поточного ремонту казармено-житлового фонду, споруд і приміщень, озброєння та транспортних засобів, інженерних споруд і загороджень;

організовувати підготовку озброєння і транспортних засобів, казармено-житлового фонду, комунальних споруд, об'єктів господарського, технічного та медичного призначення до експлуатації у весняно-літній чи осінньо-зимовий періоди;

організовувати харчування особового складу відділу та перевіряти правильність нарахування та виплати грошової компенсації за норми харчування;

організовувати та контролювати утримання, годівлю та збереження службових собак відділу;

організовувати виконання правил техніки безпеки, охорони праці та пожежної безпеки;

забезпечити виконання протиепідемічних заходів та дотримання санітарно-гігієнічних норм;

організовувати діяльність об'єктів тилу;

вживати необхідних заходів з охорони природного навколишнього середовища;

дотримуватись вимог чинного законодавства щодо охорони державної таємниці, відомостей конфіденційного характеру та іншої інформації, обов'язковості захисту якої визначено керівними документами Держприкордонслужби;

знати моральні, ділові якості особового складу, проводити роботу щодо зміцнення службової дисципліни, запобігання правопорушенням та корупційним проявам серед особового складу, своєчасно виявляти й усувати їх причини;

брати безпосередню участь у роботі з особовим складом відділу та безпосередньо підпорядкованих йому підрозділів, організовувати підготовку спеціалістів;

виконувати інші обов'язки, визначені статтями 109, 110 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України, п.п. 22, 41, 47 Положення про військове (корабельне) господарство Прикордонних військ України, іншими законами та підзаконними нормативно-правовими актами України, наказами регіонального управління, начальника органу охорони державного кордону.

292. Заступник (помічник) начальника відділу з логістики має право: користуватися дисциплінарною владою щодо підлеглих відповідно до ст.8 Дисциплінарного статуту Збройних Сил України.

293. Начальник групи оцінки ризиків та планування (старший офіцер з оцінки ризиків та планування) відповідає за провадження аналізу ризиків на ділянці відповідальності відділу, за готовність підпорядкованого особового складу виконувати обов'язки за призначенням, морально-психологічний стан та стан дисципліни серед особового складу групи.

294. Начальник групи оцінки ризиків та планування підпорядковується начальникові відділу і є безпосереднім начальником для особового складу групи.

295. Начальник групи оцінки ризиків та планування зобов'язаний:

знати вимоги керівних документів з організації оперативно-службової діяльності відділу прикордонної служби, інформаційно-аналітичної діяльності;

організовувати роботу підпорядкованого особового складу та керувати його діяльністю;

здійснювати моніторинг обстановки на ділянці відповідальності відділу;

організовувати збирання та оцінку інформації, необхідної для аналізу ризиків, та за результатами профілювання ризиків готувати пропозиції начальникові відділу прикордонної служби щодо реагування на них та мінімізації їх негативних наслідків щомісяця у вигляді рапорту та за окремим запитом;

брати участь у проведенні періодичного аналізу ризиків;

узагальнювати результати реалізації управлінських рішень начальника відділу, прийнятих на підставі оцінки та профілювання ризиків;

здійснювати моніторинг результатів профілювання ризиків на ділянці відповідальності;

здійснювати формування та підтриманням в актуальному стані банк даних про попереджені, виявлені та припинені правопорушення на ділянці відділу;

здійснювати обробку, оцінку, систематизацію та зберігання інформації, необхідної для аналізу та профілювання ризиків;

готувати матеріали для обміну відкритою статистичною інформацією із взаємодійними структурними підрозділами інших правоохоронних та контрольних органів;

готувати звітні документи про результати оперативно-службової діяльності згідно з Табелем звітності Держприкордонслужби та інших нормативних актів;

складати плани оперативно-службової діяльності відділу;

знати моральні, ділові якості особового складу групи, проводити роботу щодо зміцнення службової дисципліни, запобігання правопорушенням та корупційним проявам, своєчасно виявляти й усувати їх причини;

брати безпосередню участь у роботі з особовим складом групи.

296. Начальник групи оцінки ризиків та планування має право:

запитувати й отримувати в установленому порядку в посадових осіб відділу необхідні для аналізу ризиків та моніторингу результатів профілювання ризиків дані (статистичні, інформаційні, аналітичні, довідкові та інші), а також пропозиції до календарного плану оперативно-службової діяльності відділу та контролювати результати його виконання;

використовувати ресурси інформаційних систем для створення необхідних для інформаційно-аналітичної діяльності баз даних відділу;

здійснювати в межах наданих повноважень незалежні експертні висновки за результатами аналізу ризиків;

подавати начальникові відділу пропозиції щодо удосконалення службової діяльності підлеглого особового складу та переміщення його по службі;

користуватися дисциплінарною владою щодо підлеглих відповідно до ст.8 Дисциплінарного статуту Збройних Сил України.

297. Начальник групи документального забезпечення відповідає за організацію внутрішньої роботи у групі документального забезпечення відділу, стан загального діловодства, зберігання несекретних та з грифом «для службового користування» документальних матеріалів, контроль за їх своєчасним надходженням до посадових осіб відділу та їх виконанням, морально-психологічний стан та стан дисципліни серед особового складу групи.

Начальник групи документального забезпечення підпорядковується начальникові відділу, його заступникам та є безпосереднім начальником для особового складу групи.

298. Начальник групи документального забезпечення зобов'язаний:

здійснювати керівництво діяльністю групи документального забезпечення та особами, відповідальними за ведення загального (несекретного та для службового користування) діловодства в інших підрозділах відділу;

аналізувати стан виконавської дисципліни і загального діловодства у підрозділах відділу;

здійснювати практичне виконання робіт, покладених на групу документального забезпечення відділу;

забезпечувати своєчасне та правильне приймання несекретних і з грифом „для службового користування” вхідних та вихідних документальних матеріалів, що надходять (направляються) на (з) відділ(у), їх реєстрацію та передачу виконавцям для (після) опрацювання;

особисто та через військовослужбовців і працівників групи здійснювати загальний контроль за дотриманням виконавцями відповідно до резолюцій начальника відділу встановлених термінів відпрацювання документів та своєчасного надання відповідей на документи, що перебувають на контролі;

доповідати начальникові відділу про факти затримки виконання документів та негайно доповідати начальникові відділу про усі факти можливого несвоєчасного опрацювання виконавцями документів, які надійшли з органу охорони державного кордону, регіонального управління та Адміністрації Держприкордонслужби;

відповідно до вказівок начальника відділу готувати у визначений ним термін аналітичні довідки щодо стану виконавської дисципліни, своєчасного

опрацювання та надання відповідей структурними підрозділами відділу на документи, що перебувають на контролі і потребують відпрацювання;

реєструвати у відповідних обліках вхідні, внутрішні та вихідні документи;

проводити серед виконавців роз'яснювальну роботу, спрямовану на дотримання ними вимог ведення діловодства та контролю за своєчасним опрацюванням документів, правил розроблення і оформлення документів;

вносити пропозиції щодо удосконалення діловодства у відділі;

брати участь у роботі з обліку, перевірки наявності, розмноження і знищення документальних матеріалів у підрозділах відділу;

щороку здійснювати комісійну перевірку наявності документів з грифом „для службового користування”, печаток та штампів (крім штампів „Прибуття”, „Вибуття”, за допомогою яких робляться відмітки в документах на право в'їзду в Україну або виїзду з України в пунктах пропуску), зі складанням акта результатів перевірки, один примірник якого направляти в підрозділ документального забезпечення органу охорони державного кордону;

готувати матеріали для аналізу та вдосконалення порядку підготовки, опрацювання та виконання службових документів, їх пошуку, відбору, ведення листування, запровадження засобів механізації і автоматизації та їх ефективного використання в процесі документування службової діяльності;

забезпечувати збереження документальних матеріалів, облікових документів, печаток та штампів, дотримання підлеглими вимог керівних документів щодо роботи зі службовими документами, збереження службової інформації;

знати моральні, ділові якості особового складу групи, проводити роботу щодо зміцнення службової дисципліни, запобігання правопорушенням та корупційним проявам, своєчасно виявляти й усувати їх причини;

забезпечувати формування справ, їх облік, зберігання та передачу в установлений термін до органу охорони державного кордону;

брати безпосередню участь у роботі з особовим складом групи;

вести облік особового складу відділу, вносити своєчасні та достовірні зміни щодо особового складу відділу.

299. Начальник групи документального забезпечення має право:

терміново доповідати начальникові відділу про факти втрати документів з грифом „для службового користування” або розголошення відомостей, що містяться в них;

вимагати від виконавців доопрацювання документів у разі порушення ними встановлених вимог їх оформлення;

користуватися дисциплінарною владою щодо підлеглих відповідно до ст.8 Дисциплінарного статуту Збройних Сил України.

300. Начальник групи по роботі з іноземцями та адміністративного провадження (старший інспектор прикордонної служби по роботі з іноземцями та адміністративного провадження) відповідає за стан роботи з іноземцями та провадження у справах про адміністративні правопорушення за готовність підпорядкованого особового складу виконувати обов'язки за призначенням, морально-психологічний стан та стан дисципліни серед особового складу групи.

301. Начальник групи (старший інспектор) підпорядковується начальникові відділу та його першому заступникові та є безпосереднім начальником для особового складу групи.

302. Начальник групи по роботі з іноземцями та адміністративного провадження (старший інспектор) зобов'язаний:

- організовувати проведення роботи з іноземцями, з реадмісії осіб;

- організувати провадження у справах про адміністративні правопорушення;

- вживати заходів з недопущення посадовими особами відділу порушень законності під час роботи з іноземцями, порядку провадження у справах про адміністративні правопорушення;

- здійснювати контроль за термінами тримання правопорушників та своєчасного притягнення до адміністративної відповідальності, доповідати начальникові відділу про закінчення терміну тримання правопорушників;

- подавати начальникові відділу пропозиції щодо заходів із запобігання правопорушенням;

- вживати заходів з упровадження передового досвіду адміністративного провадження та роботи з іноземцями;

- проводити заходи, спрямовані на підвищення правоохоронної свідомості особового складу;

- опрацьовувати документи з питань роботи з іноземцями та адміністративного провадження з додержанням вимог чинного законодавства щодо охорони відомостей конфіденційного порядку, інформації з обмеженим доступом;

- готувати документи з питань ідентифікації правопорушників;

- організовувати і забезпечувати формування визначеної інформаційної бази відділення;

- організовувати утримання осіб, затриманих в адміністративному порядку, та вживати заходів до негайного усунення виявлених недоліків;

- звітувати перед начальником відділу про стан справ з питань, що належать до його компетенції;

- організовувати взаємодію з правоохоронними органами і судами з питань роботи з іноземцями та провадження у справах про адміністративні правопорушення;

навчати особовий склад з питань роботи з іноземцями та адміністративного провадження, перевіряти їх професійну підготовленість та вносити пропозиції щодо її покращення;

знати моральні, ділові якості особового складу групи, проводити роботу щодо зміцнення службової дисципліни, запобігання правопорушенням та корупційним проявам, своєчасно виявляти й усувати їх причини;

здійснювати заходи по роботі з особовим складом групи.

303. Начальник групи по роботі з іноземцями та адміністративного провадження має право:

підписувати аналітичні довідки;

особисто готувати матеріали справ про адміністративні правопорушення до суду та інших уповноважених їх розглядати органів виконавчої влади;

користуватися дисциплінарною владою щодо підлеглих відповідно до ст.8 Дисциплінарного статуту Збройних Сил України.

304. Начальник відділення інспекторів прикордонної служби відповідає за охорону державного кордону на ділянці відділу на період несення служби з охорони державного кордону підпорядкованим йому відділенням, здійснення прикордонного контролю згідно з рішенням начальника відділу та готовність особового складу відділення до виконання поставлених завдань, морально-психологічний стан та стан дисципліни серед особового складу відділення.

305. Начальник відділення інспекторів прикордонної служби підпорядковується начальникові відділу, його заступникам і є безпосереднім начальником усього особового складу відділення та зміни прикордонних нарядів.

306. Начальник відділення інспекторів прикордонної служби зобов'язаний:

організовувати службу з охорони державного кордону складом зміни прикордонних нарядів. Приймати рішення на охорону державного кордону та здійснення прикордонного контролю зміною прикордонних нарядів та вносити зміни до нього, планувати службу зміни прикордонних нарядів, розробляти розрахунок сил та засобів зміни у разі дій за командами (сигналами) тривоги. Складати необхідні оперативно-службові документи за результатами служби;

особисто брати участь у службі з охорони державного кордону та здійсненні прикордонного контролю;

здійснювати постійне керівництво службовою діяльністю відділення;

протидіяти правопорушенням, які законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби;

організовувати складання процесуальних документів про адміністративні правопорушення, виявлені прикордонними нарядами під час несення служби. За потреби особисто складати та підписувати документи про виявлені

правопорушення;

доповідати про виявлені правопорушення та, заходи вжиті для їх припинення;

підтримувати під час виконання завдань з охорони кордону постійну взаємодію зі співробітниками підрозділів органів внутрішніх справ, інших правоохоронних органів, контрольних служб у пунктах пропуску та представниками органів місцевого самоврядування;

постійно знати обстановку та вчасно реагувати на її зміни;

організовувати застосовування в охороні кордону озброєння, транспортних засобів, інженерних споруд та службових тварин;

здійснювати контроль за діями підлеглих та підпорядкованих прикордонних нарядів;

знати моральні, ділові якості особового складу відділення, проводити роботу щодо зміцнення службової дисципліни, запобігання правопорушенням та корупційним проявам, своєчасно виявляти й усувати їх причини;

брати безпосередню участь у роботі з особовим складом відділення;

у разі призначення відділення інспекторів прикордонної служби до складу зміни прикордонних нарядів організовувати підготовку зміни до служби.

(Пункт 306 із змінами, внесеними згідно з наказом Адміністрації Держприкордонслужби України № 378 від 26.05.11)

307. Начальник відділення інспекторів прикордонної служби під час виконання службових обов'язків у період служби особового складу його відділення у складі зміни прикордонних нарядів має право:

розглядати справи про адміністративні правопорушення, що належать до його компетенції, виносити постанови по них;

отримувати у представників правоохоронних та інших взаємодійних органів інформацію про обстановку;

в установленому порядку здійснювати адміністративне затримання осіб, які вчинили правопорушення, протидія яким належить до повноважень Держприкордонслужби, на підставах і на строки, визначені законами;

працювати з матеріальними носіями секретної інформації, секретними документами та проектами секретних документів, які відносяться до компетенції відділу та містять відомості, передбачені відповідними статтями Зводу відомостей, що становлять державну таємницю;

тримати осіб, затриманих в адміністративному порядку, у спеціально обладнаних для таких цілей приміщеннях;

подавати начальникові відділу пропозиції щодо удосконалення службової діяльності підлеглого особового складу;

проводити заняття з особовим складом відділення і керувати підготовкою

підпорядкованого особового складу;

користуватися дисциплінарною владою щодо підлеглих відповідно до ст.8 Дисциплінарного статуту Збройних Сил України.

308. Начальник відділення дільничних інспекторів прикордонної служби відповідає за стан охорони державного кордону та протидію правопорушенням, які законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби, на ділянці відповідальності та за готовність особового складу відділення до виконання обов'язків за призначенням, морально-психологічний стан та стан дисципліни серед особового складу відділення.

Начальник відділення дільничних інспекторів прикордонної служби підпорядковується начальникові відділу, його заступникам і є прямим начальником усього особового складу відділення.

309. Начальник відділення дільничних інспекторів прикордонної служби зобов'язаний:

організовувати службову діяльність особового складу відділення;

забезпечувати своєчасне здобування достовірної інформації про правопорушення та підготовку до них;

узагальнювати дані обстановки та інформацію, отримані від підлеглих інспекторів, готувати пропозиції та вживати заходів щодо їх реалізації;

здійснювати безпосереднє керівництво і контроль за службовою діяльністю особового складу;

брати участь та особисто складати процесуальні документи про адміністративні правопорушення, виявлені підпорядкованими інспекторами;

особисто брати участь у службі з охорони державного кордону;

організовувати перевірку підлеглими інспекторами стану облаштування державного кордону, прикордонних знаків, покажчиків та інших інженерних споруд;

не рідше одного разу на місяць особисто перевіряти роботу кожного дільничного інспектора в секторі відповідальності, стан інженерного облаштування державного кордону;

організовувати правильну експлуатацію, зберігання, технічне обслуговування спеціальних засобів та транспортних засобів. Не менш ніж один раз на місяць перевіряти їх наявність, технічний стан та облік;

особисто проводити заняття з підлеглими, вживати заходів щодо підвищення їх професійного рівня;

перевіряти порядок ведення службової документації інспекторським складом;

здійснювати контроль за обстановкою, тенденціями її розвитку, місцевістю, характером виробничої діяльності місцевого населення, знати керівництво місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого

самоврядування, підприємств, установ і громадських організацій, землекористувачів та власників господарських об'єктів, що знаходяться поблизу державного кордону;

організовувати та здійснювати обмін інформацією в інтересах охорони державного кордону з дільничними інспекторами міліції, співробітниками інших правоохоронних органів та посадовими особами органів місцевого самоврядування у суворій відповідності з вимогами чинного законодавства щодо охорони державної таємниці, відомостей конфіденційного порядку та іншої інформації, обов'язковість захисту якої визначено керівними документами Держприкордонслужби;

надавати допомогу керівництву громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону в організації його діяльності, у навчанні та вихованні членів громадського формування;

особисто проводити роботу з членами громадського формування з охорони громадського порядку та державного кордону;

брати участь у заходах з організації клубів юних друзів прикордонників, надавати їм навчально-методичну допомогу, спрямовувати їх роботу на допомогу прикордонникам у виявленні правопорушень;

контролювати дотримання підлеглими заходів безпеки під час прикордонної служби;

знати моральні, ділові якості особового складу відділення, проводити роботу щодо зміцнення службової дисципліни, запобігання правопорушенням та корупційним проявам, своєчасно виявляти й усувати їх причини;

брати безпосередню участь у роботі з особовим складом відділення;

знати та вміло застосовувати в охороні кордону озброєння і техніку в межах своєї компетенції;

виконувати інші обов'язки, визначені статтею 112 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України, іншими законами та підзаконними нормативно-правовими актами України наказами регіонального управління, начальника органу охорони державного кордону.

310. Начальник відділення дільничних інспекторів прикордонної служби має право:

розглядати справи про адміністративні правопорушення, що належать до його компетенції, виносити постанови по них;

приймати заяви та повідомлення про правопорушення, своєчасно інформувати начальника відділу, старшого зміни прикордонних нарядів або оперативного чергового;

підписувати звітні документи з питань службової діяльності інспекторів;

працювати з матеріальними носіями секретної інформації, секретними документами та проектами секретних документів, які належать до компетенції

відділу та містять відомості, передбачені відповідними статтями Зводу відомостей, що становлять державну таємницю;

подавати начальникові відділу пропозиції щодо удосконалення службової діяльності підлеглого особового складу та переміщення його по службі;

користуватися дисциплінарною владою щодо підлеглих відповідно до ст.8 Дисциплінарного статуту Збройних Сил України.

311. Начальник відділення силової підтримки відповідає за підготовку і застосування штатних сил та засобів відділення до виконання раптово виникаючих завдань з охорони державного кордону, морально-психологічний стан та стан дисципліни серед особового складу відділення.

Начальник відділення силової підтримки підпорядковується начальникові відділу та його заступникам і є безпосереднім начальником для особового складу відділення.

312. Начальник відділення силової підтримки зобов'язаний:

підтримувати особовий склад відділення, озброєння та техніку в постійній готовності до застосування;

організовувати використання в охороні кордону озброєння, транспортних засобів, інженерних споруд, службових тварин за призначенням;

здійснювати постійний контроль за виконанням завдань з охорони державного кордону складом груп силової підтримки;

особисто брати участь у службі з охорони державного кордону;

доповідати начальникові відділу про виконання отриманих завдань, нові дані про правопорушників, зміну обстановки в районі несення служби груп силової підтримки, а також про забезпеченість матеріальними засобами;

забезпечувати приховане управління під час виконання завдань групами силової підтримки;

проводити заняття з особовим складом відділення і керувати його підготовкою;

дотримуватись вимог чинного законодавства щодо охорони державної таємниці, відомостей конфіденційного характеру та іншої інформації, обов'язковість захисту якої визначено керівними документами Держприкордонслужби;

вивчати морально-психологічний стан, ділові якості, особливості характеру кожного підлеглого, готувати пропозиції начальнику відділу щодо призначення старших прикордонних нарядів, удосконалення службової діяльності підрозділу;

знати моральні, ділові якості особового складу відділення, проводити роботу щодо зміцнення службової дисципліни, запобігання правопорушенням та корупційним проявам, своєчасно виявляти й усувати їх причини;

брати безпосередню участь у роботі з особовим складом відділення;
суворо дотримуватися законності під час виконання поставлених завдань;
постійно удосконалювати свій професійний рівень;
здійснювати контроль за веденням обліків матеріальних засобів та станом забезпеченості відділення;
контролювати дотримання підлеглими заходів безпеки під час виконання завдань;
організовувати правильну експлуатацію, зберігання, технічне обслуговування транспортних засобів, технічних засобів охорони кордону, озброєння та спеціальних засобів;
виконувати інші обов'язки, визначені статтею 112 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України, іншими законами та підзаконними нормативно-правовими актами України, наказами регіонального управління, начальника органу охорони державного кордону.

313. Начальник відділення силової підтримки має право:

працювати з матеріальними носіями секретної інформації, секретними документами та проектами секретних документів, які належать до компетенції відділу та містять відомості, передбачені відповідними статтями Зводу відомостей, що становлять державну таємницю;

користуватися дисциплінарною владою щодо підлеглих відповідно до ст.8 Дисциплінарного статуту Збройних Сил України.

314. Начальник кінологічного відділення відповідає за підготовку і правильне використання інструкторів і закріплених за ними службових собак в оперативно-службовій діяльності, виховання та дисципліну, психологічну підготовку й моральний стан підлеглих; дотримання правил утримання, годівлі та збереження собак відділення; стан навчально-матеріальної бази з кінологічних питань та її правильне використання, морально-психологічний стан та стан дисципліни серед особового складу відділення.

315. Начальник кінологічного відділення підпорядковується начальникові відділу, його заступникам та є безпосереднім начальником для особового складу відділення.

316. Начальник кінологічного відділення зобов'язаний:

знати вимоги керівних документів щодо підготовки та використання кінологів зі службовими собаками в охороні державного кордону;

особисто брати участь у несенні служби з охорони державного кордону;

брати участь з організації використання кінологів із службовими собаками на охоронюваній ділянці кордону в пунктах пропуску, знати результати їх використання, постійно вдосконалювати навички кінологів у використанні службових собак, своєчасно усувати виявлені недоліки; проводити

підготовку особового складу відділення із закріпленими за ними службовими собаками, добиватися високого рівня їх підготовки;

знати фахові якості, здібності кінологів відділення, рівень підготовки закріплених за ними службових собак;

подавати начальникові відділу пропозиції щодо удосконалення службової діяльності підлеглого особового складу та переміщення його по службі;

приймати заліки в інструкторів відділення та проводити випробування закріплених за ними службових собак;

щомісяця перевіряти під час несення служби готовність кожного кінолога із закріпленим за ним службовим собакою до дій з охорони державного кордону;

впроваджувати у відділенні найбільш ефективні методики тренування службових собак, прийоми і способи їх використання в службі;

вести облік службового навантаження на кінологів, визначати режим роботи та відпочинку під час служби закріплених за ними службових собак;

складати план тренувань на місяць на кожного службового собаку;

організовувати та проводити заняття зі спеціальної підготовки спеціалістів-кінологів, робити відповідні записи в обліках тренувань службових собак, контролювати їх ведення;

організовувати виготовлення кінологами відділення навчальної матеріальної бази для тренування службових собак;

організовувати утримання, зберігання та використання закріпленого за відділенням містечка для утримання службових собак, майна, спеціального спорядження, інвентарю та навчально-матеріальної бази з підготовки та використання розшукових і спеціальних собак;

організовувати та контролювати утримання, годівлю та збереження службових собак відділення;

організовувати дотримання підлеглими заходів безпеки;

вчасно доповідати начальникові відділу про недоліки в підготовці кінологів і службових собак, результати їх використання в охороні державного кордону, дотримання кінологами заходів безпеки, порядку утримання, годівлі та збереження собак, а також про їх захворювання;

щотижня проводити аналіз результатів служби кінологів відділення, доповідати начальникові кінологічної служби органу охорони державного кордону про стан справ у кінологічному відділенні;

знати моральні, ділові якості особового складу відділення, проводити роботу щодо зміцнення службової дисципліни, запобігання правопорушенням та корупційним проявам, своєчасно виявляти й усувати їх причини;

брати безпосередню участь у роботі з особовим складом відділення;

виконувати інші обов'язки, визначені статтею 112 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України іншими законами та підзаконними нормативно-правовими актами України, наказами регіонального управління, начальника органу охорони державного кордону.

317. Начальник кінологічного відділення має право:

впроваджувати у відділенні найбільш ефективні методи тренування службових собак, прийоми і способи використання їх на службі;

подавати пропозиції начальникові відділу з організації використання кінологів зі службовими собаками в охороні державного кордону та удосконалення службової діяльності кінологічного особового складу і переміщення його по службі;

перевіряти використання кінологів і службових собак за призначенням та періодичність проведення тренувань під час служби;

перевіряти режим роботи та відпочинку службових собак під час несення служби;

перевіряти працездатність службових собак шляхом контрольного закладання «навчального правопорушника», вибухових та наркотичних речовин, зброї;

підписувати звітні документи з питань службової діяльності;

користуватися дисциплінарною владою щодо підлеглих відповідно до ст.8 Дисциплінарного статуту Збройних Сил України.

318. Начальник відділення (групи) технічних засобів охорони державного кордону відповідає за підготовку та використання технічних засобів в охороні державного кордону за готовність підпорядкованого особового складу виконувати обов'язки за призначенням, морально-психологічний стан та стан дисципліни серед особового складу відділення.

Він підпорядковується начальникові відділу, його заступникам і є безпосереднім начальником особового складу відділення (групи).

319. Начальник відділення (групи) технічних засобів охорони державного кордону зобов'язаний:

забезпечувати дотримання порядку і правил експлуатації, обслуговування, зберігання та ремонту технічних засобів, постійне підтримання їх у справному стані;

щодня перевіряти наявність, укомплектованість та технічний стан засобів охорони кордону;

про виявлені несправності техніки негайно доповідати начальникові відділу і вживати дієвих заходів щодо їх своєчасного усунення, особисто керувати технічним обслуговуванням;

знати моральні, ділові якості особового складу відділення, проводити роботу щодо зміцнення службової дисципліни, запобігання правопорушенням та корупційним проявам, своєчасно виявляти й усувати їх причини;

особисто брати участь у службі з охорони державного кордону;

проводити заняття з особовим складом відділення (групи) зі спеціальної підготовки та з особовим складом відділу з основ і правил застосування технічних засобів охорони кордону;

стежити за економним використанням пально-мастильних матеріалів, запасних частин та іншого майна;

вести облік роботи техніки, вести службову та технічну документацію групи (паспорти, формуляри технічних засобів охорони кордону);

контролювати дотримання заходів безпеки особовим складом відділення під час виконання завдань;

доповідати начальникові відділу про виконання отриманих завдань, а також про стан забезпеченості матеріальними засобами;

здійснювати постійний контроль за виконанням завдань з охорони державного кордону складом підрозділу;

виконувати інші обов'язки, визначені статтею 112 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України, іншими законами та підзаконними нормативно-правовими актами України, наказами регіонального управління, начальника органу охорони державного кордону.

320. Начальник відділення (групи) технічних засобів охорони державного кордону має право користуватися дисциплінарною владою щодо підлеглих відповідно до ст.8 Дисциплінарного статуту Збройних Сил України.

321. Начальник відділення застосування системи оптико-електронного спостереження відповідає за готовність особового складу до дій, навчання і виховання його, підготовку підлеглих до прикордонної служби, правильне та пильне її несення; за зберігання, стан і використання техніки та обладнання поста, правильне зберігання і ведення службової та технічної документації, морально-психологічний стан та стан дисципліни серед особового складу відділення.

Він підпорядковується начальникові відділу прикордонної служби та є прямим начальником для особового складу відділення.

322. Начальник відділення застосування системи оптико-електронного спостереження зобов'язаний:

знати будову, принцип роботи, правила використання системи оптико-електронного спостереження та іншої техніки поста, стан і можливості поста щодо виявлення правопорушників у різних умовах обстановки;

уміти організовувати службу прикордонного наряду "Пост технічного спостереження" і чітко керувати його діями;

підтримувати техніку поста в постійній готовності, керувати проведенням профілактичних оглядів, обслуговуванням і поточним ремонтом матеріальної частини;

твердо знати встановлений порядок спостереження, розпізнавання виявлених цілей і оповіщення про них;

знати моральні, ділові якості особового складу відділення, проводити роботу щодо зміцнення службової дисципліни, запобігання правопорушенням та корупційним проявам, своєчасно виявляти й усувати їх причини;

постійно знати обстановку на ділянці відповідальності відділу;

забезпечувати виконання підлеглими заходів безпеки під час несення прикордонної служби, обслуговування та ремонту техніки й устаткування поста;

негайно доповідати начальникові відділу прикордонної служби про вихід з ладу матеріальної частини і вживати заходів до відновлення готовності поста до дій.

323. Начальник відділення застосування системи оптико-електронного спостереження має право:

подавати начальникові відділу пропозиції з удосконалення службової діяльності підлеглого особового складу та переміщення його по службі;

користуватися дисциплінарною владою щодо підлеглих відповідно до ст.8 Дисциплінарного статуту Збройних Сил України.

324. Начальник центру управління службою (далі – центру) відповідає за якісну організацію оперативно-чергової служби у відділі, поточне інформаційне забезпечення посадових осіб відділу даними про стан обстановки, підтримання інформаційної взаємодії з черговими службами сусідніх та взаємодійних підрозділів за готовність особового складу поста виконувати обов'язки за призначенням, морально-психологічний стан та стан дисципліни серед особового складу центру.

Начальник центру управління службою підпорядковується начальникові відділу та його першому заступникові і є безпосереднім начальником усього особового складу центру.

325. Начальник центру управління службою зобов'язаний:

знати вимоги керівних документів з організації діяльності центру управління службою та оперативно-чергової служби у відділі, опрацьовувати й подавати пропозиції начальникові відділу, першому заступникові щодо практичного використання особового складу центру;

забезпечувати правильне та своєчасне ведення службової документації, облік отриманої інформації, контроль за виконанням розпоряджень посадових осіб, яким підпорядковується оперативно-чергова служба;

брати участь у напрацюванні, організації зберігання та використанні у центрі управління службою відповідних інформаційно-довідкових баз даних,

потрібних для оперативного прийняття рішення в разі зміни обстановки;

забезпечувати взаємообмін інформацією з центрами управління службою сусідніх підрозділів та черговими службами взаємодійних структур;

вимагати виконання підлеглими заходів безпеки та недопущення просочення службової інформації під час виконання завдань з охорони державного кордону відповідно до вимог чинного законодавства;

вживати заходів з підтримання приміщень центру управління службою, його технічного оснащення в постійній готовності до використання за призначенням;

проводити заходи, спрямовані на підвищення професійного рівня особового складу центру;

виконувати інші обов'язки, визначені статтею 112 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України, іншими законами та підзаконними нормативно-правовими актами України, наказами регіонального управління, начальника органу охорони державного кордону.

326. Начальник центру управління службою має право:

для виконання покладених на центр завдань отримувати в органі охорони кордону необхідну інформацію;

залучати посадових осіб структурних підрозділів відділу для напрацювання й оновлення керівних документів та інформаційно-довідкових матеріалів за напрямками діяльності, потрібних для оперативної оцінки обстановки керівництвом відділу та прийняття оперативних рішень;

здійснювати координацію оперативного реагування структурних підрозділів відділу на зміни в обстановці протягом доби за напрямками їх діяльності, одержувати від них необхідні розрахунки, довідкові дані та матеріали, потрібні для оперативної оцінки обстановки;

за дорученням начальника відділу уточняти взаємодію із взаємодійними підрозділами та представниками інших правоохоронних органів;

підписувати звітні документи з питань службової діяльності;

працювати з матеріальними носіями секретної інформації, секретними документами та проектами секретних документів, які належать до компетенції відділу та містять відомості, передбачені відповідними статтями Зводу відомостей, що становлять державну таємницю;

подавати начальнику відділу пропозиції щодо удосконалення службової діяльності підлеглого особового складу та переміщення його по службі;

знати моральні, ділові якості особового складу центру відділення, проводити роботу щодо зміцнення службової дисципліни, запобігання правопорушенням та корупційним проявам, своєчасно виявляти й усувати їх причини;

брати безпосередню участь у роботі з особовим складом центру;

користуватися дисциплінарною владою щодо підлеглих відповідно до ст.8 Дисциплінарного статуту Збройних Сил України.

327. Начальник прикордонного поста (прикордонної застави) відповідає за стан охорони державного кордону та протидію правопорушенням, які законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби, у межах ділянки відповідальності та за готовність особовим складом поста виконувати обов'язки за призначенням, морально-психологічний стан та стан дисципліни серед особового складу (прикордонної застави) поста.

Начальник прикордонного поста (прикордонної застави) підпорядковується начальникові відділу, його заступникам і є прямим начальником усього особового складу прикордонного поста.

328. Начальник прикордонного поста (прикордонної застави) зобов'язаний:

організовувати оперативно-службову діяльність підпорядкованого підрозділу;

забезпечувати своєчасне здобування достовірної інформації про правопорушення (підготовку до них);

здійснювати безпосереднє керівництво і контроль за оперативно-службовою діяльністю підрозділу;

узагальнювати дані обстановки та інформацію, отримані від підлеглих, готувати пропозиції та вживати заходів щодо її реалізації;

особисто брати участь у службі з охорони державного кордону, організовувати безпосередню підготовку змін прикордонних нарядів до несення служби;

особисто складати процесуальні документи про адміністративні правопорушення;

організовувати моніторинг державного кордону та перевірку підлеглими стану облаштування державного кордону, прикордонних знаків та інженерних споруд;

особисто проводити заняття з підлеглими, вживати заходів щодо підвищення їх професійного рівня;

перевіряти порядок ведення службової документації;

знати обстановку, тенденцій її розвитку, місцевості, характеру виробничої діяльності місцевого населення, керівництво місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і громадських організацій, землекористувачів та власників господарських об'єктів, що знаходяться поблизу державного кордону, у межах визначеної ділянки відповідальності;

організовувати та здійснювати обмін інформацією в інтересах охорони державного кордону з дільничними інспекторами міліції, співробітниками

інших правоохоронних органів та посадовими особами органів місцевого самоврядування;

надавати допомогу керівництву громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону в організації його діяльності, у навчанні та вихованні членів громадського формування;

особисто проводити роботу з членами громадського формування з охорони громадського порядку та державного кордону;

контролювати дотримання підлеглими заходів безпеки під час прикордонної служби та виконання вимог пожежної безпеки на прикордонному посту, наявність та стан засобів пожежогасіння;

знати моральні, ділові якості особового складу поста, проводити роботу щодо зміцнення службової дисципліни, запобігання правопорушенням та корупційним проявам, своєчасно виявляти й усувати їх причини;

брати безпосередню участь у роботі з особовим складом поста;

організовувати правильну експлуатацію, зберігання, технічне обслуговування та ремонт радіолокаційно-прожекторного озброєння, транспортних засобів, технічних засобів охорони кордону, озброєння та спеціальних засобів. Не менш ніж один раз на місяць перевіряти їх наявність, технічний стан та облік;

виконувати інші обов'язки, визначені статтею 112 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України, іншими законами та підзаконними нормативно-правовими актами України наказами регіонального управління, начальника органу охорони державного кордону.

329. Начальник прикордонного поста (прикордонної застави) має право:

розглядати справи про адміністративні правопорушення, що належать до його компетенції, виносити постанови по них;

в установленому порядку здійснювати адміністративне затримання осіб, які вчинили правопорушення, протидія яким належить до повноважень Держприкордонслужби, на підставах і на строки, визначені законами;

працювати з матеріальними носіями секретної інформації, секретними документами та проектами секретних документів, які належать до компетенції відділу та містять відомості передбачені відповідними статтями Зводу відомостей, що становлять державну таємницю;

отримувати у представників правоохоронних та інших взаємодійних органів інформацію про обстановку;

вносити пропозиції начальникові відділу щодо удосконалення оперативно-службової діяльності поста (застави), переміщення по службі підлеглого особового складу з метою більш доцільного його використання, присвоєння чергових військових звань;

користуватися дисциплінарною владою щодо підлеглих відповідно до

ст.8 Дисциплінарного статуту Збройних Сил України.

330. Начальник інспекторського поста відповідає за стан охорони державного кордону та протидію правопорушенням, які законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби, на ділянці відповідальності за готовність особового складу поста виконувати обов'язки за призначенням, морально-психологічний стан та стан дисципліни серед особового складу поста.

Начальник інспекторського поста підпорядковується начальникові відділу, його заступникам і є прямим начальником усього особового складу поста.

331. Начальник інспекторського поста зобов'язаний:

- організовувати службову діяльність особового складу поста;
- забезпечувати своєчасне здобування достовірної інформації про правопорушення (підготовку до них);
- узагальнювати дані обстановки та інформацію, отримані від підлеглих інспекторів, готувати пропозиції та вживати заходів щодо її реалізації;
- здійснювати безпосереднє керівництво і контроль за службовою діяльністю особового складу;
- особисто брати участь у службі з охорони державного кордону;
- особисто складати процесуальні документи про адміністративні правопорушення, виявлені під час несення служби з охорони державного кордону;
- організовувати моніторинг державного кордону, прикордонної інфраструктури та оперативної обстановки на ділянці відповідальності;
- особисто контролювати роботу кожного дільничного інспектора в секторах відповідальності;
- організовувати та особисто проводити заходи, спрямовані на підвищення професійного рівня підпорядкованого інспекторського складу;
- забезпечувати постійний взаємообмін інформацією в інтересах охорони державного кордону з дільничними інспекторами міліції, співробітниками інших правоохоронних органів та посадовими особами органів місцевого самоврядування;
- надавати допомогу керівництву громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону в організації його діяльності, у навчанні та вихованні членів громадського формування;
- особисто проводити заходи з удосконалення повсякденної (оперативної) діяльності громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону;
- брати участь у заходах з організації клубів юних друзів прикордонників, надавати їм навчально-методичну допомогу, спрямовувати їх роботу на допомогу прикордонникам у виявленні правопорушень;

контролювати дотримання підлеглими заходів безпеки під час прикордонної служби;

знати моральні, ділові якості особового складу поста, проводити роботу щодо зміцнення службової дисципліни, запобігання правопорушенням та корупційним проявам, своєчасно виявляти й усувати їх причини;

брати безпосередню участь у роботі з особовим складом поста;

виконувати інші обов'язки, визначені статтею 112 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України, іншими законами та підзаконними нормативно-правовими актами України, наказами регіонального управління, начальника органу охорони державного кордону.

332. Начальник інспекторського поста має право:

розглядати справи про адміністративні правопорушення, що належать до його компетенції, виносити постанови по них;

приймати заяви та повідомлення про правопорушення, своєчасно інформувати начальника відділу, старшого зміни прикордонних нарядів або оперативного чергового;

підписувати звітні документи з питань службової діяльності інспекторів;

працювати з матеріальними носіями секретної інформації, секретними документами та проектами секретних документів, які належать до компетенції відділу та містять відомості, передбачені відповідними статтями Зводу відомостей, що становлять державну таємницю;

складати протоколи у справах про адміністративні правопорушення, передбачені відповідними статтями Кодексу України про адміністративні правопорушення та розпорядчими актами Адміністрації Держприкордонслужби;

подавати начальникові відділу пропозиції щодо удосконалення службової діяльності підлеглих та переміщення їх по службі;

користуватися дисциплінарною владою щодо підлеглих відповідно до ст.8 Дисциплінарного статуту Збройних Сил України.

333. Начальник радіотехнічного поста відповідає за стан охорони державного кордону та виявлення правопорушень, які законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби, на ділянці відповідальності, за готовність особового складу поста виконувати обов'язки за призначенням, морально-психологічний стан та стан дисципліни серед особового складу поста.

Начальник радіотехнічного поста підпорядковується начальникові відділу (якщо РТПП входить до складу прикордонного поста – начальнику прикордонного поста), його заступникам і є прямим начальником усього особового складу поста.

334. Начальник радіотехнічного поста зобов'язаний:

організовувати службову діяльність особового складу поста;

забезпечувати своєчасне здобування достовірної інформації про

правопорушення здійснювати безпосереднє керівництво і контроль за службовою діяльністю особового складу;

особисто брати участь у службі з охорони державного кордону;

забезпечувати постійний взаємообмін інформацією в інтересах охорони державного кордону із сусідніми радіотехнічними постами та взаємодійними органами; знати порядок взаємодії у ланці відділ прикордонної служби – пост технічного спостереження – катер (вертоліт);

знати радіолокаційну, навігаційну та гідрометеорологічну (метеорологічну) обстановку на ділянці відповідальності;

знати будову, принцип роботи, правила використання радіолокаційних, прожекторних станцій та інших транспортних засобів поста, стан і можливості озброєння та технічних засобів охорони кордону щодо виявлення правопорушників у різних умовах обстановки;

організовувати та особисто проводити заходи, спрямовані на підвищення професійного рівня підпорядкованого особового складу;

знати моральні, ділові якості особового складу поста, проводити роботу щодо зміцнення службової дисципліни, запобігання правопорушенням та корупційним проявам, своєчасно виявляти й усувати їх причини;

брати безпосередню участь у роботі з особовим складом поста;

підтримувати озброєння та транспортні засоби поста в постійній готовності, керувати проведенням профілактичних оглядів, обслуговуванням і поточним ремонтом матеріальної частини;

знати встановлений порядок спостереження, розпізнавання виявлених цілей і оповіщення про них;

контролювати дотримання підлеглими заходів безпеки під час прикордонної служби, здійснювати нагляд за утриманням у справному стані обладнання грозозахисту, стежити за правильною експлуатацією і зберіганням пожежного обладнання;

здійснювати контроль за дотриманням особовим складом прикордонних нарядів заходів пожежної безпеки на посту;

виконувати інші обов'язки, визначені статтею 112 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України, іншими законами та підзаконними нормативно-правовими актами України, наказами регіонального управління, начальника органу охорони державного кордону.

335. Начальник радіотехнічного поста має право:

подавати начальникові відділу пропозиції щодо удосконалення службової діяльності підлеглого особового складу та переміщення його по службі;

складати, у межах компетенції, протоколи у справах про адміністративні правопорушення, передбачені відповідними статтями Кодексу України про адміністративні правопорушення;

користуватися дисциплінарною владою щодо підлеглих відповідно до ст.8 Дисциплінарного статуту Збройних Сил України.

336. Начальник контролерського поста відповідає за стан і ефективність здійснення прикордонного контролю в пункті пропуску, за готовність особового складу поста виконувати обов'язки за призначенням, морально-психологічний стан та стан дисципліни серед особового складу поста.

Начальник контролерського поста підпорядковується начальникові відділу, його заступникам та є безпосереднім начальником для особового складу поста.

337. Начальник контролерського поста зобов'язаний:

знати у повному обсязі нормативно-правові документи, що регламентують пропуск через державний кордон осіб та транспортних засобів;

забезпечувати дотримання законності і правопорядку під час пропуску через кордон осіб, транспортних засобів та вантажів;

підтримувати готовність особового складу поста до дій з локалізації нестандартних (кризових) та конфліктних ситуацій;

особисто брати участь у службі з охорони державного кордону та здійсненні прикордонного контролю осіб, транспортних засобів та вантажів;

проводити заходи, спрямовані на підвищення професійного рівня особового складу поста;

виконувати заходи щодо контролю за додержанням режиму в пункті пропуску;

знати обстановку й організовувати прикордонний контроль у пункті пропуску та у разі зміни обстановки вчасно приймати окремі рішення і доповідати про них начальникові відділу прикордонної служби;

підтримувати тісну взаємодію з підприємствами, установами і організаціями, що беруть участь у пропуску через державний кордон осіб, транспортних засобів;

організовувати та проводити аналітичну роботу з метою удосконалення прикордонного контролю та забезпечення надійної охорони державного кордону;

контролювати дотримання підлеглими заходів безпеки під час прикордонної служби;

знати моральні, ділові якості особового складу поста, проводити роботу щодо зміцнення службової дисципліни, запобігання правопорушенням та корупційним проявам, своєчасно виявляти й усувати їх причини;

брати безпосередню участь у роботі з особовим складом поста;

виконувати інші обов'язки, визначені статтею 112 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України, іншими законами та підзаконними нормативно-правовими актами України, наказами регіонального управління, начальника

органу охорони державного кордону.

338. Начальник контролерського поста має право:

розглядати, відповідно до повноважень, справи про адміністративні правопорушення та виносити по них постанови;

складати протоколи у справах про адміністративні правопорушення, передбачені статтями Кодексу України про адміністративні правопорушення та відповідними нормативними актами Адміністрації Держприкордонслужби;

подавати начальникові відділу пропозиції щодо вдосконалення прикордонного контролю в пункті пропуску, запровадження найбільш ефективних способів запобігання правопорушенням;

за дорученням начальника відділу уточнювати взаємодію із взаємодійними підрозділами та контрольними службами, які здійснюють свою діяльність у пункті пропуску та представниками інших правоохоронних органів;

користуватися дисциплінарною владою щодо підлеглих відповідно до ст.8 Дисциплінарного статуту Збройних Сил України.

339. Посадові обов'язки та права начальників вузла зв'язку та поста АСУ визначені Настановою з організації оперативно-технічної служби на вузлах зв'язку Держприкордонслужби, затвердженою наказом Адміністрації Держприкордонслужби від 26.11.2004 № 878.

340. Начальник групи РХБ захисту відповідає за виконання заходів РХБ захисту на ділянці відповідальності відділу, морально-психологічний стан та стан дисципліни серед особового складу групи.

Він підпорядковується начальникові відділу та його заступникам і є безпосереднім начальником усього особового складу групи.

341. Начальник групи РХБ захисту зобов'язаний:

організовувати службову діяльність особового складу групи;

знати вимоги керівних документів з питань виконання заходів РХБ захисту;

підтримувати особовий склад групи, озброєння та засоби РХБ захисту в постійній готовності до використання за призначенням;

вивчати морально-психологічний стан, ділові якості та особливості характеру підлеглих;

знати наявність, стан, будову та правила експлуатації (використання) озброєння та засобів РХБ захисту;

забезпечувати своєчасне добування достовірної інформації про РХБ обстановку на ділянці відділу всіма наявними засобами, узагальнювати дані обстановки та інформацію, отриману від посадових осіб відділу та взаємодійних структур, готувати пропозиції начальнику відділу та вживати заходів для їх реалізації;

організовувати не менше одного разу на квартал проведення РХБ розвідки маршрутів та місць несення служби прикордонними нарядами в межах ділянки відділу;

організовувати РХБ спостереження в місцях дислокації відділу, здійснювати моніторинг радіаційно-екологічної обстановки;

брати участь у розробленні документів за фахом та особисто складати карти-схеми радіаційного спостереження та розвідки маршрутів і місць несення служби прикордонними нарядами;

особисто проводити заняття з оперативно-черговою службою з питань РХБ спостереження та ведення відповідної документації;

знати моральні, ділові якості особового складу групи, проводити роботу щодо зміцнення службової дисципліни, запобігання правопорушенням та корупційним проявам, своєчасно виявляти й усувати їх причини;

брати безпосередню участь у роботі з особовим складом групи;

доповідати начальникові відділу про виконання отриманих завдань;

вести службову документацію групи;

постійно удосконалювати свій професійний рівень;

контролювати дотримання підлеглими заходів безпеки під час виконання завдань;

роз'яснювати екологічні проблеми та виховувати в особового складу відділу відповідальність за захист навколишнього природного середовища.

342. Начальник групи РХБ захисту має право:

підписувати звітні документи з питань РХБ захисту;

подавати начальникові відділу пропозиції з удосконалення службової діяльності підлеглого особового складу та переміщення його по службі;

користуватися дисциплінарною владою щодо підлеглих відповідно до ст.8 Дисциплінарного статуту Збройних Сил України.

343. Начальник відділення логістики відповідає за дотримання установлених правил експлуатації та утримання службового фонду, штатної техніки і озброєння відділу, наявність та готовність до застосування засобів пожежогасіння та інвентарю, зберігання та облік запасів матеріальних засобів, харчування особового складу, створення умов для дотримання ним санітарного законодавства і правил особистої гігієни, за підтримання внутрішнього порядку на території містечка і у службових приміщеннях, морально-психологічний стан та стан дисципліни серед особового складу відділення.

Начальник відділення підпорядковується начальникові відділу та його заступникам і є безпосереднім начальником для особового складу відділення.

344. Начальник відділення логістики зобов'язаний:

своєчасно готувати і вносити пропозиції з планування заходів

господарської діяльності відділу, зберігання та експлуатації штатного озброєння, техніки, технічних засобів і майна, брати участь в організації їх виконання;

особисто вести облік наявності та руху матеріальних засобів, споживання комунальних послуг, енергоносіїв, складати і своєчасно подавати до органу охорони державного кордону встановлені звітно-заявочні документи;

здійснювати здавання та приймання матеріальних цінностей, що перебувають на обліку або підлягають оприбуткуванню;

організовувати та контролювати проведення робіт, пов'язаних з експлуатацією та ремонтом озброєння, техніки і технічних засобів, службового фонду, інших матеріальних засобів;

не менше одного разу на місяць перевіряти наявність, якісний (технічний) стан і комплектність матеріальних засобів, що перебувають на його відповідальному зберіганні і на підзвітних об'єктах;

щодня здійснювати перевірку наявності, технічного стану і комплектності засобів пожежогасіння та інвентарю, забезпечувати їх постійну готовність до застосування;

забезпечувати виконання заходів пожежної безпеки в місцях зберігання матеріальних засобів;

дотримуватися вимог чинного законодавства щодо охорони державної таємниці, режиму секретності та охорони відомостей конфіденційного порядку, іншої інформації з обмеженим доступом;

організовувати щоденну підготовку озброєння, техніки, технічних засобів до служби з охорони кордону;

здійснювати постійний контроль за внутрішнім порядком на території містечка;

організовувати харчування особового складу відділу;

особисто керувати господарськими роботами особового складу, створювати безпечні умови праці;

знати призначення, тактико-технічні характеристики та правила експлуатації озброєння, техніки і технічних засобів, організовувати їх правильну експлуатацію та ремонт;

забезпечувати виконання протиепідемічних заходів та дотримання санітарно-гігієнічних норм на підпорядкованих об'єктах;

знати моральні, ділові якості особового складу відділення, проводити роботу щодо зміцнення службової дисципліни, запобігання правопорушенням та корупційним проявам, своєчасно виявляти й усувати їх причини;

брати безпосередню участь у роботі з особовим складом відділення;

виконувати інші обов'язки, визначені статтею 118 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України, п. 82 Положення про військово (корабельне) господарство Прикордонних військ України, іншими законами та підзаконними

нормативно-правовими актами України, наказами регіонального управління, начальника органу охорони державного кордону.

345. Начальник відділення логістики має право користуватися дисциплінарною владою щодо підлеглих відповідно до ст.8 Дисциплінарного статуту Збройних Сил України.

346. Начальники органу охорони державного кордону, відділу прикордонної служби можуть визначати інші завдання структурним підрозділам та посадовим особам відділу, виходячи з обстановки та специфіки оперативно-службової діяльності.

347. Усі заступники начальника відділу, начальники структурних підрозділів зобов'язані забезпечувати дотримання підлеглими та особисто дотримуватися вимог чинного законодавства щодо охорони державної таємниці, режиму секретності та охорони відомостей конфіденційного порядку, іншої інформації з обмеженим доступом.

РОЗДІЛ III

ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ВІДДІЛУ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ

Модель оперативно-службової діяльності відділу прикордонної служби

348. Оперативно-службова діяльність відділу прикордонної служби – це комплекс оперативно-службових, оперативно-розшукових, режимних та інших заходів, які, у межах визначених повноважень, здійснюються відділом з метою забезпечення реалізації основних функцій Держприкордонслужби.

349. Оперативно-службова діяльність на ділянці відділу здійснюється на основі завчасно розробленої моделі. Моделювання оперативно-службової діяльності проводиться відповідними органами управління органу охорони державного кордону під час організації оперативно-службової діяльності на рік.

350. Модель оперативно-службової діяльності опрацьовується для кожного відділу окремо за результатами аналізу ризиків, оперативної рекогносцировки та пропозицій начальника відділу.

Вона реалізується шляхом: ефективної побудови охорони державного кордону та прикордонного контролю; чіткої організації служби змін прикордонних нарядів та підрозділів відділу, які самостійно охороняють державний кордон; доцільного застосування усіх сил і засобів; виявлення, припинення правопорушень, протидію яким віднесено до компетенції Держприкордонслужби; аналізу ризиків; чіткої взаємодії; всебічного забезпечення оперативно-службової діяльності; твердого і безперервного управління службою.

351. Побудова охорони кордону та прикордонного контролю на ділянці відділу – це доцільне розташування наявних та доданих сил і засобів по напрямках, районах, пунктах пропуску через державний кордон, ділянках відповідальності, районах та секторах.

352. Побудова охорони кордону та прикордонного контролю на ділянці відділу включає системи: збирання (добування) та обробки даних обстановки; реалізації даних обстановки; режимних і контрольних заходів; інженерно-технічного контролю; чергових сил (засобів) та резервів.

353. Система збирання, добування та обробки даних обстановки створюється для отримання інформації про правопорушення (злочин), що готується або вчинено, з метою своєчасної її реалізації. Вона повинна забезпечувати гарантоване виявлення правопорушників у разі появи їх на ділянці відділу.

354. Система збирання та добування даних обстановки включає: сили та засоби оперативно-розшукової діяльності відділу, центру управління службою, груп оцінки ризиків та планування; дільничні інспектори прикордонної служби; прикордонні патрулі; прикордонні наряди у пунктах пропуску, які здійснюють контроль за режимом у пунктах пропуску; члени громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону, призначенні для здійснення спостереження за окремими ділянками місцевості (водної акваторії) або об'єктами, контролю прикордонного режиму та режиму державного кордону.

Збирання і добування даних обстановки здійснюється усіма видами прикордонних нарядів під час несення служби з охорони державного кордону.

355. В інтересах відділу збирання та добування даних обстановки може здійснюватися силами та засобами сусідніх підрозділів, органу охорони державного кордону та регіонального управління.

356. Система реалізації даних обстановки включає: прикордонні патрулі, які охороняють визначені райони та ділянки; прикордонні наряди у пунктах пропуску; чергові сили та резерви відділу.

Вона повинна забезпечувати випереджувальне перекриття ймовірних напрямків руху правопорушників у пунктах пропуску та на державному кордоні, їх виявлення, блокування місць їх перебування і затримання.

357. Прикордонні патрулі, які несуть службу в районі (на маршрутах) патрулювання, є основною і вирішальною силою для негайної реалізації випереджувальної інформації.

358. Райони (маршрути) патрулювання та місця несення служби інших прикордонних нарядів визначаються з урахуванням тактики дій правопорушників; часу, необхідного для гарантованого їх перехоплення у пунктах пропуску або за їх межами на вигідних рубежах; особливостей місцевості; розміщення інженерних споруд та загороджень; районів прикриття оперативними засобами; місць несення служби прикордонних нарядів сусідніх

відділів і громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону, підрозділів органів внутрішніх справ, інших взаємодійних органів, а також районів несення служби кораблем (катером) морської охорони, вертольотом.

Крім того, враховується також порядок охорони кордону прикордонною охороною суміжної держави.

359. Система контрольних та режимних заходів створюється з метою забезпечення контролю за режимом державного кордону, прикордонним режимом, режимом у пунктах пропуску, дотриманням вимог законодавства про правовий статус іноземців, збереженням природних ресурсів та охороною довкілля в районах несення служби, а також створення сприятливих умов для ефективної протидії протиправній діяльності на державному кордоні.

Вона включає в себе: спеціально виділені прикордонні патрулі, окремі та спільні із взаємодійними правоохоронними органами та контрольними службами наряди, що здійснюють різні види контролю під час перетинання державного кордону або беруть участь у забезпеченні режиму державного кордону, прикордонного режиму, режиму в пунктах пропуску, члени громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону.

Система контрольних та режимних заходів потребує постійного уточнення взаємодії та координації спільних дій взаємодійних структур.

360. Система інженерно-технічного контролю створюється з метою ускладнення дій правопорушників та забезпечення прикордонним нарядам необхідних умов для своєчасного їх виявлення і затримання, ефективного застосування озброєння і техніки, розгортання, маневру своїх сил й успішного виконання ними поставлених завдань.

Вона включає в себе: споруди та засоби для облаштування, позначення на місцевості й утримання державного кордону; обладнані сигналізаційними і контролюючими засобами рубежі на окремих напрямках; автоматизовану систему паспортного контролю; автоматизовані робочі місця оперативно-чергової служби; місця (позиції) огляду транспортних засобів та вантажів у пунктах пропуску; мережі пунктів (позиції) візуального та технічного спостереження, прикордонні дороги і стежки, посадкові площадки для вертольотів, причали для кораблів (катерів) морської охорони, несправжні позиції, і рубежі та інші об'єкти.

361. Система інженерно-технічного контролю повинна постійно удосконалюватися і розвиватися. Основні зусилля з удосконалення системи інженерно-технічного контролю спрямовуються на автоматизацію процесу прикордонної служби, прикордонного контролю та створення вздовж державного кордону суцільної зони візуального та технічного спостереження.

362. Система чергових сил (засобів) та резервів створюється з метою своєчасного реагування на зміни в обстановці, що виникають раптово, і призначена для: реагування на зміни обстановки, нарощування зусиль відділу з

протидії правопорушенням, які належать до його компетенції, адміністративно-процесуального оформлення вчинених правопорушень, встановлення (виявлення) ознак злочину, реалізації інформації, локалізації конфліктних ситуацій, вирішення інших завдань, які раптово виникають на державному кордоні, у пунктах пропуску та контрольованих прикордонних районах.

363. Система чергових сил (засобів) та резервів включає зміну прикордонних нарядів (центр управління службою, прикордонні патрулі, адміністративно-оперативна група, прикордонні наряди у пунктах пропуску, дільничні інспектори прикордонної служби та група реагування) та резерви відділу.

Система чергових сил (засобів) та резервів повинна забезпечити постійну готовність відділу до дій у разі зміни обстановки.

364. Побудова охорони кордону повинна відповідати моделі оперативно-службової діяльності, отриманому завданню, задуму дій і забезпечувати своєчасне виявлення і затримання правопорушників у межах ділянки відділу та реалізацію інших функцій, які законодавством України покладено на Держприкордонслужбу на ділянках відповідальності. Вона формується на підставі розрахунків, які повинні враховувати:

можливі дії правопорушників (напрямки ймовірного їх руху, час незаконного перетинання державного кордону, швидкість руху правопорушників, їх хитрощі, час, потрібний правопорушникам для подолання відстані між державним кордоном та тилловими межами прикордонної смуги і контрольованого прикордонного району, між державним кордоном та тилловими межами районів патрулювання тощо);

можливості своїх сил і засобів (наявність і стан сил та засобів, можлива щільність охорони, умови маневру, час, потрібний патрулям, іншим прикордонним нарядам і черговим силам та резерву для перекриття загрозливих напрямків з метою запобігання виходу на нього правопорушників);

характер місцевості, стан доріг, обладнання ділянки інженерними загородами і контролюючими засобами, віддаленість загороджень, сигналізаційних засобів від кордону;

пора року, доби, погодні умови (тривалість темного і світлого часу, схід і захід сонця і місяця, найтемніший час доби, туман, дощ (сніг) тощо).

365. Напрямок (напрямки) зосередження основних зусиль указуються начальником органу охорони державного кордону або визначаються начальником відділу самостійно на основі аналізу ризиків і прогнозування характеру дій правопорушників, можливостей відділу, характеру місцевості та інших умов обстановки. У ході оперативно-службової діяльності ці напрямки обов'язково уточнюються.

366. Основні зусилля відділ прикордонної служби зосереджує на напрямках, на яких можливі незаконні переміщення через державний кордон осіб транспортних засобів, товарів та вантажів або інші види правопорушень,

припинення яких законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби.

Охорона державного кордону відділом прикордонної служби

367. Охорона державного кордону на ділянці відділу полягає у реалізації повноважень, покладених на нього законодавством України щодо недопущення незаконної зміни проходження лінії державного кордону, забезпечення дотримання режиму державного кордону та прикордонного режиму.

368. Прикордонна служба здійснюється змінами прикордонних нарядів у складі особового складу відділень інспекторів прикордонної служби, кінологічного, технічних засобів охорони кордону, застосування системи оптико-електронного спостереження, відділеннями дільничних інспекторів прикордонної служби, силової підтримки, прикордонними постами (заставами), радіотехнічними та інспекторськими постами.

369. Охорону державного кордону на ділянці відповідальності відділ здійснює шляхом несення прикордонної служби, яка включає проведення контрольних, патрульних, режимних та спеціальних заходів з пошуку правопорушників.

Контрольні заходи

370. Основною метою проведення контрольних заходів є:

забезпечення контролю за проходженням та позначенням на місцевості лінії державного кордону;

дотримання режиму державного кордону;

контроль за дотриманням прикордонного режиму в прикордонній смузі та контрольованому прикордонному районі;

постійний контроль за розвитком обстановки на ділянці відповідальності підрозділу.

371. Контроль за проходженням та позначенням на місцевості лінії державного кордону, недопущення фактів незаконної її зміни здійснюється шляхом:

постійного моніторингу державного кордону та прикордонної інфраструктури;

своєчасного реагування на всі спроби пошкодження, зникнення або незаконного переміщення прикордонних знаків та інформаційних покажчиків.

372. Моніторинг державного кордону та прикордонної інфраструктури (далі – моніторинг державного кордону) – систематичне збирання та оброблення інформації про зміни, які відбулися на державному кордоні та елементах прикордонної інфраструктури (комплексу інженерно-технічних споруд та загороджень, які використовуються для дотримання режиму державного кордону).

373. Моніторинг державного кордону здійснюється спеціально призначеними прикордонними патрулями у визначених районах та ділянках інспекторами прикордонної служби у межах визначених секторів (ділянок) відповідальності шляхом візуального огляду державного кордону, прикордонних знаків, інформаційних показників, інженерних споруд, загороджень, контролюючих та сигналізаційних засобів, а також прилеглої до них місцевості (берегової смуги).

374. Прикордонні патрулі, які здійснюють моніторинг державного кордону періодично можуть очолюватись офіцерами відділу. В окремих випадках до проведення моніторингу можуть залучатись офіцери управління органу охорони державного кордону та регіонального управління.

375. Як правило, моніторинг державного кордону проводиться у пішому порядку. Для пересування прикордонних нарядів уздовж державного кордону, інженерних та сигналізаційних засобів під час моніторингу на ділянці відділу облаштовується мережа контрольних стежок. Для інструкторів службових собак облаштовуються окремі контрольні стежки.

376. Під час моніторингу основна увага прикордонних нарядів (діляничних інспекторів прикордонної служби) зосереджується на:

- ретельній перевірці проходження державного кордону на місцевості та недопущенні безконтрольних фактів зміни його лінії;

- забезпеченні належного контролю за станом прикордонних знаків, відповідності їх форм, розмірів і порядку встановлення вимогам законодавства України і міжнародних договорів України;

- контролі за станом прикордонних просік та інформаційних показників;

- перевірці контролюючих засобів, інженерних споруд та загороджень, які знаходяться поблизу державного кордону, оцінці їх стану та спроможності фіксувати ознаки протиправної діяльності;

- постійному пошуку ознак незаконного подолання та іншої протиправної діяльності через державний кордон.

377. Результати моніторингу державного кордону вносяться до рапорту старшого зміни прикордонних нарядів про результати служби. Інформація про виявлені ознаки протиправної діяльності фіксується у відповідних процесуальних документах та у встановлених обліках. Начальником відділу проводяться невідкладні заходи щодо їх фіксації та встановлення осіб, причетних до цієї діяльності.

378. Дотримання режиму державного кордону на ділянці відділу поза пунктами пропуску забезпечується шляхом:

- постійного контролю за плаванням і перебуванням українських та іноземних невійськових суден і військових кораблів у територіальному морі та внутрішніх водах України, заходженням іноземних невійськових суден і військових кораблів у внутрішні води і порти України та перебуванням в них;

утримання державного кордону, у порядку, визначеному міжнародними договорами;

контролю за дотриманням порядку здійснення усіх видів господарської а іншої діяльності на державному кордоні;

здійснення постійного контролю за провадженням різних робіт, промислової та іншої діяльності на державному кордоні України.

379. З метою забезпечення дотримання режиму державного кордону начальник відділу планує службу змін та окремих прикордонних нарядів, службову діяльність дільничних інспекторів прикордонної служби, інших посадових осіб відділу щодо контролю за порядком дотримання фізичними та юридичними особами встановленого законодавством України та міжнародними договорами України порядку судноплавства, користування водними об'єктами для господарських потреб, інших видів водокористування, створення різних гідроспоруд, провадження інших робіт у внутрішніх водах України, користування землею, лісами, тваринним світом, ведення гірничої справи, геологічних розвідок, дослідної, промислової та іншої діяльності на державному кордоні.

380. Ці завдання прикордонні наряди та дільничні інспектори прикордонної служби виконують шляхом ведення візуального та технічного спостереження за районами провадження різних робіт, промислової та іншої діяльності на державному кордоні, у територіальному морі та внутрішніх водах України, перевірки дозвільних документів на право здійснення такої діяльності.

381. Інформація про промислову, господарську та іншу діяльність на державному кордоні збирається і узагальнюється центром управління службою відділу прикордонної служби.

382. З метою забезпечення контролю за дотриманням прикордонного режиму начальник відділу зобов'язаний організувати контроль за:

дотриманням правил в'їзду, тимчасового перебування, проживання та пересування громадян України та інших осіб у межах прикордонної смуги і контрольованого прикордонного району;

порядком обліку всіх самохідних і несамохідних суден, інших плавзасобів та їх випуск у територіальне море та внутрішні води відповідно до встановлених вимог;

додержанням порядку проведення сільськогосподарських та інших робіт, утримання і випасання худоби в межах прикордонної смуги.

383. Контроль за дотриманням прикордонного режиму організується на всю глибину ділянки відповідальності. Основні зусилля зосереджуються, як правило, на напрямках підвищеної оперативної активності, імовірного руху правопорушників, у районах проведення спеціальних заходів з пошуку правопорушників.

384. Контроль за дотриманням правил плавання і пересування в територіальному морі та внутрішніх водах України самохідних і несамохідних

суден та інших плавзасобів здійснюється у взаємодії з кораблями (катерами) Морської охорони та літаками прикордонної авіації.

385. Заходи щодо контролю за дотриманням прикордонного режиму начальник відділу організує і здійснює з урахуванням виробничих інтересів підприємств, установ, організацій, сприяючи розвитку господарської діяльності в контрольованому прикордонному районі та прикордонній смузі.

Він зобов'язаний:

забезпечити тверде знання особовим складом правил прикордонного режиму, а також дотримання ними законності під час здійснення контролю за виконанням цих правил;

організувати підготовку сил і засобів, які залучаються до дій щодо контролю за дотриманням прикордонного режиму;

аналізувати ефективність проведених заходів щодо контролю за дотриманням прикордонного режиму. Разом з органами внутрішніх справ й іншими компетентними органами розробляти заходи щодо запобігання і недопущення порушень постанов і рішень місцевих органів влади про прикордонний режим;

здійснювати постановку на облік самохідних і несамохідних суден і засобів для пересування по льоду, з якими громадяни прибувають на ділянку, та тих, що належать підприємствам, установам, організаціям і громадянам, які проживають на ділянці відповідальності відділу, узбережжя моря, берега прикордонних річок, озер та інших водойм, і контролювати порядок їх утримання на встановлених пристанях, причалах і пунктах базування;

погоджувати визначення місцевими державними адміністраціями (місцевими органами виконавчої влади) місць облаштування в межах прикордонної смуги або контрольованого прикордонного району пристаней, причалів та пунктів базування;

здійснювати контроль за своєчасним обладнанням підприємствами, установами й організаціями відповідних пристаней, причалів і пунктів базування, забезпеченням їх охороною і зв'язком зі структурними підрозділами відділу;

здійснювати контроль за виходом у море, прикордонні річки, озера й інші водойми;

на підставі чинного законодавства давати згоду на проведення робіт у прикордонній смузі.

386. Контроль за дотриманням правил в'їзду, тимчасового перебування, проживання та пересування громадян у межах прикордонної смуги і контрольованих прикордонних районів відділ прикордонної служби здійснює самостійно та у взаємодії з підрозділами органів внутрішніх справ. З цією метою начальник відділу планує службу спеціальних нарядів та визначає завдання дільничним інспекторам прикордонної служби.

387. Служба прикордонних патрулів, які здійснюють контроль за дотриманням громадянами правил в'їзду, тимчасового перебування, проживання та пересування у межах прикордонної смуги і контрольованих прикордонних районів, здійснюється із спеціально обладнаних стаціонарних та тимчасових контрольних постів шляхом перевірки у громадян документів, що посвідчують особу, зупинення та огляду транспортних засобів. В окремих випадках до складу таких нарядів можуть входити члени громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону.

388. Контроль за провадженням робіт та польотів у прикордонній смузі та контрольованому прикордонному районі організується шляхом ведення візуального спостереження за районами робіт, повітряним простором та перевірки дозвільних документів на проведення такої діяльності.

389. Завдання щодо перевірки порядку обліку та тримання самохідних і несамохідних суден, як правило, покладається на дільничних інспекторів прикордонної служби, яку вони здійснюють шляхом контролю за дотриманням власниками, адміністрацією та черговою службою пристаней, причалів, пунктів базування плавзасобів установленого порядку зберігання, виходу в територіальне море та внутрішні води, завантаження і розвантаження самохідних і несамохідних суден, інших плавзасобів, посадки і висадки пасажирів, ведення відповідної документації. За потреби такі завдання можуть покладатись на прикордонні наряди, які несуть службу в районах базування плавзасобів.

Візуальне та технічне спостереження за районами їх плавання і пересування у внутрішніх водах України ведеться прикордонними патрулями та радіотехнічними постами.

390. Окремі завдання з контролю за дотриманням прикордонного режиму можуть також виконуватись іншими прикордонними нарядами у разі, якщо ними виявлено особи, транспортні засоби, дії яких викликають підозру або у разі отримання відповідної інформації.

391. Для забезпечення належного контролю за обстановкою на ділянці відповідальності, збирання даних обстановки у відділі створюється система суцільного спостереження, основу якої становлять спеціально призначені прикордонні наряди та дільничні інспектори прикордонної служби, пости спостереження, позиції для технічних засобів, пункти збору інформації.

З цією метою ділянка відділу облаштовується спорудами для спостереження відкритого та прихованого типу, які можуть розташовуватись на напрямках ймовірного руху порушників законодавства, на стику із сусідніми відділами, у центрі ділянки, на панівних висотах та в інших тактично вигідних місцях.

В окремих випадках для здійснення спостереження за цими напрямками та прикриття ділянок кордону поруч зі шляхами міжнародних сполучень у районах розташування відділів прикордонної служби, прикордонних (інспекторських) постів, пунктів пропуску можуть встановлюватись металеві спостережні вишки. Візуальне спостереження може вестись із найбільш вигідних

і зручних пунктів місцевості.

392. Технічне спостереження ведеться із стаціонарних постів технічного спостереження, відкритих та прихованих позицій для радіолокаційних, прожекторних станцій та тепловізійних комплексів.

393. Розташування та обладнання місць для ведення спостереження має забезпечувати максимальний контроль за ділянкою відповідальності, ефективно застосування засобів спостереження, прихованість дій прикордонних нарядів, завчасне виявлення порушників законодавства та їх своєчасне затримання.

394. Для ведення прихованого спостереження та прослуховування місцевості на ділянці відділу облаштовуються приховані пости спостереження.

395. Кількість позицій для ведення спостереження за допомогою технічних засобів визначається залежно від обстановки, їх тактико-технічних можливостей, наявності під'їзних шляхів та характеру місцевості. Як правило, на ділянці відділу облаштовується не менше трьох позицій для радіолокаційних, прожекторних станцій і тепловізійних комплексів.

396. Найбільша щільність споруд та позицій для спостереження обладнується на напрямках підвищеної протиправної активності.

397. За потреби, до здійснення спостереження можуть залучатись члени громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону. Члени громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону використовуються для ведення спостереження за визначеними об'єктами в ході проведення господарських та інших робіт, які вони здійснюють у прикордонній смузі, а також під час патрулювання в населених пунктах.

398. Порядок залучення членів громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону до виконання завдань оперативно-службової діяльності визначається відповідними розпорядчими актами Адміністрації Держприкордонслужби.

399. Питання організації та здійснення візуального і технічного спостереження на ділянці відповідальності начальник відділу передбачає під час підготовки пропозицій з організації оперативно-службової діяльності на рік.

400. З цією метою, на підставі оцінки ризиків та проведених оперативно-тактичних розрахунків у відділі складаються схеми спостереження та інша службова документація для кожної металевої вишки, стаціонарної позиції технічного спостереження, а також формуляри для пунктів збору інформації, які призначені для візуального спостереження.

401. На схеми відповідно до призначення наносяться:

об'єкти візуального та технічного спостереження;

можливі маршрути руху та райони протиправної діяльності порушників законодавства;

райони проведення сільськогосподарських, промислових та інших робіт;

основні орієнтири на місцевості;

стаціонарні, приховані, тимчасові та несправжні пости для ведення спостереження;

стаціонарні, тимчасові та несправжні позиції для радіолокаційних і прожекторних станцій, шляхи під'їзду до них;

позиції для мобільних тепловізійних комплексів;

основні сектори та зони ведення спостереження;

пункти збору інформації дільничних інспекторів прикордонної служби;

райони (місця) несення служби прикордонних патрулів.

402. Ці схеми є основою для створення та забезпечення функціонування систем збирання, добування та обробки даних обстановки, а також контрольних та режимних заходів. За потреби, упродовж року вони можуть уточнюватись. Після їх складання проводяться заходи з облаштування постів спостереження та позицій.

403. Контроль за важкодоступними, віддаленими та оперативними ділянками може здійснюватися дистанційно.

Для цього такі ділянки облаштовуються сигналізаційними (радіолокаційними) комплексами і приладами. Контроль за ними здійснюється з місця дислокації відділу або його структурних підрозділів. Для своєчасного реагування на їх спрацювання у найближчому районі організується служба прикордонного патруля.

Патрульні заходи

404. Патрульні заходи проводяться відділом з метою своєчасного запобігання, виявлення та припинення правопорушень, протидію яким віднесено до компетенції Держприкордонслужби, реалізації отриманої інформації.

Вони здійснюються спеціально призначеними прикордонними нарядами. Їх екіпіровка й оснащення залежать від отриманих завдань та способів їх виконання.

405. Під час патрульних заходів, як правило, проводиться огляд місцевості, місцевих предметів, господарських та інших об'єктів, транспортних засобів, можливих місць переховування правопорушників або предметів протиправної діяльності.

В окремих випадках під час патрульних заходів здійснюються перевірка документів у осіб, що прибувають або перебувають у прикордонній смузі (контрольованому прикордонному районі) та порядку обліку, утримання та зберігання плавзасобів на пристанях і причалах, опитування громадян та затриманих правопорушників.

406. Для ефективного застосування прикордонних патрулів установлюються райони патрулювання. Їх межі, розміри та кількість визначаються розрахунково-аналітичним методом.

Розміри району патрулювання повинні забезпечувати своєчасне виявлення ознак правопорушення, а в разі отримання відповідної інформації – гарантоване затримання правопорушників. В окремих випадках, райони патрулювання можуть збігатися із секторами відповідальності дільничних інспекторів прикордонної служби.

Райони патрулювання, які встановлюються у межах прикордонної смуги, повинні обов'язково прилягати до державного кордону.

407. У кожному районі патрулювання встановлюються не менше 2 маршрутів руху окремо для піших патрулів та патрулів на транспортних засобах. У разі можливості можуть додатково облаштовуватись в інженерному відношенні маршрути руху нарядів, шляхи (стежки) під'їзду (підходу) до важкодоступних місць та місць можливого переховування правопорушників, місця для здійснення контрольних і режимних заходів, райони прикриття дій правопорушників та їх затримання у пішому порядку і на транспортних засобах, місця встановлення та застосування засобів примусової зупинки транспортних засобів.

408. Маршрути патрулювання та їх облаштування повинні забезпечувати прихованість дій прикордонного патруля, безперешкодне його пересування у будь яких умовах по території району, своєчасну допомогу інших патрулів у разі припинення протиправної діяльності та затримання правопорушників.

409. Під час організації оперативно-службової діяльності на рік, начальник відділу готує пропозиції з організації патрульних заходів в системі реалізації даних обстановки, якими передбачає:

- межі, номери районів патрулювання та варіанти патрулювання для кожного прикордонного патруля;

- маршрути патрулювання для піших патрулів та патрулів на транспортних засобах;

- варіанти дій патрулів у разі проведення спеціальних заходів, виявлення та затримання правопорушників;

- місця (райони) здійснення контрольних та режимних заходів;

- маршрути руху патрулів від громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону;

- місця, райони, маршрути спільного несення служби та патрулювання зі співробітниками правоохоронних органів;

- маршрути руху, рубежі прикриття окремих ділянок місцевості, варіанти дій патрулів з інших районів патрулювання, нарядів від правоохоронних органів та патрулів від громадських формувань у разі виявлення, переслідування та затримання правопорушників.

410. Дільничні інспектори прикордонної служби здійснюють патрульні заходи у межах визначених секторів (ділянок) відповідальності.

411. Контрольні та патрульні заходи здійснюються за єдиним задумом та відповідно до планів оперативно-службової діяльності відділу.

Режимні заходи

412. Режимні заходи у відділі прикордонної служби проводяться у разі запровадження на усій ділянці відповідальності відділу або у межах окремих районів обмежень щодо в'їзду, виїзду та пересування громадян, проведення будь-якої діяльності у межах контрольованого прикордонного району або прикордонної смуги.

413. Метою їх проведення є створення сприятливих умов для посилення контролю за дотриманням прикордонного режиму, проведення спеціальних заходів з пошуку правопорушників, припинення протиправної діяльності окремих осіб або злочинних угруповань, розшуку та встановлення за конкретною оперативною інформацією правопорушників та осіб, причетних до протиправної діяльності та їх затримання.

Такі заходи проводяться відділом самостійно або у взаємодії з мобільними підрозділами органу охорони державного кордону.

414. На підставі моделі оперативно-службової діяльності у відділі прикордонної служби розробляються картки-накази для патрулювання у кожному районі за окремими варіантами.

Спеціальні заходи з пошуку правопорушників

415. Спеціальні заходи з пошуку правопорушників (далі – спеціальні заходи) проводяться відділом при виявленні ознак або отриманні даних про незаконне перетинання державного кордону на ділянці відповідальності; у разі отримання інформації про знаходження в контрольованому прикордонному районі незаконних мігрантів, правопорушників та злочинців, які намагаються ухилитись від відповідальності (скритись) на території суміжної держави або в тилу ділянки; втечі із спеціального приміщення затриманих правопорушників; в інших випадках правопорушення, коли діями прикордонних нарядів зі складу зміни прикордонних нарядів не вдалось затримати правопорушників та запобігти скоєнню правопорушення.

416. Спеціальні заходи відділ може проводити самостійно або у складі органу охорони державного кордону. У складі органу охорони державного кордону відділ бере участь у спеціальних заходах, як правило, під час їх проведення на ділянках відповідальності кількох сусідніх відділів або у разі виходу правопорушників за межі його ділянки відповідальності.

417. Діючи у складі сил та засобів старшого начальника, відділ може застосовуватись на одному з окремих напрямків своєї ділянки відповідальності або сусіднього відділу, перебувати у складі резерву старшого начальника.

418. У разі проведення спеціальних заходів на одному з флангів (напрямків) решта ділянки відділу на підставі розпорядження начальника органу

охорони кордону може передаватись, на період проведення спеціальних заходів, під охорону сусідньому відділу.

419. Масштаби пошукових дій у ході проведення спеціальних заходів залежать від умов обстановки і, вирішальною мірою, від результатів першочергових дій прикордонних нарядів, чергових сил та резервів.

420. Основними способами дій підрозділів (елементів службового порядку) відділу під час здійснення пошукових дій є: переслідування, прикриття, пошук, блокування, затримання.

421. Переслідування правопорушників здійснюється прикордонними патрулями, катерами Морської охорони і має на меті наздогнати і затримати правопорушників. Переслідування починається негайно після виявлення правопорушників чи ознак правопорушення, ведеться безперервно з максимальною швидкістю і може бути припинено тільки за наказом начальника органу охорони державного кордону.

422. Прикриття полягає у зайнятті окремими прикордонними нарядами тактично вигідних рубежів на напрямках імовірного руху правопорушників з метою припинення їх виходу за межі району проведення спеціальних заходів, а також забезпечення сприятливих умов для здійснення блокування силами і засобами старшого начальника.

Прикриття здійснюється: на вигідних рубежах до виходу на них правопорушників силами та засобами відділу, взаємодійних та інших підрозділів, а на морській (річковій, озерній) ділянці – спільно з кораблями (катерами) Морської охорони. Насамперед прикриваються напрямки, що виходять до державного кордону, залізниць, шосейних доріг, населених пунктів та інших важливих об'єктів.

423. Пошук це найбільш активний спосіб дій підрозділів (прикордонних патрулів), кораблів (катерів), літаків (вертольотів), що полягає в обстеженні місцевості, місцевих предметів, пунктів пропуску, акваторії внутрішніх вод і територіального моря України, огляді транспортних засобів з метою виявлення і затримання правопорушників.

Він, як правило, ведеться у всьому районі спеціальних заходів. У випадках, коли сил і засобів для проведення повноцінних заходів недостатньо або за умовами місцевості вести їх у всьому районі неможливо чи недоцільно, обстежуються тільки окремі ділянки або послідовно по ділянках весь район.

424. Залежно від розмірів району дій, наявності сил і засобів, характеру місцевості і дій правопорушників пошук може вестися одnobічним, зустрічним рухом прикордонних нарядів, за окремими напрямками і до центра району пошукових дій.

425. Блокування полягає в ізоляції місця ймовірного перебування правопорушників у пункті пропуску з метою їх затримання та недопущення втечі за межі пункту пропуску.

426. Затримання проводиться рішучими і раптовими діями прикордонних нарядів, що мають за мету примусити правопорушників зупинитися і здатися. Воно здійснюється по можливості приховано, безшумно і швидко

427. Прикордонним патрулям, які ведуть пошук або переслідування правопорушників, визначаються: напрямок (смуга) дій; рубежі – вихідний, вирівнювальний, зустрічний, кінцевий. Ширина смуги, що призначається для пошуку, і темп пошуку визначаються залежно від характеру місцевості та можливостей для укриття правопорушників, складу відповідних нарядів.

428. Службовий порядок відділу під час проведення спеціальних заходів з пошуку правопорушників створюється залежно від умов обстановки, у першу чергу, від характеру дій правопорушників і положення своїх підрозділів. Він повинен відповідати задуму дій і забезпечувати прикриття окремих напрямків, а з підходом резервів старшого начальника – і усього району ймовірного перебування правопорушників, їх виявлення і затримання; своєчасне зосередження зусиль на найважливіших напрямках і здійснення маневру; підтримання безперервної взаємодії і зручність керівництва.

429. Службовий порядок відділу може складатися з групи реагування, групи прикриття кордону, групи прикриття напрямків у тилу, групи блокування, групи пошуку, адміністративно-оперативної групи, групи матеріально-технічного забезпечення, резерву. Відповідно до умов виникнення і ведення пошукових дій службовий порядок відділу може виключати усі елементи або виключати окремі.

430. Група реагування призначена для швидкого реагування на зміни обстановки, реалізації інформації, виконання завдань, що виникають раптово. Як правило, вона призначається у складі прикордонних патрулів, які безпосередньо охороняють державний кордон, прикордонних нарядів в пунктах пропуску зі складу зміни прикордонних нарядів та дільничних інспекторів прикордонної служби.

431. Група прикриття кордону складається з прикордонних патрулів зі складу зміни прикордонних нарядів, які безпосередньо охороняють державний кордон у районі пошукових дій або здійснюють прикордонний контроль окремо діючих прикордонних патрулів, а на морській, річковій (озерній) ділянках — і катерів Морської охорони. Вона призначається для затримання правопорушників під час їх спроби скритись на територію суміжної держави.

432. Група прикриття напрямків у тилу складається з прикордонних патрулів зі складу резерву і призначається для прикриття напрямків імовірного руху правопорушників у районі пошукових дій по визначеному рубежу в тилу ділянки. До її складу можуть входити члени громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону.

433. Група блокування призначається для блокування місць перебування правопорушників у пунктах пропуску. Вона складається з прикордонних патрулів зі складу резерву. До складу можуть входити наряди від мобільних підрозділів.

434. Група пошуку призначається для проведення пошукових дій. Вона складається з прикордонних патрулів, які першими розпочали пошук (переслідування) правопорушників, прикордонних нарядів зі складу резервів відділу. До складу групи пошуку можуть включатися додані відділу катери Морської охорони.

435. Адміністративно-оперативна група призначається для проведення адміністративно-процесуальних дій (фіксації, адміністративно-процесуального оформлення, своєчасного, всебічного і об'єктивного з'ясування обставин правопорушень.

436. Група матеріально-технічного забезпечення складається з особового складу відділення логістики і призначається для безперебійного задоволення потреб у матеріальних засобах у ході проведення спеціальних заходів, підвезення пального та іншого майна до елементів службового порядку, забезпечення особового складу гарячою їжею, надання медичної допомоги тощо.

437. Резерв призначається для посилення охорони державного кордону в районі ведення спеціальних заходів, прикриття нового району, виконання раптово виникаючих завдань у ході проведення спеціальних заходів. Резерв розташовується, як правило, на напрямках імовірних дій правопорушників.

438. Проходження рубежу прикриття на місцевості має відповідати умовам обстановки, вимогам маскування, забезпечувати зручність маневру, керування, взаємодії, гарний огляд і спостереження за місцевістю. Для зручності керування на рубежі визначаються ділянки.

439. Дії підрозділів на рубежі прикриття (блокування) повинні бути раптовими для правопорушників, забезпечувати їх виявлення і затримання в будь-яких умовах обстановки. З метою підвищення надійності прикриття проміжки між прикордонними нарядами, елементами службового порядку за наявності достатньої кількості сил і засобів прикриваються окремими нарядами, загородженнями і сигналізаційними засобами.

440. Оперативно-розшукова робота в ході проведення спеціальних заходів проводиться, як правило, одночасно із спеціальними заходами. За відсутності конкретних даних про місце і час правопорушення, їх припиненні, неможливості їх проведення за умовами обстановки, можуть проводитися тільки окремі оперативні-розшукові заходи.

441. Режимні заходи в районі пошукових дій можуть проводитися спільно з органами внутрішніх справ та з іншими правоохоронними органами, громадськими формуваннями з охорони громадського порядку і державного кордону з метою виявлення правопорушників серед осіб, що пересуваються в районі проведення спеціальних заходів та за його межами.

Вони проводяться в суворій відповідності із законодавством та здійснюються шляхом посиленого контролю за дотриманням прикордонного режиму. У необхідних випадках вводяться додаткові тимчасові обмеження на в'їзд і провадження робіт у районі проведення спеціальних заходів з пошуку правопорушників.

442. Успіх проведення спеціальних заходів досягається: завчасною їх підготовкою; усебічним знанням обстановки і випередженням дій правопорушників; постійною і чіткою взаємодією всіх сил і засобів; своєчасним маневром сил і засобів; раптовістю та безперервністю дій; безперервним, твердим, гнучким керуванням підрозділами і всебічним забезпеченням їхніх дій.

443. Завчасна підготовка проводиться з метою забезпечення організованого і швидкого введення сил і засобів у дії з пошуку і затримання правопорушників, узгодженості дій елементів службового порядку, оперативно-розшукових заходів, сталого керівництва ними під час проведення спеціальних заходів.

444. Вона включає: розроблення плану спеціальних заходів з пошуку правопорушників (далі – плану спеціальних заходів) і своєчасне його уточнення; підготовку підрозділів управління, підрозділів охорони кордону відділу та забезпечення оперативно-службової діяльності відділу до пошукових дій; вивчення місцевості на напрямках (у районах), де найбільш імовірно виникнення пошукових дій, і за необхідності підготовку її в інженерному відношенні.

445. План спеціальних заходів розробляється начальником відділу під час проведення заходів з організації оперативно-службової діяльності на рік та додається до моделі оперативно-службової діяльності окремим додатком.

446. У плані спеціальних заходів передбачаються дії штатних та доданих сил і засобів, сусідів, кораблів (катерів) Морської охорони, підрозділів посилення Збройних Сил України, інших взаємодійних органів у разі руху правопорушників у тил ділянки (висадження на берег) і під час спроби незаконно перетнути державний кордон у бік суміжної держави (за межі територіального моря України).

447. У графічній частині плану, з урахуванням специфіки передбачуваних дій відділу, відображаються:

ділянки, які ймовірно використовуватимуться для незаконного переміщення через кордон осіб, транспортних засобів та вантажів, імовірні маршрути руху правопорушників та можливі місця їхнього переховування;

райони (ділянки) прикриття із зазначенням сил і засобів, що залучаються для цього, час їх зайняття та маршрути висування до них;

рубежі прикриття із зазначенням ділянок, часу заняття, сил і засобів, що залучаються для цього, та маршрутів висування;

напрямки (смуги) переслідування й пошуку правопорушників із зазначенням сил і засобів, що залучаються, кількості і складу прикордонних патрулів, катерів (кораблів) Морської охорони, початкового і кінцевого рубежів пошуку, вирівнювальних рубежів, рубежу зустрічі та часу виходу на них;

позиції кораблів (катерів) Морської охорони, райони, способи і час ведення ними пошуку;

склад резерву, район і час його зосередження (розташування);

порядок дій підрозділів прикордонної охорони суміжної держави;
район розташування групи матеріально-технічного забезпечення.

448. У пояснювальній записці, в текстуальній та табличній формах, викладаються:

висновки з можливих дій правопорушників;

мета і задум дій;

порядок приведення чергових сил (засобів) та резервів, інших структурних підрозділів відділу в готовність до дій;

розподіл сил і засобів по елементах службового порядку;

розподіл моторесурсів доданих катерів;

основні питання організації управління, зв'язку, взаємодії і всебічного забезпечення;

засоби безпеки й інші необхідні питання.

449. План спеціальних заходів має відповідати обстановці, що складається. Реальність плану перевіряється на під час проведення тренінгів та навчань з підрозділами. За їх результатами здійснюється уточнення плану і внесення відповідних корективів у розрахунки.

450. Розрахунок сил і засобів відповідно до плану спеціальних заходів у відділі прикордонної служби проводиться один раз на місяць, під час проведення прикордонного розрахунку, з шикуванням особового складу за елементами службового порядку, уточнюється щотижнево (під час проведення службової наради), доводиться щодоби під час інструктажу чергової зміни прикордонних нарядів.

451. Підготовка посадових осіб управління і особового складу у структурних підрозділах відділу до дій у спеціальних заходах досягається відпрацюванням відповідних тем програми професійної підготовки, проведенням практичних занять, тренінгів і навчань, підтриманням у готовності до дій озброєння і техніки, доведенням запасів матеріальних засобів до встановлених норм.

452. Вивчення місцевості на напрямках (у районах), на яких найімовірніше можуть виникнути пошукові дії, і підготовка її в інженерному відношенні здійснюється під час організації й у ході оперативно-службової діяльності.

453. Підготовка місцевості в інженерному відношенні включає: обладнання й утримання шляхів висунання і маневру, переходів і переправ через природні перешкоди; позначення на місцевості і підготовку посадкових площадок для вертольотів, позицій, засобів технічного спостереження, обігрівальних пунктів, інших інженерних споруд і загороджень; позначення і підготовку рубежів прикриття (блокування).

454. Порядок роботи начальника відділу з організації спеціальних заходів буде залежати від обстановки, що склалась на ділянці відповідальності. В усіх випадках порядок роботи начальника відділу повинен бути таким, щоб у максимально короткий термін прикрити район імовірного перебування правопорушників, посилити охорону державного кордону і розпочати спеціальні заходи.

455. За потреби в проведенні спеціальних заходів на напрямку, план яких завчасно був розроблений, начальник відділу, оцінивши обстановку, приймає рішення, доповідає його старшому начальнику, вносить до плану, якщо це потрібно, відповідні зміни і негайно приступає до дій.

456. Якщо пошукові дії виникли на напрямку, план яких завчасно не розроблявся, начальник відділу здійснює роботу з організації пошукових дій у повному обсязі.

457. Організація спеціальних заходів починається відразу після отримання даних про факт незаконного перетинання кордону, виявлення осіб, які намагаються перетнути кордон або готуються до правопорушення.

Вона полягає у прийнятті рішення, постановці завдань черговим силам, елементам службового порядку (а за потреби й окремим прикордонним нарядам), організації взаємодії, всебічному забезпеченні пошукових дій та управління.

458. Перед прийняттям рішення начальник відділу повинен всебічно оцінити обстановку, дії правопорушників, свої сили і засоби, місцеве населення, місцевість, пору року, час доби і стан погоди тощо.

459. Оцінюючи обстановку, начальник відділу визначає:

дані про правопорушників: хто, з якою метою намагається перетнути державний кордон (скоїв інше правопорушення), час перетинання кордону (виявлення правопорушників) або скоєння інших правопорушень; час, що пройшов з моменту скоєння правопорушення; місця ймовірного перебування правопорушників; де будуть правопорушники до моменту виходу підрозділів і резерву відділів у район пошукових дій тощо;

дані про свої сили і засоби: яким чином здійснюється охорона кордону, яких заходів ужито старшим зміни прикордонних нарядів для її посилення; з якого часу і якими силами ведеться переслідування правопорушників та документування ознак протиправної діяльності; якими силами прикрито державний кордон і основні напрямки в тилу; які сили і засоби і до якого часу можна залучити до ведення пошукових дій; засоби управління, які можна використати в ході пошукових дій;

дані про громадські формування з охорони громадського порядку та державного кордону, місцеве населення: їх наявність у районі пошуку та можливості залучення до пошукових дій; які роботи і де виконуються місцевими жителями поблизу державного кордону; хто і яку допомогу може подати в ході пошукових дій;

дані щодо оцінки місцевості: напрямки і маршрути руху правопорушників; місця їх імовірних схованок; приховані підступи до державного кордону; тактично вигідні рубежі для прикриття району ведення спеціальних заходів (блокування місця ймовірного перебування правопорушників); вихідні і вирівнювальні рубежі (рубежі зустрічі) прикордонних патрулів; маршрути руху підрозділів і резерву відділу до вихідних рубежів та рубежів прикриття;

дані щодо оцінки пори року, часу доби і стану погоди: тривалість світлого і темного часу доби; дальність видимості вдень і вночі; температура повітря; наявність опадів та інших природних явищ та їх вплив на дії правопорушників і своїх сил та засобів.

460. У висновках з оцінки обстановки начальник відділу визначає: які райони (рубежі) прикрити прикордонними нарядами в першу чергу і з найбільшою щільністю; якими силами й засобами і за рахунок яких підрозділів посилити зміну прикордонних нарядів, прикордонні застави, прикордонні (інспекторські, радіотехнічні) пости; район прикриття ймовірного перебування правопорушників, рубежі та межі району прикриття; якими силами і засобами здійснити прикриття району ймовірного перебування правопорушників, час закінчення прикриття; якими силами і засобами вести пошук у районі проведення спеціальних заходів, способи пошуку, кількість прикордонних патрулів, час початку їх дій, вихідні і вирівнювальні рубежі (рубежі зустрічі) та час виходу на них; склад резерву, час і місце його зосередження; яких заходів вжити з метою посилення контролю за прикордонним режимом; для виконання яких завдань, де і як використати членів громадських формувань з охорони правопорядку і державного кордону та місцеве населення; заходи, яких потрібно вжити для успішних дій окремих прикордонних нарядів, які ведуть безпосереднє переслідування правопорушників; склад, час і місце зосередження групи матеріально-технічного забезпечення.

461. Рішення на проведення спеціальних заходів начальник відділу, як правило, приймає по карті.

У задумі дій він визначає: заходи з посилення охорони кордону та прикордонного контролю; рубежі прикриття (блокування); службовий порядок; напрямки і способи пошуку; ділянки (напрямки) зосередження основних зусиль; час закінчення прикриття та початку пошукових дій; додаткові режимні заходи; час готовності і місце зосередження групи матеріально-технічного забезпечення та резерву, порядок документування ознак правопорушення.

462. У завданнях елементам службового порядку начальник відділу визначає:

г р у п і р е а г у в а н н я — завдання, склад, рубежі та час виходу на них, напрямки і порядок ведення пошуку, порядок застосування зброї, маршрут руху, хто старший;

г р у п і п о ш у к у – завдання, засоби посилення, кількість і склад прикордонних патрулів, рубежі та час виходу на них, напрямки (смуги) і порядок ведення пошуку, порядок застосування зброї, маршрут руху, хто старший;

г р у п і п р и к р и т т я (блокування) – склад, засоби посилення, завдання, напрямки (об'єкти) зосередження основних зусиль сил і засобів, рубежі та час їх зайняття (об'єкти блокування), хто старший, порядок доповіді;

а д м і н і с т р а т и в н о - о п е р а т и в н і й г р у п і – склад, засоби посилення, завдання, час прибуття до місця правопорушення, хто старший;

р е з е р в у – склад, до якого часу, у якому районі зосередитись, ступінь готовності, можливі завдання, до виконання яких бути в готовності, хто старший;

г р у п і м а т е р і а л ь н о - т е х н і ч н о г о з а б е з п е ч е н н я – склад, до якого часу, у якому районі зосередитись, завдання з матеріально-технічного забезпечення, до виконання яких бути в готовності, хто старший.

463. Рішення на проведення спеціальних заходів щодо пошуку правопорушників доповідається старшому начальникові. Після затвердження рішення начальник відділу особисто або через першого заступника доводить його до структурних підрозділів.

464. Спеціальні заходи з пошуку правопорушників починаються з дій прикордонних патрулів. Начальник відділення інспекторів прикордонної служби, зміна якого почала пошукові дії, негайно доповідає про це начальникові відділу, забезпечує безперервний зв'язок з прикордонними нарядами, які ведуть пошук (переслідування) правопорушників, і своєчасне підтримання їх дій.

465. У міру отримання даних про правопорушників начальник відділу керує пошуковими діями елементів службового порядку, забезпечує виконання завдань усіма підрозділами, що беруть участь у пошуку, вивчає нові дані обстановки, що надходять до нього, порівнює їх з тими, що надійшли раніше, і визначає ймовірні дії, напрямки руху та місця перебування правопорушників, після чого вносить зміни в прийняте рішення або приймає нове.

Крім того, начальник відділу збільшує кількість прикордонних патрулів та щільність прикриття району пошукових дій.

466. Якщо в ході пошуку виявилось, що район проведення спеціальних заходів занадто великий, начальник відділу, виходячи з конкретної обстановки і з метою найбільш швидкого затримання правопорушників, може цей район зменшити.

467. Після виходу прикордонних патрулів на кінцевий рубіж начальник відділу, переконавшись, що правопорушники не вийшли з прикритого району, приймає рішення на проведення повторного пошуку.

У своєму рішенні він передбачає збільшення кількості прикордонних патрулів, поглиблений огляд місцевості, місць можливого переховування правопорушників і посилення режимних заходів у районі пошуку.

468. Отримавши дані про місцеперебування правопорушників, начальник відділу вживає заходів щодо їх виявлення і затримання.

469. Якщо спеціальні заходи щодо пошуку правопорушників не було закінчено у світлий час доби, вони продовжуються вночі. Розпорядження про ведення пошукових дій в темний час доби доводиться до елементів службового порядку завчасно, з таким розрахунком, щоб вони могли організувати дії в темний час доби ще до його настання.

470. Для ведення дій вночі начальник відділу повинен передбачити: збільшення щільності прикриття району пошукових дій і за рахунок яких сил і засобів це зробити; якими силами і в якому районі вести пошукові дії вночі; виставлення додаткових прикордонних нарядів у місця найбільш імовірної появи правопорушників; використання технічних засобів; заходи безпеки; порядок відпочинку і харчування особового складу; інші заходи переходу від денних до нічних дій.

471. Збільшення щільності прикриття і створення додаткових нарядів здійснюється за рахунок резерву, а частина сил і засобів, які брали участь у пошуку вдень, виводяться в резерв. Резерв розташовується розосереджено, якомога ближче до місць (районів, ділянок) можливої появи правопорушників, у готовності до негайних дій.

472. Спеціальні заходи щодо пошуку правопорушників у темний час доби здійснюються окремими патрулями, сформованими з прикордонників, які добре знають місцевість у районі ведення пошукових дій, з широким залученням громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону.

473. Прикордонні патрулі вдень і вночі діють у місцях імовірного перебування правопорушників, за окремими маршрутами, як правило, у пішому порядку.

474. У разі втечі правопорушників через рубіж прикриття організується їх негайне переслідування силами прикордонних нарядів та елементів службового порядку.

Силами резерву та інших елементів здійснюється прикриття нового району й організується пошук у ньому. При цьому резерв використовується для негайного прикриття маршрутів (напрямоків) імовірних дій правопорушників.

475. Якщо частина правопорушників перетнула межу району спеціальних заходів, негайно організується їх переслідування силами патрулів та інших нарядів від тих елементів службового порядку, на ділянці яких здійснена втеча правопорушників. Резерв використовується для негайного прикриття маршрутів (напрямоків) імовірного руху правопорушників, а решта сил та засобів прикривають і ведуть пошук у попередньому районі.

476. Спеціальні заходи припиняються у разі затримання правопорушників (осіб, які розшукуються) або за вказівкою старшого начальника. Виведення підрозділів з району спеціальних заходів та їх

повернення до місць постійної дислокації проводиться тільки з дозволу старшого начальника. Про результати заходів начальник відділу доповідає по команді.

477. По закінченні дій начальник відділу зобов'язаний: довести до елементів службового порядку розпорядження про припинення дій; подати донесення у вищий штаб та інформувати сусідні підрозділи, взаємодійні органи; організувати перевірку наявності особового складу, озброєння і техніки, повернення підрозділів у пункти постійної дислокації; зібрати, узагальнити й підготувати матеріали для розбору спеціальних заходів та організувати його проведення; підготувати матеріали для заохочення учасників спеціальних заходів, які відзначилися в ході дій; узагальнити досвід проведених спеціальних заходів.

Особливості охорони кордону відділом у разі зміни обстановки та у різних умовах

Посилена охорона державного кордону

478. Охорона державного кордону в разі ускладнення обстановки на ділянці відділу здійснюється посилено. Посилена охорона державного кордону полягає у підвищенні інтенсивності застосування сил і засобів та їх розташування на більшу ніж у звичайних умовах глибину.

479. Підвищення інтенсивності застосування сил і засобів та їх розташування на більшу глибину досягається шляхом збільшення чисельного складу змін прикордонних нарядів за рахунок зменшення кількості змін та залучення додаткових сил і засобів.

480. Посилена охорона державного кордону вводиться у разі: одержання конкретних даних про підготовку до незаконного перетинання державного кордону; виникнення надзвичайних та кризових ситуацій, запровадження надзвичайного стану в контрольованих прикордонних районах України і суміжної держави; проведення спеціальних заходів; проведення поблизу державного кордону військових навчань, а також заходів з масовою участю населення як на нашій, так і на суміжній території; виникнення на суміжній території масових безпорядків, що можуть викликати несанкціоноване перетинання державного кордону жителями суміжної держави; одержання наказу (розпорядження) старшого начальника про перехід на посилену охорону державного кордону, а також у всіх інших випадках, що обумовлюються обстановкою.

481. Перехід на посилену охорону державного кордону може здійснюватися негайно або після завчасної підготовки.

482. При переході на посилену охорону державного кордону начальник відділу зобов'язаний: усебічно вивчити дані обстановки, що призвели до переходу на посилену охорону кордону; прийняти рішення на посилену охорону кордону; спланувати заходи з посилення охорони кордону; поставити завдання підпорядкованим підрозділам, інформувати взаємодійні структури; доповісти старшому начальникові; забезпечити прихованість переходу на посилену

охорону кордону; організовувати і здійснювати контроль щодо посилення охорони кордону.

483. До переходу на посилену охорону державного кордону або в ході її перебудови начальник відділу зобов'язаний вжити невідкладних заходів, які передбачають: проведення додаткових оперативно-розшукових заходів; максимальне скорочення участі особового складу в заходах, не пов'язаних з несенням служби; організацію безперервного прихованого спостереження за окремими об'єктами чи районами, з якими пов'язані зміни в обстановці; прикриття рубежів (об'єктів) і напрямків, які необхідно прикрити; сили і засоби, що для цього залучаються, порядок їх використання і час прикриття намічених рубежів і напрямків; заходи щодо підвищення ступеня готовності підпорядкованих підрозділів до дій; збільшення складу й кількості прикордонних патрулів та інших прикордонних нарядів; приведення в повну готовність технічних засобів охорони кордону; проведення технічного обслуговування озброєння і техніки; посилення особовим складом і технічними засобами прикордонних підрозділів на напрямках підвищеної оперативної активності; приведення чергових сил (засобів) та резервів у готовність до дій; введення додаткових режимних обмежень; вжиття додаткових заходів із забезпечення власної безпеки підрозділів; уточнення планів спеціальних заходів з пошуку правопорушників, локалізації кризових ситуацій, взаємодії з правоохоронними органами; направлення до прикордонних застав, прикордонних, інспекторських та радіотехнічних постів, пунктів пропуску офіцерів управління відділу.

484. Посилення охорони державного кордону організовується у стислі терміни з виконанням заходів маскуванню та активізацією збирання й добування даних обстановки, посиленням спостереження, підвищенням щільності сил та засобів і глибини охорони кордону, посиленням контролю за дотриманням правил прикордонного режиму і маскуванню служби.

За наявності достатнього часу на підготовку до переходу на посилену охорону державного кордону начальник відділу, приймаючи рішення, може заслуховувати своїх заступників та керівників структурних підрозділів особисто.

При переході на посилену охорону державного кордону в обмежені терміни він заслуховує тільки узагальнену доповідь першого заступника.

485. Після зняття посиленої охорони державного кордону начальник відділу зобов'язаний забезпечити прихований перехід від посиленої до повсякденної охорони кордону і підбити підсумки оперативно-службової діяльності у період посиленої охорони кордону.

486. Посилена охорона державного кордону на ділянці відділу може вводиться на терміни:

до 3 діб – начальником відділу прикордонної служби. За потреби цей термін може бути продовжений начальником органу охорони державного кордону;

до 5 діб – начальником органу охорони державно кордону. За потреби цей

термін може бути продовжений начальником регіонального управління;

до 10 діб – начальником регіонального управління. Цей термін може бути продовжений Головою Держприкордонслужби;

до 30 діб – Головою Держприкордонслужби чи, за його дорученням першим заступником – директором Департаменту охорони державного кордону.

487. Зняття посиленої охорони державного кордону на ділянці відділу здійснюється:

начальником відділу самостійно, по завершенню визначеного терміну, якщо не прийнято рішення старшим начальником про його продовження, з доповіддю начальнику органу охорони державного кордону.

за розпорядженням начальника, рішенням якого її було введено.

488. Охорона державного кордону в умовах надзвичайного стану та кризових ситуацій на державному кордоні регламентується окремими нормативно-правовими актами.

Охорона державного кордону на морі

489. Охорона державного кордону на морі здійснюється з урахуванням: режиму плавання українських та іноземних невійськових суден і військових кораблів; господарської та іншої діяльності на морі та узбережжі; наявності виключної (морської) економічної зони; характеру та способів дій правопорушників; можливостей сил і засобів відділу прикордонної служби щодо виявлення і затримання правопорушників; завдань Морської охорони і прикордонної авіації; можливостей підприємств, закладів і організацій, що займаються промислом, дослідницькою та іншою діяльністю на морі й узбережжі щодо надання допомоги в охороні державного кордону; гідрометеорологічної (метеорологічної) і навігаційної обстановки.

490. Побудова охорони державного кордону має забезпечувати припинення правопорушень у межах контрольованих прикордонних районів, територіального моря і внутрішніх вод України.

491. Це досягається: спільними й узгодженими діями прикордонних, інспекторських, радіотехнічних постів, застав, кораблів (катерів) Морської охорони і авіації; організацією і підтриманням безперервної взаємодії з органами Служби безпеки, внутрішніх справ, взаємодійними підрозділами; організацією і постійним здійсненням контролю за дотриманням прикордонного режиму і режиму в пунктах пропуску; утворенням єдиної системи оповіщення, візуального і технічного спостереження за надводною обстановкою, узгодженої з діями кораблів (катерів) морської охорони і авіації; активним використанням допомоги місцевого населення, підприємств, установ і організацій, що займаються господарською та іншою діяльністю на морі та узбережжі.

492. На напрямках, де найбільш можливі спроби руху правопорушників уплав, на самохідних і несамохідних плавзасобах, побудова охорони державного кордону повинна забезпечити суцільну зону візуального і технічного

спостереження за водною поверхню та активне застосування допомоги кораблів (катерів) Морської охорони і прикордонної авіації.

493. Побудова охорони державного кордону на морі включає ті ж елементи, що й на сухопутній ділянці, за винятком окремих особливостей.

494. Одним з елементів системи збирання, добування та обробки даних обстановки є система висвітлення надводної обстановки. Базою для утворення зазначеної системи є мережа радіотехнічних постів, спостережних пунктів, пунктів збирання інформації дільничних інспекторів прикордонної служби, поєднана з кораблями, катерами, прикордонною авіацією та підрозділами взаємодійних структур.

495. Вона повинна забезпечувати: безперервне спостереження за надводною обстановкою, повітряним простором і узбережжям; здійснення контролю за режимом плавання суден; виявлення правопорушників та їх пособників; передачу інформації на інформаційні пости, кораблі, літаки (вертольоти) для розпізнавання цілей, а в разі потреби і для затримання.

Оповіщення та інформація про морську, повітряну і наземну обстановку здійснюється за встановленою схемою.

496. Під час утворення єдиної системи спостереження і оповіщення враховуються можливості сил і засобів взаємодійних сил і засобів, а також можливості підприємств, закладів і організацій щодо надання допомоги відділу в охороні кордону.

497. Додані відділу катери Морської охорони використовуються згідно з наказом начальника органу охорони державного кордону.

Вони застосовуються в основному для дій щодо реалізації даних системи спостереження.

498. Служба прикордонної авіації базується на всебічному обліку умов обстановки, тісній взаємодії з відділами, кораблями, радіотехнічними постами Повітряних Сил і Військово-Морських Сил Збройних Сил України.

499. У необхідних випадках в терміни, що визначаються старшим начальником, здійснюється перевірка берегової смуги. З метою контролю за додержанням прикордонного режиму на віддалені ділянки узбережжя висилаються спеціально підготовлені прикордонні патрулі, дільничні інспектори прикордонної служби із застосуванням необхідних транспортних засобів, кораблів (катерів) і авіації.

500. Охорона державного кордону на морі організується в ті ж терміни і в такій же послідовності, що й на сухопутній ділянці.

501. Під час підготовки пропозицій до моделі оперативно-службової діяльності на морській ділянці начальник відділу додатково визначає: порядок проведення спостереження за районами промислової, дослідної та пошукової діяльності іноземних невійськових суден і військових кораблів у територіальному морі та внутрішніх водах України, районами, в яких забороняється плавання і перебування українських та іноземних невійськових

суден, на рейдах і в портах, відкритих для заходження цих суден, зарекомендованими і навігаційними курсами, та за морськими коридорами, якими прямують іноземні невійськові судна і військові кораблі, здійснюючи мирний прохід через територіальне море України, а також порядок перевірки на цих напрямках берегової смуги, що прилягає безпосередньо до краю води; порядок оповіщення про виявлені у водах України невійськові судна і військові кораблі, їх розпізнавання і спостереження за їх діями; порядок дій підрозділів відділу, кораблів та авіації в разі вимушеного заходження іноземних військових кораблів у територіальне море і внутрішні води України чи в разі навмисного їх заходження, але у встановлених для цього місцях; заходи щодо контролю за додержанням прикордонного режиму, особливо за порядком оформлення документів і виходу в море самохідних і несамохідних плавзасобів, правил їх обліку й утримання на пристанях, причалах і в пунктах базування, встановленого порядку обладнання пристаней, причалів і пунктів базування та їх охорони; маршрути руху, райони служби прикордонних патрулів інших прикордонних нарядів на окремих ділянках узбережжя; порядок застосування в охороні державного кордону радіолокаційних, прожекторних станцій та інших технічних засобів; порядок використання в інтересах охорони державного кордону можливостей підприємств, закладів і організацій, що провадять промислову та іншу діяльність на морі й узбережжі, громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону, місцевого населення.

502. Проведення рекогносцировки має здійснюватися на узбережжі та з моря шляхом обходу ділянки відділу на кораблі (катері), вивчення узбережжя з одночасною перевіркою питань взаємодії та зв'язку в ланці: відділ – пост технічного спостереження – корабель (катер).

503. У пропозиціях до моделі оперативно-службової діяльності щодо застосування катерів Морської охорони начальник відділу зазначає: напрямки (райони) несення служби; завдання і способи їх виконання; порядок використання радіотехнічних засобів; порядок взаємодії; порядок підтримання зв'язку; дії на випадок проведення спеціальних засобів щодо пошуку правопорушників та локалізації кризових ситуацій на ділянці відділу; термін служби і моторесурс.

504. Уточнюючи взаємодію, начальник відділу в установлені терміни узгоджує: завдання, райони, способи і терміни служби кораблів (катерів) Морської охорони, літаків (вертольотів) прикордонної авіації, що несуть службу на ділянці відділу, порядок зв'язку з ними; порядок дій змін прикордонних нарядів, прикордонних застав, прикордонних, радіотехнічних та інспекторських постів, кораблів (катерів) Морської охорони та авіації в разі зміни обстановки. Особливо ретельно погоджується взаємодія в ланці відділ – радіотехнічний пост – корабель (катер) — літак (вертоліт).

Охорона державного кордону на річках та інших водоймах

505. Охорона державного кордону на річках та інших водоймах здійснюється з урахуванням режиму рік, наявності островів, переправ, гідротехнічних та інших споруд. На судноплавних ріках основна увага

приділяється охороні ділянок, на яких до ріки прилягають населені пункти, розташовані пристані, причали, пункти базування самохідних і несамохідних суден, проводяться ловля риби та інші роботи поблизу державного кордону, районів гирла річок, що впадають у прикордонну ріку.

506. На ділянці відділу створюється система спостереження і оповіщення про обстановку, основу якої становлять пости візуального та радіотехнічного спостереження, кораблі (катери), літаки (вертольоти), пункти збору інформації дільничних інспекторів прикордонної служби.

507. На несудноплавних річках основна увага приділяється охороні ділянок, на яких поблизу річки розташовані населені пункти, де є броди, переправи, прибійні та відбійні місця. Основні зусилля сил і засобів відділу зосереджуються на березі, островах і у внутрішніх водах України.

508. Побудова охорони державного кордону повинна забезпечувати затримання правопорушників на воді та узбережжі у межах контрольованого прикордонного району.

509. Охорона ділянок, де річки перетинають державний кордон чи у прикордонну річку впадають притоки, здійснюється цілодобово із застосуванням кораблів (катерів) Морської охорони, радіолокаційних, прожекторних та інших технічних станцій (комплексів) і засобів. За необхідності річка (гирло річки) може прикриватися сигналізаційними засобами, а по можливості й інженерними загородами.

510. Начальник відділу зобов'язаний: перед початком навігації організувати проведення спільних із представниками загонів Морської охорони заходів щодо рекогносцировки річкових (озерних) ділянок і перевірити готовність до приймання катерів, здійснити комплекс заходів з допуску старших прикордонних нарядів до виконання обов'язків під час несення служби на катерах; постійно вивчати режим прикордонних рік, озер; зміни, які відбуваються, враховувати в охороні державного кордону при прийнятті окремих рішень; визначати порядок охорони державного кордону в районах промислу, лісосплаву, проведення інших робіт, розміщення гідротехнічних та інших споруд, гирла річок, що впадають у прикордонну ріку, озеро; забезпечити безперервне спостереження за всіма плавзасобами, що проходять по прикордонних річках та інших водоймах, а також точне додержання встановленого порядку їх обліку, реєстрації, утримання й охорони на пристанях, причалах і в пунктах базування; контролювати дотримання прикордонного режиму.

Охорона державного кордону в гірсько-лісистій місцевості

511. Охорона державного кордону в гірсько-лісистій місцевості здійснюється з урахуванням різких змін погоди протягом доби; наявності водних перешкод, важкодоступних ділянок; можливості гірських обвалів, спуску сніжних лавин, зсувів ґрунту; малонаселеності, слабо розвиненої дорожньої мережі; проведення сезонних робіт у прикордонній смузі та в контрольованих прикордонних районах.

512. Начальник відділу зобов'язаний: організувати збирання гідрометеорологічних, метеорологічних даних і постійно враховувати їх в оперативно-службовій діяльності; організувати позначення безпечних маршрутів руху і райони служби прикордонних нарядів; постійно здійснювати контроль за районами лісових, дослідницьких робіт, мисливства, рибальства та іншої виробничо-господарської діяльності в контрольованому прикордонному районі, створювати в цих районах тимчасові громадські формування з охорони громадського порядку і державного кордону; знати важкодоступні ділянки і визначати порядок їх охорони; забезпечити знання особовим складом особливостей місцевості на ділянці органу охорони державного кордону, способів орієнтування і руху на місцевості, особливостей слідопитства та заходів безпеки під час несення служби; на важкодоступній гірській ділянці у складі чергових сил (засобів) та резерву мати підготовлену рятувальну команду для надання допомоги прикордонним нарядам у разі нещасних випадків у горах.

513. Основні зусилля відділ, як правило, зосереджує на охороні напрямків, де за умовами місцевості є зручні шляхи для руху правопорушників до державного кордону і в наш тил. Для утворення потрібної глибини охорони кордону, виявлення і затримання правопорушників, у районах вузлів доріг, перевалів, переправ через ріки висилаються прикордонні наряди та дільничні інспектори прикордонної служби.

Служба прикордонних патрулів організується не в районах, а на конкретних маршрутах патрулювання. Основна увага приділяється ділянкам, де до державного кордону виходять дороги, просіки, стежки, річки, струмки, дефіле, а також напрямкам, де поблизу державного кордону розташовані населені пункти. Охорона державного кордону будується на значно більшу ніж у звичайних умовах глибину.

514. Під час підготовки пропозицій до моделі оперативно-службової діяльності начальник відділу, крім звичайних питань, передбачає: місця виставлення нарядів; напрямки (маршрути) дій прикордонних патрулів інших прикордонних нарядів; можливість раптових змін метеорологічних умов, гірських обвалів, снігових лавин, селевих потоків, зсувів та їх вплив на побудову охорони державного кордону і дії елементів.

Охорона державного кордону взимку

515. В охороні державного кордону взимку враховуються: різка зміна умов прохідності місцевості, використання озброєння і техніки, дій підрозділів, пов'язаних з випаданням снігу, низькими температурами, скороченням тривалості світлого часу доби, зміною тактики дій правопорушників. Основна увага приділяється охороні напрямків, найбільш доступних для дій правопорушників.

516. З появою снігового покриву глибина охорони державного кордону, особливо в малонаселених районах, збільшується за рахунок дій прикордонних патрулів.

517. Під час організації оперативно-службової діяльності начальник відділу зобов'язаний: організувати проведення робіт з підготовки місцевості на ділянці відділу в інженерному відношенні до несення служби в зимових умовах; із замерзанням прикордонних рік, озер організовувати льодову розвідку і визначати порядок охорони державного кордону на них; розвідати раніше непрохідні ділянки боліт і організувати охорону державного кордону на цих ділянках з урахуванням умов, що змінилися; з урахуванням змін на місцевості уточнити напрямок зосередження основних зусиль, побудову охорони державного кордону, порядок і засоби дій сил і засобів, плани спеціальних заходів щодо пошуку правопорушників, локалізації кризових ситуацій; забезпечити своєчасне прокладання зимових доріг, трас для снігоходів, дозорних лижень (стежок) і додержання слідового режиму; забезпечити підготовку озброєння і техніки, інженерних споруд і загороджень до експлуатації в зимових умовах; вжити заходів щодо запобігання блуканням, обморожуванню і загибелі особового складу під час завірюхи і снігопадів; за узгодженням з місцевими органами державної влади визначати маршрути проходження і порядок прокладання поблизу державного кордону зимових доріг для пересування місцевого населення, місця водокористування та іншої господарської діяльності на прикордонних ріках і озерах; вчасно забезпечувати підрозділи зимовими маскувальними халатами, лижами, теплим одягом, взуттям та іншими матеріальними засобами.

Прикордонний контроль та його складові

518. Прикордонний контроль – державний контроль, що здійснюється Державною прикордонною службою України, який включає комплекс дій і систему заходів, спрямованих на встановлення законних підстав для перетинання державного кордону особами, транспортними засобами і переміщення через нього вантажів.

519. Прикордонний контроль здійснюється з метою протидії незаконному переміщенню осіб через державний кордон, незаконній міграції, торгівлі людьми, а також незаконному переміщенню зброї, наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, боєприпасів, вибухових речовин, матеріалів і предметів, заборонених до переміщення через державний кордон.

520. Прикордонний контроль здійснюється щодо:

осіб, які перетинають державний кордон;

транспортних засобів, що перевозять через державний кордон осіб та вантажі;

вантажів, що переміщуються через державний кордон.

521. Прикордонний контроль включає:

перевірку документів;

огляд осіб, транспортних засобів, вантажів;

виконання доручень правоохоронних органів України;

перевірку виконання іноземцями, особами без громадянства умов перетинання державного кордону у разі в'їзду в Україну, виїзду з України та транзитного проїзду територією України;

реєстрацію іноземців, осіб без громадянства та їх паспортних документів у пунктах пропуску через державний кордон;

перевірку автомобільних транспортних засобів з метою виявлення викрадених.

522. Прикордонний контроль забезпечується шляхом:

установлення режиму в пунктах пропуску через державний кордон та здійснення контролю за його додержанням;

застосування технічних засобів прикордонного контролю, використання службових собак та інших тварин;

створення і використання баз даних про осіб, які перетнули державний кордон, вчинили правопорушення, яким не дозволяється в'їзд в Україну або яким тимчасово обмежено право виїзду з України, про недійсні, викрадені і втрачені паспортні документи, а також інших передбачених законом баз даних;

спостереження за транспортними засобами і в разі потреби їх супроводження;

здійснення адміністративно-правових, кримінально-процесуальних, а також оперативно-розшукових заходів;

організації і забезпечення взаємодії з підприємствами, установами та організаціями, діяльність яких пов'язана з міжнародним сполученням;

координації дій контрольних органів і служб.

523. Прикордонний контроль і пропуск через державний кордон осіб, транспортних засобів та вантажів здійснюється:

у пунктах пропуску через державний кордон;

поза пунктами пропуску;

на території України і за її межами, у випадках визначених міжнародними договорами.

524. Перетинання особами, транспортними засобами державного кордону і переміщення через нього вантажів здійснюється у пунктах пропуску через державний кордон протягом часу роботи такого пункту. Час роботи пункту пропуску через державний кордон, який не працює цілодобово, зазначається на інформаційному стенді перед в'їздом до нього.

525. Пропуск осіб та транспортних засобів, у яких вони прямують, поза пунктами пропуску через державний кордон здійснюється на підставі рішення начальника органу охорони державного кордону.

526. Пропуск осіб у неробочий час у пунктах пропуску через державний кордон здійснюється за рішенням начальника відділу, а щодо транспортних засобів і вантажів рішення додатково погоджується з керівником митного органу.

527. Прийняті рішення оформлюються в порядку, визначеному Адміністрацією Держприкордонслужби, а пропуск осіб, транспортних засобів і вантажів здійснюється відповідно до порядку визначеного наказами і розпорядженнями Адміністрації Держприкордонслужби.

528. Підтримання режиму у пункті пропуску (пункті контролю) регламентується наказом начальника органу охорони державного кордону з урахуванням особливостей їх функціонування, інтенсивності потоку пасажирів, транспортних засобів і вантажів.

Посилений прикордонний контроль

529. Посилений прикордонний контроль вводиться в випадку отримання конкретних даних про незаконне перетинання державного кордону або про підготовку до спроби незаконного перетинання державного кордону, назрівання, виникнення та розвиток кризових і надзвичайних ситуацій у пунктах пропуску, прикордонних районах України та суміжної держави, отримання наказу (розпорядження) старшого начальника.

530. Посилений прикордонний контроль це – комплекс додаткових заходів, спрямованих на встановлення наявності законних підстав для перетинання державного кордону особами, транспортними засобами та вантажами.

531. Посилений прикордонний контроль включає:

виключення будь-яких спрощень процедури перевірки паспортних документів під час пропуску через державний кордон громадян України і іноземних громадян та застосування до іноземців визначеної категорії процедури контролю другої лінії;

проведення поглибленого огляду транспортних засобів і вантажів з урахуванням аналізу та оцінки ризиків, регіону прибуття/вибуття, походження і специфіки вантажу, за необхідності відкриття опломбованих транспортних засобів і вантажів, тимчасове обмеження руху по „зеленому коридору”;

залученням представників митних органів у разі перебування транспортного засобу та вантажу в режимі «під митним контролем» до проведення поглибленого огляду;

проведення повної ідентифікації визначених категорій транспортних засобів з метою виявлення викрадених;

посилення контролю за дотриманням додаткових режимних заходів у пунктах пропуску спрямованих на обмеження його відвідування особами, які не залучені до здійснення контрольних операцій;

збільшення кількісного складу зміни прикордонних нарядів, у пунктах пропуску (пунктах контролю), службового навантаження на особовий склад, залучення резервів начальника органу охорони державного кордону;

за необхідності створення у пунктах пропуску оперативних груп на чолі з офіцерами від управління відділу, управління органу охорони державного кордону, регіонального управління.

посилення особовим складом і технічними засобами напрямків підвищеної оперативної активності за рахунок перерозподілу з менш активних ділянок чи за рахунок сил та засобів із резерву начальника регіонального управління;

проведення додаткових заходів оперативного забезпечення;

приведення резервів у готовність до дій;

вжиття додаткових заходів із забезпечення особистої безпеки підрозділів та безпечного несення служби особовим складом;

уточнення питань взаємодії та планів спеціальних заходів з пошуку правопорушників, локалізації конфліктних ситуацій в пунктах пропуску.

532. Посилений прикордонний контроль може вводиться на терміни:

до 3 діб – начальником відділу прикордонної служби. За потреби цей термін може бути продовжений начальником органу охорони державного кордону;

до 5 діб – начальником органу охорони державно кордону. За потреби цей термін може бути продовжений начальником регіонального управління;

до 10 діб – начальником регіонального управління. Цей термін може бути продовжений Головою Держприкордонслужби;

до 30 діб – Головою Держприкордонслужби чи за його дорученням першим заступником – директором Департаменту охорони державного кордону.

533. Зняття посиленого прикордонного контролю здійснюється на ділянці відділу здійснюється:

начальником відділу самостійно, по завершенню визначеного терміну, якщо не прийнято рішення старшим начальником щодо його продовження, з доповіддю начальнику органу охорони державного кордону.

за розпорядженням начальника, рішенням якого його було введено.

Оперативно-розшукова діяльність

534. Оперативно-розшукова діяльність відділу прикордонної служби Держприкордонслужби – це один з видів його діяльності, що становить собою систему гласних і негласних заходів, які здійснюються із застосуванням оперативних засобів в інтересах забезпечення захисту державного кордону.

535. Завданням оперативно-розшукової діяльності є пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність

за які передбачена Кримінальним кодексом України, з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави.

536. Завдання оперативно-розшукової діяльності вирішуються здійсненням оперативно-розшуковим підрозділом цілеспрямованих оперативно-розшукових заходів, систематизації і документальної фіксації результатів їх проведення, оперативної і правової оцінки матеріалів, прийняття процесуальних рішень щодо скоєння злочинів, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України.

537. Виконання завдань оперативно-розшукової діяльності у відділі прикордонної служби покладається виключно на штатний оперативно-розшуковий підрозділ (прикордонне оперативно-розшукове відділення, прикордонну оперативно-розшукову групу) та посадових осіб відділу – начальника відділу прикордонної служби, його заступника з оперативно-розшукової роботи – начальника відділення (групи), військовослужбовців оперативно-розшукового підрозділу.

538. Для здійснення оперативно-розшукової діяльності начальникові відділу, його заступникові з оперативно-розшукової роботи – начальникові прикордонного оперативно-розшукового відділення (групи), військовослужбовцям оперативно-розшукового підрозділу наказом начальника органу охорони державного кордону визначаються конкретні ділянки відповідальності, напрямки роботи, об'єкти та завдання.

539. Витяг з цього наказу зберігається в оперативно-розшуковому підрозділі відділу прикордонної служби, в номенклатурній справі.

540. Порядок придбання оперативних засобів, роботи з ними та звітності про її результати визначаються нормативно-правовими актами Адміністрації Держприкордонслужби.

541. Підставами для проведення оперативно-розшукової діяльності є наявність достатньої інформації, одержаної в установленому законом порядку, що потребує перевірки за допомогою оперативно-розшукових заходів і засобів, про:

злочини, що готуються або вчинені невстановленими особами;

осіб, які готують або вчинили злочин;

осіб, які переховуються від органів розслідування, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання.

542. Забороняється приймати рішення про проведення оперативно-розшукових заходів з порушенням порядку та за відсутності підстав, передбачених Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність».

543. Організація оперативно-розшукової діяльності на ділянці відділу включає: добування, збирання та узагальнення даних обстановки; оцінка оперативної обстановки і прогнозування її розвитку; прийняття рішення; планування оперативно-розшукової діяльності; розстановка сил і засобів;

організація взаємодії та координація дій; контроль і перевірка виконання; всебічне забезпечення діяльності.

544. Звіти про результати оперативно-розшукової діяльності в установлені терміни подаються до оперативно-розшукового відділу органу охорони державного кордону за підписом начальника відділу.

545. Порядок обміну інформацією з оперативними підрозділами Міністерства внутрішніх справ, Служби безпеки, Управлінням державної охорони, Державної податкової служби, Державного департаменту України з питань виконання покарань визначаються окремими наказами і розпорядженнями Адміністрації Держприкордонслужби.

РОЗДІЛ IV

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІДДІЛУ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ

Робота з особовим складом

546. Робота з особовим складом відділу включає організацію та проведення: професійної підготовки з особовим складом відділу, роботи з особовим складом.

547. Професійна підготовка особового складу – це система організаційних, навчально-педагогічних та практичних заходів, спрямованих на формування і розвиток у прикордонників професійно необхідних якостей, теоретичних знань та практичних навичок, що мають забезпечити високу готовність підрозділів відділу до дій, їх злагодженість та високий професіоналізм в охороні державного кордону.

548. Професійна підготовка особового складу у організується і здійснюється відповідно до вимог директив та наказів Адміністрації Держприкордонслужби.

549. Загальне керівництво професійною підготовкою особового складу здійснює начальник відділу.

550. Керівництво професійною підготовкою – це цілеспрямована діяльність начальника, його заступників, спрямована на планову професійну підготовку особового складу, надання практичної допомоги та здійснення контролю за ходом підготовки.

Воно включає: визначення (уточнення) мети, завдань і вимог до професійної підготовки, планування та всебічне забезпечення підготовки особового складу; надання практичної допомоги; узагальнення та поширення передового досвіду; перевірка на професійну придатність виконувати обов'язки за призначенням; облік результатів професійної підготовки.

551. Планування та безпосередню організацію професійної підготовки особового складу у відділі здійснює заступник начальника по роботі з персоналом на підставі наказу старшого начальника про організацію підготовки особового складу.

552. Якість професійної підготовки в підрозділах відділу досягається: твердим знанням завдань професійної підготовки та вимог до неї; своєчасною постановкою завдань підлеглим та їх уточнення в ході здійснення професійної підготовки; регулярним проведенням занять, тренувань, навчань; ефективним використанням та удосконаленням навчально-матеріальної бази; організацією і здійсненням контролю за ходом професійної підготовки.

553. Робота з особовим складом, як складова частина діяльності органів управління і посадових осіб усіх рівнів, є одним з видів забезпечення оперативно-службової діяльності з охорони державного кордону. Організація і зміст роботи з особовим складом у відділі прикордонної служби та його структурних підрозділах повинні сприяти всебічному розвитку особистості кожного військовослужбовця, службовця та працівника, формувати високоморальні норми взаємовідносин між ними, здоровий морально-психологічний клімат у колективах.

554. Загальне керівництво роботою з особовим складом відділу прикордонної служби здійснює начальник відділу. Безпосередню організацію, планування, методичне забезпечення роботи з особовим складом здійснює заступник (помічник) начальника відділу прикордонної служби з персоналу.

555. Робота з особовим складом здійснюється шляхом проведення комплексу заходів з доведення та роз'яснення особовому складу вимог та рішень Президента, Уряду, Верховної Ради України з прикордонних питань, рішень колегії Держприкордонслужби, вимог нормативних документів з питань оперативно-службової та повсякденної діяльності, вимог щодо порядку діяльності, формування у особового складу патріотичних якостей, свідомого розуміння та сприйняття корпоративних принципів і норм, високої культури служби та поведінки.

556. З цією метою забезпечується реалізація ефективної системи психологічного забезпечення, заходів з формування та підтримання професійно спрямованої мотивації особового складу Держприкордонслужби до виконання завдань охорони державного кордону, заходів культурно-просвітницької роботи з використанням різноманітних форм роботи з особовим складом.

557. Практична організація роботи з особовим складом, реалізація усіх її складових включає:

морально-психологічне забезпечення приведення в готовність до виконання завдань за призначенням та у бойову готовність;

психологічне забезпечення оперативно-службової та повсякденної діяльності особового складу Держприкордонслужби;

забезпечення правопорядку та дисципліни, профілактику корупційних проявів з боку особового складу Держприкордонслужби;

формування і підтримання професійно спрямованої мотивації особового складу Держприкордонслужби до виконання завдань охорони державного кордону;

організацію роботи всіх органів управління та посадових осіб щодо забезпечення високого престижу служби на державному кордоні, високого авторитету Держприкордонслужби;

постійний моніторинг соціально-побутових умов служби, потреб і запитів особового складу, підготовку пропозицій, координацію роботи та контроль за розв'язанням соціальних проблем особового складу Держприкордонслужби;

організація взаємодії з органами влади, громадськими організаціями та місцевим населенням прикордоння, засобами масової інформації з питань роботи з особовим складом Держприкордонслужби – здійснюється відповідно до керівних документів Адміністрації Держприкордонслужби.

Інженерне забезпечення

558. Інженерне забезпечення організується і здійснюється з метою створення підрозділам відділу належних умов для своєчасного виявлення і затримання правопорушників, ефективного застосування озброєння і техніки, прихованого та своєчасного висування, розгортання, маневру резервів; підвищення ефективності захисту підрозділів та об'єктів від усіх засобів ураження.

559. Завдання інженерного забезпечення підрозділами відділу виконуються самостійно з метою встановлення найпростіших інженерних загороджень і сигналізаційних приладів; утримання прикордонних знаків, сигналізаційних, контролюючих засобів, доріг, мостів; облаштування найпростіших переправ, пішохідних мостів, обладнання прикордонних стежок; поточного ремонту інженерних споруд і загороджень.

560. Сигналізаційними і контролюючими засобами, інженерними загородженнями, спорудами для візуального і технічного спостереження прикриваються в першу чергу напрямки ймовірних дій правопорушників, стики, місця дислокації і райони розташування підрозділів відділу, пункти керування та інші важливі об'єкти.

561. Підготовка доріг і колонних шляхів на ділянці відділу здійснюється інженерними підрозділами старшого начальника. Особлива увага звертається на обладнання доріг для випереджувального висунення чергових сил (засобів) та резерву на напрямки ймовірного руху правопорушників.

562. Успіх інженерного забезпечення досягається: високою інженерною підготовкою підрозділів відділу; умілим застосуванням інженерних сил і засобів відповідно до призначення і можливостей; підтриманням їх у стані високої готовності до застосування; зосередженням основних зусиль інженерного

забезпечення на найважливіших напрямках; твердим і безперервним керуванням інженерним забезпеченням, швидким і прихованим маневром силами і засобами, виділеними для інженерного забезпечення охорони кордону; безперервним веденням інженерної розвідки; умілим використанням місцевості і місцевих матеріалів; своєчасним забезпеченням підрозділів інженерним озброєнням і технікою, широким поширенням передового досвіду виконання завдань інженерного забезпечення.

Маскування

563. Маскування досягається: прихованим розміщенням і переміщенням підрозділів та об'єктів з використанням маскувальних властивостей місцевості й умов обмеженої видимості, а також із застосуванням табельних засобів маскування і місцевих матеріалів; фарбуванням інженерних споруд, озброєння і техніки, інших об'єктів під фон місцевості; демонстративними діями, створенням несправжніх рубежів, позицій і об'єктів з імітацією дій прикордонних нарядів, підрозділів, озброєння і техніки та дезінформацією; виконанням вимог маскувальної дисципліни, а також своєчасним виявленням і усуненням демаскуючих ознак своїх підрозділів і об'єктів.

564. Маскування проводиться постійно. Воно організується на підставі рішення начальника відділу, його вказівки щодо маскування і розпорядження щодо маскування вищого штабу з урахуванням обстановки і можливостей правопорушників, демаскуючих ознак дій своїх підрозділів, а також можливостей сил та засобів для виконання заходів маскування.

565. Начальник відділу зобов'язаний: вчасно готувати пропозиції щодо організації маскування, спланувати заходи з маскування у відділі, доводити завдання з маскування до змін прикордонних нарядів, організовувати всебічне забезпечення виконання маскувальних заходів і контроль за їх проведенням у підрозділах.

566. Під час охорони державного кордону основним завданням маскування є введення правопорушників в оману щодо характеру дій підрозділів, що безпосередньо охороняють державний кордон, чергових сил (засобів) та резервів відділу; напрямків зосередження основних зусиль сил і засобів; побудови охорони державного кордону; розташування технічних засобів, інженерних споруд і загороджень; організації управління підрозділами.

567. Під час ведення спеціальних заходів з пошуку правопорушників відділом основним завданням маскування є введення правопорушників в оману щодо службового порядку і напрямків зосередження основних зусиль; характеру проведених оперативних і режимних заходів; району прикриття, напрямків переслідування і пошуку; заходів щодо посилення охорони державного кордону.

568. Під час локалізації кризових ситуацій основним завданням маскування є введення правопорушників в оману щодо складу і положення сил та засобів, елементів службового порядку, напрямків дій чергових сил (засобів) та резерву органу охорони державного кордону і загонів підтримки від частин

Збройних Сил України, характеру маневру резервом, дій кораблів (катерів) Морської охорони та авіації.

Забезпечення радіаційного, хімічного, біологічного захисту та екологічної безпеки

569. Забезпечення радіаційного, хімічного та біологічного захисту відділу організується і здійснюється з метою максимального зменшення втрат особового складу відділу під час дій в умовах радіоактивного, хімічного та біологічного забруднення.

570. Забезпечення радіаційного, хімічного та біологічного захисту включає: радіаційне, хімічне і неспецифічне біологічне спостереження, радіаційний та хімічний контроль, проведення спеціальної обробки особового складу відділу, оповіщення про радіаційну, хімічну та біологічну обстановку, своєчасне й уміле використання засобів індивідуального і колективного захисту залежно від обстановки, виконання режимно-обмежувальних заходів.

571. Радіаційне, хімічне і неспецифічне біологічне спостереження організується для вчасного забезпечення начальника відділу даними про радіаційну і хімічну обстановку.

572. Радіаційне та хімічне спостереження у відділі проводиться центром управління службою або штатними (позаштатними) хіміками-дозиметристами.

573. У разі постійної готовності до дій радіаційне спостереження здійснюється постійно працюючими стаціонарними приладами. Чотири рази на добу (6.00, 12.00, 18.00, 24.00) проводяться заміри в районі розташування відділу за допомогою переносних приладів радіаційної розвідки.

574. Хімічне спостереження здійснюється візуально. Прилади хімічної розвідки використовуються у разі появи ознак хімічного зараження або зараження сильнодіючими отруйними речовинами.

575. Неспецифічне біологічне спостереження здійснюється візуально. У разі появи ознак біологічного зараження до ведення спостереження залучаються підрозділи радіаційної, хімічної та біологічної розвідки органу охорони державного кордону, а також військово-медичні та санітарно-епідеміологічні установи.

576. Порядок організації і ведення радіоактивного, хімічного та неспецифічного біологічного спостереження визначається відповідними інструкціями.

577. Метою здійснення заходів охорони природного середовища та екологічної безпеки є досягнення екологічної безпеки усіх видів оперативно-службової діяльності відділу та захист особового складу, озброєння і техніки в умовах впливу екологічно несприятливих антропогенних і природних факторів.

578. Виконання заходів охорони природного середовища та екологічної безпеки у відділі організується і здійснюється на підставі вимог державних актів природоохоронного характеру та нормативно-правових актів Адміністрації Держприкордонслужби.

Технічне забезпечення

579. Технічне забезпечення відділу організується і здійснюється з метою забезпечення підрозділів відділу озброєнням і технікою, боєприпасами і технічним майном, утримання їх у постійній готовності до застосування, досягнення високої ефективності й безвідмовності, швидкого відновлення (ремонту) та повернення до ладу після пошкодження.

580. Технічне забезпечення включає: артилерійсько-технічне, автотехнічне, інженерно-технічне, сигналізаційно-технічне, радіолокаційно-технічне, прожекторно-технічне, технічне забезпечення радіаційного, хімічного та біологічного захисту, технічне забезпечення зв'язку й автоматизованої системи керування, технічне забезпечення по службах тилу.

581. Завдання технічного забезпечення виконуються силами і засобами підрозділів, що мають озброєння і техніку, а також підрозділами матеріально-технічного забезпечення.

582. Технічне забезпечення у відділі організується і здійснюється відповідно до рішення начальника на здійснення оперативно-службової діяльності і в тісній взаємодії з тиловим забезпеченням на основі погодженого рішення питань розміщення і переміщення сил та засобів технічного забезпечення і тилу, організації підвозу матеріальних засобів, використання транспортних засобів, організації охорони.

583. Заходи з технічного забезпечення включаються до планів оперативно-службової діяльності відділу.

584. Контроль за технічними засобами охорони кордону та іншою технікою в ході оперативно-службової діяльності, встановлення причин їх виходу з ладу, характеру пошкоджень (несправностей), своєчасне вжиття заходів щодо їх евакуації і ремонту здійснюється технічними підрозділами відділу на чолі із заступником начальника відділу з логістики.

585. Евакуація озброєння, технічних засобів охорони кордону та іншої техніки, що вийшли з ладу, здійснюється доданими евакуаційними засобами. У першу чергу евакуюються і ремонтуються технічні засоби охорони кордону, від використання яких залежить успіх виконання поставлених завдань, а також техніка, що потребує найменшого обсягу робіт. Технічні засоби охорони кордону, а також інша техніка, що не можуть бути відремонтовані своїми силами або евакуйовані з відділу в технічні підрозділи старшого начальника, передаються на місці виходу з ладу або на маршруті евакуації засобам старшого начальника. Пошкоджене озброєння евакуюється транспортними засобами старшого начальника у супроводі відповідальної посадової особи.

Тилове забезпечення

586. Метою тилового забезпечення є: безперебійне задоволення потреб підрозділів відділу в матеріальних засобах, заправлення машин паливом, організація харчування особового складу, надання медичної допомоги

пораненим і хворим та їх евакуація, а також забезпечення підрозділів паливом, паливом тощо.

587. Керування тилом начальник здійснює особисто через заступника начальника з логістики і старших змін прикордонних нарядів.

588. Поповнення матеріальних засобів проводиться до встановлених норм під час організації оперативно-службової діяльності. Підвіз матеріальних засобів здійснюється згідно з планом старшого начальника відповідно до поданих заявок на кожен вид забезпечення.

589. Підвіз боєприпасів, пального та іншого майна до елементів службового порядку (у підрозділи) в ході проведення спеціальних засобів щодо пошуку правопорушників, локалізації кризових ситуацій здійснюється відповідно до вказівок начальника зі складів органу охорони державного кордону, а в разі дій у віддалених районах – з місця розташування групи матеріально-технічного забезпечення.

590. Забезпечення особового складу гарячою їжею в ході проведення спеціальних заходів здійснюється групою матеріально-технічного забезпечення з її місця розташування або з найближчого підрозділу відділу. Гаряча їжа готується і видається, як правило, тричі на добу. За неможливості забезпечити триразове харчування особового складу з дозволу старшого начальника особовий склад забезпечується гарячою їжею двічі на добу, при цьому частина добової норми видається сухим пайком.

591. Під час дій в районах, забруднених отруйними і радіоактивними речовинами (райони стихійного лиха і техногенних аварій) приготування їжі дозволяється, переважно, лише з консервованих продуктів і концентратів, що знаходяться в закритих упаковках і не потребують складної кулінарної обробки, і з дотриманням особливих санітарних заходів. Вода з місцевих джерел у цьому випадку не використовується.

592. Харчування затриманих правопорушників здійснюється за спеціально встановленими нормами.

593. Постачання речового майна проводиться відповідно до облікової чисельності особового складу згідно з діючими нормами (на літній і зимовий періоди), урахуваючи встановлені розміри запасів та обмінного (підмінного) фонду.

594. Медичне забезпечення у відділі організується з метою виявлення поранених і хворих, своєчасного надання їм першої і долікарняної медичної допомоги, їх евакуації в медичний пункт органу охорони державного кордону (місцеву лікарню, військовий шпиталь), а також з метою запобігання поширенню в підрозділах хвороб.

595. Перша медична допомога особовому складу надається в порядку само- і взаємодопомоги фельдшерами та позаштатними санітарами-інструкторами, а також особовим складом підрозділів, виділених для рятувальних і лікувально-евакуаційних заходів у районах стихійного лиха чи

техногенної аварії. Долікарняна (фельдшерська) медична допомога особовому складу подається на медичному пункті відділу.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Адміністрації
Держприкордонслужби
«__» грудня 200_ року № ____

ІНСТРУКЦІЯ
З ОРГАНІЗАЦІЇ ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІДДІЛУ
ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ
УКРАЇНИ

(Із змінами, внесеними згідно з наказом Адміністрації Державної прикордонної служби України від 26 травня 2011 № 378, наказом МВС від 19 жовтня 2015 № 1261 «Про затвердження Інструкції про службу прикордонних нарядів ДПСУ» зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 06 листопада 2015 року за № 1391/27836)

ЧАСТИНА II

Зміна прикордонних нарядів, прикордонний наряд, дільничний інспектор
прикордонної служби

РОЗДІЛ I.

ПРАВИЛА НЕСЕННЯ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ У СКЛАДІ
ПРИКОРДОННИХ НАРЯДІВ

Зміна прикордонних нарядів

1. Охорона державного кордону, прикордонний контроль і пропуск через державний кордон України осіб, транспортних засобів та вантажів, запобігання злочинам, адміністративним правопорушенням, протидія яким законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби, їх виявлення, припинення на ділянці відділу здійснюється змінами прикордонних нарядів.

До складу зміни прикордонних нарядів може входити особовий склад відділень інспекторів прикордонної служби, силової підтримки, центру управління службою, кінологічного, технічних засобів охорони державного кордону, застосування системи оптико-електронного спостереження.

2. На зміну прикордонних нарядів, відповідно до призначення покладаються завдання з:

охорони державного кордону на ділянці відповідальності відділу;

здійснення прикордонного контролю і пропуску в установленому порядку осіб, транспортних засобів та вантажів у разі наявності належно оформлених документів після проходження ними митного та, за потреби інших видів контролю;

перевірки у осіб, які прямують через державний кордон, документів на право його перетинання, поставлення в них відповідних відміток і у випадках, передбачених законодавством, тимчасове їх затримання або вилучення;

реєстрації іноземців, осіб без громадянства, які в установленому порядку прибувають в Україну, та їх паспортних документів у пунктах пропуску;

протидії незаконній міграції, торгівлі людьми, а також незаконному переміщенню зброї, наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, боєприпасів, вибухових речовин та матеріалів, заборонених до переміщення через державний кордон;

запобігання злочинам та адміністративним правопорушенням, протидію яким законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби, їх виявлення, припинення, здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення згідно із законами;

виявлення та затримання осіб, що скоїли злочини та адміністративні правопорушення;

запобігання та недопущення перетинання державного кордону особам, яким згідно із законодавством не дозволяється в'їзд в Україну або яких тимчасово обмежено у праві виїзду з України, в тому числі згідно з дорученнями правоохоронних органів;

здійснення самотійно або у взаємодії з представниками підрозділів органів внутрішніх справ і Служби безпеки України контролю за дотриманням іноземцями та тими, кому надано притулок в Україні, установлених правил перебування на її території в межах контрольованих прикордонних районів;

охорони, конвоювання та тримання затриманих осіб і плавзасобів до моменту їх передачі представникам органів прикордонної охорони або інших уповноважених органів суміжної держави, правоохоронних органів України або суду;

підтримання взаємодії в інтересах охорони державного кордону з працівниками підрозділів органів внутрішніх справ, інших правоохоронних органів та органів місцевого самоврядування;

контролю дотримання режиму кордону, прикордонного режиму та режиму у пунктах пропуску;

з'ясування підстав в'їзду в Україну або виїзду з України, у осіб, які перетинають державний кордон;

самотійного або разом з представниками митних органів проведення відповідно до законодавства огляду, а у разі потреби – і супроводження транспортних засобів, товарів та предметів, які переміщуються через державний кордон;

занесення інформації про контроль осіб і транспортних засобів, які перетинають державний кордон, до баз даних Держприкордонслужби із застосуванням інтегрованої інформаційно-телекомунікаційної системи;

затримання згідно з дорученнями правоохоронних органів України в пунктах пропуску осіб, які прямують через державний кордон та розшукуються за підозрою у вчиненні злочину, переховуються від органів дізнання, слідства та суду, ухиляються від відбуття кримінального покарання та в інших випадках, передбачених законодавством України;

здійснення самостійно або у взаємодії з представниками митних та інших державних органів заходів щодо недопущення незаконного переміщення через державний кордон вантажів, стосовно яких законодавством встановлено заборону і обмеження, вилучення таких вантажів у разі здійснення спроби переміщення їх через державний кордон та передавання їх за призначенням у встановленому порядку;

здійснення самостійно або разом з представниками спеціально уповноважених на те органів виконавчої влади контролю у районах несення служби за збереженням природних ресурсів, додержанням правил промислової та іншої діяльності, охороною довкілля.

У випадках, передбачених законом, особовий склад зміни здійснює також і інші повноваження.

Прикордонні наряди їх права, обов'язки та способи служби

(У главі «Прикордонні наряди їх права, обов'язки та способи служби» заглавне речення до пунктів 49-55 «Підготовка до несення прикордонної служби» викладено в редакції: «Підготовка зміни прикордонних нарядів до служби» згідно з наказом Адміністрації Державної прикордонної служби України № 378 від 26.05.11)

3. Прикордонний наряд – один або кілька озброєних чи спеціально екіпірованих прикордонників, які виконують наказ на охорону державного кордону України або здійснення прикордонного контролю у складі зміни прикордонних нарядів а у випадках, визначених у наказі, самостійно.

4. На охорону державного кордону зі складу зміни прикордонних нарядів відділу прикордонної служби можуть призначатись такі прикордонні наряди:

- 1) „Старший зміни прикордонних нарядів”;
- 2) „Помічник старшого зміни прикордонних нарядів”;
- 3) „Старший прикордонних нарядів у пункті пропуску через державний кордон”;
- 4) „Прикордонний патруль”;
- 5) „Перевірка документів”;
- 6) „Огляд транспортних засобів”;
- 7) „Спеціальна оглядова група”;
- 8) „Контроль за режимом”;
- 9) „Супровід транспортних засобів”;

- 10) „Спостереження за транспортними засобами”;
- 11) „Вартовий біля трапа судна”;
- 12) „Вартовий біля шлагбаума”;
- 13) „Оператор комплексу спеціальних технічних засобів”;
- 14) „Пост технічного спостереження”;
- 15) „Адміністративно-оперативна група”;
- 16) „Черговий центру управління службою”;
- 17) „Черговий інформаційно-телекомунікаційної системи”.

5.3 метою здійснення контролю за службою, проведення спеціальних заходів з пошуку правопорушників, виконання інших завдань за рішенням керівника підрозділу, прикордонні наряди можуть призначатись у складі військовослужбовців структурних підрозділів відділу, які не входять до складу зміни прикордонних нарядів.

6. Прикордонний наряд виконує службові обов’язки з охорони державного кордону з моменту отримання наказу на охорону державного кордону до доповіді старшому зміни прикордонних нарядів про прибуття з ділянки відповідальності та результати несення служби.

7. Кожний прикордонний наряд, до складу якого входять два і більше прикордонники, очолює старший прикордонного наряду (далі – старший наряду).

8. Старшими прикордонних нарядів призначаються офіцери та найбільш підготовлені військовослужбовці військової служби за контрактом, які добре знають ділянку відповідальності відділу, порядок організації служби прикордонних нарядів та здійснення прикордонного контролю в пунктах пропуску, вимоги відповідних керівних документів і здатні організувати службу прикордонного наряду, вміло і наполегливо керувати ним.

9. Старші прикордонних нарядів визначаються рішенням начальника відділу прикордонної служби, про що доводиться особовому складу відділу.

Прикордонник, призначений старшим наряду, з часу оголошення про це йому старшим зміни прикордонних нарядів і до доповіді про виконання поставленого завдання, здачі озброєння, боєприпасів та предметів екіпіровки є начальником для всього особового складу прикордонного наряду.

10. Старший наряду несе повну відповідальність за охорону призначеної ділянки, точне виконання наказу на охорону державного кордону, дії і дисципліну підпорядкованих йому на період служби прикордонників.

Старший наряду, який призначається для несення служби на прикордонному малому катері, водночас є старшим на катері. Якщо на малому катері перебувають кілька прикордонних нарядів, старшого на період руху призначає особа, яка віддає наказ на охорону державного кордону.

11. Старший наряду зобов’язаний:

твердо знати й уміло застосовувати всі положення керівних документів з питань охорони державного кордону та прикордонного контролю на зазначеній ділянці, а також положення цієї Інструкції у частині, що його стосується;

до встановленого часу підготувати наряд до несення служби з охорони державного кордону і здійснення прикордонного контролю, організувати її відповідно до одержаного наказу;

забезпечити готовність до дій і пильне несення служби прикордонним нарядом, статутні взаємовідносини і дисципліну підпорядкованих йому прикордонників;

бути прикладом для підлеглих у несенні прикордонної служби;

постійно здійснювати контроль за діями підпорядкованих йому прикордонників і твердо керувати нарядом;

організовувати взаємодію всередині наряду та підтримувати її з сусідніми прикордонними нарядами;

підтримувати постійний зв'язок з підрозділом, сусідніми прикордонними нарядами, а також нарядами від взаємодійних органів під час виконання ними завдань з охорони державного кордону на ділянці відповідальності підрозділу;

знати засоби, що застосовуються прикордонним нарядом під час несення служби з охорони державного кордону; забезпечувати правильне застосування нарядом зброї, спеціальних засобів, використання озброєння, техніки і службових тварин; досконало знати ділянку підрозділу та її особливості;

вміти орієнтуватися на місцевості; впевнено розбиратися в ознаках правопорушення;

забезпечити точне виконання нарядом заходів маскування і додержання слідового режиму;

постійно піклуватися про життя і здоров'я підпорядкованих йому прикордонників;

забезпечити виконання складом наряду заходів безпеки під час несення прикордонної служби та поведіння зі зброєю.

12. Старший наряду має право:

визначати завдання зі служби підпорядкованим йому прикордонникам і вимагати їх виконання;

самостійно, у рамках поставленого старшим зміни прикордонних нарядів завдання, приймати рішення на охорону призначеної ділянки, а також, виходячи з обстановки, що складається, на переслідування і затримання правопорушників;

встановлювати додаткові сигнали, для керування нарядом і підтримання взаємодії між прикордонниками;

у разі відсутності зв'язку, приймати рішення про зміну маршруту руху чи самостійне залишення ділянки, яка охороняється (місця несення служби), у випадках, передбачених п. 26 розділу I частини II цієї Інструкції;

звертатися за необхідності до представників взаємодійних органів, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, посадових осіб підприємств, установ, організацій і громадян України з питань, що відносяться до їх компетенції;

здійснювати керівництво діями представників взаємодійних органів, членів громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону, якщо вони входять до складу прикордонного наряду.

13. Прикордонники, які допустили порушення на службі, виявили особисту недисциплінованість, можуть бути усунені від виконання обов'язків старшого наряду.

14. Під час несення служби прикордонні наряди зобов'язані:

запобігати злочинам та адміністративним правопорушенням, протидію яким законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби;

здійснювати прикордонний контроль та пропуск через державний кордон осіб, транспортних засобів та вантажів закордонного прямування;

проводити опитування місцевих жителів з метою отримання (уточнення) відомостей про правопорушників;

виявляти і затримувати правопорушників, та доставляти їх до підрозділів відділу;

надавати допомогу і підтримку сусіднім прикордонним нарядам у затриманні правопорушників;

стежити за сигналами, що подаються з підрозділу на ділянку та з ділянки у підрозділ, уміло діяти за ними;

зживати заходів щодо гасіння пожежі, що може виникнути на ділянці місцевості, яка безпосередньо прилягає до державного кордону, і коли є загроза поширення пожежі на суміжну територію;

надавати, не припиняючи виконання одержаного завдання, необхідну допомогу потерпілим на ділянці, що охороняється, з подальшою доповіддю старшому зміни або черговому центру;

суворо виконувати заходи маскування і безпеки під час несення служби та дотримуватися слідового режиму.

15. Під час несення служби склад прикордонних нарядів повинен дотримуватися вимог Кодексу доброчесної поведінки персоналу Державної прикордонної служби України, бути зразком високої культури, скромності й витримки, берегти військову честь, захищати свою і поважати гідність інших людей, уміло поєднувати повсякденну вимогливість з дотриманням прав і свобод та відомчих стандартів культури.

16. У взаємовідносинах з громадянами прикордонні наряди повинні виявляти високу культуру і такт. Прикордонник, який несе службу в прикордонному наряді, повинен звертатися до громадян з повагою, на „Ви”, свої

вимоги і зауваження викладати в переконливій формі. Під час перевірки документів у громадянина прикордонний наряд повинен привітатися з ним, після чого, приклавши руку до головного убору, звернутися за формою: „Прикордонний наряд. Прошу пред'явити документи”.

17. Якщо до прикордонника, який несе службу в прикордонному наряді, звертаються громадяни, він також зобов'язаний привітатися, уважно їх вислухати і вжити заходів щодо доповіді старшому зміні прикордонних нарядів наданої ними інформації, якщо вона стосується питань охорони державного кордону, а в необхідних випадках пояснити, куди слід звертатися для вирішення поставленого питання.

18. У поведженні з громадянами неприпустимі: зверхній тон, грубість, зарозумілість; іронічне або неввічливе викладення зауважень; вирази або репліки, які ображають людську гідність; погрози, повчання і несправедливі докори; пред'явлення незаслужених звинувачень; погрозливі чи образливі жести або знаки.

19. У розмові з громадянами прикордонники повинні виявляти спокій, витримку і розсудливість. Вони не повинні відповідати грубістю на грубість і у своїх діях керуватися особистими неприязними почуттями.

20. З підлітками прикордонні наряди повинні поводитися так само ввічливо, як і з дорослими. Зауваження дітям робляться з урахуванням їх психології і рівня розвитку.

21. З документами громадян, що перевіряються, потрібно поводитися акуратно, не робити на них або в них будь-яких поміток. Якщо у документ вкладені гроші, записка тощо, необхідно запропонувати власнику самому вилучити з нього вказані предмети. Особи, які мають документи з явними ознаками підробки або неправомірно володіють ними, доставляються у прикордонний підрозділ.

22. Прикордонні наряди підпорядковуються начальникові прикордонного загону, його першому заступникові – начальникові штабу та заступникові з оперативно-розшукової роботи, начальникові відділу, його заступникам, начальникові структурного підрозділу від якого призначено зміну прикордонних нарядів, старшому зміні прикордонних нарядів, посадовій особі, яка віддала наказ на охорону державного кордону.

23. Додаткові обов'язки прикордонним нарядам можуть визначатися начальником прикордонного загону, начальником відділу, старшим зміні прикордонних нарядів, виходячи з конкретних умов обстановки.

24. Керівництво прикордонними нарядами, які продовжують несення служби з охорони державного кордону після призначення нового складу зміні прикордонних нарядів, здійснює старший зміні прикордонних нарядів, що приступив до охорони державного кордону.

25. Прикордонні наряди мають право:

вимагати від фізичних осіб припинення правопорушень і дій, що

перешкоджають здійсненню повноважень Держприкордонслужби;

перевіряти в осіб, які прямують через державний кордон, документи на право перетинання державного кордону, робити в них відповідні відмітки і у випадках, передбачених законодавством, тимчасово їх затримувати або вилучати;

здійснювати адміністративне затримання осіб на підставах і на строки, визначені законами, у тому числі іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перетнули державний кордон;

здійснювати на підставах та в порядку, установлених законами, особистий огляд затриманих, а також оглядати і в разі потреби вилучати речі, що можуть бути речовими доказами або завдати шкоди здоров'ю людей;

використовувати в інтересах забезпечення прикордонного контролю інформаційні системи, в тому числі банки даних щодо осіб, які перетнули державний кордон, осіб, які вчинили правопорушення, протидію яким віднесено до компетенції Держприкордонслужби, осіб, яким згідно із законодавством не дозволяється в'їзд в Україну або тимчасово обмежується право виїзду з України, з додержанням вимог чинного законодавства щодо охорони відомостей конфіденційного порядку, інформації з обмеженим доступом;

використовувати службових собак для припинення правопорушень і дій, що перешкоджають здійсненню повноважень Держприкордонслужби;

шляхом опитування осіб з'ясовувати підстави перетинання державного кордону, не пропускати через державний кордон осіб без відповідних документів на право його перетинання, осіб, які надали свідомо неправдиві відомості під час одержання зазначених документів, осіб, яким Держприкордонслужбою за порушення законодавства з прикордонних питань та про правовий статус іноземців чи за мотивованим письмовим рішенням суду та правоохоронних органів не дозволяється в'їзд в Україну або тимчасово обмежено право виїзду з України; робити в документах зазначених осіб відповідні відмітки;

зупиняти та оглядати в межах прикордонної смуги, контрольованого прикордонного району транспортні засоби, а також перевіряти документи, що посвідчують особу водія та пасажирів;

запрошувати осіб до відділу прикордонної служби або інших структурних підрозділів відділу для з'ясування обставин незаконного перетинання державного кордону України, порушення режиму державного кордону, прикордонного режиму або режиму в пунктах пропуску;

з метою припинення злочинів, адміністративних правопорушень, доставки до лікувальних закладів осіб, що потребують термінової медичної допомоги, використовувати транспортні засоби, плавзасоби громадян, засоби зв'язку підприємств, установ та організацій усіх форм власності (крім транспортних засобів, плавзасобів дипломатичних та інших представництв іноземних держав та організацій);

здійснювати контроль за транспортними засобами, що перетинають

державний кордон, та вживати заходів щодо виявлення серед них викрадених.

26. Прикордонним нарядам дозволяється самостійно залишати ділянку, що охороняється (місце несення прикордонної служби), переміщуватись на іншу ділянку або змінювати визначений маршрут руху у випадках:

1) припинення злочинів, адміністративних правопорушень, протидію яким законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби;

2) переслідування і затримання правопорушників;

3) надання допомоги та підтримки сусідніх прикордонних нарядів, що проводять заходи із затримання правопорушників;

4) повені, зсувів, обвалів, іншого стихійного лиха і пожеж, аварій та катастроф під час виготовлення на підприємствах та транспортуванні отруйних та радіаційно небезпечних речовин, якщо подальше несення служби на цій ділянці пов'язане з небезпекою для життя прикордонників;

5) захворювання (поранення) прикордонників, якщо з цієї причини прикордонний наряд не може продовжувати несення служби і не має можливості доповісти про це у відділ прикордонної служби.

Про залишення ділянки, зміну місця несення служби чи маршруту руху прикордонний наряд, за першої можливості, доповідає старшому зміни прикордонних нарядів.

27. Прикордонним нарядам забороняється:

1) приймати будь-які предмети (речі) від будь-яких осіб та передавати предмети (речі) будь-кому, якщо інше не встановлено законодавством України;

2) надавати будь-кому інформацію про осіб, транспортні засоби, вантажі, що переміщуються через державний кордон, якщо інше не передбачено законом;

3) надавати переваги в перетинанні державного кордону особам, транспортним засобам та вантажам;

4) мати будь-які особисті засоби зв'язку, що не належать Держприкордонслужбі та не входять до предметів екіпірування прикордонного наряду;

5) мати при собі грошові кошти понад розмір, встановлений окремим розпорядчим актом адміністрації Держприкордонслужби;

6) торкатися будь-яких підозрілих предметів, виявлених на ділянці, що охороняється;

7) залишати ділянку, що охороняється (місце несення служби), або переміщуватись на іншу до зміни чи закінчення терміну несення служби, а також змінювати маршрут руху, крім випадків, передбачених ст. 26. цієї Інструкції;

8) залишати без нагляду, передавати іншим особам та знімати з себе предмети екіпіровки, розряджати зброю, розбирати озброєння, техніку,

спеціальні засоби;

9) відключати без дозволу старшого зміни технічні комплекси (станції) і залишати без контролю їх екрани;

10) освітлювати променем прожектора територію суміжної держави, кораблі (катери), вертольоти та літаки, засліплювати машиністів потягів та водіїв інших транспортних засобів;

11) заходити без службової потреби в службові та інші приміщення, які знаходяться на ділянці, що охороняється, відвідувати транспортні засоби закордонного прямування й заходити в місця проведення контролю осіб, транспортних засобів та вантажів з неслужбовою метою;

12) привласнювати будь-які матеріали й предмети зі складу вантажів, які перевозять через державний кордон, а також виявлені під час огляду транспортних засобів чи знайдені у вокзальних (привокзальних) приміщеннях і на оглядових майданчиках;

13) голосно розмовляти, розпалювати вогнища, курити вночі або виявляти себе іншими демаскуючими діями;

14) вживати алкогольні напої, наркотичні, психотропні та токсичні речовини;

15) вчиняти інші дії, заборонені законодавством України та наказом на охорону державного кордону, відволікатися від прикордонної служби іншими діями та послаблювати пильність.

За вчинення зазначених дій винні особи підлягають відповідальності згідно з чинним законодавством України.

Основні способи прикордонної служби прикордонних нарядів

28. Основними способами несення служби прикордонних нарядів є: спостереження, прослуховування, огляд, дистанційний контроль, перевірка документів, опитування, засідка, пошук, переслідування і затримання.

29. Спостереження (візуальне, технічне) є основним способом охорони державного кордону. Воно ведеться всіма прикордонними нарядами як удень, так і вночі з метою своєчасного виявлення правопорушників та ознак підготовки до правопорушення, протидію яким віднесено до компетенції Держприкордонслужби, розпізнавання виявлених об'єктів (цілей). Воно здійснюється як з відкритих, так і з прихованих пунктів спостереження, інших позицій візуального й технічного спостереження, а також з найбільш вигідних і зручних пунктів місцевості.

30. Розташовуючись на пункті спостереження або рухаючись по ділянці, прикордонники повинні:

запам'ятовувати місце знаходження місцевих предметів, їх обриси, характерні ознаки і взаємне розташування; помічати усі зміни місцевості, приймати рішення на дії в обстановці, що склалася;

своєчасно виявляти ознаки, що вказують на присутність правопорушників (качання гілок, рух трави, очерету, блискотіння скла оптичних приладів, окулярів, злітання птахів тощо).

31. Під час організації спостереження за місцевістю необхідно враховувати залежність видимості предметів від їх розмірів, відстані до них, пори року, доби, стану погоди.

До засобів спостереження належать оптичні й електронно-оптичні прилади спостереження, радіолокаційні та інші станції і комплекси.

32. Прослуховування застосовується в будь-який час доби з метою виявлення за звуковими ознаками правопорушників. Воно, як правило, застосовується у поєднанні зі спостереженням.

33. Прикордонні наряди під час руху по ділянці, яка охороняється, вночі повинні частіше, ніж вдень зупинятися для прослуховування місцевості.

34. Ступінь чутності залежить від сили звуку, відстані до його джерела, напрямку і сили вітру, рельєфу місцевості, стану ґрунту, погоди й ряду інших умов. Найбільш вигідними для прослуховування місцями розташування прикордонних нарядів вночі є: виходи з ущелин, місця поблизу стежок, просіки та узлісся, де звук нічим не затримується і краще сприймається, а також місця поблизу озер, боліт і на берегах річок, течії яких спокійні, тому що на воді звук поширюється краще.

35. Причина нерозпізнаних (невідомих) звуків на державному кордоні встановлюється прикордонним нарядом. Необхідно визначити, чи характерний для даної ділянки цей звук, чи він викликаний сторонніми причинами. За неможливості точно установити джерело звуку на слух наряд здійснює огляд ділянки місцевості, звідки донісся звук.

36. Огляд полягає в ретельному обстеженні прикордонним нарядом ділянки (району) місцевості, місцевих предметів, сигналізаційних та контролюючих засобів, транспортних засобів та вантажів з метою виявлення осіб, які порушили або намагаються вчинити правопорушення, осіб, які перебувають у розшуку, їх слідів та інших ознак правопорушення, крім того, під час огляду транспортних засобів, – з метою виявлення та вилучення предметів і матеріалів, заборонених для переміщення через державний кордон.

Такий спосіб служби використовується всіма прикордонними нарядами під час висування до місця служби, пересування і розташування на ділянці, яку доручено охороняти, під час повернення до відділу, пошуку і переслідування правопорушників, а також після їх затримання.

37. Рухаючись по ділянці, прикордонний наряд повинен:

уміти виявляти ознаки перетинання державного кордону та розпізнавати сліди, що їх залишають правопорушники на місцевості;

знати хитрощі, що застосовуються правопорушниками під час перетинання державного кордону;

уважно оглядати поверхню ґрунту, рослинний покрив, кущі, місцеві предмети і контролюючі засоби з метою виявлення правопорушників, їх слідів та інших ознак перебування правопорушників.

Потрібно оглядати всі місця, які можуть бути використані правопорушниками як схованки.

38. Дистанційний контроль за ділянкою (об'єктом), що охороняється, здійснюється за допомогою технічних комплексів (систем), приладів і датчиків з метою своєчасного приймання, реєстрації та з'ясування причини надходження сигналів тривоги з ділянки, що охороняється. Дистанційний контроль може здійснюватися з прикордонного підрозділу, а також прикордонними нарядами, які охороняють певну ділянку.

39. Прикордонні наряди в службі з охорони державного кордону застосовують такі засоби дистанційного контролю: системи оптико-електронного спостереження, сигналізаційні комплекси, системи та прилади, радіолокаційні, тепловізійні станції та комплекси, сейсмічні датчики.

40. Перевірка документів здійснюється прикордонними нарядами в осіб, які перебувають у пунктах пропуску через державний кордон, контрольованому прикордонному районі, прикордонній смузі, у районах, де Держприкордонслужба здійснює оперативно-службові дії, з метою виявлення та затримання правопорушників та розшукуваних осіб.

41. Під час перевірки документів прикордонний наряд повинен:

оглянути поданий документ, звернути увагу на порядок його прошивки, рівність обрізу сторінок, їх нумерацію;

установити ким видано документ;

перевірити наявність та достовірність печатки, якою завірені записи в документі;

звірити фотокартку в документі з особою, яка пред'явила його для перевірки;

оглянути сторінку з фотокарткою (чи не було переклеювання), перевірити, чи не має орієнтування стосовно пред'явника документа;

установити, в якому населеному пункті зареєстрована особа, з якою метою прибуває в контрольований прикордонний район (прикордонну смугу);

повертаючи документ, ще раз звірити фотокартку з власником документа;

якщо є потреба, поставити власникові документа контрольні питання, звіряючи відповіді з даними документа, що посвідчує особу.

42. Опитування місцевих жителів, персоналу, який обслуговує транспортні засоби, пасажирів, інших осіб (затриманих правопорушників), здійснюється з метою одержання (уточнення) відомостей про правопорушників та розшукуваних осіб, інших даних обстановки, необхідних прикордонним

нарядам для виконання завдань з охорони державного кордону. Опитування проводиться, як правило, старшими прикордонних нарядів.

Опитування місцевих жителів, персоналу, що обслуговує транспортні засоби і пасажирів, проводиться з метою виявлення невідомих і підозрілих осіб у контрольованому прикордонному районі та в прикордонній смузі, отримання даних про зміни, що відбулися на місцевості, та інших даних обстановки.

Опитування затриманих осіб, що незаконно перетнули або намагалися незаконно перетнути державний кордон, проводиться офіцерами відділу.

43. Засідка полягає в завчасному (випереджувальному) виході та прихованому розміщенні прикордонного наряду на імовірних (очікуваних) маршрутах руху правопорушників з метою їх раптового затримання. Дії в засідці мають бути раптовими, прихованими й рішучими.

44. Пошук правопорушників полягає в ретельному обстеженні прикордонними нарядами визначеного району (напрямку, маршруту) з метою їх виявлення. Він застосовується при виявленні ознак правопорушення, а також отриманні даних про появу правопорушників на ділянці, що охороняється. Прикордонні наряди в пошуку діють на великому просторі в тісній взаємодії між собою та іншими силами, що залучаються до охорони державного кордону.

45. Переслідування полягає у швидкому зближенні прикордонного наряду з правопорушниками з метою їх затримання, а в разі збройного опору – знищення. Воно починається негайно після виявлення правопорушників, слідів та інших ознак правопорушення і ведеться безперервно, у високому темпі, з повним напруженням сил.

Залежно від обстановки переслідування правопорушників може бути по слідах або напрямках, безпосереднє чи паралельне, у пішому порядку або на автотранспорті. Переслідування правопорушників ведеться до державного кордону, а якщо сліди ведуть у тил ділянки прикордонного підрозділу, то воно припиняється за наказом начальника прикордонного підрозділу.

46. Затримання правопорушників полягає в рішучих та раптових діях прикордонного наряду з метою примусити правопорушників припинити рух, скласти зброю і здатися. Затримання потрібно проводити швидко, приховано та безшумно.

Якщо провести затримання правопорушників безшумно неможливо, один із прикордонників зупиняє правопорушників окликом: „Стій! Буду стріляти!“. Зброя при цьому перебуває у прикордонників, за вказівкою старшого прикордонного наряду, в готовності до застосування. Решта складу прикордонного наряду, замаскувавшись, перебуває в готовності до негайних дій щодо затримання правопорушників, а за необхідності – припинення їх збройного опору.

47. Якщо під час затримання правопорушники чинять збройний опір, прикордонний наряд вступає в збройну сутичку і викликає допомогу. Використовуючи природні укриття і складки місцевості, прикордонний наряд

вогнем перешкоджає відходу правопорушників, не дає їм можливості скритися на території суміжної держави (зникнути в тилу ділянки відділу) або знищує правопорушників.

48. Затримання правопорушників, що чинять збройний опір, а також відбиття збройного вторгнення на територію України здійснюється із застосуванням зброї (спеціальних засобів) у порядку, встановленому нормативно-правовими актами України та розпорядчими актами Адміністрації Держприкордонслужби.

Підготовка зміни прикордонних нарядів до служби

49. Основною метою підготовки змін прикордонних нарядів (далі – підготовки змін) є забезпечення:

готовності особового складу змін до виконання завдань з охорони державного кордону, прикордонного контролю і пропуску через державний кордон України осіб, транспортних засобів та вантажів, запобігання злочинам, адміністративним правопорушенням, протидію яким законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби України, їх виявлення та припинення на ділянці відділу, виконання інших завдань за призначенням (далі – виконання завдань);

чіткого усвідомлення особовим складом завдань, покладених на зміну з питань охорони державного кордону та прикордонного контролю;

твердого знання принципів охорони державного кордону та прикордонного контролю, способів їх реалізації;

спроможності компетентно діяти у разі зміни обстановки.

49-1. Готовність особового складу змін до виконання завдань забезпечується:

глибоким знанням військовослужбовцями ділянки відділів прикордонної служби, обстановки, що склалася на ній та у пунктах пропуску, особливостей її охорони, здійснення прикордонного контролю;

високим рівнем особистої підготовки кожного прикордонника;

злагодженостю дій особового складу зміни прикордонних нарядів та чіткою взаємодією під час виконання завдань.

49-2. Чітке усвідомлення особовим складом завдань, покладених на зміну досягається глибоким знанням:

законодавства про державний кордон в обсязі, необхідному для виконання обов'язків за посадою;

напрямів та завдань, на виконанні яких необхідно зосередити основні зусилля;

способів організації та несення служби;

основних питань звітування за результатами служби.

49-3. Тверді знання принципів охорони державного кордону та прикордонного контролю, способів їх реалізації забезпечуються спрямованістю організаторських, інформаційних і практичних заходів на позитивну мотивацію особового складу щодо:

дотримання законності під час охорони державного кордону та здійснення прикордонного контролю;

чіткої зосередженості на виконанні визначених завдань;

швидкого здійснення прикордонних формальностей;

дотримання стандартів культури прикордонної служби та прикордонного контролю;

забезпечення належного комфорту особам, які прямують через державний кордон.

49-4. Спроможність компетентно діяти у разі зміни обстановки досягається спрямуванням безпосередньої підготовки на самостійне, у межах компетенції, прийняття доцільних та обґрунтованих рішень, що базуються на вимогах законодавства, виконання практичних дій особовим складом під час:

виявлення, на підставі оцінки ризиків та затримання правопорушників, осіб, транспортних засобів, вантажів, які незаконно переміщуються через державний кордон;

виконання завдань в умовах непередбачуваного посилення інтенсивності руху;

можливого виникнення конфліктних (нестандартних) ситуацій.

(Пункт 49 в редакції наказу Адміністрації Державної прикордонної служби України № 378 від 26.05.11)

50. Під час підготовки змін прикордонних нарядів, як правило, проводяться наступні заходи:

орієнтування особового складу;

безпосередня підготовка військовослужбовців (службовців) до служби у прикордонних нарядах (далі – безпосередня підготовка);

перевірка готовності до виконання завдань;

інструктаж складу змін;

постановка наказів прикордонним нарядам на охорону державного кордону та здійснення прикордонного контролю.

За потреби підготовка змін прикордонних нарядів може включати й інші практичні заходи.

(Пункт 50 був в редакції наказу Адміністрації Державної прикордонної служби України № 378 від 26.05.11)

51. У день заступання зміни прикордонних нарядів на службу керівник підготовкою зміни повинен прибути до підрозділу у визначений начальником відділення час.

З прибуттям до підрозділу він повинен:

ознайомитися з обстановкою, що склалась на ділянці підрозділу та у пунктах пропуску, вивчити накази, розпорядження, телеграми, орієнтування правоохоронних органів, а також інформацію про можливу протиправну діяльність, які надійшли за період служби попередньої зміни;

узагальнити інформаційні матеріали для орієнтування особового складу зміни;

спланувати безпосередню підготовку та підготувати необхідні методичні матеріали;

перевірити готовність навчальних місць та підготувати навчальну матеріально-технічну базу для проведення безпосередньої підготовки.

51-1. Після прибуття до підрозділу військовослужбовців відділення інспекторів прикордонної служби та інших структурних підрозділів керівник підготовки повинен перевірити його наявність та готовність до несення служби.

51-2. Час прибуття особового складу зміни прикордонних нарядів для підготовки до служби визначається розпорядком дня особового складу, залежно від кількісного складу зміни, рівня фахової підготовки особового складу та обсягу інформації, яку необхідно довести до відома особового складу, необхідності проведення заходів із матеріально-технічного забезпечення.

51-3. Наявність та готовність особового складу до служби перевіряється під час його шиккування у визначеному місці або розміщення у класі підготовки особового складу шляхом огляду його зовнішнього вигляду, опитування про стан здоров'я та інші чинники, які можуть зашкодити несенню служби у прикордонних нарядах, перевірки наявності в особового складу зміни мобільних телефонів та інших нештатних засобів зв'язку.

51-4. Під час перевірки готовності до служби військовослужбовці зміни прикордонних нарядів повинні самостійно здати черговому центру управління службою мобільні телефони, інші нештатні засоби зв'язку, а також кошти, якщо їх сума перевищує встановлені відповідними нормативними актами Адміністрації Держприкордонслужби розміри.

(Пункт 51 в редакції наказу Адміністрації Державної прикордонної служби України № 378 від 26.05.11)

52. Після отримання завдань, визначених у ст. 218-4 частини I цієї Інструкції, керівник підготовкою зміни зобов'язаний:

провести орієнтування особового складу зміни;

організувати безпосередню підготовку особового складу зміни до служби у прикордонних нарядах;

перевірити готовність особового складу до інструктажу та представити його начальнику відділення.

52-1. Під час орієнтування особового складу зміни доводяться відомості про:

вимоги наказів, розпоряджень Адміністрації Держприкордонслужби, регіонального управління, органу охорони державного кордону з питань охорони державного кордону, здійснення пропуску через кордон осіб, транспортних засобів, товарів та вантажів, що надійшли до відділу прикордонної служби;

зміни в обстановці, що можуть впливати на порядок охорони кордону і здійснення пропуску через державний кордон осіб, транспортних засобів, товарів та вантажів;

орієнтування правоохоронних органів;

зміни в тактиці дій порушників законодавства;

позитивні приклади виконання завдань з охорони державного кордону, здійснення прикордонного контролю та негативні випадки в діях особового складу.

Зазначені відомості доводяться до особового складу зміни лише у частині, що його стосуються. Окремим військовослужбовцям можуть вручатися копії фотографій осіб, які перебувають у розшуку та інші інформаційні матеріали. Особовий склад зміни повинен занотовувати інформацію, що доводиться, до записників.

Після орієнтування керівник підготовкою зміни повинен довести порядок проведення безпосередньої підготовки.

52-2. Безпосередня підготовка є основою підготовки зміни і повинна займати не менше 60% від загального часу, відведеного на підготовку зміни. Вона проводиться за планом керівника підготовки зміни та повинна спрямовуватись на забезпечення готовності особового складу зміни прикордонних нарядів до виконання завдань за призначенням, враховуючи особливості служби кожного прикордонного наряду що готується до служби.

52-3. Безпосередня підготовка проводиться на окремих навчальних місцях, обладнаних для підготовки нарядів, які призначені для несення служби з охорони державного кордону, здійснення прикордонного контролю, оперативно-чергової служби. Для вирішення питань безпосередньої підготовки особовий склад зміни розподіляється на окремі групи або прикордонні наряди. Підготовка навчальних місць та необхідної навчальної матеріально-технічної бази повинна здійснюватись заздалегідь.

52-4. Залежно від типів відділів прикордонної служби, їх категорій, особливостей ділянки відповідальності, оперативної обстановки та завдань зміни прикордонних нарядів заходи безпосередньої підготовки можуть включати:

тестування з метою визначення рівня знань теоретичних основ організації служби різних видів прикордонних нарядів, вимог основних керівних документів з питань охорони державного кордону та прикордонного контролю;

рольові ігри з розв'язання конфліктних (нестандартних) ситуацій, які можуть виникнути на державному кордоні та у пунктах пропуску, а також дотримання відомчих стандартів прикордонного контролю та прикордонної служби;

розв'язання ситуативних завдань у складі прикордонних нарядів та рішення практичних увідних щодо дій у разі зміни обстановки, локалізації конфліктних ситуацій;

проведення тренінгів з:

порядку дій у разі зміни обстановки на державному кордоні та в районі міжнародних пунктів пропуску;

слідознавства;

ідентифікації особи;

виявлення підроблених документів;

виявлення схованок у транспортних засобах та вантажах;

виявлення ознак викраденого авто-мототранспорту;

особистої безпеки та застосування сили, спеціальних засобів та озброєння;

дій за сигналами тривоги;

складання процесуальних документів адміністративного провадження;

роботи на засобах зв'язку, технічних засобах охорони кордону та прикордонного контролю;

отримання та підготовки озброєння, техніки, спеціальних і технічних засобів, службових тварин до використання під час служби;

цільові інструктажі з питань:

проведення наради з контрольними органами і службами під час організації служби у пункті пропуску, підбиття підсумків;

особливостей організації (уточнення) взаємодії, координації діяльності у пунктах пропуску;

заходів безпеки під час несення служби, тощо.

52-5. Перевірку готовності особового складу зміни до несення служби керівник здійснює шляхом опитування (повторного тестування) окремих військовослужбовців з питань, які були доведені їм під час орієнтування та знання ними вимог відповідних нормативних актів, вибіркового перевірок практичних навичок щодо дій під час виконання завдань, які стоять перед зміною або можуть виникнути у разі зміни обстановки.

У разі виявлення військовослужбовців, які недостатньо якісно підготувалися до служби у складі прикордонних нарядів, керівник підготовкою може визначити їм додатковий час для підготовки.

52-6. Про готовність зміни до інструктажу та пропозиції щодо військовослужбовців, які недостатньо підготовлені до служби у прикордонних нарядах, керівник підготовки у встановлений час доповідає начальнику відділення інспекторів прикордонної служби.

(Пункт 52 в редакції наказу Адміністрації Державної прикордонної служби України № 378 від 26.05.11)

53. Інструктаж особового складу зміни проводиться, як правило, у класі підготовки зміни або іншому приміщенні відділу, яке унеможливило проникнення небажаних осіб та несанкціоноване поширення службової інформації.

(Пункт 53 був в редакції наказу Адміністрації Державної прикордонної служби України № 378 від 26.05.11)

54. Після отримання наказу на охорону державного кордону старший зміни прикордонних нарядів самостійно віддає накази на охорону державного кордону черговому центру управління службою, прикордонним нарядам у пункти пропуску та на державний кордон.

(Пункт 54 був в редакції наказу Адміністрації Державної прикордонної служби України № 378 від 26.05.11)

55. Керівництво безпосередньою підготовкою військовослужбовців, які прибувають після прибуття загального складу зміни покладається на старшого зміни прикордонних нарядів.

(Пункт 55 в редакції наказу Адміністрації Державної прикордонної служби України № 378 від 26.05.11)

Правила несення прикордонної служби у складі прикордонних нарядів

Служба прикордонного наряду „Старший зміни прикордонних нарядів”

56. Прикордонний наряд „Старший зміни прикордонних нарядів” призначений для керівництва службою прикордонних нарядів на усій ділянці відповідальності відділу прикордонної служби. Він призначається з числа начальників або інших офіцерів відділень інспекторів прикордонної служби і є прямим начальником для усього особового складу зміни прикордонних нарядів на весь визначений період.

В окремих випадках до складу наряду можуть призначатися інші посадові особи відділу прикордонної служби (військовослужбовці сержантського складу, які мають військове звання прапорщика або старшого прапорщика), які мають допуск до самостійного керівництва службою, про що віддано відповідний наказ начальника органу охорони державного кордону.

57. На період несення служби зміною, старший зміни прикордонних нарядів очолює центр управління службою.

58. Старший зміни прикордонних нарядів відповідає за виконання рішення начальника відділення інспекторів прикордонної служби (начальника відділу 4 категорії) на здійснення оперативно-службової діяльності, підтримання взаємодії, використання наявних сил і засобів зміни за призначенням.

Він зобов'язаний:

знати нормативно-правові акти, які регламентують проходження державного кордону на ділянці відділу та його охорону, порядок перетинання державного кордону особами, транспортними засобами, вантажами та іншим майном, обов'язки, завдання, прийоми та способи дій прикордонних нарядів, що входять до складу зміни прикордонних нарядів;

організовувати безпосередню підготовку зміни до служби з охорони державного кордону;

здійснювати постійне керівництво службою прикордонних нарядів, які призначені для охорони державного кордону, на ділянці відділу та прикордонного контролю, а саме:

організовувати та особисто здійснювати збирання даних обстановки, постійно знати обстановку на ділянці відповідальності та вчасно реагувати на її зміни;

уточнювати та приймати окремі рішення при виникненні конфліктних (нетипових) ситуацій вживати заходів щодо їх врегулювання та доповідати начальникові відділення інспекторів прикордонної служби;

організовувати ефективне застосування в охороні кордону озброєння, техніки, інженерних споруд та загороджень, службових тварин;

ставити завдання на охорону державного кордону прикордонним нарядам;

забезпечувати готовність до дій групи реагування;

контролювати дотримання особовим складом зміни заходів безпеки під час несення служби з охорони державного кордону;

контролювати додержання підлеглими вимог чинного законодавства щодо охорони відомостей конфіденційного порядку, інформації з обмеженим доступом;

організовувати харчування особового складу зміни прикордонних нарядів у встановлені розпорядком дня терміни;

підтримувати постійну взаємодію сил і засобів, що беруть участь в охороні державного кордону під час служби зміни прикордонних нарядів.

Служба прикордонного наряду „Помічник старшого зміни прикордонних нарядів ”

59. Прикордонний наряд „Помічник старшого зміни прикордонних нарядів” призначений для виконання окремих завдань з керівництва службою прикордонних нарядів, які здійснюють охорону державного кордону. Він, як правило, призначається із числа особового складу відділень інспекторів прикордонної служби, кінологічного, по роботі з іноземцями та адміністративного провадження.

60. Помічник старшого зміни прикордонних нарядів відповідає за підготовку та несення служби прикордонними нарядами з охорони державного кордону, використання наявних сил і засобів зміни за призначенням в інтересах охорони державного кордону, процесуальне оформлення правопорушень, які мали місце під час несення служби зміни.

Він зобов'язаний:

знати нормативно-правові акти, які регламентують проходження державного кордону на ділянці відділу та його охорону, адміністративне провадження, порядок, обов'язки, завдання, прийоми та способи служби прикордонних нарядів;

здійснювати керівництво підготовкою зміни та безпосередньою підготовкою прикордонних нарядів до служби з охорони державного кордону;

координувати службу прикордонних нарядів, які призначені для охорони державного кордону на ділянці відділу, а саме:

особисто здійснювати збір даних обстановки, постійно знати обстановку на ділянці кордону та вчасно реагувати на її зміни;

доповідати старшому зміни прикордонних нарядів про виникнення пошукових, конфліктних (нетипових) ситуацій, вжиті заходи щодо їх врегулювання;

забезпечувати ефективне застосування в інтересах охорони кордону озброєння, техніки, інженерних споруд та загороджень, службових тварин;

ставити накази на охорону державного кордону прикордонним нарядам;

забезпечувати готовність до дій адміністративно-оперативної групи;

здійснювати заходи з адміністративного провадження та процесуального оформлення злочинів або адміністративних правопорушень, які мали місце на ділянці відповідальності;

забезпечувати доставляння затриманої особи до підрозділу, інформування чергового центру управління службою;

забезпечувати, встановленим порядком, поміщення затриманого до спеціального приміщення, організовувати заходи із встановлення особи затриманого та перевірки її за доступними інформаційними базами (у разі відсутності документів, що підтверджують особу), внесення даних до інформаційних баз, формування справи про адміністративне правопорушення, підготовку матеріалів (у разі виявлення ознак злочину) для передачі дізнавально-оперативній групі;

контролювати дотримання особовим складом зміни заходів безпеки під час несення служби з охорони державного кордону;

підтримувати постійну взаємодію сил і засобів що беруть участь в охороні державного кордону.

Служба прикордонного наряду „Старший прикордонних нарядів у пункті пропуску через державний кордон”

61. Прикордонний наряд „Старший прикордонних нарядів у пункті пропуску через державний кордон” призначений для керівництва діями прикордонних нарядів у пункті пропуску.

62. „Старший прикордонних нарядів у пункті пропуску через державний кордон” призначається наказом начальника органу охорони державного кордону і є безпосереднім начальником для усього особового складу прикордонних нарядів у пункті пропуску.

Він зобов’язаний:

знати:

обов’язки всіх видів прикордонних нарядів у пункті пропуску, організовувати їх службу і керувати нею;

порядок перевірки документів, види і способи підробок документів, мати стійкі навички розпізнавання підроблених документів та особисто перевіряти документи, що викликають сумніви у їх дійсності;

будову, конструктивні особливості, порядок огляду і пропуску через державний кордон транспортних засобів і вантажів, місця можливого обладнання в транспортних засобах і вантажах тайників, сховищ, закладок, уміти виявляти їх та за потреби особисто оглядати транспортні засоби та вантажі;

технічні засоби прикордонного контролю, спеціальні інформаційно-пошукові програми, уміти їх використовувати та організовувати їх використання;

нормативно-правові документи, які регламентують порядок перетинання державного кордону особами, транспортними засобами, вантажами та іншим майном;

уміти виявляти злочинні дії та адміністративні правопорушення у пункті пропуску, здійснювати відповідну адміністративну діяльність;

організовувати підготовку прикордонних нарядів до несення служби у пункті пропуску;

здійснювати виконання одержаних завдань з пропуску через державний кордон осіб, транспортних засобів та вантажів;

реєстрацію іноземців, осіб без громадянства та їх паспортних документів;

періодично під час служби робити навчальні закладки (осіб, їх запахових слідів і речей, зразків наркотиків, зброї, боєприпасів тощо), для розшуку яких використовується службовий собака з метою підтримання достатньої його

зацікавленості в роботі (активізації роботи собаки);

добре розбиратися у психології поведінки, хитрощах і прийомах, що застосовуються у пунктах пропуску правопорушниками;

підтримувати взаємодію із співробітниками органів внутрішніх справ, Служби безпеки, митних органів та контрольних служб, що беруть участь у пропуску через кордон осіб, транспортних засобів та вантажів;

контролювати додержання підлеглими вимог чинного законодавства щодо охорони відомостей конфіденційного порядку, інформації з обмеженим доступом;

чітко, стисло й об'єктивно доповідати дані обстановки, результати прикордонного контролю, необхідні висновки і пропозиції.

відповідно до міждержавних угод і в порядку, встановленому Адміністрацією Держприкордонслужби України, під час несення служби підтримувати взаємодію з підрозділами прикордонного контролю (прикордонної поліції) суміжної держави.

63. „Старший прикордонних нарядів у пункті пропуску” має право:

визначати додаткові завдання та віддавати накази прикордонним нарядам у пунктах пропуску, контролювати їх виконання;

у межах повноважень приймати рішення на пропуск через державний кордон осіб, транспортних засобів та вантажів, пошук та затримання правопорушників;

проводити співбесіду з іноземцями та особами без громадянства, які перетинають державний кордон, та оголошувати їм рішення начальника прикордонного загону про відмову в пропуску та його причини.

відповідно до міждержавних угод і в порядку, встановленому Адміністрацією Держприкордонслужби України, під час несення служби підтримувати взаємодію з підрозділами прикордонного контролю (прикордонної поліції) суміжної держави;

здійснювати перевірку організації і несення служби прикордонними нарядами, які входять до складу зміни у пункті пропуску.

Служба прикордонного наряду „Прикордонний патруль”

64. Прикордонний наряд „Прикордонний патруль” (далі – патруль) призначений для охорони державного кордону поза пунктами пропуску, реагування на зміни обстановки, запобігання, виявлення, припинення злочинів та адміністративних правопорушень, протидію яким законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби України, а також для перевірки несення служби інших прикордонних нарядів.

65. Патруль може виконувати такі завдання:

охорона визначеної ділянки державного кордону (району місцевості) визначеними способами несення служби;

контроль за дотриманням режиму державного кордону та правил прикордонного режиму у визначеному районі (маршруті) або на стаціонарному контрольному посту;

супровід транспортних засобів;

виконання завдань, які раптово виникають на ділянці відділу та в пунктах пропуску;

надання допомоги іншим прикордонним нарядам, дільничним інспекторам прикордонної служби, офіцерам оперативно-розшукових підрозділів під час ведення пошуку, переслідування та затримання правопорушників;

перевірка несення служби прикордонними нарядами;

охорона затриманих правопорушників у спеціальному приміщенні відділу;

ведення демонстративних дій.

66. Патруль несе службу на транспортних засобах, конях або в пішому порядку. Під час дій у пішому порядку (на лижах) прикордонний наряд може доставлятися у район патрулювання (на вихідний пункт) на транспортних засобах.

Патруль обов'язково забезпечується карткою-наказом на охорону державного кордону та бланками процесуальних документів.

67. На період несення служби патруль може посилюватися спеціальними засобами, технічними засобами охорони державного кордону (приладами спостереження, охорони локальних ділянок тощо), службовими тваринами, переносним комплектом шлагбаума, ліхтарем червоного світла, засобами для примусової зупинки автотранспорту.

68. Служба патруля в районі патрулювання здійснюється у взаємодії з дільничними інспекторами, постами технічного спостереження, прикордонними нарядами в пункті пропуску.

69. У районі патрулювання наряд несе службу відповідно до отриманого наказу, послідовно переміщуючись від одного місця несення служби до іншого. Під час несення служби склад наряду веде спостереження за місцевістю, районами провадження робіт; здійснює перевірку державного кордону, стану прикордонних знаків, покажчиків, та інших інженерних споруд, берегової смуги територіального моря, прикордонних річок, озер, інших водойм; здійснює огляд транспортних засобів, будівель та інших місць можливого укриття правопорушників; перевіряє документи в осіб. Під час несення служби вночі та в умовах обмеженої видимості, у чагарниках, у лісистій місцевості здійснює прослуховування.

70. Під час виконання завдань на транспортному засобі швидкість руху має забезпечувати якісне спостереження та безпеку дорожнього руху. Під час руху прикордонний наряд зупиняється для перевірки у невідомих і підозрілих

осіб документів, що посвідчують особу.

71. З прибуттям до вихідного пункту чи нового місця несення служби патруль повинен оглянути місцевість та місцеві предмети з метою виявлення правопорушників або ознак правопорушень та організувати службу згідно з наказом.

72. Для перевірки району можливого укриття правопорушників, огляду заростей, байраків, окремих будівель, припливних і відпливних місць, прибережних каменів, чагарників, очеретів, берега в районі бродів і переправ, а також проток і гирл річок з метою встановлення причин та умов перебування невідомих осіб наряд спішується і діє в пішому порядку.

73. Огляд місцевих предметів може здійснюватися спеціально призначеними прикордонниками або усім складом наряду. Патрульні можуть віддалятися від транспортного засобу на відстань, що забезпечує підтримання взаємодії та їх особисту безпеку.

Упевнившись у відсутності правопорушників або ознак перебування правопорушників, патруль рухається далі.

Закриті, пересічені ділянки місцевості, зарості очерету й чагарнику, байраки, а також укриття та будівлі спочатку оглядає кінолог зі службовим собакою, решта патруля веде спостереження за місцевістю та діями кінолога, перебуваючи в готовності до затримання правопорушників.

74. Про кожну зміну місця несення служби прикордонний наряд інформує чергового центру.

75. З метою отримання (уточнення) інформації про можливі незаконне перетинання державного кордону прикордонний наряд проводить опитування місцевих жителів, працівників у районах провадження робіт та обслуговуючий персонал транспортних засобів.

76. Одержавши інформацію про протиправну діяльність на державному кордоні, патруль прибуває у вказаний район і вживає заходів для перевірки отриманої інформації.

77. Якщо виявлено ознаки підготовки до незаконного перетинання державного кордону групою осіб із суміжної території, прикордонний наряд повинен доповісти старшому зміни і діяти за його вказівками.

78. При виявленні групи осіб, яка намагається незаконно перетнути державний кордон, здійснити заходи до їх затримання.

Під час затримання правопорушників у першу чергу патруль проводить затримання пособників (переправників та провідників). Після затримання правопорушників старший наряду організує охорону затриманих, доповідає старшому зміни прикордонних нарядів, а з прибуттям групи реагування передає затриманих та продовжує виконання одержаного завдання.

79. У разі виявлення ознак правопорушення патруль доповідає старшому зміни прикордонних нарядів, здійснює заходи щодо їх вивчення,

позначення та збереження. За рішенням старшого зміни, патруль може самостійно здійснювати пошук, переслідування і затримання правопорушників.

80. В окремих випадках після прибуття групи реагування наряд може продовжувати виконувати визначене завдання.

81. При виявленні ознак підготовки до правопорушення, старший наряду доповідає старшому зміни прикордонних нарядів та маскуєчись, організовує приховане спостереження за об'єктом (місцевістю) у готовності здійснити затримання правопорушників.

82. В окремих випадках за вказівкою старшого зміни прикордонних нарядів патруль, частиною наряду здійснює охорону ознак підготовки до правопорушення, іншою частиною здійснює пошук, переслідування та затримання правопорушників.

83. Під час перевірки державного кордону патруль здійснює огляд прикордонних знаків, прикордонної просіки, елементів прикордонної інфраструктури, інженерних споруд та загороджень, перевіряє дотримання режиму кордону місцевими мешканцями та жителями суміжної держави. У ході перевірки прикордонних знаків перевіряються їх наявність, місцезнаходження, технічний стан та зовнішній вигляд, наявність на них гербів та номерів. Перевіряючи державний кордон, патруль рухається контрольною стежкою вздовж кордону.

84. Зустрівши прикордонний наряд суміжної держави, склад прикордонного наряду вітає їх шляхом виконання військового вітання у порядку, встановленому Стройовим статутом Збройних Сил України.

85. Огляд інженерних споруд, загороджень та контролюючих засобів патруль здійснює за встановленими маршрутами з метою перевірки наявності, оцінки технічного стану та виявлення ознак їх подолання. Особлива увага звертається на місця перетину рубежу розташування контролюючих засобів дорогами, річками (струмками), а також ділянки, де є розриви в контролюючих засобах.

У разі виявлення ознак їх подолання патруль доповідає до центру управління службою, здійснює пошук, переслідування і затримання правопорушників. Виявивши правопорушників, прикордонний наряд їх затримує і доповідає старшому зміни прикордонних нарядів.

86. Контроль за дотриманням правил прикордонного режиму патруль здійснює на стаціонарних, тимчасових контрольних постах або під час руху за вказаним маршрутом (під час несення служби на транспортних засобах – з коротких зупинок).

87. Для несення служби на тимчасовому контрольному посту склад патруля розгортає комплект переносного шлагбаума.

88. Для зупинки транспортних засобів на автошляхах склад прикордонного наряду забезпечується жезлами зі світловідбивачем червоного кольору та жилетами зі світлоповертаючими стрічками, у темний час доби –

ліхтарем зі світлом червоного кольору.

89. Дотримання правил прикордонного режиму патруль здійснює службу шляхом перевірки документів на право перебування у прикордонній смузі й контрольованому прикордонному районі у громадян України, іноземців та осіб без громадянства, виходу в море та внутрішні води прикордонних річок та інших водойм плавзасобів, їх утримання на пристанях та причалах.

Крім того, патруль перевіряє дотримання іноземцями та особами без громадянства правил міграційного законодавства.

90. Місця несення служби патрулем для перевірки транспортних засобів вказується у наказі старшим зміни прикордонних нарядів. Порядок зупинки та огляду транспортних засобів визначається старшим прикордонного патруля.

91. Транспортний засіб, що підлягає перевірці, патруль зупиняє за межами правої смуги руху, на узбіччі або спеціальному майданчику.

92. У темну пору доби, щоб уникнути нападу або втечі водіїв та пасажирів транспортних засобів, що перевіряються, патруль повинен зупиняти та перевіряти транспортні засоби, за можливості, в зоні постійного джерела світла.

93. Зупинку транспортного засобу та перевірку документів у осіб, які у ньому перебувають патруль здійснює у такому порядку:

подає сигнал водієві транспортного засобу зупинитись та вказує йому місце зупинки із застосуванням диска з червоним світлоповертачем або рукою, що вказує на цей транспортний засіб;

підходить до транспортного засобу ззаду, з боку найближчих від водія дверей на відстань, яка забезпечить уникнення травмування при раптовому та швидкому рушанні з місця;

по можливості оглядає крізь скло салон, упевнюється у відсутності осіб, що переходять, на підлозі;

відрекомендовується: „Прикордонний наряд. Прошу пред'явити документи”, не припиняючи при цьому спостереження за водієм та пасажиром;

пропонує водію вимкнути двигун. У темну пору доби пропонує водію увімкнути освітлення салону.

94. Під час перевірки документів патрульний повинен стояти від водія на відстані, яка дає змогу бачити його, пасажирів та проїзну частину. При цьому подані документи не брати тією рукою, якою, у разі потреби, буде діставатися зброя. Позиція патрульного має давати змогу одночасно слухати відповіді водія, забезпечувати особисту безпеку, контролювати ситуацію і не заважати дорожньому руху.

95. Перевірку документів та огляд транспортного засобу, як правило, проводить старший наряду. З метою забезпечення безпеки старшого наряду та затримання транспортного засобу в разі спроби його уникнути перевірки і зникнути з місця зупинки патрульний зі складу наряду повинен перебувати біля

правого заднього крила зупиненого транспортного засобу, та спостерігати за пасажирами в салоні автомобіля.

Решта прикордонників зі складу наряду (якщо склад патруля більший ніж 2 військовослужбовці) повинні забезпечувати спостереження за транспортним засобом, що перевіряється, готовність зупинити його із застосуванням засобу примусової зупинки, виявлення та затримання осіб, які намагаються уникнути перевірки документів і обминути місце несення служби патруля.

Поки водій не вимкнув двигун та не вийшов з транспортного засобу, складу патруля забороняється зазирати та сідати до автомобіля, підходити впритул до капота та багажника транспортного засобу.

96. Виявивши осіб, які намагаються обминути місце несення служби, частина прикордонного наряду здійснює заходи щодо затримання цих осіб, а решта прикордонного наряду продовжує виконувати отримане завдання.

97. У разі виявлення в транспортному засобі зброї, боєприпасів чи вибухівки старший патруля (патрульний, який призначений для перевірки транспортного засобу) умовним сигналом приводить склад наряду в готовність до дій та до застосування пристрою для примусової зупинки транспортного засобу. Патруль затримує транспортний засіб, водія та пасажирів і до прибуття групи реагування здійснює їх охорону.

98. Під час патрулювання району на узбережжі моря, прикордонних річок, озер, інших водойм патруль несе службу шляхом огляду берегової смуги, перевірки порядку обліку та утримання на причалах плавзасобів, їх плавання в територіальному морі, водах прикордонних річок, озер, інших водойм, спостереження за водною поверхнею.

99. У разі несення служби на катері (човні) огляд берегів, причалів, водної поверхні здійснюється патрулем у частині вод прикордонної річки, озера чи іншої водойми якомога ближче до берега, з додержанням безпеки плавання. Під час несення служби вночі прослуховування здійснюється при вимкненому двигуні катера. Заходження за лінію головного фарватеру в бік суміжної держави чи перетинання державного кордону забороняється.

100. Огляд берегової смуги чи відмілин проводиться на малому ході при мінімальній віддаленості від берега і, як правило, за допомогою приладів спостереження. За потреби більш ретельного огляду окремих ділянок берегової смуги чи відмілини патруль може висаджувати на берег патрульних.

Усі предмети, що плавають на воді, оглядаються, а ті, що викликають підозру, з додержанням заходів безпеки, виловлюються. Предмети, які становлять або можуть становити небезпеку для складу наряду піднімати на борт плавзасобу забороняється. Про виявлення таких предметів патруль повинен доповісти до центру управління службою та організувати за ними спостереження до прибуття групи реагування або фахівців відповідного відомства.

101. У ході несення служби у визначеному районі патруль для ведення спостереження за допомогою технічних засобів використовує спеціально

обладнані пости спостереження (спостережні металеві вишки, приховані пости спостереження) та зручні для спостереження місця на місцевості. Візуальне спостереження може вестися складом наряду з декількох пунктів.

102. Якщо патруль призначається для спостереження зі спеціально обладнаного відкритого або прихованого пункту спостереження, він забезпечується журналом і відповідними технічними засобами.

103. Для ведення прихованого спостереження прихований пункт спостереження, що не має прихованих підходів, патруль повинен займати нарядом до світанку. Залишати такий пункт спостереження потрібно з настанням темряви.

104. Прибувши на пункт спостереження, патруль зобов'язаний: відшукати на місцевості орієнтири, визначити сектори та об'єкти спостереження; уточнити обстановку в чергового центру або в наряді, що змінюється; перевірити справність засобів зв'язку і сигналізаційних приладів; установити або прийняти від прикордонного наряду, що змінюється, прилади спостереження; особисто оглянути місцевість у секторі спостереження.

105. Спостереження патруль веде шляхом послідовного огляду місцевості у визначених секторах. При цьому спершу оглядає місцевість ближнього плану справа наліво, після цього місцевість середнього плану зліва направо і далі місцевість дальнього плану справа наліво.

У разі появи у секторах осіб, транспортних засобів або інших об'єктів спостереження наряд зобов'язаний зафіксувати час появи об'єкта та безперервно спостерігати за ним, записувати усі дані про нього у встановленому журналі, вказавши його відмітні ознаки та дії: ким (чим) є об'єкт, якщо людина, то хто вона (цивільна чи військовослужбовець), як одягнена, зі зброєю чи без, що робила, звідки, як і куди рухалася, за яких обставин і коли вийшла зі смуги спостереження. Якщо це транспортний засіб, то якої марки (за неможливості визначити – вантажна, легкова), колір, державний номер, скільки людей в ній перебуває, з вантажем чи без.

106. Спостереження за водною поверхнею здійснюється від берегової смуги в бік моря (річки, озера чи іншої водойми) на глибину видимості. Огляд узбережжя (берега) проводиться від самої води і далі в тил ділянки на глибину видимості. Виявлені судна супроводжуються спостереженням у зоні видимості.

107. У разі коли об'єкт перетнув кордон чи рухається в бік кордону, або його дії свідчать про підготовку до перетинання кордону, патруль негайно здійснює заходи щодо його затримання та доповідає у центр управління службою.

108. Коли затримання правопорушників здійснено наприкінці зміни і потреби в прибутті групи реагування немає, патруль може виконувати завдання щодо доставки та конвоювання затриманих правопорушників до відділу або до інших підрозділів.

109. Під час конвоювання патрульні зобов'язані рухатись тільки за

вказаним маршрутом і доставити конвойованих у пункт призначення до встановленого часу, не допускати спілкування їх між собою та із сторонніми особами.

110. Організовуючи конвоювання старший наряду зобов'язаний: визначити підпорядкованим прикордонникам завдання на конвоювання таким чином, щоб його не могли чути затримані; усі речі, вилучені у правопорушників, розподілити серед прикордонників так, щоб вони не обмежували їхніх дій; розташувати затриманих так, щоб колона була якомога коротшою, а фізично сильні на вигляд затримані замикали колону; заборонити затриманим ведення будь-яких розмов між собою, зі складом наряду та сторонніми особами, а також попередити конвойованих про те, що в разі спроби втекти, недотримання вимог прикордонників останні будуть застосовувати зброю.

111. Під час руху і зупинок при конвоюванні в пішому порядку патрульні розташовуються так: якщо прикордонників два – з обох боків колони конвойованих і трохи позаду останнього конвойованого; якщо прикордонників три – два по боках, третій за колоною конвойованих; якщо прикордонників чотири – один спереду, два по боках і один – за конвойованими.

Кінолог зі службовим собакою повинен рухатись з того боку, у який найімовірніше втікатимуть конвойовані.

Старший наряду рухається там, звідки йому зручніше спостерігати за рухом і керувати нарядом.

Відстань між прикордонниками і конвойованими має унеможливлювати раптовий напад правопорушників на наряд і забезпечувати прикордонникам можливість застосувати спеціальні засоби або зброю, вона повинна бути, як правило, (Для пішого наряду не менше) 1,5 – 2 м.

112. Під час конвоювання на автомобілі, якщо є підстави вважати, що правопорушники можуть учинити втечу чи завдати шкоди оточенню або собі, їм надягають наручники (зв'язують руки). У легковому автомобілі затримані сідають між прикордонниками. За наявності у складі наряду трьох прикордонників, один з них сідає поруч з водієм.

113. Патрулю під час конвоювання правопорушників забороняється: зупинятися без крайньої потреби; конвоювати затриманих через багатолюдні місця; відволікатися від служби, послабляти пильність і знижувати готовність до дій; зупиняти і використовувати попутні транспортні засоби.

114. Під час конвоювання патрулю дозволяється робити короткі зупинки і привали для упорядкування конвойованих, справляння природних потреб і зміни місця розташування прикордонників.

Для зупинок вибираються відкриті місця поза населеними пунктами. Охорона конвойованих забезпечується необхідною кількістю прикордонників.

115. У разі нападу на наряд під час конвоювання старший наряду наказує конвойованим лягти на землю вниз обличчям і вживає заходів до відбиття нападу, не допускаючи втечі конвойованих.

116. У разі спроби конвойованих утекти, патруль частиною сил забезпечує охорону частини конвойованих, а іншим складом переслідує і затримує тих, що намагаються втекти.

117. Якщо під час конвоювання наряд зустріне інших правопорушників, патруль повинен вжити заходів до їх затримання частиною сил наряду. Решта складу патруля забезпечує охорону конвойованих.

За відсутності можливості затримати виявлених правопорушників, патруль повинен доповісти старшому зміні прикордонних нарядів або подати встановлений сигнал про правопорушення та діяти відповідно до розпоряджень старшого змін.

118. Патруль, призначений для перевірки служби прикордонних нарядів (дільничних інспекторів), призначається у складі 1-2 прикордонників та очолюється посадовими особами, вищими за посадами від тих, що перевіряються.

119. Прикордонний наряд з перевірки служби прикордонних нарядів у пункті пропуску очолюється тільки офіцером.

120. Під час перевірки прикордонних нарядів забороняється імітувати дії правопорушників (підкрадатися, нападати або тікати від складу наряду, намагатися силоміць вилучити у нього зброю, спеціальні засоби, боєприпаси та предмети екіпіровки, ігнорувати його законні вимоги).

121. Для своєчасного реагування на зміни обстановки за рішенням старшого змін прикордонних нарядів патруль, який виконує завдання з охорони державного кордону, може бути призначений до складу „Групи реагування”. Склад такого наряду повинен бути не менше двох чоловік. Як правило, до складу наряду призначається кінолог із розшуковою собакою.

122. Екіпірування особового складу, озброєння, технічні засоби, пально-мастильні матеріали та інше майно патруля, який включено до „Групи реагування” повинні забезпечувати виконання покладених на нього завдань з охорони кордону та своєчасне реагування на зміни обстановки на всій ділянці відділу прикордонної служби.

123. У разі отримання сигналу (розпорядження) від старшого змін прикордонних нарядів, патруль припиняє виконувати поставлені завдання відповідно до наказу, згортає технічні засоби охорони державного кордону (прилади спостереження, переносні шлагбауми тощо) та висувається у визначений район (місце, пункт пропуску).

124. Службовий порядок прикордонного патруля під час дій у складі „Групи реагування” з пошуку правопорушників, як правило, складається з головних (бокових, тільних) дозорних та ядра. Відстань між прикордонниками в усіх випадках повинна забезпечувати безперервну взаємодію з ними, а за потреби вогневу підтримку. Кінолог зі службовим собакою призначається головним дозорним.

125. У ході пошукових дій прикордонний наряд оглядає місцевість і

можливі місця переховування правопорушників на маршруті свого руху й поблизу нього. Огляд можливих місць переховування правопорушників здійснюється дозорними (дозорним), за діями яких основний склад наряду веде спостереження, тримаючи зброю готовою до застосування. Місцеві жителі, які зустрічаються в районі пошукових дій ретельно опитуються.

126. Прикордонний наряд, який діє на транспортних засобах, рухається дорогою або, якщо дозволяє місцевість, за слідами, або ймовірним напрямком руху правопорушників. Спостереження за маршрутом руху ведеться усім складом наряду у визначених напрямках. Імовірні місця укриття правопорушників оглядаються кінологом зі службовим собакою або призначеними інспекторами прикордонної служби.

127. Прикордонний наряд, який діє на плавзасобах, оглядає можливі місця переховування правопорушників на узбережжі, припливні і відпливні місця, прибережне каміння, чагарники, очерет, а також острови, протоки та гирла річок.

128. З настанням темного часу доби прикордонний наряд діє, як правило, за ймовірним напрямком руху правопорушників, застосовуючи для цього службового собаку, прилади нічного бачення, тепловізори, а за потреби – засоби освітлення місцевості.

129. У разі виявлення слідів або одержання даних, які вказують на те, що правопорушники переховуються у населеному пункті, старший наряду частиною сил здійснює пошук у населеному пункті, а решта складу прикордонного наряду приховано розташовується на околицях і веде спостереження за виходами з нього.

130. Узимку прикордонний наряд, за відсутності видимих слідів правопорушників, рухається, як правило, уздовж доріг і стежок, оглядаючи будівлі та місця, що можуть бути використані правопорушниками для переховування, відпочинку й обігріву.

131. Визначивши, що правопорушники скористалися транспортним засобом, наряд вивчає сліди цього засобу і визначає напрямок його руху, доповідає старшому зміні, діє відповідно до одержаних розпоряджень, у разі неможливості доповісти – продовжує переслідування у напрямку руху транспортного засобу.

132. У разі втрати слідів прикордонний наряд зобов'язаний оглянути найближчі місця переховування правопорушників і ділянки місцевості, де сліди можуть бути виявлені знову. Якщо загублені сліди виявити не вдалося, наряд позначає останній видимий слід і продовжує переслідування правопорушників у ймовірному напрямку їх руху.

133. Біля водної перешкоди відшукування слідів ведеться шляхом ретельного огляду берегів річки чи струмка вверх і вниз за течією. Відшукування слідів біля населених пунктів наряд здійснює на дорогах, стежках, зораних ділянках місцевості. На дорогах вона уважно оглядає проїжджу частину й узбіччя.

134. Прикордонний наряд, досягнувши державного кордону і не виявивши правопорушників, перекриває імовірний напрямок їх руху, доповідає старшому зміни прикордонних нарядів, веде спостереження за прилеглою до державного кордону територією.

135. Виявивши правопорушників, прикордонний наряд здійснює заходи щодо їх затримання.

136. У разі фізичної неможливості затримання правопорушників склад наряду застосовує відповідно до чинного законодавства, застосовує зброю або спеціальні засоби.

137. Під час безпосереднього затримання правопорушників один з прикордонників, подає їм, як правило, команди:

„Стій”, „Руки вгору ”або „Руки за голову”;

„Кинути на землю зброю і предмети, які є в руках”;

„Відійти на 3-5 кроків”;

„Повернутися обличчям у протилежний бік” або „Лягти на землю”;

„Завести руки за спину” (для одягання наручників або їх зв’язування за потреби).

Для забезпечення безпеки прикордонного наряду можуть подаватись інші команди, в тому числі із застосуванням жестів.

138. Після затримання правопорушників проводиться огляд їх речей та документів та, в разі необхідності їх вилучення.

Огляд речей та документів здійснює старший наряду або один з інспекторів прикордонної служби. Решта складу наряду ведуть спостереження за місцевістю та затриманими, забезпечують безпеку інспектора, який проводить огляд.

139. Першочергово у затриманих правопорушників прикордонний наряд зобов’язаний вилучити зброю, отруйні речовини та предмети, за допомогою яких вони можуть вчинити напад на прикордонників або замах на своє життя.

140. Усе, що вилучено у правопорушників, і виявлені в місцях огляду предмети вкладаються в окремі пакунки з позначками про їх належність. Зашиті мішки, забиті ящики, замкнені валізи не відкриваються, а доставляються до підрозділу в такому вигляді, у якому були вилучені.

141. При затриманні жінок їм пропонується здати зброю, документи та інші наявні предмети, і проводиться лише зовнішній огляд верхнього одягу.

142. Особистий огляд затриманих здійснюється згідно з законодавством України.

143. У разі нерозуміння правопорушниками команд, поданих нарядом усно, вони супроводжуються найбільш доступними жестами.

144. Після затримання правопорушників прикордонний наряд, не послаблюючи охорони правопорушників, зобов’язаний уважно оглянути й

прослухати навколишню місцевість і пересвідчитися у відсутності інших правопорушників.

145. Виявивши інших правопорушників, наряд здійснює заходи щодо їх затримання частиною складу наряду.

146. Якщо місце затримання не забезпечує охорони правопорушників або знаходиться поблизу державного кордону і проглядається з території суміжної держави, прикордонний наряд повинен позначити його умовним знаком і відконвоювати правопорушників у приховане місце.

147. Якщо правопорушники під час затримання чинять збройний опір, наряд подає встановлений сигнал про виклик допомоги; використовуючи природні укриття і складки місцевості, застосовує зброю (спеціальні засоби) для припинення збройного опору осіб, які незаконно перетинають чи намагаються незаконно перетнути державний кордон України.

Служба прикордонного наряду „Перевірка документів”

148. Прикордонний наряд „Перевірка документів” призначений для перевірки документів у осіб з метою визначення законності підстав для перетинання державного кордону. У наряд призначаються військовослужбовці, які добре знають порядок пропуску осіб, документи, що дають право на перетинання державного кордону, і мають практичні навички в роботі з ними, склали заліки, і про їх призначення видано наказ начальника прикордонного загону.

149. Під час виконання завдань прикордонний наряд з перевірки документів повинен:

уважно і швидко перевіряти в осіб, що прямують через державний кордон, документи на право перетинання державного кордону і робити в них відповідні відмітки;

здійснювати реєстрацію іноземців, осіб без громадянства та їх паспортних документів;

виявляти підроблені, не встановленого зразка, неправильно оформлені і несправні документи, а також документи, які не належать їх пред'явникам; затримувати осіб, які пред'явили такі документи, і негайно доповідати про них по команді;

виявляти осіб, яким заборонено в'їзд в Україну або стосовно яких є доручення правоохоронних органів;

здійснювати контроль за виконанням іноземцями, особами без громадянства умов в'їзду, виїзду та транзитного проїзду територією України;

досліджувати за результатами аналізу та оцінки ризиків документи, що стосуються транспортних засобів та вантажів;

самостійно або через наряд з огляду транспортних засобів здійснювати ідентифікацію автотранспортних засобів з метою виявлення серед них викрадених.

150. Прикордонний наряд забезпечується спеціальними технічними засобами, штампами, електричними ліхтарями, вагонними ключами, документацією, необхідною для перевірки документів, засобами для їх зберігання.

151. Перевірка документів здійснюється посадовою особою підрозділу з охорони державного кордону. Під час перевірки документів потрібно:

провести огляд документа, що пред'являється, визначити його вид і відповідність установленому зразку;

звірити фотокартку в документі з особою пред'явника і переконатися у тому, що на фотокартці зображена саме та особа, що пред'являє документ;

перевірити візуально, а за потреби з використанням технічних засобів, чи немає у них підробок або їх ознак;

перевірити правильність заповнення документів;

переконатися, чи всі особи, вписані в документ і візу України, прямують через державний кордон;

перевірити, чи відповідають відомості, зазначені у візі України (дозволі на в'їзд в Україну) або в документі, що підтверджує мету поїздки (вкладці, туристичному ваучері, свідоцтві про запрошення, телеграмі - запрошенні, іменному списку), даному документу;

за допомогою АРМ ПТК АПК „Гарт 1П” або витягів з ДПО (у разі не обладнання пункту пропуску АРМ ПТК АПК „Гарт 1П”) перевірити, чи не перебуває пред'явник документа на обліку осіб, яким у встановленому порядку заборонено в'їзд в Україну, та доручень правоохоронних органів;

поставити в документі, що підтверджує мету поїздки, позначку „В'їзд” або „Виїзд”, відібрати копію в'їзного (виїзного) іменного списку;

поставити в паспортному документі за потреби позначку „В'їзд” або „Виїзд” та зробити в ньому інші належні службові відмітки;

повернути документи пред'явникові.

152. Паспортні та інші документи осіб перевіряються в кабінах паспортного контролю або на смугах руху транспорту, а також у контрольних павільйонах, службових приміщеннях пунктів пропуску чи безпосередньо в транспортних засобах закордонного прямування.

153. У ході перевірки документів посадові особи Держприкордонслужби з'ясовують наявність обставин, за яких особі тимчасово відмовляється у перетинанні державного кордону, а за результатами аналізу та оцінки ризиків здійснюють також опитування осіб, які прямують через державний кордон, для з'ясування питань, пов'язаних із встановленням правових підстав їх пропуску через державний кордон.

154. Паспортні документи громадян України, які перетинають державний кордон, перевіряються у мінімально необхідному обсязі з метою встановлення

особи громадянина.

155. Під час проведення перевірки документів посадові особи відділу використовують у разі потреби технічні засоби контролю для пошуку ознак підробки у документах і за результатами аналізу та оцінки ризиків здійснюють пошук необхідної інформації у базах даних Держприкордонслужби.

Служба прикордонного наряду „Огляд транспортних засобів”

156. Прикордонний наряд „Огляд транспортних засобів” призначений для здійснення огляду транспортних засобів і вантажів з метою виявлення правопорушників, контрабанди, зброї, боєприпасів, вибухових речовин, засобів терору, наркотичних засобів та інших предметів і товарів, заборонених до ввезення в Україну або їх вивезення з України.

157. Під час виконання завдань з огляду транспортних засобів і вантажів прикордонний наряд повинен:

знати будову, конструктивні особливості транспортних засобів, місця ймовірного схову правопорушників, матеріалів та предметів, що не підлягають переміщенню через державний кордон;

ретельно оглядати транспортні засоби закордонного прямування і вантажі, що перевозяться на них, з метою виявлення і затримання правопорушників;

виявляти схованки та інші місця в транспортних засобах і вантажах, у яких можуть бути заховані зброя, наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори, боєприпаси, вибухові речовини, матеріали і предмети, заборонені для ввезення в Україну і вивезення з України;

проводити ідентифікацію автотранспортних засобів з метою виявлення серед них викрадених або таких, що перетинають державний кордон з порушенням законодавства України;

у разі виявлення несправних пломб, пошкодження упаковки, інших ознак проникнення людей в опломбовані транспортні засоби, контейнери, вантажі вживати належних заходів для їх комісійного розкриття й огляду;

під час огляду не допускати порушень заходів безпеки та пошкоджень транспортних засобів і вантажів.

158. Прикордонний наряд забезпечується спеціальними технічними засобами, службовими собаками, електричними ліхтарями, вагонними ключами, щупами та іншими засобами, потрібними для огляду транспортних засобів.

Служба прикордонного наряду „Спеціальна оглядова група”

159. Прикордонний наряд „Спеціальна оглядова група” призначений для здійснення цілеспрямованого огляду транспортних засобів та вантажів, а також для реалізації інформації щодо спроб перевезення через державний кордон товарів та вантажів заборонених до ввезення в Україну, вивезення з України.

160. Під час виконання завдань прикордонний наряд з огляду транспортних засобів повинен:

знати будову, конструктивні особливості транспортних засобів, місця можливого облаштування схованок, тайників для переховування правопорушників;

знати порядок огляду транспортних засобів та заходи безпеки під час їх огляду; дій у разі виявлення предметів та товарів, заборонених до ввезення в Україну, вивезення з України, наркотичних речовин, зброї, вибухівки, засобів терору тощо.

161. Для здійснення поглибленого огляду транспортних засобів та вантажів, виходячи з аналізу та оцінки ризиків та за наявності достовірної інформації про спробу незаконного переміщення товарів та вантажів через державний кордон з прикордонників та митників може призначатися спільна спеціальна оглядова група.

Служба прикордонного наряду „Контроль за режимом”

162. Прикордонний наряд „Контроль за режимом” призначений для контролю за дотриманням режиму в пунктах пропуску, ведення спостереження за особами і транспортними засобами, які перетинають державний кордон, їх в'їздом (виїздом) у пункт пропуску, у разі необхідності їх супроводу, перевірки законності підстав сходження на берег членів екіпажів іноземних суден та інших осіб і повернення на них, а також для огляду місцевості, сигналізаційних і контролюючих засобів.

163. Під час виконання завдань прикордонний наряд з контролю за дотриманням режиму в пунктах пропуску повинен:

рухатися за вказаним маршрутом, уважно оглядати територію пункту пропуску та прилеглу до нього місцевість, службові приміщення, місця можливого переховування правопорушників;

перевіряти документи у осіб, які перебувають на території пункту пропуску;

виявляти і затримувати осіб, які незаконно перебувають на території пункту пропуску;

у разі виявлення правопорушників або осіб, які намагаються незаконно перетнути кордон, негайно доповідати старшому прикордонних нарядів у пункті пропуску і вживати заходів до переслідування і затримання правопорушника;

спостерігати за поведінкою обслуговуючого персоналу транспортних засобів, які перебувають у пункті пропуску.

Прикордонний наряд забезпечується засобами спостереження, зв'язку, сигналізації спеціальними засобами та іншими необхідними для несення служби предметами.

164. Прикордонний наряд „Контроль за режимом” може розміщуватися на вишках, перекидних містках, у вагонах поїздів, на баржах, катерах, на

українських суднах, портових кранах, у спеціально обладнаних для прихованого спостереження місцях, що забезпечують несення служби, або виконувати завдання на визначених маршрутах.

Служба прикордонного наряду „Супровід транспортних засобів”

165. Прикордонний наряд „Супровід транспортних засобів” призначений для супроводу транспортних засобів.

166. Під час виконання завдань прикордонний наряд з супроводу транспортних засобів повинен:

вести постійне спостереження за супроводжуваними транспортними засобами і прилеглою місцевістю;

не допускати посадки (висадки) осіб на транспортні засоби, а також завантаження (вивантаження) вантажів;

затримувати всіх осіб, які намагаються незаконно проникнути або проникли на транспортні засоби;

негайно доповідати по команді про все підозріле, що виявлено на транспортних засобах і прилеглий місцевості (водній поверхні).

167. Прикордонний наряд із супроводу поїздів виставляється в тамбурах вагонів, а із супроводу суден – на борту судна або на прикордонному катері і спеціально інструктується про дотримання заходів безпечного несення служби.

168. Прикордонний наряд забезпечується засобами зв'язку, пілозахисними окулярами й іншими необхідними для несення служби засобами.

Служба прикордонного наряду „Спостереження за транспортними засобами”

169. Прикордонний наряд „Спостереження за транспортними засобами” призначений для спостереження за особами, транспортними засобами, які перетинають державний кордон, з метою недопущення його незаконного перетинання.

170. Під час виконання завдань прикордонний наряд з спостереження повинен:

своєчасно, до прибуття транспортних засобів, вийти на місце несення служби, оглянути місцевість і вивести сторонніх осіб;

вести постійне, а за можливості приховане спостереження за транспортними засобами і місцевістю (водною поверхнею);

затримувати всіх осіб, які намагаються незаконно проникнути на транспортні засоби або зійти з них;

підтримувати взаємодію з прикордонними нарядами, які здійснюють огляд транспортних засобів і перевірку документів осіб, що на них прямують;

з початком руху від'їжджаючих транспортних засобів супроводжувати їх візуально, після чого оглядати місцевість (водну поверхню).

171. Прикордонний наряд із спостереження за транспортними засобами може розміщуватись на вишках, перекидних містках, у вагонах поїздів, що стоять поряд, на баржах, катерах, на сусідніх українських суднах, портових кранах, у спеціально обладнаних для прихованого спостереження місцях, що забезпечують несення служби.

172. Прикордонний наряд забезпечується засобами спостереження, зв'язку і сигналізації.

Служба прикордонного наряду „Вартовий біля трапа судна”

173. Прикордонний наряд „Вартовий біля трапа судна” призначений для перевірки законності підстав сходження на берег членів екіпажів іноземних суден та інших осіб і повернення на них.

174. Під час виконання завдань прикордонний наряд повинен:

уважно перевіряти документи членів екіпажу під час їх сходження на берег і повернення на судно, фіксувати час сходження на берег і повернення на судно членів екіпажу;

знати кому з членів екіпажу не дозволено сходити на берег;

затримувати всіх осіб, що намагаються проникнути на судно або зійти з нього без установлених документів;

здійснювати в установленому порядку пропуск на судно бригад докерів-механізаторів, портових робітників та інших осіб, яким дозволено відвідання іноземних суден;

постійно знати кількість членів екіпажів, що перебувають на березі, а також робітників та інших осіб, пропущених на судно, і контролювати їх повернення;

вести спостереження за поведінкою членів екіпажів іноземних суден та іноземними круїзними туристами;

виявляти спроби винесення із судна на берег або пронесення з берега на судно зброї, боєприпасів та інших заборонених до ввезення в Україну і вивезення з України предметів і матеріалів; у разі виявлення таких спроб доповідати по команді і діяти відповідно до отриманих розпоряджень;

у разі виникнення конфліктних ситуацій (безпорядків, провокацій, хуліганських та інших неправомірних дій з боку членів екіпажів іноземних суден або інших осіб) негайно доповідати черговому по причалах (черговому по підрозділу прикордонного контролю).

Служба прикордонного наряду „Вартовий біля шлагбаума”

175. Прикордонний наряд „Вартовий біля шлагбаума” призначений для контролю за перетинанням державного кордону особами, транспортними засобами, їх в'їздом (виїздом) у пункт пропуску.

176. Під час виконання завдань прикордонний наряд з контролю за перетинанням державного кордону особами повинен:

вести спостереження за місцевістю і транспортними засобами, які прибувають для в'їзду в Україну і виїзду з України;

під час пропуску через державний кордон транспортних засобів стежити, щоб на них не проїхали правопорушники;

перевіряти наявність документів у осіб, що в'їжджають у пункт пропуску. Про осіб, що не мають документів, доповідати старшому прикордонних нарядів у пункті пропуску через державний кордон;

уживати заходів щодо недопущення незаконного в'їзду, виїзду транспортних засобів у/з пункту пропуску.

Служба прикордонного наряду „Оператор комплексу спеціальних технічних засобів”

177. Прикордонний наряд „Оператор комплексу спеціальних технічних засобів” призначений для охорони певної ділянки державного кордону або території пункту пропуску шляхом дистанційного контролю за допомогою систем (комплексів) оптико-електронного спостереження, засобів охорони локальних ділянок, охоронної сигналізації, відеоспостереження, радіаційного контролю тощо, підтримання зв'язку, отримання та передачі інформації, ведення відповідних обліків з додержанням вимог чинного законодавства щодо охорони відомостей конфіденційного порядку, інформації з обмеженим доступом.

У наряд призначається особовий склад відділень технічних засобів охорони кордону, застосування СОЕС або спеціально підготовлені військовослужбовці (працівники за трудовим договором).

178. Оператор комплексу спеціальних технічних засобів службу несе, як правило, на центрі управління службою відділу прикордонної служби або у спеціальному приміщенні пункту пропуску.

179. Під час виконання завдань прикордонний наряд повинен:

знати склад, тактико-технічні дані, будову і принцип роботи технічних засобів, їх стан, можливості і правила експлуатації;

перед початком служби прийняти у змінного прикордонного наряду документацію, технічні засоби (за потреби) й уточнити обстановку;

у ході служби своєчасно і в установленому порядку реагувати на сигнали і зміни зображення на моніторах, а в разі потреби доповідати про них по команді;

за потреби знімати задані показники і заносити їх до обліків роботи технічних засобів;

своєчасно та акуратно вести службову документацію поста технічного спостереження, своєчасно заносити дані до електронних баз даних;

у разі виникнення несправностей у роботі технічних засобів вживати заходів для їх швидкого усунення;

забезпечувати порядок на робочому місці, суворо дотримуватися правил

техніки безпеки і протипожежної безпеки.

180. Під час проведення заходів з організації охорони державного кордону на визначений період начальником відділу щороку опрацьовується (уточнюється) детальний алгоритм дій індивідуально для кожного робочого місця оператора комплексу спеціальних технічних засобів.

Служба прикордонного наряду „Пост технічного спостереження”

181. Прикордонний наряд „Пост технічного спостереження” – у складі одного і більше прикордонників або штатної обслуги технічних постів (комплексів станцій, приладів тощо), призначений для охорони державного кордону на визначеній ділянці за допомогою засобів візуального та технічного спостереження а також технічних засобів охорони кордону, якщо вони є основним засобом несення служби.

182. „Пост технічного спостереження” зобов’язаний:

під час підготовки до служби перевірити роботоздатність технічного засобу, ступінь зарядженості акумуляторних батарей (якщо такі є), підготувати комплекси (станції, прилади тощо) до використання;

перед початком служби за потреби прийняти у змінного прикордонного наряду документацію, технічні засоби й уточнити обстановку;

під час несення служби використовувати технічний засіб відповідно до вимог технічної експлуатації, наявних інструкцій щодо його застосування та наказу на охорону державного кордону;

постійно знати, які цілі (об’єкти) знаходяться в секторах спостереження, їх місцезнаходження та курси (маршрути) руху;

своєчасно передавати інформацію про виявлені цілі (об’єкти) до центру управління службою;

своєчасно та акуратно вести службову документацію поста технічного спостереження заносити дані до електронних баз даних;

за потреби здійснювати наведення на цілі прикордонні наряди (кораблі, катери Морської охорони, літаки, вертольоти);

забезпечити охорону місця розміщення прикордонного наряду.

не залишати без нагляду (охорони) технічні засоби;

дотримуватися заходів безпеки.

183. Детальний порядок дій прикордонників у складі прикордонного наряду з урахуванням особливостей експлуатації кожного технічного засобу визначається службовими інструкціями.

Служба прикордонного наряду „Адміністративно-оперативна група”

184. Прикордонний наряд „Адміністративно-оперативна група” призначений для оперативного реагування на виявлені правопорушення, їх адміністративно-процесуального оформлення та забезпечення своєчасного,

всебічного і об'єктивного з'ясування обставин правопорушень.

185. Адміністративно-оперативна група призначається, як правило, на весь термін несення служби однієї змін прикордонних нарядів або інший, визначений начальником відділу, термін. Посадові особи, призначені до складу адміністративно-оперативної групи, постійно перебувають у готовності до виїзду на місце події.

186. Залежно від оперативної обстановки, характеристики ділянки відповідальності, наявності особового складу у відділі можуть призначатися більше однієї групи.

187. Застосування наряду здійснюється за рішенням начальника відділення інспекторів прикордонної служби (старшого зміни прикордонних нарядів), від якого призначено зміну прикордонних нарядів.

188. Адміністративно-оперативна група очолюється офіцерами або військовослужбовцями сержантського складу, які мають належний рівень підготовки з питань документування правопорушень.

189. До складу групи, як правило, входять інспектори прикордонної служби, кінолог зі службовим собакою, водій з автомобілем тощо.

190. У разі виявлення на місці події ознак злочину, за рішенням начальника відділу прикордонної служби або особи, яка його заміщає, до складу адміністративно-оперативної групи може залучатися посадова особа оперативно-розшукового підрозділу.

191. Прикордонний наряд забезпечується бланками процесуальних документів, валізою, укомплектованою засобами фіксації слідів правопорушень, засобами зв'язку та кіно-фотодокументування, за потреби картою (схемою) ділянки відповідальності тощо.

192. Після призначення до складу „Адміністративно-оперативної групи” особовий склад наряду вивчає обстановку, здійснює заходи з підготовки до служби.

193. З отриманням інформації про правопорушення, за командою старшого зміни прикордонних нарядів наряд приводиться у готовність до дій. Старший наряду коротко інформує групу про виявлені ознаки правопорушення, перевіряє екіпіровку та доповідає старшому зміни прикордонних нарядів про готовність до виїзду та отримання наказу на охорону державного кордону.

194. Під час руху до місця виявлення правопорушення він уточнює наявну інформацію про обставини виявленого правопорушення, характер та умови роботи на місці події тощо.

195. Після прибуття на місце правопорушення склад наряду здійснює заходи адміністративного провадження та складає відповідні процесуальні документи, забезпечує доставлення затриманої особи до підрозділу, інформує чергового центру управління службою, доповідає про виконані заходи старшому зміни прикордонних нарядів.

196. З прибуттям до підрозділу „Адміністративно-оперативна група” організовує поміщення затриманого до спеціального приміщення (у разі наявності такого), організовує заходи із встановлення особи затриманого та перевірки її за доступними інформаційними базами (у разі відсутності документів, що підтверджують особу), вносить дані до інформаційних баз, формує справу про адміністративне правопорушення, готує матеріали для передачі дізнавально-оперативній групі (у разі виявлення ознак злочину) тощо.

197. Старший наряду особисто доповідає про результати роботи старшому зміни прикордонних нарядів і далі діє за його вказівками.

Служба прикордонного наряду „Черговий центру управління службою”

198. Прикордонний наряд „Черговий центру управління службою” (далі – черговий центру) у складі одного (двох) прикордонника (ів), призначений для підтримання готовності відділу прикордонної служби до дій, забезпечення виконання рішення начальника відділу на охорону державного кордону, збирання та передачі даних обстановки, своєчасного реагування на її зміни, передачі сигналів оповіщення. Він призначається зі складу центру управління службою.

199. Черговий центру відділу відповідає: за своєчасне оповіщення військовослужбовців підрозділу по отриманні сигналів тривоги; збирання даних обстановки в межах ділянки відділу прикордонної служби підпорядкованими силами та засобами, інформації від взаємодійних органів, підрозділів та інших джерел; поточне інформаційне забезпечення посадових осіб відділу прикордонної служби про стан обстановки протягом доби, підтримання інформаційної взаємодії між прикордонними нарядами та черговими службами взаємодійних структурних підрозділів; зберігання та видавання зброї, боєприпасів, спеціальних засобів, що перебувають під його охороною; ведення схеми слідового режиму; підтримання зв'язку з прикордонними нарядами, дільничними інспекторами; зберігання службової документації та майна, які знаходяться в приміщенні центру управління службою.

200. Черговий центру несе службу в приміщенні центру управління службою, де йому обладнується спеціальне автоматизоване робоче місце.

201. Черговий центру під час служби підпорядковується начальникові відділу, першому заступникові та старшому зміни прикордонних нарядів відділу прикордонної служби.

202. Черговий центру озброюється спеціальним пристроєм для стрільби гумовими кулями, на лівому боці повинен мати нагрудний знак установленого зразка з відповідним написом. Нагрудний знак закріплюється посередині клапана лівої кишені так, щоб верхній його край був на рівні верхнього шва клапана, форма одягу встановлюється начальником відділу прикордонної служби.

203. Під час чергування черговий центру відділу зобов'язаний:

детально знати обстановку на ділянці відділу;

регулярно підтримувати зв'язок з прикордонними нарядами, сусідніми прикордонними підрозділами, органом охорони кордону, а за відсутності (пошкодження) зв'язку доповідати старшому зміни прикордонних нарядів та вживати заходів щодо його відновлення;

безперервно здійснювати збирання даних обстановки від різних джерел, вести їх облік, своєчасно доповідати старшому зміни прикордонних нарядів, черговому центру органу охорони кордону за встановленою формою;

забезпечити зберігання зброї, боєприпасів та інших матеріально-технічних засобів, які перебувають під його охороною;

особисто контролювати заряджання, розряджання (огляд) зброї, пістолетів (револьверів) під патрони, споряджені гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії прикордонними нарядами;

здійснювати оперативний контроль виконання основних завдань прикордонними нарядами;

приймати доповіді від прикордонних нарядів про обстановку на державному кордоні, складати і передавати донесення про спостереження нарядами повітряних і морських цілей [за встановленими формами \(додаток 2,3\);](#)

[\(Наказ АДПСУ від 20.09.10 №713\)](#)

приймати і своєчасно передавати інформацію стосовно пропускних операцій у пунктах пропуску;

після отримання сигналу, орієнтування, розпорядження від чергового центру управління службою органу охорони кордону, черговий центр відділу негайно доповідає старшому зміни прикордонних нарядів;

у разі виникнення конфліктів, кризових (нестандартних) ситуацій на державному кордоні негайно доповісти старшому зміни прикордонних нарядів;

періодично вести радіаційну розвідку на території містечка, у разі виявлення радіоактивного зараження негайно доповісти старшому зміни прикордонних нарядів;

у разі отримання інформації про факти застосування або використання зброї або втрати зброї чи боєприпасів уточнити джерело інформації, час, місце та обставини події, доповісти старшому зміни прикордонних нарядів;

здійснювати взаємообмін інформацією з черговою службою внутрішніх справ, Служби безпеки, митних органів, Міністерства оборони та інших взаємодійних відомств стосовно подій та правопорушень на ділянці відповідальності відділу;

здійснювати обмін інформацією стосовно подій та правопорушень на ділянці підрозділу з черговими центрами сусідніх підрозділів охорони кордону;

приймати та за командою старшого зміни прикордонних нарядів передавати сигнали тривоги;

при одержанні сигналів тривоги доповісти старшому зміни прикордонних нарядів, діяти відповідно до плану підйому за сигналами тривоги, оповістити військовослужбовців відділу згідно зі списком, своєчасно довести команди, здійснювати контроль за збором особового складу в установленому місці;

приймати і передавати спеціальні сигнали оповіщення і керуватись при цьому планами оповіщення військовослужбовців та підйому за тривоги;

у разі отримання від чергового центру органу охорони кордону контрольного сигналу керуватись інструкцією щодо дій за сигналами оповіщення;

у встановлений час або за командою старшого зміни прикордонних нарядів здійснювати підготовку прикордонного наряду, що заступає на службу;

особисто перевіряти готовність прикордонного наряду до несення служби й у визначений час доповідати про його готовність старшому зміни прикордонних нарядів;

контролювати своєчасне повернення прикордонних нарядів з ділянки, зустрічати їх на території відділу, приймати від прикордонних нарядів зброю, боєприпаси, спеціальні та інші засоби і перевіряти їх справність;

вчасно доповідати старшому зміни прикордонних нарядів та за його вказівкою черговому центру органу охорони кордону й оповіщати сусідні підрозділи охорони державного кордону про вихід самохідних і несамохідних суден (засобів для пересування по льоду) від причалів (пунктів базування), розташованих на ділянці підрозділу, а також про рух суден ділянкою;

постійно контролювати переміщення військовослужбовців підрозділу за межами ділянки;

одержавши інформацію про події, пов'язані із загибеллю або каліцтвом військовослужбовців або працівників Держприкордонслужби, уточнити джерело інформації, час, місце і обставини події, негайно доповісти старшому зміни прикордонних нарядів та начальникові відділу, черговому центру органу охорони кордону та діяти згідно з їх вказівками;

здійснювати обліки: результатів перевірки державного кордону, стану прикордонних знаків, покажчиків та інших інженерних споруд; затриманих правопорушників та контрабанди; осіб, які ведуть роботи в смузі місцевості поблизу державного кордону; випущених з причалу (пункту базування) самохідних і несамохідних суден; виходу прикордонних малих катерів і повернення їх на причал; виходу і повернення в підрозділ автотранспорту відділу;

довідати черговому центру органу охорони кордону про виїзд за межі ділянки підрозділу, а також про повернення в підрозділ транспортних засобів;

негайно доповідати старшому зміни прикордонних нарядів та оповіщати прикордонні малі катери про погіршення погоди, що загрожує безпеці плавання, вчасно вживати заходів щодо їх повернення в підрозділ або укриття під українським берегом;

вживати заходів щодо недопущення ознайомлення сторонніх осіб зі службовою документацією та матеріальними носіями з обмеженим доступом, які зберігаються у нього або з якими він працює;

дотримуватися вимог чинного законодавства щодо охорони державної таємниці, режиму секретності та охорони відомостей конфіденційного порядку, іншої інформації з обмеженим доступом;

здійснювати дистанційний контроль за ділянкою відповідальності та територією, будівлями та службовими приміщеннями відділу;

результати несення служби та оперативно-службової діяльності відділу прикордонної служби за термін несення служби відображати у рапорті;

підтримувати приміщення оперативно-чергової служби, його технічне оснащення в постійній готовності до використання за призначенням;

Усі належні за службою записи черговий центру робить у робочому зошиті, який здає новому черговому разом з іншою службовою документацією.

204. Черговому центру заборонено:

передавати будь-кому, хоча б тимчасово, без дозволу осіб, яким підпорядкований по службі, виконання своїх обов'язків;

відволікатись, виконувати справи, не пов'язані з виконанням службових обов'язків щодо несення служби чергового центру;

без службової необхідності або без дозволу осіб, яким підпорядкований по службі, залишати місце несення служби;

допускати перебування сторонніх осіб у приміщеннях чергового центру і ведення переговорів по службових телефонах.

Інші питання службової діяльності чергового центру визначаються відповідними розпорядчими актами Адміністрації Держприкордонслужби.

Служба прикордонного наряду „Черговий інформаційно-телекомунікаційної системи”

205. Прикордонний наряд „Черговий інформаційно-телекомунікаційної системи” (далі – „Черговий ІТС”) здійснює чергування у складі зміни прикордонних нарядів та призначається зі складу вузлів (груп) зв'язку та постів АСУ, а також з відділення застосування оптико-електронного спостереження з метою забезпечення цілодобового функціонування та обслуговування засобів телекомунікацій, програмно-технічних комплексів (далі – ПТК), автоматизованих робочих місць посадових осіб відділів прикордонної служби, пункту управління системи оптико-електронного спостереження та інших компонентів інформаційно-телекомунікаційних систем.

206. „Черговий ІТС” зобов'язаний:

знати склад, призначення, тактико-технічні характеристики, будову, правила експлуатації, функціональні можливості і принцип роботи засобів телекомунікації, програмно-технічних комплексів інформаційно-телекомунікаційних систем, установлених на об'єктах інформаційної діяльності, порядок надання доступу до інформації, що обробляється в інформаційно-телекомунікаційних системах;

здійснювати постійний моніторинг стану баз даних ПТК, виконувати функції адміністрування ПТК та компонентів локальної обчислювальної мережі об'єкта інформаційної діяльності (у частині, що їх стосується);

підтримувати засоби телекомунікації та ПТК інформаційно-телекомунікаційних систем у робочому стані;

надавати доступ до роботи на відповідних автоматизованих робочих місцях складу зміни прикордонного наряду та визначеним посадовим особам;

здійснювати контроль за дотриманням посадовими особами – користувачами ПТК правил експлуатації автоматизованих робочих місць та периферійного обладнання;

вести облік роботи засобів телекомунікації та ПТК інформаційно-телекомунікаційних систем;

суворо дотримуватись вимог щодо забезпечення передачі документальних повідомлень, обміну інформації, правил техніки безпеки, технічного захисту інформації, заходів пожежної безпеки.

207. У службовій діяльності „Черговий ІТС” керується нормативно-правовими актами, документами, що регламентують порядок створення та використання засобів телекомунікації та інформаційно-телекомунікаційних систем у Держприкордонслужбі, у тому числі баз даних, доступу до інформації, що в них зберігається, та її поширення (розголошення), а також організацію оперативно-технічної служби на вузлах зв'язку Держприкордонслужби.

Службова діяльність дільничних інспекторів прикордонної служби

208. Дільничні інспектори прикордонної служби (далі – дільничні інспектори) військовослужбовці або працівники Держприкордонслужби за трудовим договором, які призначені для:

повсякденного збирання даних обстановки і добування інформації про правопорушення та підготовку до них;

виявлення, припинення та запобігання злочинам і адміністративним правопорушенням, протидію яким законодавством віднесено до компетенції Держприкордонслужби;

участі у роботі з населенням прикордоння, громадськими формуваннями з охорони громадського порядку і державного кордону (далі – громадськими формуваннями), клубами юних друзів прикордонників тощо.

209. Свої обов'язки дільничні інспектори виконують у межах визначених та закріплених за ними ділянок (секторів) відповідальності.

210. Розташування секторів та їх розміри повинні забезпечити дільничному інспектору можливість контролю за обстановкою на всій ділянці відповідальності, станом утримання державного кордону, прикордонних знаків, позначок, інших інженерних споруд та прикордонним режимом; надійний зв'язок та взаємодію дільничних інспекторів між собою, прикордонними патрулями, підрозділом охорони державного кордону, представниками правоохоронних органів та громадськими формуваннями.

211. Свою службову діяльність дільничні інспектори здійснюють на гласній основі, спираючись на довіру та широку підтримку населення прикордоння і трудових колективів, у постійній взаємодії з місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, дільничними інспекторами міліції, громадськими формуваннями.

212. Основними способами службової діяльності дільничних інспекторів є спостереження, опитування, огляд та перевірка документів.

213. Службу з охорони державного кордону дільничні інспектори несуть самостійно або у складі прикордонних нарядів.

214. Організація і керівництво службовою діяльністю дільничних інспекторів здійснюється начальником відділу особисто та через штатних заступників і начальника відділення (начальника інспекторського поста). Безпосереднє керівництво службовою діяльністю дільничних інспекторів здійснює начальник відділення (начальник інспекторського поста).

215. Порядок організації та здійснення службової діяльності дільничних інспекторів регламентується окремими нормативно-правовими актами Адміністрації Держприкордонслужби.

Взаємодія прикордонних нарядів, дільничних інспекторів прикордонної служби

216. Взаємодія прикордонних нарядів між собою, дільничними інспекторами полягає у взаємній допомозі під час виконання завдань з охорони державного кордону. Вона забезпечується чітким знанням усіма прикордонними нарядами та дільничними інспекторами обстановки на ділянці, що охороняється, поставлених завдань і сигналів взаємодії, взаємною інформацією про зміну обстановки та підтриманням безперервного зв'язку між собою та з відділом прикордонної служби.

217. Прикордонний наряд, виконуючи завдання з охорони державного кордону відповідно до наказу на охорону державного кордону, підтримує взаємодію із сусідніми прикордонними нарядами, відділом, дільничними інспекторами, нарядами від взаємодійних органів, членами громадських формувань, за потреби з екіпажами катерів Морської охорони та вертольотів.

218. Крім того, пости технічного спостереження та інші прикордонні наряди, що несуть службу на узбережжі моря (прикордонних річок, озер,

водойм) взаємодіють з прикордонними нарядами на малих катерах (шлюпках), кораблями (катерами) Морської охорони і радіотехнічними підрозділами Військово-морських сил України.

219. Усі прикордонні наряди, дільничні інспектори мають бути готові в будь-яку хвилину подати необхідну допомогу сусіднім прикордонним нарядам та дільничним інспекторам. Не подають допомогу тільки ті, що отримали від старшого зміни прикордонних нарядів додатковий наказ щодо цього.

220. У разі проведення спільних дій двома і більше прикордонними нарядами, дільничними інспекторами загальне керівництво здійснює старший за військовим званням або старший того прикордонного наряду, який перший почав переслідування і затримання правопорушників.

221. Якщо на допомогу прикордонному наряду прибули чергові сили або резерви відділу, командування прикордонним нарядом бере на себе старший за посадою офіцер, прапорщик, сержант. Після закінчення дій, якщо не одержано інших розпоряджень, прикордонні наряди, які прибули на підтримку, повертаються на свої ділянки (місця несення служби) і продовжують виконувати завдання, отримані раніше.

222. Про час повернення до попереднього місця несення прикордонної служби і обстановку на ділянці, що охороняється, старші прикордонних нарядів доповідають старшому зміни прикордонних нарядів.

223. З метою підтримання взаємодії з екіпажами вертольотів прикордонні наряди (дільничні інспектори) зобов'язані: знати встановлені сигнали взаємодії та порядок підтримання зв'язку; уміти на вимогу екіпажу вказати своє місцеперебування і напрямки руху правопорушників; за наявності радіозв'язку повідомити екіпаж, який напрямок (об'єкт) потрібно оглянути з повітря; спостерігати за сигналами екіпажу і, якщо ними вказано місцеперебування правопорушників, вживати заходів щодо їх затримання.

224. Прикордонні наряди, які несуть прикордонну службу на березі моря (прикордонної річки, озера чи інших водойм), у встановленому порядку своєчасно інформують дільничного інспектора, корабель (катер) про вихід суден у море (внутрішні води України), про виявлення судна-правопорушника та ознаки правопорушення.

225. Прикордонні наряди, спостерігаючи за діями прикордонних кораблів (катерів) та їх сигналами, негайно доповідають в підрозділ, якщо ті зазнають лиха. Для підтримання взаємодії між прикордонними нарядами і доповіді ними даних обстановки у підрозділ за відсутності радіо і проводового зв'язку або неможливості його використання устанавлюються єдині постійно діючі видимі та звукові сигнали, встановлені відповідними наказами Адміністрації Держприкордонслужби. У випадках, коли сигнал, що подається, через віддаленість прикордонного наряду або через погодні умови, інші обставини не може бути прийнятий в підрозділі, сусідні прикордонні наряди зобов'язані доповісти про цей сигнал у підрозділ або його продублювати. Для взаємного розпізнавання прикордонних нарядів уночі та в умовах обмеженої видимості

встановлюються пропуск, відгук.

226. Прикордонний наряд, який виявив, що до нього наближаються невідомі, готується до затримання, підпускає їх якомога ближче і зупиняє окликом: „Стій, пропуск”. Зустрічний прикордонний наряд зобов’язаний негайно повідомити пропуск і вимагати відгук. Якщо пропуск або відгук не будуть повідомлені або будуть названі неправильно, прикордонний наряд вживає заходів щодо затримання невідомих.

227. Користуючись пропуском і відгуком, прикордонники повинні дотримувати обережності, щоб не бути почутими правопорушниками чи сторонніми особами.

228. Для взаємного розпізнавання прикордонних нарядів на відстані вдень установлюються розпізнавальні знаки „Хто ви?” і „Я свій”.

229. Пропуск, відгук і розпізнавальні знаки повідомляються прикордонним нарядам під час віддання наказу на охорону державного кордону.

РОЗДІЛ II

ПОРЯДОК ДІЙ ПРИКОРДОННИКІВ ПІД ЧАС ОРГАНІЗАЦІЇ ТА НЕСЕННЯ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ У СКЛАДІ ПРИКОРДОННИХ НАРЯДІВ (ЗМІНИ ПРИКОРДОННИХ НАРЯДІВ)

Порядок дій старшого зміни прикордонних нарядів

230. Під час організації підготовки зміни прикордонних нарядів до служби старший зміни прикордонних нарядів повинен організувати та забезпечити:

збір особового складу у призначений час та перевірку його наявності, зовнішнього вигляду, озброєння, засобів зв’язку тощо;

перевірку знання інспекторським складом керівних документів з охорони державного кордону, прикордонного контролю, технології пропуску через державний кордон осіб, транспортних засобів та вантажів, конструктивних особливостей транспортних засобів і місць імовірного укриття правопорушників, предметів, заборонених до провезення через державний кордон, здійснення реєстрації іноземців;

тренування з особистої безпеки, ідентифікації особи, слідознавства тощо;
розв'язання практичних ввідних щодо дій у разі зміни обстановки;

перевірка знань особовим складом вимог керівних документів з питань організації служби, заходів безпеки.

231. Після підготовки старший зміни прикордонних нарядів опитує особовий склад про стан здоров'я, перевіряє готовність до виконання завдань, забезпеченість усім необхідним для несення служби. Доповідає начальнику відділення про готовність зміни до проведення інструктажу.

232. Під час інструктажу зміни прикордонних нарядів начальник відділення інспекторів прикордонної служби вказує:

характеристику обстановки та пасажиро-вантажопотоку в пунктах пропуску;

відомості про можливі спроби незаконного перетинання державного кордону;

категорії осіб та транспортних засобів, щодо яких треба проводити контроль другої лінії або здійснити поглиблений огляд транспортних засобів;

порядок дій у разі виявлення правопорушників, осіб, яким у встановленому порядку заборонено в'їзд в Україну, щодо яких виконуються доручення правоохоронних органів;

порядок дій у разі виявлення наркотиків, зброї, вибухових речовин, викрадених автомототранспортних засобів, інших заборонених до ввезення в Україну, вивезення з України предметів і матеріалів, тайників та схованок у транспортних засобах;

порядок дій у разі зміни обстановки;

порядок організації взаємодії всередині нарядів, сусідніми нарядами, дільничними інспекторами і з суміжними службами, які здійснюють контроль у пункті пропуску;

порядок підтримання зв'язку з підрозділом охорони кордону та у складі наряду, через який час чекати підтримку;

заходи безпеки під час охорони державного кордону та здійснення прикордонного контролю, забезпечення особистої безпеки.

Під час проведення інструктажу, він як правило, використовує схему (макет) ділянки відділу, технологічну схему або макет пункту пропуску.

233. З початком несення служби старший зміни прикордонних нарядів

відділу прикордонної служби повинен:

організовувати збирання та первинну обробку даних обстановки, взаємообмін інформацією з дільничними інспекторами, черговою службою підрозділів органів внутрішніх справ, інших правоохоронних органів та представниками органів місцевого самоврядування;

організовувати підготовку прикордонних патрулів (радіотехнічних постів) до служби та у визначений час ставити усно накази на охорону державного кордону, вручати їм картки-накази;

здійснювати контроль за несенням служби особовим складом зміни прикордонних нарядів, надавати необхідну допомогу підлеглим;

підтримувати взаємодію в охороні державного кордону між нарядами зміни, дільничними інспекторами, нарядами від громадських формувань, представниками митниці, контрольних служб у пунктах пропуску та інших взаємодійних органів та організацій;

зустрічати всіх офіцерів, що прибувають у відділ прикордонної служби, відрекомендуватись їм. Рапортувати та супроводжувати по території підрозділу прямих начальників та осіб, що інспектують.

234. Під час постановки наказу на охорону державного кордону прикордонному наряду старший зміни прикордонних нарядів повинен опитати особовий склад про стан здоров'я, готовність його до виконання завдань, перевірити забезпеченість наряду всім необхідним для несення служби та обов'язково вказати:

відомості про можливі незаконне перетинання державного кордону, інші дані обстановки, необхідні для прикордонного наряду;

після слів: „Наказую виступити на охорону державного кордону України” – вид прикордонного наряду, варіант несення служби, ділянки (райони, місця) час та графік несення служби;

завдання та порядок його виконання, маршрут і порядок висунення до місця несення служби та у зворотному напрямку;

порядок використання зброї і техніки, технічних засобів, службових тварин;

місця, небезпечні для руху та заходи безпеки, заходи маскування і забезпечення особистої безпеки;

порядок дій у разі виявлення правопорушників або ознак правопорушення, а також дії у разі зміни обстановки;

місця розташування і маршрути руху сусідніх прикордонних нарядів, дільничних інспекторів, у тому числі від сусідніх відділів, порядок взаємодії з ними;

порядок підтримання зв'язку з підрозділом, прикордонними нарядами, дільничними інспекторами, коли і звідки очікувати підтримку;

пропуск, відзив і розпізнавальні знаки;

старшого прикордонного наряду.

За потреби наряду необхідно вручити картку-наказ.

235. У наказі на охорону державного кордону прикордонним нарядам у пункті пропуску старший зміни повинен вказати:

дані обставини, які можуть впливати на здійснення прикордонного контролю та пропуску через державний кордон осіб, транспортних засобів та вантажів, реєстрації іноземців, осіб без громадянства та їх паспортних документів.

види нарядів їх завдання та порядок виконання;

маршрут і порядок руху до місця несення служби та назад;

порядок використання зброї, спеціальних засобів, озброєння і техніки, службових собак;

термін служби;

старшого прикордонних нарядів у пункті пропуску та старшого кожного прикордонного наряду.

З урахуванням виду міжнародного сполучення та особливостей здійснення прикордонного контролю можуть вказуватися інші дані.

236. У разі отримання інформації про протиправну діяльність старший зміни прикордонних нарядів повинен доповісти начальнику відділення (начальнику відділу прикордонної служби) та:

за наявності прикордонного патруля на ділянці поінформувати його, а за його відсутності негайно підняти групу реагування за встановленою командою;

поінформувати сусідні відділи та доповісти про обставини черговому центру управління службою органу охорони державного кордону;

приймати та фіксувати всі дані обставини, отримані від прикордонних нарядів, і негайно доповідати про них начальникові відділення (начальникові відділу);

за вказівкою начальника відділення (відділу прикордонної служби) оповістити членів громадських формувань.

237. По закінченні служби старший зміни прикордонних нарядів повинен доповісти начальникові відділення про:

отримані дані обставини та інформацію;

результати служби зміни, її перевірок посадовими особами відділу та органів управління;

кількість, місця, завдання і терміни несення служби перехідними нарядами;

подати рапорт про результати служби зміни прикордонних нарядів.

Порядок дій старшого прикордонних нарядів у пункті пропуску через державний кордон

238. До початку несення служби старший прикордонних нарядів у пункті пропуску повинен:

у призначений час прибути у відділ прикордонної служби;

отримати від старшого зміни прикордонних нарядів інструктаж про склад прикордонних нарядів, порядок організації прикордонного контролю і пропуску через державний кордон України осіб, транспортних засобів та вантажів;

організувати підготовку складу прикордонних нарядів до несення служби в пункті пропуску;

перевірити готовність складу прикордонних нарядів до виконання завдань;

прийняти від посадової особи, що очолює прикордонні наряди в пункті пропуску інформацію про обстановку, завдання, отримані під час несення служби, основні результати прикордонного контролю, матеріально-технічні засоби та документацію;

організувати взаємодію з працівниками контрольних служб у пункті пропуску.

239. Під час виконання завдань у пункті пропуску старший прикордонних нарядів у пункті пропуску повинен:

здійснювати збирання та первинну обробку даних обстановки з додержанням вимог чинного законодавства щодо охорони відомостей конфіденційного порядку, інформації з обмеженим доступом;

контролювати порядок виконання завдань прикордонними нарядами та окремими інспекторами;

доповідати старшому зміни прикордонних нарядів дані обстановки, результати прикордонного контролю, необхідні висновки і пропозиції.

підтримувати взаємодію зі співробітниками органів внутрішніх справ, Служби безпеки, митних органів та контрольних служб, що беруть участь у пропуску через кордон осіб, транспортних засобів та вантажів.

передати новопризначеному старшому прикордонних нарядів інформацію про обстановку у пункті пропуску, завдання, що були отримані під час несення служби, основні результати прикордонного контролю, матеріально-технічні засоби та службову документацію.

По закінченні служби доповісти старшому зміни прикордонних нарядів дані про: обстановку в пункті пропуску, основні результати прикордонного контролю; результати перевірок служби прикордонних нарядів посадовими особами відділу та органів управління; подати рапорт.

Порядок дій старшого прикордонного наряду

240. У встановлений час або за командою чергового центру управління

службою старший наряду шикує прикордонний наряд та доповідає старшому зміни прикордонних нарядів: „Товаришу капітане, прикордонний наряд у складі прапорщика Петренка, сержантів Кузьменка та Касьянчука для отримання наказу на охорону державного кордону України прибув. Старший прикордонного наряду прапорщик Петренко”.

241. Після отримання наказу на охорону державного кордону, старший наряду відповідає „Слухаюсь” та організує його виконання складом наряду.

242. На вимогу старшого зміни прикордонних нарядів старший прикордонного наряду повинен стисло доповісти йому зміст наказу.

243. Старший прикордонного наряду має право звернутися до старшого зміни з проханням уточнити наказ. Він зобов’язаний неухильно виконати відданий йому наказ у зазначений термін та вимагати цього від складу наряду.

244. Після отримання наказу старший прикордонного наряду повинен:

з’ясувати завдання і вид наряду; ділянку (район) або місце несення прикордонної служби; маршрут і порядок руху; термін і способи несення служби; порядок використання озброєння, спеціальних засобів, техніки та службових тварин; місця розташування сусідніх прикордонних нарядів, дільничних інспекторів і порядок взаємодії з ними; порядок зв’язку з підрозділом, сусідніми нарядами, нарядами від громадських формувань та взаємодійних органів; звідки і через який час очікувати підтримки; перепустку, відзив і розпізнавальні знаки;

оцінити: наявні дані про правопорушників: імовірні маршрути руху та можливі місця укриття; місцевість, її захисні та маскувальні властивості, приховані підступи до ділянки, яка охороняється (місця несення прикордонної служби); інженерні загородження та інші перешкоди; умови спостереження і прослуховування; а також урахувати вплив пори року, доби і погоди на виконання одержаного завдання;

прийняти рішення, поставити завдання підлеглим, організувати взаємодію всередині наряду.

245. У рішенні старший наряду, як правило, визначає порядок виконання одержаного завдання, завдання підлеглим і порядок взаємодії. Рішення він приймає у підрозділі, а з прибуттям на ділянку чи місце несення служби – уточнює його.

246. Під час постановки завдання на висунення до місця несення служби старший наряду вказує: маршрут, порядок висунення, спостереження, прослуховування й огляду місцевості; заходи маскування і безпеки; порядок дій у разі виявлення правопорушників чи ознак правопорушення, а також раптової сутички з правопорушниками; порядок підтримання взаємодії між складом наряду; сигнали управління.

247. Прибувши на ділянку, що охороняється (до місця несення прикордонної служби), старший наряду вказує порядок прийняття ділянки під охорону, способи несення служби, порядок використання озброєння, техніки і

службових тварин, взаємодії, а також дій наряду після надходження сигналів тривоги від сигналізаційних засобів та виявленні правопорушників, ознак правопорушення.

248. Своє місце старший наряду визначає залежно від конкретної обстановки. У всіх випадках воно повинно забезпечувати найкраще спостереження за місцевістю, діями підлеглих і безперервне керування діями наряду.

249. Під час організації взаємодії старший наряду повинен узгодити дії підлеглих прикордонників, добитися єдиного розуміння поставленого завдання і способів його виконання, вказати сигнали взаємодії та управління і порядок дій за ними.

250. Старший наряду негайно доповідає старшому зміні прикордонних нарядів про:

вторгнення на територію України збройних сил інших держав, збройні конфлікти та інші провокації на державному кордоні;

виявлення правопорушників, ознак правопорушення чи підготовки до правопорушення;

появу транспортних засобів, невідомих осіб поблизу державного кордону, які своїми діями заслуговують на увагу (викликають підозру);

військові навчання і стрілянину поблизу державного кордону;

зникнення, спроби псування, крадіжки і перенесення прикордонних знаків, а також про інші порушення режиму державного кордону;

виявлення повітряних цілей;

виникнення або загрозу виникнення стихійного лиха;

місця проведення робіт і масового скупчення населення поблизу державного кордону, а також про всі незрозумілі звуки, шуми та інші незвичайні явища на суміжній території;

вихід з ладу прикордонного малого катера, місце його перебування;

зміну погодних умов;

порушення дисципліни підпорядкованими йому на час служби прикордонниками, а також про події, що сталися. Під час несення служби на березі моря (прикордонної річки, озера чи іншої водойми) старший наряду, крім того, негайно доповідає про виявлення в зоні бачення морських цілей та їх дії, викинутих на берег трупів, рятувальних кругів і жилетів, контейнерів, мін та інших предметів, що становлять службовий інтерес.

Під час доповіді старший наряду використовує установлені орієнтири й умовні найменування місцевих предметів.

251. Під час несення служби старший наряду особливу увагу звертає на підтримання наряду в постійній готовності до дій. Вона полягає в здатності наряду в будь-яких умовах обстановки негайно розпочати переслідування

правопорушників, затримати їх, а в умовах, коли правопорушники чинять збройний опір, уміло застосувати зброю.

252. Старший наряду керує нарядом сигналами, командами, які подаються голосом, по радіо. Ведучи переговори по радіо, необхідно суворо дотримуватись порядку передачі сигналів (команд) і донесень.

253. Про виконання або невиконання наказу на охорону державного кордону старший наряду зобов'язаний доповісти старшому зміни прикордонних нарядів (особі, яка віддала наказ), а також вказати причини невиконання наказу або його несвоєчасного (неповного) виконання. Якщо старший прикордонного наряду розуміє, що він неспроможний виконати наказ своєчасно та у повному обсязі, він про це зобов'язаний доповісти вищезазначеним особам негайно.

Порядок дій чергового центру управління службою

254. До початку несення служби черговий центру управління службою повинен:

у визначений час прибути до відділу прикордонної служби;

ознайомитися з розпорядчими документами та оперативною інформацією за напрямком діяльності оперативно-чергової служби;

під час проведення інструктажу доповісти старшому зміни прикордонних нарядів про готовність до несення служби.

255. Наказ на охорону державного кордону черговий центру може отримувати відразу після отримання наказу старшим зміни прикордонних нарядів.

256. Після отримання наказу на охорону державного кордону новопризначений черговий центру управління службою разом із черговим, який змінюється, повинен перевірити та прийняти згідно із описом зброю, боєприпаси, документацію, ключі від замків запалювання двигунів автомобілів, прикордонних малих катерів та іншої техніки, а також перевірити справність засобів охоронної сигналізації, відеоспостереження та зв'язку.

257. Зброя приймається за номерами й комплектністю, а боєприпаси, що видаються для несення прикордонної служби – поштучно. Майно приймається згідно з описом, поштучно, при цьому перевіряється справність та готовність технічних засобів охорони державного кордону до використання.

258. Під час приймання чергування черговий центру повинен уточнити у попереднього чергового обстановку, що склалась на ділянці відділу. При цьому він повинен з'ясувати:

зміни в обстановці та події, які мали місце протягом чергування попередніх змін;

обстановку, що склалася в пунктах пропуску, обсяги пропускних операцій;

окремі елементи обстановки та інформацію, реалізацію якої потрібно

тримати на контролі;

розпорядження начальника відділу, які стосуються організації оперативно-чергової служби;

результати оперативно-службової діяльності відділу протягом попередньої доби;

кількість пропущених через державний кордон осіб і транспортних засобів, дані про непропущених через кордон і причини непропуску;

факти затримання правопорушників, що мали місце, порядок їх утримання;

райони проведення спеціальних заходів, причини їх виникнення, результати дій, склад залучених сил;

райони несення служби кораблями (катерами) Морської охорони та вертольотами, характер завдань, що ними виконуються;

стан технічних засобів охорони кордону та заходи, які вживаються щодо їх ремонту і відновлення;

заходи, що проводяться на кордоні та в контрольованому прикордонному районі підрозділами Міністерства оборони, Служби безпеки, Міністерства внутрішніх справ, Міністерства надзвичайних ситуацій, Державної податкової адміністрації, митних органів та інших державних структур, їх можливий вплив на розвиток обстановки на кордоні;

події, що мали місце у підрозділі, їх наслідки та вжиті заходи;

стихійне лихо, що мало місце, їх наслідки та заходи щодо його ліквідації;

стан радіаційно-хімічної, екологічної, епідеміологічної та епізоотичної обстановки;

місце перебування начальника відділу, його заступників, порядок та способи зв'язку з ними;

накази та розпорядження, які віддавались командуванням відділу, органу охорони кордону по лінії оперативно-чергової служби, порядок контролю за їх виконанням;

склад груп Адміністрації Держприкордонслужби, регіонального управління, органу охорони кордону, які працюють на кордоні, їх завдання;

добовий прогноз погоди та її фактичний стан по регіону.

Про складання та приймання чергування той, хто його здає, і той, хто його приймає, доповідають старшому зміни прикордонних нарядів.

259. Після доповіді старшому зміни прикордонних нарядів про результати приймання чергування черговий центр повинен уточнити у чергових центрів сусідніх підрозділів місце несення служби прикордонними нарядами, зокрема на стикових напрямках, та обстановку на ділянках їх відповідальності; у чергової служби органів внутрішніх справ, Служби безпеки, митних органів,

інших взаємодійних структур про обстановку на їх ділянках.

260. Після отримання розпорядження старшого зміни прикордонних нарядів про підготовку прикордонних нарядів до служби черговий центру повинен:

оповістити військовослужбовців, які входять до складу нарядів про час готовності, оголосити старшого прикордонного наряду, форму одягу, екіпіровку, засоби посилення та автотранспорт;

віддати розпорядження фахівцям відділення забезпечення про підготовку автомобіля до служби;

видати складу наряду під підпис зброю, боєприпаси, спеціальні засоби та засоби посилення;

особисто перевірити готовність наряду до несення служби; доповісти про його готовність старшому зміни прикордонних нарядів.

261. Після одержання дозволу старшого зміни прикордонних нарядів або особи, яка віддавала наказ, на його виконання черговий центру подає команду: „Наряд, право-РУЧ (ліво-РУЧ), на охорону державного кордону України кроком-РУШ” та висувається разом з нарядом до місця огляду зброї.

Прибувши до місця огляду зброї, черговий шикуює наряд в одну шеренгу і за командою: „Справа (зліва) зброю — до огляду” оглядає зброю. Спершу оглядається зброя старшого прикордонного наряду, потім решти складу наряду.

262. Черговий центру контролює своєчасне повернення нарядів з ділянки, зустрічає їх у встановленому місці, перевіряє та приймає від них зброю, боєприпаси, засоби посилення, забезпечення, предмети екіпіровки та перевіряє їх справність. Особисто контролює правильність заряджання, розряджання та огляду зброї нарядами.

263. Отримавши сигнал від прикордонних нарядів про необхідність надання їм допомоги, черговий центру подає відповідну команду і забезпечує видачу особовому складу зброї та боєприпасів, доповідає старшому зміни, підтверджує отримання сигнал, інформує прикордонні наряди та сусідні прикордонні підрозділи про дії відділу.

264. За вказівкою старшого зміни прикордонних нарядів черговий центру подає сигнал про вихід прикордонних нарядів на зв'язок з підрозділом та, встановивши з ними зв'язок, ставить їм додаткові завдання, підтримує зв'язок з прикордонними нарядами, уточнює у них дані обстановки і доповідає їх старшому зміни.

265. Отримавши сигнал про виклик групи реагування, черговий центру оповіщає патруль, призначений до складу групи реагування, доповідає старшому зміни прикордонних нарядів та діє згідно з його вказівками.

266. У разі виявлення на території відділу або поблизу неї підозрілих осіб черговий центру доповідає старшому зміни прикордонних нарядів і діє за його вказівкою.

267. У разі нападу на підрозділ або його блокування черговий центру за вказівкою старшого зміни прикордонних нарядів піднімає особовий склад за встановленою командою і забезпечує видачу зброї та боєприпасів, доповідає начальнику відділу, черговому центру органу охорони кордону, інформує прикордонні наряди та сусідні підрозділи.

268. У разі виникнення пожежі в підрозділі черговий центру подає встановлену команду, доповідає старшому зміни прикордонних нарядів, викликає пожежну команду Міністерства надзвичайних ситуацій, вживає заходів для рятування зброї, боєприпасів та спеціальних засобів, майна кімнати оперативно-чергової служби та зберігання зброї.

269. У разі безпосередньої загрози чи виявлення радіаційного зараження (рівень радіації 0,2 рад/год і вище) черговий центру негайно доповідає старшому зміни прикордонних нарядів і за його вказівкою подає встановлену команду, доповідає начальнику відділу, черговому центру органу охорони кордону, інформує сусідні відділи, прикордонні наряди, підрозділи МНС та діє згідно з відповідною інструкцією.

270. У разі загрози чи виявлення ознак хімічного або бактеріологічного (біологічного) зараження черговий центру негайно подає встановлену команду, доповідає старшому зміни прикордонних нарядів, інформує сусідні підрозділи охорони кордону, прикордонні наряди, підрозділи МНС та діє згідно з відповідною інструкцією.

271. У разі виникнення (загрози виникнення) стихійного лиха черговий центру відділу подає відповідний сигнал, доповідає старшому зміни прикордонних нарядів і за його розпорядженням ставить завдання прикордонним нарядам; інформує сусідні підрозділи, піднімає особовий склад, контролює евакуацію зброї, техніки, майна кімнати зберігання зброї та оперативно-чергової служби; доповідає про зміни в обстановці і порядок дій черговому центру органу охорони кордону; здійснює взаємообмін інформацією з підрозділами МНС; підтримує зв'язок з прикордонними нарядами.

272. Отримавши контрольний сигнал оповіщення, черговий центру діє відповідно до окремої інструкції та вказівок старшого зміни прикордонних нарядів.

273. По закінченні несення служби черговий центру відділу доповідає про результати службової діяльності старшому зміни прикордонних нарядів.

Порядок дій прикордонника у складі зміни прикордонних нарядів

274. Під час підготовки до служби прикордонник повинен:

одягнутися за встановленою формою одягу, отримати у чергового центру зброю, спеціальні засоби, екіпіровку, перевірити її справність та розписатися у відповідних журналах;

доповісти старшому прикордонного наряду про готовність до несення служби.

275. Під час виконання завдань у складі прикордонних нарядів

прикордонник повинен:

дотримуватися вимог чинного законодавства та нормативно-правових актів, які регламентують порядок несення прикордонної служби та прикордонного контролю у складі прикордонних нарядів;

відвертати і не допускати перетинання державного кордону особами і транспортними засобами незаконними способами;

проводити опитування місцевих жителів та осіб, що перетинають державний кордон у пунктах пропуску, з метою уточнення, одержання відомостей про правопорушників та встановлення правових підстав перебування в Україні;

виявляти правопорушників, постійно вести їх активний пошук чи ознак правопорушень і бути в готовності до негайного їх переслідування та затримання;

у разі вчинення збройного опору правопорушниками вживати заходів до їх обеззброєння і припинення правопорушення;

надавати допомогу і підтримку сусіднім прикордонним нарядам у затриманні правопорушників;

інформувати згідно з розпорядженням начальника відділу прикордонної служби представників прикордонної охорони суміжної держави про виявлені ознаки незаконного перетинання державного кордону й отримувати від них відповідну інформацію;

стежити за сигналами, що подаються, та діяти за ними;

вживати заходів для гасіння пожежі, що може виникнути на ділянці місцевості, яка безпосередньо прилягає до державного кордону;

виконувати заходи маскування і безпеки під час несення служби, додержуватися слідового режиму.

Порядок дій прикордонника під час виявлення та затримання правопорушників

276. У разі виявлення ознак незаконного перетинання кордону або інших правопорушень прикордонник повинен:

визначити напрямок руху, кількість правопорушників та імовірний час правопорушення;

доповісти черговому центру відділу, а за необхідності та відсутності зв'язку подати сигнал про виклик групи реагування;

позначити місце виявлення слідів та інших ознак, вжити заходів щодо їх збереження;

за відсутності зв'язку з підрозділом вказати (позначити) напрямок свого руху;

установити, за можливості, свідків правопорушення, записати дані про

них, опитати про прикмети правопорушника (правопорушників).

277. Після вивчення слідів та інших ознак, у разі переслідування правопорушників прикордонник зобов'язаний:

вести переслідування по слідах або у імовірному напрямку руху правопорушників до виявлення та затримання правопорушників, не допускаючи незаконного перетинання державного кордону України;

переслідування вести переміщуючись уздовж слідів, при цьому уважно спостерігати за прилеглою місцевістю, не допускати затоптування слідів (узимку переслідування вести по слідах (лижні) правопорушників);

не торкатися до залишених правопорушниками предметів;

місця виявлення предметів позначати умовними знаками (підручними засобами);

оглядати місцевість і можливі місця укриття правопорушників на маршруті свого руху і поблизу нього;

постійно підтримувати зв'язок з відділом і повідомляти про своє місцеперебування та результати переслідування, періодично умовними знаками позначати маршрут свого руху;

у разі втрати сліду позначити останній видимий слід і продовжувати переслідування правопорушників у ймовірному напрямку їх руху, не припиняючи пошуку слідів.

278. Прикордонник у разі виявлення правопорушників зобов'язаний доповісти старшому прикордонного наряду та діяти за його вказівками.

279. Дії прикордонника у разі затримання правопорушників:

доповісти старшому прикордонного наряду та діяти за його командами;

вжити заходів для припинення правопорушення та затримання правопорушників (за потреби, викликати допомогу);

провести (у разі відсутності загрози для життя та здоров'я) огляд речей і документів правопорушників, у разі необхідності їх вилучити.

Порядок дій прикордонника, призначеного старшим прикордонного наряду

280. Прикордонник, призначений старшим прикордонного наряду, під час підготовки до служби повинен:

до встановленого часу підготувати наряд до несення служби з охорони державного кордону;

вказати складу прикордонного наряду форму одягу, озброєння, спеціальні засоби, екіпіровку та час готовності;

особисто отримати озброєння, спеціальні засоби, екіпіровку, за що розписатися у відповідних журналах;

перевірити готовність складу прикордонного наряду, доповісти черговому центру;

доповісти про готовність прикордонного наряду до несення служби;

вишикувати прикордонний наряд для перевірки зброї.

281. Під час постановки завдання на висунення до місця несення служби старший наряду повинен вказати:

маршрут та порядок висунення, спостереження, прослуховування й огляду місцевості (наряду, що діє на автомобілі, вказується швидкість руху, місця зупинок);

заходи маскування і безпеки;

порядок дій у разі виявлення правопорушників чи ознак правопорушення законодавства про державний кордон, а також раптової сутички з правопорушниками;

порядок підтримання взаємодії між складом наряду;

сигнали управління.

282. Після прибуття на ділянку (до місця несення прикордонної служби) старший наряду повинен:

уточнити, за наявності прикордонного наряду, обстановку на ділянці, що охороняється;

вказати порядок прийняття ділянки під охорону; способи несення служби; порядок використання озброєння, техніки та службових тварин, дії наряду в разі надходження сигналів тривоги від сигналізаційних засобів і виявлення правопорушників (ознак правопорушення) законодавства про державний кордон; порядок подання взаємної допомоги; сигнали управління; своє місце у складі прикордонного наряду;

визначити: місця встановлення переносних дорожніх знаків та шлагбаума, рубежі для здійснення дистанційного контролю; місце розгортання, умовний сигнал (команду) на застосування пристроїв примусової зупинки транспортних засобів;

визначити завдання кожному прикордоннику зі складу наряду;

узгодити дії прикордонників під час перевірки документів, огляду транспортних засобів і вантажу, що перевозиться на них, затримання правопорушників і осіб, що розшукуються;

встановити заходи безпеки під час зупинки й огляду транспортних засобів.

Порядок дій старшого прикордонного наряду, в разі виявлення правопорушення або ознак його вчинення

283. У разі виявлення ознак правопорушення старший прикордонного наряду повинен організувати дії підпорядкованих прикордонників згідно з

вимогами п. 276 розділу II частини II цієї Інструкції, керувати їх діями.

Порядок дій посадових осіб у разі виявлення правопорушення (ознак правопорушення)

Дії старшого зміни прикордонних нарядів у разі отримання інформації про виявлення правопорушення або ознак його вчинення

284. У разі отримання інформації про виявлення правопорушення або ознак його вчинення старший зміни прикордонних нарядів повинен:

визначити завдання групі реагування та адміністративно-оперативній групі для забезпечення невідкладного реагування на правопорушення (залежно від характеру виявленого правопорушення, якщо правопорушника не затримано), фіксації, адміністративно-процесуального оформлення, своєчасного, всебічного і об'єктивного з'ясування обставин правопорушення;

віддати розпорядження черговому центру управління службою відділу щодо проведення заходів з оповіщення та забезпечення дій військовослужбовців, які будуть задіяні в затриманні правопорушника (правопорушників);

узагальнити отриману інформацію та дати попередню правову оцінку даного факту;

доповісти начальникові відділу прикордонної служби про виявлення правопорушення або ознак його вчинення та діяти відповідно до його подальших вказівок та розпоряджень;

віддати розпорядження патрулям та іншим нарядам на проведення пошукових дій;

підтримувати постійний зв'язок із силами та засобами, що беруть участь у спеціальних заходах, координувати їх дії;

організувати утримання й охорону осіб, затриманих за вчинення або спробу вчинення правопорушення;

організувати складання необхідних документів для фіксації факту правопорушення.

Дії старшого прикордонних нарядів у пункті пропуску в разі отримання інформації про виявлення правопорушення

285. Старший прикордонних нарядів у пункті пропуску в разі отримання інформації про виявлення правопорушення повинен доповісти її (старшому зміни прикордонних нарядів) черговому центру управління службою та:

уточнити інформацію й організувати пошук правопорушника (правопорушників);

організувати утримання та охорону правопорушників;

узагальнити отриману інформацію та дати попередню правову оцінку даного факту;

доповісти старшому зміни прикордонних нарядів про усі зміни

обстановки;

організувати складання необхідних документів для фіксації факту правопорушення.

Дії чергового центру управління службою у разі отримання інформації про виявлення правопорушення або ознак його вчинення

286. Отримавши дані від прикордонних нарядів, дільничних інспекторів, членів громадських формувань та з інших джерел про виявлення ознак правопорушення, або правопорушників черговий центру зобов'язаний:

доповісти старшому зміни прикордонних нарядів, поінформувати прикордонні наряди на кордоні;

негайно оповістити групу реагування та підняти резерв за відповідною командою (залежно від характеру виявленого правопорушення, якщо правопорушника не затримано);

забезпечити видачу особовому складу зброї, боєприпасів, спеціальних засобів та предметів екіпіровки;

поінформувати сусідні та взаємодійні підрозділи, доповісти черговому центру органу охорони державного кордону;

облікувати отриману інформацію;

приймати та фіксувати всі дані обстановки, отримані від прикордонних нарядів, і негайно доповідати про них старшому зміни прикордонних нарядів.

Крім того, черговий центру за вказівкою старшого зміни прикордонних нарядів визначає додаткові завдання прикордонним нарядам, які несуть службу, надає групі реагування розрахункові дані на проведення пошукових заходів та іншу інформацію.

287. Отримавши дані про затримання правопорушників, товарів, зброї, боєприпасів, наркотичної сировини, черговий центру відділу доповідає старшому зміни прикордонних нарядів, уточнює дані та відповідним чином обліковує отриману інформацію.

288. Отримавши доповідь про порушення повітряного кордону України літальними апаратами, черговий центру зобов'язаний:

облікувати отриману інформацію;

доповісти за встановленою формою у найближчий підрозділ Повітряних Сил Збройних Сил України та старшому зміни прикордонних нарядів, діяти згідно з його вказівками.

289. Дії прикордонного наряду в разі виявлення обставин, що вказують на наявність ознак злочину:

за можливості провести затримання осіб, які вчинили злочин;

за необхідності надати першу медичну допомогу постраждалим від злочину;

організувати охорону затриманих, за необхідності здійснити заходи для забезпечення затриманих, свідків-очевидців та власної безпеки;

доповісти про факт та обставини виявленого злочину черговому центру відділу прикордонної служби;

за можливості вжити заходів до виявлення інших ознак злочину, предметів, знарядь злочину та свідків-очевидців події;

організувати охорону місця події та ознак злочину з метою недопущення їх зміни та фальсифікації;

за необхідності дослідити ознаки злочину з метою забезпечення подальшого переслідування осіб, які вчинили злочин (співучасників злочину, чи осіб, які зникли з місця події);

опитати затриманих та очевидців про обставини вчинення протиправного діяння, вжити заходів до встановлення даних про їх особи;

по прибутті групи реагування або дізнавально-оперативної групи діяти відповідно до вказівок старшого групи;

про всі обставини події доповісти письмовим рапортом старшому зміни прикордонних нарядів

Порядок дій дільничних інспекторів прикордонної служби

290. У разі отримання інформації про правопорушення дільничний інспектор повинен:

уточнити інформацію про час, місце, спосіб вчинення правопорушення, осіб, які, імовірно, вчинили правопорушення, та свідків;

доповісти черговому центру управління службою про отриману інформацію, діяти відповідно до його розпоряджень.

Порядок дій дільничного інспектора в разі виявлення ознак правопорушення

291. У разі виявлення ознак незаконного перетинання кордону або інших правопорушень дільничний інспектор повинен:

визначити напрямок руху, кількість правопорушників та імовірний час правопорушення;

доповісти черговому центру управління службою, а за необхідності та відсутності зв'язку подати сигнал про виклик групи реагування;

позначити місце виявлення слідів та інших ознак, вжити заходів щодо їх збереження;

за відсутності зв'язку з підрозділом вказати (позначити) напрямок свого руху;

установити, у міру можливості свідків, правопорушення, записати дані про них, опитати про прикмети правопорушника (правопорушників).

292. Дільничний інспектор у разі виявлення правопорушників зобов'язаний:

доповісти черговому центру управління службою;

вжити заходів для припинення правопорушення та затримання правопорушників (за потреби, викликати допомогу);

провести (у разі відсутності загрози для життя та здоров'я) огляд речей і документів правопорушників, у разі необхідності їх вилучити;

передати правопорушника (ів) групі реагування (адміністративно-оперативній групі).

293. Порядок дій дільничного інспектора у разі виявлення ознак злочину:

доповісти черговому центру управління службою про факт виявлення ознак злочину;

вжити заходів для припинення злочину та затримання особи, яка його вчинила (за потреби, викликати допомогу);

за необхідності надати першу медичну допомогу постраждалим від злочину;

організувати охорону затриманих, за необхідності здійснити заходи до убезпечення затриманих, свідків-очевидців та власної безпеки;

за можливості, вжити заходів щодо збереження ознак злочину, предметів, знарядь злочину та виявлення свідків-очевидців події, організувати охорону місця події та злочину метою недопущення їх зміни та фальсифікації;

з прибуттям групи реагування (адміністративно-оперативної групи) діяти відповідно до вказівок старшого групи.

Перший заступник Голови Державної прикордонної служби України –
директор Департаменту охорони державного кордону

генерал-полковник

П.А. Шишолін

„   ” грудня 2009 р.

Додаток 2 до Інструкції з організації
оперативно-службової діяльності
відділу прикордонної служби
Державної прикордонної служби
України (в редакції наказу
Адміністрації Держприкордонслужби
від 20.09.2010 № 713)

Форма

донесення про візуальне спостереження повітряної цілі

1. Донесення про візуальне спостереження повітряної цілі складається і передається за формою:

- пароль терміновості – “Ефір”;
- спосіб виявлення (візуально або по шуму двигунів);
- умовна назва підрозділу, якій передає донесення;
- кількість і тип літальних апаратів;
- характер дій повітряної цілі;
- відстань до цілі в кілометрах, а поблизу державного кордону – місцезнаходження (“за кордоном” або “над нами”);
- висота та курс польоту цілі;
- час спостереження в годинах і хвиликах;
- прізвище особи, яка передала донесення.

2. Тип літального апарату передається з наступних значень:

- літак;
- вертоліт;
- крилата ракета,
- повітряна куля.

Якщо визначено додаткові ознаки літального апарату, то вказується кількість і вид двигунів (реактивний, гвинтовий), пізнавальні знаки, тип літака та інші дані

Дані про дії повітряної цілі передаються при спостереженні порушення літальним апаратом державного кордону, польоту вздовж державного кордону, висадки десанту, посадки, падіння, відкриття вогню, маневру (кружляє, пікірує, різко набирає висоту).

Висота повітряної цілі передається в градаціях:

- до 100 м;
- до 1000 м;
- до 4000 м;
- понад 4000 м.

При виявленні цілі по шуму двигуна кількість та тип літальних апаратів, курс і висота можуть не передаватися.

П Р И К Л А Д:

1. “Ефір” – візуально – Тур – 2 літаки, гвинтові – за кордоном – 2 км – до 100 м – курс 270 – час 12.15 – Кравчук;

2. “Ефір” – візуально – Тур – 2 вертольоти – висадили десант – над нами – 1 км – до 1000 м – курс 120 – час 05.18 – Кравчук;

3. “Ефір” – шум двигуна – Тур – одиночний літак – час 21.30 – Кравчук.

Заступник директора Департаменту охорони державного кордону –
начальник управління прикордонної служби
генерал-майор

В.О. Суботін

Додаток 3 до Інструкції з організації
оперативно-службової діяльності
відділу прикордонної служби
Державної прикордонної служби
України (в редакції наказу
Адміністрації Держприкордонслужби
від 20.09.2010 № 713)

Форми

донесень про морську та річкову обстановку, класифікація надводних цілей

1. Донесення про морську обстановку складається і передається за формою:

2052–1301–9000–0045–0020–0180–0010–1850, де:

2052 – умовна назва підрозділу або свій позивний (для радіоканалу);

1301 – номер цілі (перші 2 знаки) і кількість об'єктів у цілі (наступні 2 знаки);

9000 – виявлена ціль (перші 2 знаки) за таблицею кодування цілей і результати розпізнавання (наступні 2 знаки) або назва цілі;

0045 – пеленг (азимут) на ціль у градусах;

0020 – дистанція до цілі у кабельтових;

0180 – курс цілі у градусах;

0010 – швидкість цілі у вузлах;

1850 – час виявлення цілі у годинах і хвилинах.

2. Донесення про річкову обстановку складається і передається за формою:

1100–1301–5900–0045–0000–0005–1850, де:

1100 – умовна назва підрозділу або свій позивний (для радіоканалу);

1301 – номер цілі (перші 2 знаки) і кількість об'єктів у цілі (наступні 2 знаки);

5900 – виявлена ціль (перші 2 знаки) за таблицею кодування цілей і результати розпізнавання (наступні 2 знаки) або назва цілі (униз за течією - 1111, угору за течією 2222, ціль у дрейфі, на якорі 0000);

0005 – швидкість цілі (кілометрів за годину);

1850 – час виявлення цілі у годинах і хвилинах.

3. Надводні (морські, річкові) цілі поділяються:

- за розмірами:

надмала надводна ціль (НМНЦ) – віха, буй, перископ підводного човна, плаваюча міна, металева бочка з-під пального, шлюпка, риболовецький човен, гумові надувні човни типу «Омега-1», «Омега-2», «Лас-5»;

мала надводна ціль (МНЦ) – швартовна бочка, буй з радіолокаційним відбивачем, шлюпка типу «Ял-2», «Ял-6», мотофелюга, мотоял, катери типу «Калкан», «Катран», «Прогрес», «Чирок», «Казанка»;

середня надводна ціль (СНЦ) – тральщик, траулер, дизельний підводний човен у надводному положенні, торпедний і ракетний катер, КрМО проекту 205П, катер проекту 1400М, СЧС, яхта, судна водотоннажністю до 500 тонн і под.;

велика надводна ціль (ВНЦ) – малий протичовновий корабель, сторожовий корабель, ПСК проекту 1241.2, середній риболовецький траулер морський, транспортне судно, танкер водотоннажністю до 30 тисяч тонн і под.;

дуже велика надводна ціль (ДВНЦ) – авіаносець, вертольотоносець, крейсер, великий протичовновий корабель, великий морозильний риболовецький траулер, танкер водотоннажністю більше 30 тисяч тонн;

- за кількістю об'єктів у складі цілі:
  - одиначні;
  - групові (ціль, до складу якої входять дві та більше точкових цілей, розташованих у межах роздільної спроможності РЛС);
- за характером маневрування:
  - швидкісні (швидкість яких 15 і більше вузлів);
  - нешвидкісні (швидкість яких менше 15 вузлів);
  - маневруючі (цілі, що змінюють курс, швидкість або висоту);
  - неманевруючі (цілі, що мають постійні параметри руху);
- за напрямком руху: від берега, до берега, вздовж берега.

Заступник директора Департаменту охорони державного кордону –
начальник управління прикордонної служби
генерал-майор

В.О. Суботін

Скорочення та умовні знаки, що застосовуються в оперативно-службових документах відділу прикордонної служби

I. Основні скорочення, які застосовуються в оперативно-службових документах

1. Частини і підрозділи Державної прикордонної служби України

Відділ прикордонної служби	<i>впс</i>
Відділення дільничних інспекторів прикордонної служби	<i>віддінс</i>
Відділення інспекторів прикордонної служби	<i>відінс</i>
Відділення силової підтримки	<i>відсп</i>
Відділення (група) технічних засобів охорони державного кордону	<i>від(гр)тзодк</i>
Відділення застосування системи оптико-електронного спостереження	<i>відзсоес</i>
Вузол зв'язку	<i>взв</i>
Дивізіон, група катерів Морської охорони	<i>днкамо, гркамо</i>
Загін, дивізіон, група кораблів Морської охорони	<i>зкрмо, днкрмо, гркрмо</i>
Інспекторський пост	<i>інсп</i>
Кінологічне відділення (група)	<i>квід (кгр)</i>
Контролерський пост	<i>кп</i>
Мобільна прикордонна застава	<i>мприкзас</i>
Окремий контрольно-пропускний пункт	<i>ОКПП</i>
Орган охорони державного кордону	<i>ООДК</i>
Прикордонний загін	<i>ПРИКЗ</i>
Прикордонна застава	<i>прикзас</i>
Прикордонний пост	<i>прикп</i>
Прикордонне оперативно-розшукове відділення	<i>порв</i>
Радіотехнічний пост	<i>рtp</i>
Центр управління службою	<i>цус</i>

2. Оперативно-службова діяльність відділів

Вартовий собака	<i>вр/с</i>
Вирівнювальний рубіж	<i>Вир.р -ж</i>
Вихідний день	<i>ВХД</i>
Вихідний рубіж (пункт)	<i>Вих.р-ж (П)</i>
Виключна (морська) економічна зона	<i>В(М)ЕЗ</i>
Господарські роботи	<i>ГпР</i>
Громадське формування з охорони громадського порядку та державного кордону	<i>ГФ ОДК</i>
Група блокування	<i>Гр. блок</i>
Група захоплення	<i>Гр. зах</i>
Група кінофотодокументування	<i>Гр. кфд</i>
Група нападу	<i>Гр. нап</i>
Група пошуку	<i>Гр. пош</i>
Група прикриття	<i>Гр. прикр</i>
Група протидії	<i>Гр. прд</i>
Група реагування	<i>Гр. реаг</i>
Група розчленування	<i>Гр. розч</i>
Група стримування	<i>Гр. стр</i>

Група забезпечення	Гр. заб
День дільничного інспектора прикордонної служби	ДДПС
Дільничний інспектор прикордонної служби	ДПС
Дозор корабельний (катерний)	ДКр(ДКа)
Закрита зона	ЗакрЗ
Зміна прикордонних нарядів	зпн
Зона особливого режиму	ЗОР
Інспектор прикордонної служби	ІПС
Інструктор розшукового собаки	Інст. рз/с
Кінцевий рубіж (пункт)	Кінц. р-ж (Кінц. п-т.)
Контрольний пост	КрП
Книга прикордонної служби	КПС
Контрольно-слідова смуга	КСС
Контрольований прикордонний район	КПР
Корабель (катер) Морської охорони	КрМО (КаМО)
Малий катер Морської охорони	МКаМО
Мобільний тепловізійний комплекс	МТК
Напрямок зосередження основних зусиль	НЗОЗ
Напрямок імовірного руху порушників законодавства	НІРПЗ
Начальник штабу ГФОГПДК	НШГФ ОГПДК
Оглядова група	ОгГр
Оперативно-службова діяльність	ОСД
Переносний тепловізор	ПТ
План спеціальних заходів з пошуку правопорушників	ПСЗПП
Повітряна розвідка	ПовР
Повітряне фотографування	ПовФ
Повітряний дозор	ПовД
Повітряний коридор	ПовК
Повітряний пошук	ПовП
Прикордонний знак	п/зн
Прикордонний наряд	п/н
Прикордонний уповноважений (представник)	ПрикУп (ПрикПр)
Прикордонна смуга	ПС
Причал	прич
Прожекторна станція, установка	ПрС, ПрУ
Прожекторне озброєння	ПрОз
Пункт пропуску (міждержавний, міжнародний, місцевий)	ППр (МдППр, МнППр, МППр)
Район патрулювання	РнП
Район несення служби	РНС
Район оперативного пошуку	РОП
Робота ДПС з місцевим населенням	РМН _{діпс}
Робота ДПС на пункті збору інформації	ПЗІ _{діпс}
Режимна зона	РЗона
Розшуковий собака	рз/с
Рубіж блокування	р-ж. блк
Рубіж зустрічі	р-ж. зуст
Рубіж основних інженерних споруд	РОІС
Рубіж охорони державного кордону	РОДК

Рубіж прикриття	р-ж. прикр
Рубіж регулювання	р-ж. рег
Рубіж розчленування	р-ж. розчл
Рубіж стримування	р-ж. стрим
Сигналізаційні датчики	СД
Сигналізаційні комплекси (системи)	СК (СС)
Сигнальні прилади	СигП
Система збирання, добування та обробки даних обстановки	СЗДОДО
Система оптико-електронного спостереження	СОЕС
Слідовий режим	СлР
Схема слідового режиму	ССлР
Службовий собака	с/с
Служба ДПС в п/н ПП	ПП діпс
Спеціальні заходи з пошуку правопорушників	СЗПП
Спеціальний собака	сп/с
Спостережний пункт, прихований спостережний пункт	СП, ПСП
Старший прикордонного наряду	Ст. п/н
Тактика прикордонної служби	ТПС
Тактика охорони державного кордону	ТОДК
Технологічна схема пропуску ОТЗ технологія ПК	ТПК
Удаваний спостережний пункт	УСП
Фільтраційний пункт	ФП

3. Чергова служба

Інформаційний пост	ІП
Оперативний черговий (помічник) відділу прикордонної служби	ОЧ (ПОЧ)
Черговий вузла зв'язку	ЧВЗв

4. Прикордонні наряди

Адміністративно-оперативна група	АОГ
Вартовий біля трапа судна	ВТС
Вартовий біля шлагбаума	ВШ
Старший зміни прикордонних нарядів	СЗПН
Контроль за режимом	КР
Огляд транспортних засобів	ОТЗ
Оператор комплексу спеціальних технічних засобів	ОКСТЗ
Перевірка документів	ПД
Перевірка служби прикордонних нарядів	ППпв
Пост технічного спостереження	ПТС
Прикордонний патруль	ПП
Спостереження за транспортними засобами	СПТЗ
Спеціальна оглядова група	СОГ
Супровід транспортних засобів	СТЗ
Черговий інформаційно-телекомунікаційної системи	ЧІТС

5. Загальна термінологія

Митний контроль	МитК
Мотоцикл	м/т
Обігрівний пункт	ОБП

Підрозділ спеціального призначення	<i>исп</i>
Прилади нічного бачення	ПНБ
Радіолокаційне і прожекторне озброєння	РЛПО
Радіолокаційне озброєння	РЛО
Радіолокаційний комплекс (станція, вузол, центр)	РЛК (РЛС, РЛВ, РЛЦ)
Радіостанція	р/ст
Район	р-н
Район рибного промислу (дозволений, заборонений)	РРП (РРПД, РРПЗ)
Резерв	Рез
Службовий порядок	с/п
Спеціальні автомобілі	спа/м

6. Органи виконавчої влади та місцевого самоврядування

Обласна рада	ОБР
Районна рада	РнР
Сільська рада	СлР
Обласна державна адміністрація	ОДА
Районна державна адміністрація	РДА

7. порушники законодавства про державний кордон та їх співучасники

Агент	А
Злочинне угруповання	ЗУГ
Контрабандист	К
Незаконний мігрант	НМ
Організатор	О
Проблемна ділянка №1	ПрД №1
Переправник	Пк
Порушник законодавства	Пзак
Порушник прикордонного режиму	ППрикр
Порушник режиму в пункті пропуску через державний кордон	ПРППр
Пособник	Пс
Провідник	Пр
Схованка	Схов
Терорист	Т

II. Умовні знаки, що застосовуються в оперативно-службових документах

1. Пункти управління

	Пункт управління органу охорони державного кордону
	Пункт управління органу Морської охорони
	Пункт управління окремого контрольно-пропускового пункту
	Пункт управління окремого дивізіону кораблів Морської охорони
	Пункт управління відділу прикордонної служби
	Пункт управління окремої авіаційної ескадрильї
	Пункт управління прикордонної застави
	Контролерський пост
	Прикордонний пост
	Інспекторський пост
	Тимчасовий прикордонний пост
	Радіотехнічний пост в/пс

Група кораблів Морської охорони

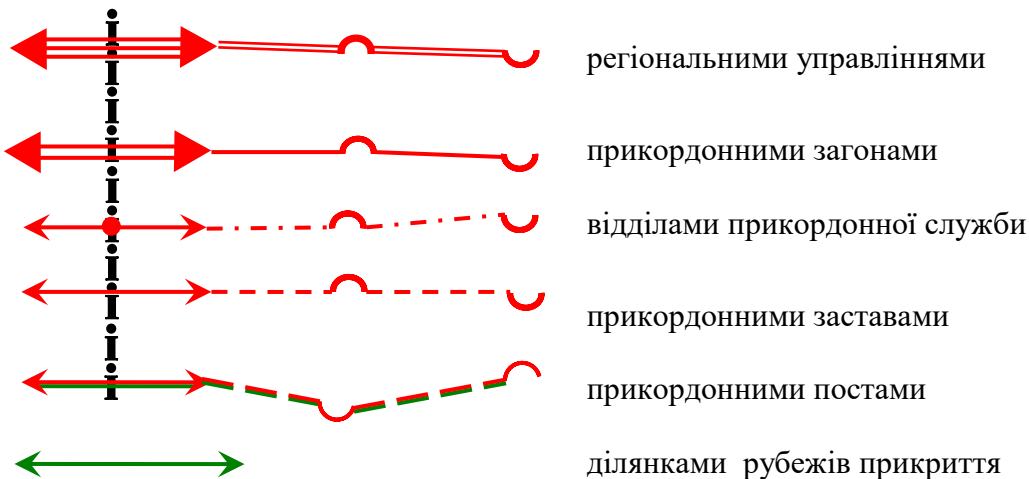

Митниця

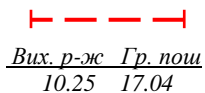
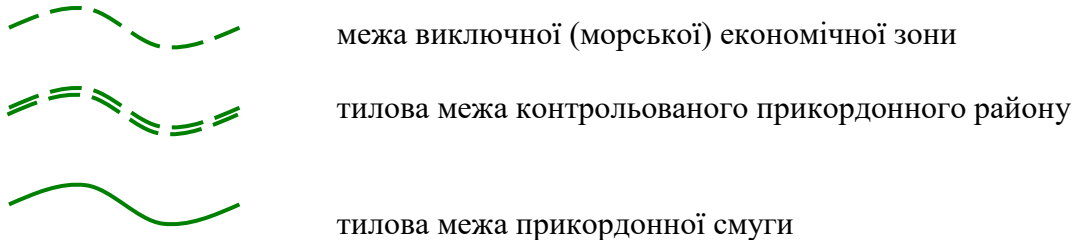

Районний відділ СБ (внутрішніх справ - з відповідним підписом)

2. Стики і розмежувальні лінії між:

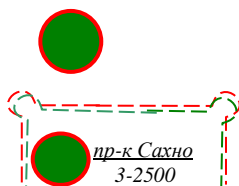
3. Межі і рубежі:

Вихідний рубіж із зазначенням належності і часу виходу (вирівнювальний і кінцевий рубежі з відповідними підписами)

4. Оперативно-службова діяльність

Дільничний інспектор прикордонної служби

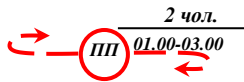
Межі ділянки (сектору) відповідальності дільничного інспектора прикордонної служби (в дужках кількість населених пунктів та населення в районі відповідальності)

№4/24

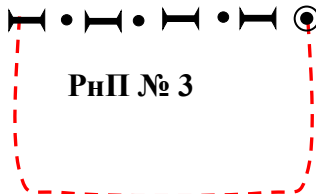
Пункт збору інформації, із зазначенням номера

Прикордонний патруль, який охороняє певну ділянку

Прикордонний патруль (пунктиром вказується маршрут патрулювання)

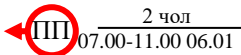
Район патрулювання, який прилягає до державного кордону

впс «Гута» - 5 чол.
09.00-15.00 10.02

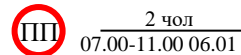
Група реагування

Прикордонний наряд (із зазначенням його виду, складу та часу несення служби):

1 – рухомий прикордонний наряд;

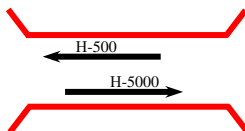
2 – нерухомий прикордонний наряд.

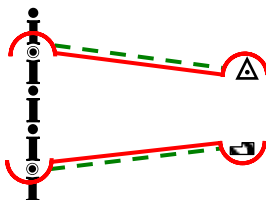
Місце збройного зіткнення з правопорушниками

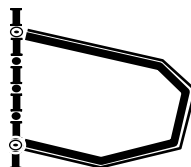
Морський коридор

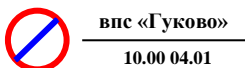
Коридор прольоту авіації із зазначенням висоти й напрямку прольоту

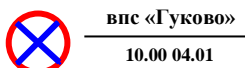
Напрямок зосередження основних зусиль

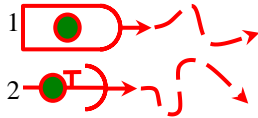
Район оперативного пошуку

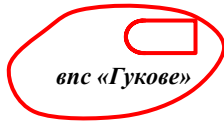
Місце поранення прикордонника із зазначенням його належності, часу й дати

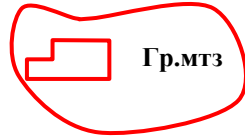
Місце загибелі прикордонника із зазначенням його належності, часу й дати

Дільничний інспектор прикордонної служби: 1 – на машині; 2 – на мотоциклі із зазначенням маршруту руху

Район розташування підрозділу

Група матеріально-технічного забезпечення в районі розташування (тилового і технічного забезпечення)

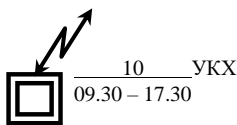
Пункт обміну кореспонденцією прикордонних уповноважених (представників)

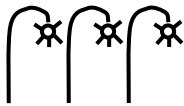
Пункт зустрічі прикордонних уповноважених (представників)

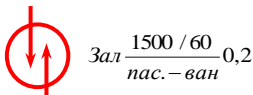
Місця (райони) проходження сигналів (1— світлового, 2 — звукового), освітлення місцевості

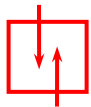
Місця (райони, зони) впевненого прийому (передавання) радіосигналів на ділянці, що охороняється підрозділом (частиною), із зазначенням якості прийому (в балах 10 бальної шкали), часу і типу радіохвиль

Місця (райони) освітлення місцевості

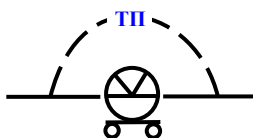
Міжнародний пункт пропуску (Авт, Зал, Пар, Піш, Річк, Авіа, Мор. – види сполучення, 1500 – пропускна спроможність осіб за добу, 60 – транспортних засобів за добу, пас.-ван – характер перевезень, 0,2 – відстань від пункту пропуску до кордону, км)

Міждержавний пункт пропуску

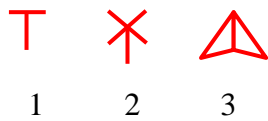

Місцевий пункт пропуску

Зона спостереження із застосуванням приладів спостереження у п/н із застосуванням прожекторної станції

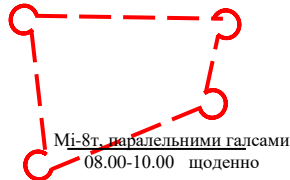
5. Розташування та дії прикордонної авіації

Загальне позначення літальних апаратів:
1 – літак; 2 – вертоліт; 3 – дельтаплан

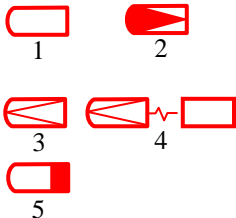

Площадка посадкова

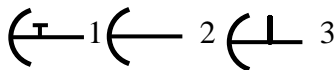

Район повітряного пошуку із зазначенням типу літака (вертольота), способу дій, часу служби та терміну виконання

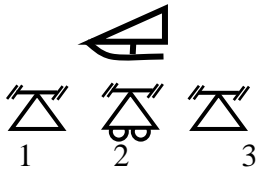
6. Озброєння і техніка

Автомобіль: 1 – загальне позначення, 2 – легковий, 3 – вантажний, 4 – автопотяг, 5 – автобус
(при позначенні на картах і схемах противника на автомобілі – синій колір, місцевих жителів і на технологічних схемах – чорний, прикордонних нарядів – червоний)

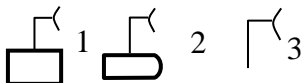
Мотоцикл: 1 – важкий, 2 – легкий, 3 – квадроцикл (при позначенні на картах і схемах противника на мотоциклі – синього кольору, місцевих жителів – чорного, прикордонних нарядів – червоного)
Снігохід

Радіолокаційні станції Держприкордонслужби: 1 – переносна; 2 – рухома; 3 – стаціонарна.

Прожекторні станції (установки): 1 – стаціонарні, 2 – рухомі

Тепловізори:
1 – стаціонарний; 2 – рухомий; 3 – переносний.

7. Дії кораблів та катерів Морської охорони

Корабель Морської охорони

Катер Морської охорони

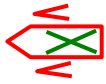
Малий катер Морської охорони

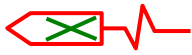
Військово-морська база (ПБ – пункт базування кораблів, ПМБ – пункт маневреного базування, МСРБ – маневрена судноремонтна база, ЗСБ – запасна судноремонтна база)

6. Озерна	06.00 08.06	18.00 09.06
	2	3
	1	3

Дислокація кораблів і катерів Морської охорони

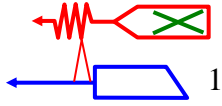
Дозор

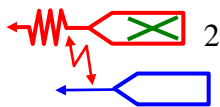
Пошук з позначенням способу морського пошуку

Патрулювання

1

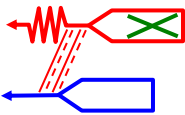

2

Стеження за допомогою технічних засобів:

1 – радіолокаційних;

2 – гідроакустичних

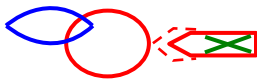
Стеження за допомогою засобів візуальної розвідки

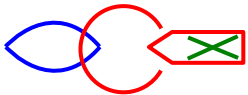
Зустріч

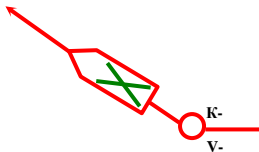
Буксирування

Зупинка й огляд невійськового судна

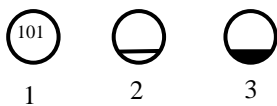

Затримання невійськового судна

Курси кораблів Морської охорони

8. Засоби зв'язку

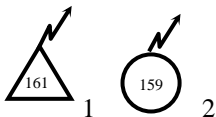

1

2

3

Вузли зв'язку ЗС: 1 – польовий; 2 – стаціонарний незахищений; 3 – стаціонарний захищений. У середині умовних позначень наводяться номери опорних та допоміжних вузлів зв'язку

1

2

Радіостанції із зазначенням їхнього типу: 1 – рухома;

2 – переносна

1

Польові лінії зв'язку Держприкордонслужби

1 – повітряна;

2

2 – кабельна

9. Інженерне забезпечення охорони кордону

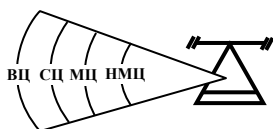
Позиція для стаціонарної прожекторної установки (для рухомої станції з відповідним знаком)

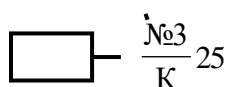
Позиція для переносних радіолокаційних станцій (для інших станцій з відповідними знаками)

Комплексна позиція для переносної радіолокаційної та рухомої прожекторної станції (для інших станцій з відповідними знаками)

Межа зони виявлення цілі радіолокаційною станцією із зазначенням розміру цілі (ВЦ- велика ціль, СЦ-середня ціль, МЦ- мала ціль, НМЦ - надмала ціль)

Причал (пункт базування) із зазначенням його номера, належності (К-колективно-господарський, Д- державний, О- громадських організацій) та кількості суден

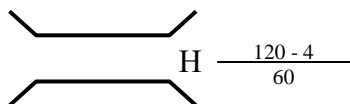
Пункт обігріву

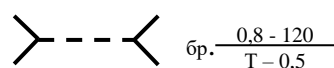
Контрольний пост

Інформаційні знаки: 1 – «Увага! Державний кордон України» із зазначенням його номера, 2 – «Прикордонна смуга», 3 – «Контрольований прикордонний район»

Міст на твердих опорах з позначенням його виду (н – низький, в- високий, п – підводний, матеріал виготовлення)

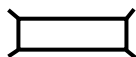
Брід з позначенням (0,8 – ширина, 120 – довжина, характер дна: т – тверде, п – піщане, в – в'язке, 0,5 м/с – швидкість течії)

МПП (малопомітна перешкода)

Дротяне загородження (кількість рядів)

Перекидний міст для огляду поїздів

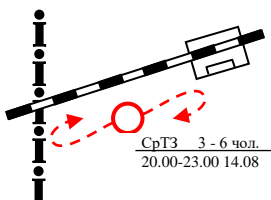
Кабіна паспортного контролю

Лінія паспортного контролю

Лінія митного контролю

Ділянки супроводу транспортних засобів закордонного прямування прикордонними нарядами

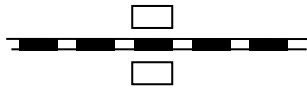
Апаратура радіаційного контролю

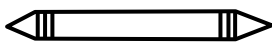
Відео контрольне обладнання

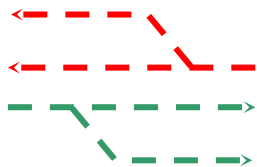
Оглядова естакада

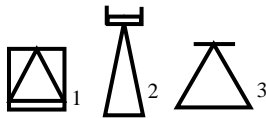
Оглядові колодязі

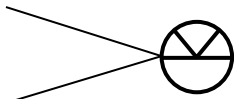
Оглядові ями

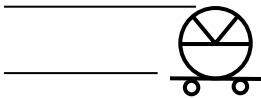
Напрямок руху транспорту і пасажирів закордонного прямування в пунктах пропуску через державний кордон на в'їзд в Україну
Напрямок руху транспорту і пасажирів закордонного прямування в пунктах пропуску через державний кордон на виїзд з України

Споруда для спостереження: 1 - відкритого типу; 2 - вишка;
3 – прихованого типу

Освітлювання місцевості променем прожектора

Світлова завіса

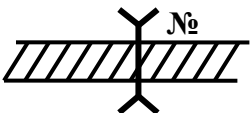
Лінія державного кордону і прикордонний знак із зазначенням його номера

Місця небезпечного несення прикордонної служби

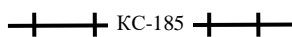
Контрольно слідова смуга

Перехід через контрольну слідову смугу із зазначенням його номера

Прикордонна дозорна стежка (І – стежка інструктора розшукової собаки, С – стежка спеціалістів сигналізації, К – контрольна стежка)

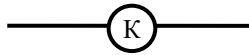
Електросигналізаційне загородження із зазначенням типу комплексу (системи)

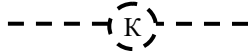
Ворота в електросигналізаційному загородженні

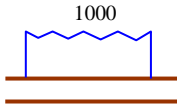
Хвіртка в електросигналізаційному загородженні

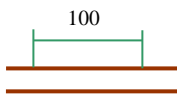
Стационарна лінія сигналізаційного приладу (К - “Кристал”; Т - “Трос”, Л - “Ліана”; Х - “Хміль” тощо)

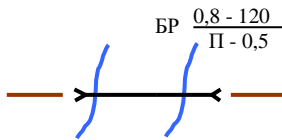
Тимчасова лінія сигналізаційного приладу

Ділянки, які можуть бути занесені снігом: 1000 – довжина, м

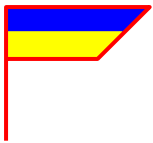

Ділянки, на яких можливе випинання ґрунту:
100 – довжина, м

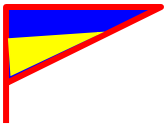

Брід: у чисельнику: 0,8 – глибина, м; 120 – довжина, м; у знаменнику:
П – піщане дно; 0,5 – швидкість течії, м/с

10. Органи виконавчої влади та місцевого самоврядування

Обласна рада

Районна рада

Сільська (селищна) рада

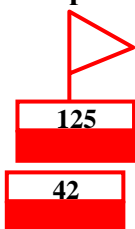

Обласна державна адміністрація

Районна державна адміністрація

11. Громадські формування з охорони громадського порядку та державного кордону

Штаб громадських формувань

Виконавчий орган громадських формувань з охорони державного кордону із зазначенням кількості чоловік у формуванні

Командир громадського формування з охорони громадського порядку та державного кордону

Начальник штабу громадського формування з охорони громадського порядку та державного кордону

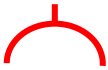
Інструктор громадського формування з охорони громадського порядку та державного кордону

Член громадського формування з охорони громадського порядку та державного кордону

Наряд від громадського формування (1 – нерухомий; 2 – рухомий)

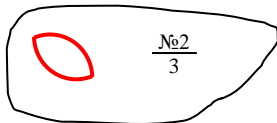

Заслон від громадського формування з охорони громадського порядку та державного кордону

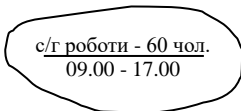

Сидорчук В.М.
с.Глибока

Місцевий житель

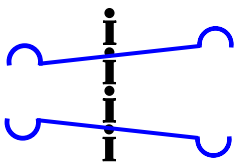

Район промислової, дослідної, виробничої та іншої діяльності невійськових суден із зазначенням напрямку району, кількості суден (3), військових кораблів - з відповідними знаками.

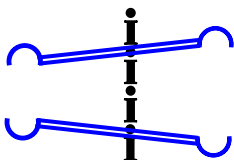

Район сільськогосподарських робіт (інших робіт з відповідним написом) із зазначенням кількості працівників (60 чоловік) та часу проведення робіт

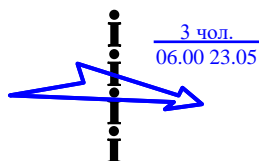
12. Положення та дії противника, порушників законодавства з прикордонних питань та їх співучасників

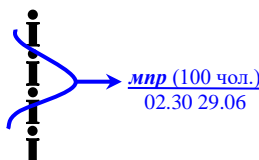
Смуга (напрямок) можливого руху порушників державного кордону (на морських ділянках від берега в глиб суші)

Смуга (напрямок) можливих озброєних вторгнень, озброєних та інших провокацій (на морських ділянках від берега в глиб суші)

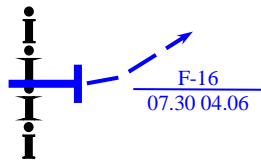

Місце незаконного перетинання державного кордону із зазначенням часу та кількості чоловік

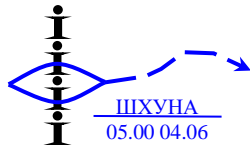

Район збройного вторгнення та провокації противника на державному кордоні із зазначенням часу та кількості чоловік

Місце порушення державного кордону повітряним апаратом (тип апарату з відповідними знаками, із зазначенням кількості та часу порушення)

Місце порушення державного кордону цивільним судном (іншими засобами з відповідними знаками із зазначенням кількості,) типу судна та часу порушення

Порушник законодавства (група порушників)

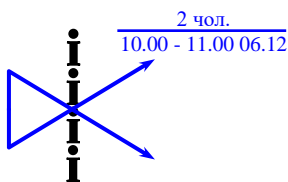
Місце затримання порушника законодавства (групи)

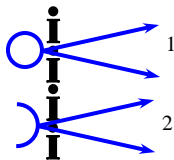
Місце поранення порушника законодавства (групи)

Плавець – порушник законодавства

Спостереження за територією України із зазначенням кількості і часу спостереження

Обстріл території України 1 - нарядом (патрулем) 2-підрозділом

Тайник із зазначенням вмісту і часу його виявлення

Особа, яка перебуває на оперативному обліку:

К – контрабандист; Пр - провідник; А - агент; НМ – незаконний мігрант; Пк – переправник; Пс – пособник; О – організатор.

Місцезнаходження речей порушника законодавства

Місце укриття порушників законодавства

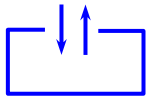
Установа виконання покарань (ОС-режими; 2500 - ліміт; 1200- фактичне наповнення

Тюрма (СІЗО)

Ізолятор тимчасового утримання

Обмінний пункт

Пункт тимчасового розміщення біженців

13. Умовні позначення підрозділів прикордонної охорони суміжних країн

Резиденція прикордонного уповноваженого (представника)

Резиденція заступника (помічника) прикордонного уповноваженого (представника)

Регіональний орган управління

Орган охорони кордону

Підрозділ охорони кордону

Прикордонний пост

Підрозділ прикордонного (імміграційного, паспортного) контролю

Зміст

РОЗДІЛ 1.	ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	
	Правові основи діяльності відділу прикордонної служби	3
	Повноваження відділу прикордонної служби та його структурних підрозділів	5
	Сили та засоби відділу прикордонної служби, порядок їх використання	23
РОЗДІЛ 2.	УПРАВЛІННЯ ВІДДІЛОМ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ	
	Зміст та призначення основних елементів управління	35
	Обов'язки посадових осіб відділу	60
РОЗДІЛ 3.	ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ВІДДІЛУ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ	
	Модель оперативно-службової діяльності відділу прикордонної служби	97
	Охорона державного кордону відділом прикордонної служби	100
	Особливості охорони кордону відділом у разі зміни обстановки та у різних умовах	118
	Прикордонний контроль та його складові	125
	Оперативно-розшукова діяльність	129
РОЗДІЛ 4.	ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІДДІЛУ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ	
	Робота з особовим складом	131
	Інженерне забезпечення	133
	Маскування	133
	Забезпечення радіаційного, хімічного, біологічного захисту та екологічної безпеки	134
	Технічне забезпечення	135
	Тилове забезпечення	136
ДОДАТКИ	СКОРОЧЕННЯ ТА УМОВНІ ЗНАКИ, ЩО ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ В ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВИХ ДОКУМЕНТАХ ВІДДІЛУ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ	
I.	Основні скорочення, які застосовуються в оперативно-службових документах	138
II.	Умовні знаки, що застосовуються в оперативно-службових документах	142

Зміст

Зміст

РОЗДІЛ 1. ПРАВИЛА НЕСЕННЯ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ У СКЛАДІ ПРИКОРДОННИХ НАРЯДІВ	
Зміна прикордонних нарядів	1
Прикордонні наряди їх права, обов'язки та способи служби	3
Правила несення прикордонної служби у складі прикордонних нарядів	15
Службова діяльність дільничних інспекторів прикордонної служби	42
Взаємодія прикордонних нарядів, дільничних інспекторів прикордонної служби	43
РОЗДІЛ 2. ПОРЯДОК ДІЙ ПРИКОРДОННИКІВ ПІД ЧАС ОРГАНІЗАЦІЇ ТА НЕСЕННЯ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ У СКЛАДІ ПРИКОРДОННИХ НАРЯДІВ (ЗМІНИ ПРИКОРДОННИХ НАРЯДІВ)	
Порядок дій старшого зміни прикордонних нарядів	46
Порядок дій старшого прикордонних нарядів у пункті пропуску через державний кордон	49
Порядок дій старшого прикордонного наряду	50
Порядок дій чергового центру управління службою	52
Порядок дій прикордонника у складі зміни прикордонних нарядів	56
Порядок дій прикордонника під час виявлення та затримання правопорушників	56
Порядок дій прикордонника, призначеного старшим прикордонного наряду	58
Порядок дій старшого прикордонного наряду, в разі виявлення правопорушення або ознак його вчинення	59
Порядок дій посадових осіб у разі виявлення правопорушення (ознак правопорушення)	59
Порядок дій дільничних інспекторів прикордонної служби	61